

fortsatta rationaliseringsåtgärder. Det är att antaga att härigenom möjligheter uppkomma att nedbringa de slutliga kostnaderna för försvarsväsendet efter genomförd omorganisation.

Om sålunda möjligheter icke saknas att nedbringa kostnaderna för försvarsväsendet genom förenklingar på olika områden och måhända även genom revision av gällande regler för inskrivning av värnpliktiga, kunna å andra sidan på grund av den beräknade belastningen av försvarsbeslutets kostnadsram förslag rörande utgiftskrävande *organisatoriska utvidgningar av försvarsorganisationen* endast i tvingande fall genomföras. I detta sammanhang torde böra särskilt beröras frågan om ytterligare utbyggnad av flygvapnet.

I samband med remissbehandlingen av 1941 års försvarsutrednings förslag framställde chefen för flygvapnet och flygförvaltningen förslag om inrättande av ytterligare en jaktflottilj utöver de sex av utredningen förordade. Överbefälhavaren fann denna sjunde jaktflottilj, som främst borde avses för samverkan med flottan, så nödvändig, att allvarliga ansträngningar borde göras för att åstadkomma densamma. För egen del förklarade jag vid anmälan av försvarspropositionen, att jag i princip intet hade att erinra mot uppsättandet av ytterligare en jaktflottilj men att, då det vore tveksamt om denna ytterligare utökning kunde medhinnas under femårsperioden, jag icke funne det nödvändigt att förrän vid 1944 års riksdag taga ställning till frågan. Jag framhöll, att det vid denna tidpunkt borde ha blivit klarlagt antingen att uppsättandet av flottiljen icke medhunnas inom femårsperioden, i vilket fall kostnaderna komme att falla på tiden efter periodens utgång, då genom minskade materialanskaffningar bättre utrymme för bestridande av nämnda kostnader komme att föreligga, eller, i motsatt fall, i vad mån kostnaderna för flottiljen kunde bestridas genom anlitage av de utvägar för åstadkommande av besparingar på andra håll inom försvarsväsendet, som enligt överbefälhavarens mening möjligen kunde föreligga och som vore en förutsättning för att den ifrågasatta utvidgningen skulle kunna ske inom den avsedda kostnadsramen.

Riksdagen, som med bifall till propositionens förslag bestämde antalet jaktflottiljer till sex, ville med hänsyn till den utomordentliga vikten av att flygvapnet erhöle största möjliga effektivitet ansluta sig till den av mig uttalade uppfattningen att, därest så med hänsyn till utbildnings- och andra organisatoriska förhållanden visade sig möjligt, en sjunde jaktflottilj skulle uppsättas under femårsperioden. Riksdagen, som sålunda räknade med att denna sjunde jaktflottilj komme att ingå i flygvapenorganisationen, underströk angelägenheten av att riksdagen senast år 1944 finge sig förelagt förslag i frågan och att därvid möjligheten att åvägabrinda mot de därav betingade kostnaderna svarande besparingar under femårsperioden toges under noggrant övervägande. Riksdagen delade nämligen min uppfattning, att kostnadsramen icke borde utan tvingande skäl överskridas.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen ha i samband med anslagsäskandena för nästa budgetår framlagt förslag om uppsättande från och med den 1 juli 1946 av den sjunde jaktflottiljen. Kostnaderna ha beräknats till

omkring 58 miljoner kronor under femårsperioden — av vilket belopp 8.4 miljoner kronor belöpa på årskostnader och återstoden på kostnader för byggnader och övriga engångskostnader — samt till 9.9 miljoner kronor per budgetår för tiden därefter.

Överbefälhavaren, som tillstyrkt bifall till förslaget, har överlämnat en genom hans försorg verkställd undersökning rörande möjligheterna att åstadkomma besparingar inom femårsplanens kostnadsram för motvägande av merkostnaderna för jaktflottiljen. Överbefälhavaren — som understrukt svårigheten att för närvarande bedöma huruvida andra anslag komme att visa sig tillräckliga ävensom huruvida nya anslagsbehov komme att uppstå vilka måste täckas, om den beslutade försvarsorganisationen på ett tillfredställande sätt skulle kunna genomföras — har räknat med två besparingsalternativ, det ena medförande en besparing av 9.6 miljoner kronor för femårsperioden och det andra en besparing av 20.9 miljoner kronor under samma period.

Av detaljerna i överbefälhavarens utredning framgår emellertid, att vissa av de föreslagna besparingarna icke äro av den beskaffenhet, att de innebära en reell begränsning av femårsplanens kostnadsram. De besparingar, vilka överbefälhavaren funnit sig kunna i första hand förorda, täcka vidare endast en del av merkostnaderna för den sjunde jaktflottiljen under femårsperioden 1942/47 och för tiden därefter. Då ytterligare undersökning i detta hänseende synes erforderlig med hänsyn till vad som i samband med försvarsbeslutet uttalades, har jag under hand uppdragit åt överbefälhavaren att verkställa en dylik förnyad undersökning, vilken avses skola taga sikte på möjligheterna att reellt nedbringa kostnaderna för försvarsväsendet för motvägande av de av sjunde jaktflottiljen föranledda merutgifterna. Denna undersökning kan icke slutföras i så god tid, att frågan kan upptagas slutligt vid anmälan av statsverkspropositionen. Sedan undersökningen avslutats, ämnar jag återkomma till denna fråga. Jag vill påpeka, att uppsättandet av en ny jaktflottilj — därest förutsättningar för ett sådant beslut finnas föreligga — icke kommer att påverka riksstaten för nästa budgetår i annan mån än att för anskaffning av flygmateriel måste reserveras ytterligare belopp under anslaget till anskaffning av flygmateriel. Då sistnämnda anslag är ett s. k. kvotanslag, är det icke erforderligt att i riksstaten upptaga anslaget med beräknat belopp i avbidan på berörda utredning. Jag vill vidare påpeka, att — såsom i samband med försvarsbeslutet förutsatts — åtgärder vidtagits för att trygga den för den nya jaktflottiljen erforderliga flygmaterielen och för att ställa flygfält till förfogande.

Innan jag övergår till beräkningen för budgetåret 1944/45 av de särskilda under fjärde huvudtiteln uppförda anslagen, må erinras, att de till försvarets fabriksverk anslutna fabrikers tillgångar och skulder skola från och med budgetåret 1944/45 upptagas till redovisning å en särskild i rikshuvudboken uppförd kapitalfond, betecknad försvarets fabriksfond. Åt försvarets fabriksstyrelse och riksräkenskapsverket har den 30 juni 1943 uppdragits att inkomma

med förslag till uppläggande av denna fond. Då sådant förslag avgivits först i mitten av december 1943, kan förslag i ämnet icke framläggas vid anmälan av statsverkspropositionen utan först senare under riksdagen. Jag vill emellertid påpeka, att förslagets genomförande, som bland annat innebär, att särskilt anslag icke längre behöver å fjärde huvudtiteln anvisas till försvarets fabriksstyrelse, i övrigt enligt vad jag från fabriksstyrelsen inhämtat icke torde komma att nämnvärt påverka de efterföljande anslagsberäkningarna. Vidare må påpekas, att 1943 års riksdags beslut rörande omorganisation av den militära väderlekstjänsten får till konsekvens, att de för den nuvarande militära väderlekstjänsten å fjärde huvudtiteln uppförda anslagen bortfalla och ersättas med medelsanvisning för ändamålet bland annat under flygvapnets anslag.

Till sist må erinras, att vissa spørsmål, som kunna påverka beräkningen för nästa budgetår av fjärde huvudtiteln, först vid en senare tidpunkt kunna underställas riksdagen. I vissa fall har det därför, såsom av det efterföljande framgår, varit nödvändigt att endast beräkningsvis upptaga vederbörande anslag i riksstatsförslaget. Ställningstagandet i dessa ärenden kan förorsaka rubbningar i de förut framlagda kalkylerna rörande anslagsbehovet för nästa budgetår. Såvitt nu kan bedömas, är det dock icke sannolikt att härigenom vållas mer avsevärda förskjutningar i dessa kalkyler.

A. Försvarsdepartementet.**[1.] 1. Försvarsdepartementet: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 458,000
» 1943/44	» 455,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 465,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras jämlikt personalförteckning och avlöningsstat, som med därtill hörande bestämmelser finnas införda å sid. 79 f. i statsliggaren för budgetåret 1943/44.

I försvarsdepartementet ingå nu bland annat tre kommandoexpeditioner, en för varje försvarsgren. Vid 1942 års försvarsbeslut förutsattes, att dessa tre expeditioner skulle sammanslås till en för försvarsgrenarna gemensam kommandoexpedition med närmare angiven organisation. Beträffande tidpunkten för den nya organisationens genomförande förutsattes, att ställning här till senare skulle tagas.

Denna organisationsändring har icke ansetts kunna ännu genomföras. Emellertid ha 1942 och 1943 års riksdagar bemyndigat Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarsdepartementet, som äro påkallade vid ett genomförande av omorganisationen. Dessa ändringar innebära utbyte av de båda befattningarna som chefer för lantförsvarets och sjöförsvarets kommandoexpeditioner i lönegraden Ob 2 mot en befattning såsom chef för en för de tre försvarsgrenarna gemensam kommandoexpedition i lönegraden Ob 3 eller Ob 2.

Såvitt nu kan bedömas, bör det vara möjligt att genomföra denna omorganisation från och med den 1 juli 1945. Försiktigtvis torde emellertid även för nästa budgetår av riksdagen böra utverkas bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för försvarsdepartementet, som äro påkallade vid en omorganisation på sätt nu angivits.

I samband med försvarsbeslutet utgick jag från att en för försvarsväsendet gemensam tryckeriexpedition skulle inrättas, i vilken de till de nuvarande kommandoexpeditionerna hörande bokdetaljerna skulle ingå. Denna fråga har sedermera varit föremål för utredning av inom försvarsdepartementet tillkallade sakkunniga. I ett den 23 december 1942 avgivet betänkande ha de sakkunniga föreslagit, bland annat, att bokdetaljernas uppgifter skola överflyttas på andra organ samt att bokdetaljerna med hänsyn här till skola slopas. Vid den sammanslagna kommandoexpeditionen skulle dock vissa av de nuvarande arbetsuppgifterna utföras av särskild officerspersonal. Vid remissbehandlingen har de sakkunnigas ifrågavarande förslag varit föremål för delade meningar. För egen del har jag kommit till den uppfattningen, att en omorganisation bör ske i samband med sammanslagningen av kommandoexpeditionerna, sannolikt alltså från och med den 1 juli 1945, men är icke beredd att nu taga ställning till detaljerna i omorganisationen. Av olika skäl är det dock tänkbart, att förslag rörande vissa med denna fråga sammanhängande organi-

sations- och lokalproblem böra underställas 1944 års riksdag. Därest nu pågående undersökningar kunna avslutas i så god tid, att proposition till årets riksdag medhinnas, ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t att senare under riksdagen framlägga förslag därom. Med hänsyn till tidpunkten för omorganisationens genomförande påverkas icke beräkningarna för nästa budgetår av de under fjärde huvudtiteln nu uppförda anslagen av denna organisationsfråga. Tankbart är emellertid, att anslag för nästa budgetår kan erfordras för anskaffning av viss inventarieutrustning.

Den för försvarsdepartementet gällande personalförteckningen omfattar nu, bland andra, en byråchef, fyra kansliråd, tre förste kanslisekreterare och fyra andre kanslisekreterare. Antalet förste kanslisekreterare utökades från två till tre genom beslut av 1940 års riksdag. Samtidigt bestämdes emellertid, att en av de tre befattningarna skulle hållas vakant så länge innehavaren av en å övergångsstat uppförd befattning som förste kanslisekreterare kvarstod i denna befattning. Med hänsyn till detta villkor inträdde icke någon verklig ökning av tjänstemännens antal, då innehavaren av övergångsstatsbefattningen alltsedan denna befattnings överförande till övergångsstat hade varit inkallad till ständig tjänstgöring. I och med dennes avgång med sjukpension har övergångsstatsbefattningen från och med budgetåret 1942/43 avförts från personalförteckningen. Byråchefsbefattningen inrättades genom beslut av 1941 års riksdag. I övrigt har departementets nuvarande uppsättning av ordinarie personal i stort sett varit oförändrad sedan år 1926, då en avsevärd nedskärning av departementets organisation företogs i anslutning till genomförandet av 1925 års försvarsordning.

Den avsevärda stegringen av försvarsdepartementets arbetsuppgifter, som ägt rum under de senaste åren, har sålunda fransett inrättandet av byråchefstjänsten icke haft någon återverkan på departementets personalförteckning. I stället har antalet icke-ordinarie tjänstemän i amanuensställning efter hand måst utökas, varförutom en avsevärd del av de nya arbetsuppgifterna och speciellt en del tyngre utredningsarbete uppdragits åt tillfälligt anställda befattningshavare. Då den utvidgning av försvarsorganisationen, som ägt rum sedan år 1936 — trots överflyttning av ärenden i icke oväsentlig omfattning till avgörande av lägre myndigheter — måste medföra en bestående utökning av departementets arbetsuppgifter, är det givet, att en anpassning av personalorganisationen efter arbetets omfattning icke kan undvikas. Därtill kommer att de nuvarande provisoriska anordningarna äro olägliga så tillvida som därav följer en förskjutning i proportionen mellan högre och lägre befattningshavare, som är ägnad att försvåra rekryteringen av de lägre tjänsterna. Belysande för det nuvarande läget är, att antalet amanuenser och amanuensaspiranter är i det närmaste lika stort som antalet kansliråds- och kanslisekreteraretjänster. I detta hänseende intager försvarsdepartementet en undantagsställning i jämförelse med övriga departement, där i allmänhet de högre tjänsterna äro betydligt flera än de lägre.

Dessa förhållanden ha i sin tur lett till en ur arbetssynpunkt delvis olämplig personalorganisation inom försvarsdepartementets olika byråer. Sålunda ha endast två av departementets fyra byråer kunnat tilldelas andre kanslisekrete-

rare som biträden åt vederbörande kansliråd. Vid de båda övriga byråerna, av vilka den ena är synnerligen hårt belastad, utgöres personalen av kanslirådet med biträde av amanuens eller (och) amanuensaspirant. Av förste kanslisekreterarna har en avdelats för statssekreteraravdelningen och de båda övriga för särskild föredragning. Med hänsyn till de krävande och i många fall i ekonomiskt hänseende betydelsefulla arbetsuppgifter, som ankomma på försvarsdepartementet, synes det mig nödvändigt att vidtaga åtgärder för ernående av en ändamålsenligare arbetsorganisation.

Verkställda undersökningar ha givit vid handen, att en ändamålsenligare organisation kan erhållas genom inrättande av två kanslisekreteraretjänster, en förste och en andre. Ehuru dessa tjänster icke betingas av den av krisförhållandena påkallade ökningen av arbetets omfattning utan av departementets normala verksamhet, finner jag det dock lämpligt föreslå, att de nya tjänsterna uppföras såsom extra ordinarie. I samband därmed böra två amanuens tjänster indragas. Åtgärden medför därigenom en kostnadsökning, som begränsas till 5,000 kronor. Den temporärt ökade arbetsbelastning, som uppstått vid genomförandet av 1942 års försvarsbeslut och på grund av beredskapsförhållandena, får liksom hittills mötas genom anställande av tillfälliga befattningshavare till den del departementets normalt anställda personal ej förslår.

I övrigt anser jag mig icke böra föreslå någon ändring i departementets personalförteckning.

Med hänsyn till vad sålunda anförts böra i avlöningsstaten anslagsposterna till avlöning till departementschefen och till avlöningar till ordinarie tjänstemän uppföras med oförändrade belopp.

Även anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, synes böra upptagas med samma belopp som nu finnes uppfört. För innevarande budgetår äger Kungl. Maj:t befogenhet att, om så befinnes lämpligt, i stället för att kommendera officerare på aktiv stat ur truppförbanden vid försvarsdepartementet inrätta ytterligare högst två arvodesbefattningar för officerare med arvoden motsvarande löneklassen Oa 10. Denna anordning synes böra tillämpas jämväl under nästa budgetår.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör vid bifall till förslaget om inrättande av två kanslisekreteraretjänster i utbyte mot två amanuens tjänster höjas med 4,300 kronor. Med hänsyn till de omfattande arbetsuppgifterna å lantförsvarets kommandoexpedition har dennas personalorganisation funnits böra förstärkas med två kvinnliga skrivbiträden. Härigenom har antalet värnpliktiga expeditionsbiträden kunnat minskas med tre. För innevarande budgetår torde kostnaderna för de nya biträdena kunna inrymmas inom anslagspostens ram, enär anställningen begränsas till allenast senare delen av budgetåret. Då behovet av biträdena synes vara av stadigvarande natur, anser jag mig böra även i fortsättningen beräkna medel för ändamålet. Højningen av anslagsposten av denna anledning synes dock kunna begränsas till 4,300 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör alltså höjas med $(4,300 + 4,300 =) 8,600$ kronor till $(90,500 + 8,600 =) 99,100$ kronor. Härvid har jag förutsatt, att den højning med 25,000 kronor

av denna post, som från och med budgetåret 1942/43 vidtagits och som för-
anletts av behovet av förstärkning av personalen under tiden för genom-
förandet av 1942 års försvarsbeslut, kommer att kvarstå under nästa budgetår.
Självfallet förutsätter jag, att dessa medel komma att tagas i anspråk endast
i den mån så befinnes nödvändigt.

Anslagsposten till rörligt tillägg bör på grund av ändringarna i personal-
organisationen höjas med 1,400 kronor till $(65,000 + 1,400 =)$ 66,400 kronor.

Den under rubriken Särskilda uppbördsmedel upptagna posten Pensions-
medel, vilken från tolfte huvudtiteln tillföres de pensionsförmåner, som inne-
havare av för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar ha att avstå,
bör upptagas med oförändrat belopp.

Anslaget bör således för nästa budgetår höjas med $(8,600 + 1,400 =)$ 10,000
kronor till $(455,000 + 10,000 =)$ 465,000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen att

dels å personalförteckningen för försvarsdepartementet under
rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20
uppföra 1 förste kanslisekreterare i lönegrad Eo 26 och 1 andre
kanslisekreterare i lönegrad Eo 21,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i sagda
personalförteckning, som påkallas vid omorganisation av försvars-
departementets kommandoexpeditioner i enlighet med vad av mig
i det föregående angivits,

dels besluta att från och med budgetåret 1944/45 följande an-
slagsposter i avlöningsstaten för försvarsdepartementet skola
höjas, nämligen posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie
personal med 8,600 kronor till 99,100 kronor samt posten till
rörligt tillägg med 1,400 kronor till 66,400 kronor,

dels ock till *Försvarsdepartementet*: *Avlöningar* för budget-
året 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 465,000 kronor.

[2.] 2. **Försvarsdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 75,000
» 1943/44	» 75,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 90,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av stats-
liggaren för nämnda budgetår 1943/44, sid. 80.

Under rådande förhållanden är det förenat med svårigheter att för närvarande
bedöma det normalt under fred föreliggande medelsbehovet under försvars-
departementets omkostnadsanslag. Enär emellertid anslaget synes vara väl
lågt beräknat, förordar jag, att detsamma, för vinnande av bättre överensstäm-
melse med den belastning som såvitt nu kan bedömas föreligger under nor-
mala förhållanden, höjes med 15,000 kronor till 90,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret
1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 90,000 kronor.

B. Centrala förvaltningsmyndigheter.

[3.] 1. Försvarets civilförvaltning: *Avlöningar, förslagsanslag.* 2. Försvarets civilförvaltning: *Omkostnader, förslagsanslag.* 3. Försvarets sjukvårdsförvaltning: *Avlöningar, förslagsanslag.* 4. Försvarets sjukvårdsförvaltning: *Omkostnader, förslagsanslag.* 5. Krigsmaterielverket: *Avlöningar, förslagsanslag.* 6. Krigsmaterielverket: *Omkostnader, förslagsanslag.*

	Anslag för budgetåret 1943/44	Av vederbörande myndighet för budgetåret 1944/45 beräknat anslag
Försvarets civilförvaltning:	Kronor	Kronor
Avlöningar	532,500	1,080,000
Omkostnader	40,000	350,000
Försvarets sjukvårdsförvaltning:		
Avlöningar	101,000	202,000
Omkostnader	20,000	40,000
Krigsmaterielverket:		
Avlöningar	2,160,000	1,225,000
Omkostnader	650,000	400,000

I anledning av ett av Kungl. Maj:t i propositionen 1943: 180 framlagt förslag beslöt 1943 års riksdag enligt skrivelse nr 319, bland annat, att försvarsväsendets centrala förvaltningsmyndigheter skulle från och med tidpunkter, som av Kungl. Maj:t bestämdes, organiseras efter i huvudsak den plan, som innefattades i förenämnda proposition, med de avvikelser därifrån, som angivits av riksdagens första särskilda utskott i dess utlåtande nr 2.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* framhållit, att de nyorganiserade ämbetsverken, sedan de trätt i funktion, borde beredas tillfälle att avgiva definitiva anslagsberäkningar. I 1944 års statsverksproposition borde fördenskull såväl avlönings- som omkostnadsanslagen för ifrågakvarande myndigheter uppföras med preliminärt beräknade belopp.

Departements-
chefen.

Den av 1943 års riksdag beslutade nya organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltningsmyndigheter har trätt i tillämpning från och med den 1 januari 1944. De nyorganiserade ämbetsverken ha, med anledning av vad *arméförvaltningen* framhållit, beretts tillfälle att själva avgiva definitiva anslagsberäkningar, innan förslag rörande myndigheternas avlönings- och omkostnadsanslag föreläggas riksdagen, detta även i de fall då de förut fungerande myndigheterna redan ansett sig kunna framlägga definitiva anslagsberäkningar.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna

dels till *Försvarets civilförvaltning: Avlöningar ett förslagsanslag* av 1,080,000 kronor,

dels till *Försvarets civilförvaltning: Omkostnader ett förslagsanslag* av 120,000 kronor,

dels till *Försvarets sjukvårdsförvaltning: Avlöningar ett förslagsanslag* av 202,000 kronor,

dels till *Försvarets sjukvårdsförvaltning: Omkostnader ett förslagsanslag* av 40,000 kronor,

dels till *Krigsmaterielverket: Avlöningar ett förslagsanslag* av 1,200,000 kronor,

dels ock till *Krigsmaterielverket: Omkostnader ett förslagsanslag* av 400,000 kronor.

[4.] 7. **Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m., reservationsanslag.** Å riksstaten för innevarande budgetår finnes under rubriken D. Vissa till försvaret hörande institutioner uppfört ett anslag av 3,170,000 kronor till Driftkostnader vid vissa förråd m. m. Anslaget avses för bestridande av kostnader, som sammanhånga med driften vid vissa av dåvarande statens krigsmaterielnämnd i skrivelser den 22 april och den 4 maj 1943 angivna provisoriska och permanenta förråd m. m.

Vid anmälan av förenämnda anslagsfråga i propositionen 1943: 302 (sid. 83 och 84) framhöll jag, att de i krigsmaterielnämndens framställningar angivna permanenta förråden under budgetåret 1943/44 komme att tagas i bruk i allt större utsträckning. Kostnaderna för dessa förråd borde givetvis, i den mån verksamheten vore att hänföra till normal fredsdrift, inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram. Det kunde icke exakt angivas till hur stor del det av krigsmaterielnämnden för ändamålet beräknade beloppet avsåge kostnader av natur att bära bestridas under fredstid. Enligt vad jag inhämtat påginge inom krigsmaterielnämnden närmare utredning i detta hänseende, på grundval av vilken det borde bli va möjligt att beräkna det fredsmässiga anslagsbehovet för budgetåret 1944/45.

Den sålunda igångsatta utredningen, vilken fortsatts inom krigsmaterielverket, är ännu icke avslutad, och anslaget för nästa budgetår kan alltså i avvaktan på utredningens resultat upptagas med allenast beräknat belopp. Enligt vad jag under hand inhämtat kunna de fredsmässiga kostnaderna för krigsmaterielverkets förrådsorganisation för nästa budgetår preliminärt beräknas till 1,000,000 kronor.

Åberopande det anförda och under hänvisning i övrigt till vad jag senare denna dag kommer att anförva vid anmälan av fråga om bestridande av vissa underhållskostnader för krigsmaterielverket (proposition nr 2) får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m.* beräkna ett *reservationsanslag* av 1,000,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[5.] 8. **Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag.** 9. **Arméns fortifikationsförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag äro för innevarande budgetår uppförda med 80,800 kronor respektive 15,000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* beräknat medelsbehoven under anslagen till 181,600 kronor respektive 55,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

I likhet med övriga centrala förvaltningsmyndigheters avlönings- och omkostnadsanslag böra förevarande anslag här upptagas med allenast beräknade belopp. Vid beräkandet av anslagens storlek torde böra beaktas, att jag under nästa punkt avser att framlägga förslag rörande utbyggande och fastare organiserande av den nu befintliga s. k. byggnads- och reparationsberedskapen. Härvid kommer jag att föreslå, att anslagsmedel härför, såvitt avser engångskostnader och kostnader för övningar m. m., anvisas under särskilda å riksstaten uppförda anslag, medan avlöningskostnaderna och omkostnaderna, beräknade till 120,000 kronor respektive 45,000 kronor, från och med nästa budgetår bestridas från förevarande anslag.

Med beaktande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna

dels till Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar ett förslagsanslag av 300,000 kronor,

dels ock till Arméns fortifikationsförvaltning: Omkostnader ett förslagsanslag av 100,000 kronor.

[6.] 10. **Arméns fortifikationsförvaltning: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m., reservationsanslag.** 11. **Arméns fortifikationsförvaltning: Engångsanskäffning av maskiner m. m. för byggnads- och reparationsberedskapen, reservationsanslag.** Inom vissa verk, såsom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och flygförvaltningen, ha åtgärder vidtagits för att vid krig eller krigsfara säkerställa tillgången till organiserade arbetsavdelningar för utförande av byggnads- och reparationsarbeten inom respektive verksamhetsområden. De lokala organ, som ingå i denna byggnads- och reparationsberedskap, äro så sammansatta och geografiskt fördelade, att ett hastigt ingripande på skilda arbetsplatser är möjligt.

Under den förstärkta försvarsberedskapen har härutöver behov befunnits föreligga av en allmän byggnads- och reparationsberedskap, sålunda icke avsedd för vissa särskilda verksamhetsområden utan för fullgörande i krig av allmänna arbetsuppgifter, för vilkas utförande samhällets ordinarie arbetsorgan icke förslå. I detta syfte uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 13 februari 1942 åt överbefälhavaren jämte chefen för försvarsstaben samt arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, statens arbetsmarknadskommission och statens industrikommission att enligt vissa angivna huvudlinjer verkställa organisations- och utredningsarbete beträffande inrättande av en sådan bygg-

nads- och reparationsberedskap m. m. Samtidigt förordnades chefen för byggnadskontoret inom arméförvaltningens fortifikationsstyrelse att såsom organisationschef för ifrågavarande beredskap bland annat biträda överbefälhavaren samt chefen för försvarsstaben vid verkställandet av organisations- och utredningsarbetet. Vidare föreskrevs, att — intill dess nämnda utredningsarbete verkställts — byggnads- och reparationsberedskapen skulle omfatta *dels* förutnämnda för vissa verksamhetsområden avsedda arbetsavdelningar, *dels ock* visst antal allmänna avdelningar.

Den centrala ledningen av de allmänna avdelningar, som sålunda provisoriskt inrättats, omhänderhaves av organisationschefen, som för ändamålet till sitt förfogande har en inom fortifikationsstyrelsens byggnadskontor upprättad beredskapssektion. De härav föranledda utgifterna bestridas från vederbörligt förskottsanslag (jfr propositionen 1942: 266, sid. 24 f.).

Föreliggande utredning.

Med skrivelse den 11 februari 1943 har chefen för byggnadskontoret inom arméförvaltningens fortifikationsstyrelse till överbefälhavaren överlämnat den genom beslutet den 13 februari 1942 anbefallda utredningen rörande byggnads- och reparationsberedskapens organisation. Med hänsyn till ärendets natur kan närmare redogörelse än som av det följande framgår icke lämnas för utredningens innehåll. Närmare upplysningar rörande förslagets innebörd och det till grund för detsamma liggande omfattande utredningsmaterialet torde få inhämtas genom handlingar, som komma att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Utredningen har utmynnat i förslag av i huvudsak följande innebörd.

För utförande i krig eller vid krigsfara eller då Kungl. Maj:t eljest så förordnade av byggnads- och reparationsarbeten, som vore nödvändiga för rikets försvar och försörjning, skulle finnas särskilda arbetsavdelningar. Dessa skulle bestå av dels lokala organ, dels centrala beredskapsavdelningar.

De *lokala organen* skulle uppsättas och disponeras av fortifikationsstyrelsen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, järnvägsstyrelsen, telegrafstyrelsen, vattenfallsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. De skulle i huvudsak organiseras med ämbetsverkens egen personal och maskinella utrustning. Till denna grupp skulle dessutom hänföras de arbetsstyrkor, som för återuppbyggnad eller istandsättande av skadade anläggningar organiserades av personal vid krigsindustriella företag, kommunala verk samt hamnförvaltningar.

De *centrala beredskapsavdelningarna* skulle stå till överbefälhavarens förfogande för att av denne antingen tilldelas ämbetsverk eller företag eller disponeras för erforderliga arbeten under centralorganets ledning. De skulle organiseras av entreprenadfirmer och andra lämpliga företag m. m. enligt avtal eller överenskommelser samt bestå *dels* av kadrar, omfattande befäls- och administrationspersonal samt specialarbetare, *dels* av erforderligt antal icke specialutbildad personal (grovarbetare). Kadern skulle indelas i kaderstomme, undergrupper, maskinskötare och bilförare samt specialarbetare. För hand-

läggning av ärenden rörande byggnads- och reparationsberedskapen skulle inom de olika företagen finnas mobiliseringstjänstemän med ställföreträdare, vilka i regel skulle avlönas av företagen själva.

För organisationen skulle finnas dels en central ledning, dels en distriktsorganisation.

Den *centrala ledningen* skulle fungera i såväl fred som krig. Den skulle förestås av en organisationschef med erforderliga biträden. Organisationschefen skulle såsom direkt föredragande hos överbefälhavaren självständigt handlägga förekommande ärenden.

I fred skulle organisationen ingå i fortifikationsstyrelsen i form av en inom styrelsens byggnadskontor inrättad beredskapssektion med en personal om 18 personer.

I krig skulle organisationschefen jämte för ordergivning erforderlig personal bilda högkvarterets byggnadsstab. Övrig del av den centrala organisationen skulle vara organisationschefens verkställande organ och förestås av en överdirektör. Verksamheten skulle fördelas på ett beredskapskontor under ledning av en beredskapschef och ett byggnadskontor under ledning av en byggnadschef.

Byggnadskontoret skulle vara gemensamt för den centrala organisationen och fortifikationsstyrelsen. I fråga om arbeten, avsedda att utföras för fortifikationsstyrelsens räkning, skulle överdirektören vara underställd styrelsen och ansvarig för medel, som av styrelsen ställdes till byggnadskontorets förfogande.

Organisationens lednings- och kontrollarbete inom landet skulle normalt fördelas på fem *distrikt*, i omfattning ungefärligen motsvarande I., II., III., V. och VI. militärområdena.

Varje distrikt skulle förestås av en distriktschef, som till sitt förfogande skulle ha erforderliga biträden. Distriktschefen skulle vara anknuten till militärbefälsstab (kårstab eller motsvarande) och föredragande för militärbefälhavaren (kårschef eller motsvarande). Distriktschefens verkställande organ, företrätt av en arbetschef, skulle uppdelas i en beredskapssektion för administrativa och en byggnadssektion för tekniska frågor samt i en kameral sektion. Under arbetschefen skulle lyda, utöver erforderliga biträden, dels till försvarsområdestaber anknutna sektionsingenjörer, dels kontrollanter.

Lednings- och kontrollarbete inom IV. militärområdet skulle ombesörjas av den centrala organisationen.

För VII. militärområdet skulle lednings- och kontrollarbetet förestås av en arbetschef jämte erforderliga biträden och arbetschefen underställda kontrollanter.

Personalbehovet för distriktsorganisationen, vilken avsetts skola vara i verksamhet endast i krig eller då Kungl. Maj:t eljest kunde finna så påkallat, har beräknats till 339 personer.

Befästningsstabernas verksamhet har förutsatts i samband härmed bliva begränsad till arbetenas planläggande, uppgörande av ritningar samt militärteknisk kontroll över arbetenas utförande.

Den för organisationen erforderliga *personalen* skulle tillföras organisationen på så sätt, att reservofficerare och reservunderofficerare krigsplacerades vid densamma, medan ledande personal i övrigt, oberoende av om den är krigstjänstskyldig eller icke, bundes till tjänstgöring i krig genom privaträttsligt verkande utfästelser eller i andra hand genom tillgripande av tjänstepliktslagen. Detta skulle gälla jämväl för en del av den erforderliga arbetarpersonalen. Större delen av denna personal har dock föreslagits skola anskaffas genom länsarbetsnämnderna med stöd av tjänstepliktslagen.

Den beredskapsorganisationen tillhörande personalen i såväl lokala som centrala avdelningar skulle i militärt hänseende ingå såsom en särskild enhet i hemvärnsorganisationen under benämningen *driftvärn*. Härigenom påkallades vissa ändringar i hemvärnskungörelsen, vartill förslag jämväl framlagts.

Förslaget innebär i huvudsak, att i hemvärnskungörelsen skulle meddelas föreskrifter beträffande dels det nuvarande hemvärdet, benämnt allmänna hemvärdet, dels ock, i ett särskilt kapitel, driftvärdet, till vilket skulle hänföras såväl med Kungl. Maj:ts medgivande organiserade lokala verksförband som centrala beredskapsavdelningar. De föreslagna bestämmelserna vore endast sådana som hade allmängiltig karaktär, medan alla detaljfrågor avsetts skola lösas genom instruktioner av arméchefen eller hemvärnschefen i samråd med respektive verk och företag. Verkshemvärn, som redan funnes, skulle automatiskt ombildas till driftvärn utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

Inom varje verk eller företag, vid vilket driftvärn inrättats, skulle finnas en *driftvärnschef* med uppgift att leda och övervaka driftvärdet samt verka för att det erhöles utbildning och utrustning. Verk eller företag finge indelas i territoriellt eller annorledes avgränsade *driftvärnsdistrikt* under en *driftvärnsdistriktsbefälhavare*. Inom varje försvarsområde skulle försvarsområdesbefälhavaren svara för driftvärdets utbildning och utrustning.

Driftvärdet skulle organiseras i *driftvärnsförband* under ledning av en *driftvärnsförbandschef*, i organisatoriskt hänseende närmast underställd *driftvärnschefen* (driftvärnsdistriktsbefälhavaren) men i militärt hänseende lydande under försvarsområdesbefälhavaren.

Antagning till driftvärnsman skulle ske efter skriftlig ansökan, som vid bifall skulle föranleda upprättande av ett driftvärnskontrakt. Skulle den antagne frånträda sin anställning vid verket eller företaget, skulle kontraktet omedelbart upphöra att gälla. Så skulle även ske, om driftvärnsmannen inom verket eller företaget erhöles stadigvarande anställning å ort, där driftvärn ej funnes. Uppsägning av kontrakt finge ej ske till tidigare tidpunkt än en månad efter skriftlig anmälan härom.

Driftvärnsman skulle kunna åläggas att under fredstid i utbildningssyfte fullgöra högst 50 timmars tjänstgöring årligen, däri icke inräknad tid för vidmakthållande och förkovran av skjutskicklighet och fältduglighet i övrigt. Tjänstgöringen finge icke förläggas till driftvärnsmannens arbetstid med mindre han bereddes full ersättning för därigenom förlorad arbetsförtjänst.

Beträffande ersättning åt driftvärnsman skulle enligt särskild kungörelse gälla i stort sett samma bestämmelser, som enligt 12 § hemvärnskungörelsen för hemvärnsman, d. v. s. under tjänstgöring i *fredstid* fri inkvartering och fria resor samt i vissa fall fri förplägnad och i *krig* fri inkvartering och fria resor samt dagavlönning, innefattande portionsersättning och tjänstgöringsarvode med tillhopa 2 kronor 50 öre för varje tjänstgöringsdag om sammanlagt minst tre timmar.

Driftvärnsman vid statligt verk skulle vid under ordinarie arbetstid an-

befalld tjänstgöring vid driftvärnet ävensom vid deltagande i kurs för utbildning av driftvärnsbefäl åtnjuta oavkortad lön. Vore sådan tjänstgöring eller kurs förlagd till annan ort än stationeringsorten, skulle driftvärnsmannen därutöver utfå resekostnads- och traktamentsersättning för resa till och från sådan ort enligt lägsta rese- och traktamentsklass i allmänna resereglementet ävensom tjänstgöringstraktamente enligt tilläggsbestämmelserna till civila avlöningsreglementet med ett belopp av 5 kronor för dag och 3 kronor för natt. Reseersättning skulle dock icke utgå, om fri resa erhöles enligt förenämnda bestämmelser. Erhöles fri inkvartering eller fri förplägnad skulle icke utgå tjänstgöringstraktamente för natt respektive för dag.

Under krig eller eljest då hemvärnet hölles i beredskap, skulle driftvärnsman under tjänstgöring vid driftvärnet bibehållas vid den avlöning ävensom vid den rätt till pension och övriga förmåner, som kunde vara förenade med hans befattning. Han skulle emellertid icke komma i åtnjutande av reseersättning, tjänstgöringstraktamente eller övertidsersättning.

Beträffande kommunalt och enskilt företag skulle motsvarande bestämmelser tillämpas å arbetstagare, som skulle ingå i verkets eller företagets driftvärn. Detta skulle gälla såsom villkor för erhållande av Kungl. Maj:ts medgivande att upprätta särskild beredskapsavdelning.

Driftvärnsman, som under tjänstgöring i fredstid vid driftvärn drabbats av skada till följd av olycksfall eller eljest ådragit sig sjukdom, skulle äga åtnjuta samma förmåner, som tillkommit honom, om olycksfallet eller sjukdomen inträffat under tjänstgöring vid verket eller företaget.

För att organisationen skulle kunna på ett betryggande sätt fungera under krig måste redan i fred vidtagas ett flertal åtgärder, vilka droge väsentliga *kostnader*. Bland engångskostnaderna ha nämnts kostnader för iordningställande av bombsäkra lokaler för organisationens centrala ledning, anskaffande och förrådshållning av byggnadsmaterialier, nyanskaffning av maskiner, uppläggande i förråd av monteringsfärdiga delar till baracker och tälthyddor samt personlig utrustning för beredskapsavdelningarna. Vid beräkning av anskaffningskostnaderna har i utredningen hänsyn tagits till de olika omständigheter, som kunde vara av betydelse. I fråga om lagerhållning av byggnadsmaterialier och arbetsverktyg har således varit avgörande dels den nuvarande tillgången, dels den beräknade marknadssituationen vid ett krigsutbrott med därav orsakade transportsvårigheter, dels ock materialiernas lagerbeständighet. Beträffande för verksamheten erforderliga maskiner har förutsatts, att inom landet befintliga dylika i första hand skulle tagas i anspråk. Särskilt med avseende å traktorer rådde emellertid en påtaglig brist, som vore nödvändig att afhjälpa. Förrådshållning av baracker och tälthyddor vore erforderlig på grund därav, att stora svårigheter otvivelaktigt i många fall skulle uppstå i fråga om inkvartering av beredskapsavdelningarna. Detta gällde särskilt vid utförande av arbeten å befästningar, vattenkraftanläggningar och ersättningsbyggnader. Särskilt borde tagas i betraktande det totala krigets karaktär ävensom temperaturförhållandena i stora delar av vårt land.

Med utgångspunkt från dessa synpunkter ha de sammanlagda kostnaderna för förslagens genomförande beräknats till

i <i>engångskostnader</i>	21,420,000 kronor
i <i>årliga kostnader</i>	580,000 »

I engångskostnaderna ingå regelmässigt utgifter för förrådslokaler men ej för tillsyn över förråden.

För den händelse organisationen icke skulle behöva anlitas, har beräknats, att genom försäljning av viss material och genom uthyrning av lokaler *återvinning* av en del av de nedlagda kostnaderna skulle blija möjlig. Återvinningsbeloppet har uppskattats till 5,865,000 kronor.

De årliga kostnaderna fördela sig enligt förslaget på följande poster:

1. Avlöning till personal vid beredskapskontor och förråd, reseersättningar m. m.	kronor 125,000
2. Kontors- och förrådshyror, tillsyn och skötsel av maskiner, telefon, expenser m. m.	» 115,000
3. Åtgärder för säkerställande av beredskapen hos entreprenadfirmornas för närvarande ej utnyttjade maskinutrustningar	» 20,000
4. Övning	» 260,000
5. Iordningställande och garagering av avregistrerade lastbilar	» 60,000
Summa kronor 580,000	

Yttranden.

Över förslaget ha yttranden avgivits av chefen för armén, arméförvaltningens fortifikationsstyrelse, chefen för marinen, marinförvaltningen, chefen för flygvapnet och industrikommissionen.

Chefen för armén har framhållit, att han i stort sett icke hade något att erinra mot förslaget under förutsättning, att kostnaderna icke inkräktade på de för armén enligt 1942 års försvarsbeslut beräknade eller anvisade medlen. I likhet med övriga ämbetsverk borde emellertid fortifikationsstyrelsen vara helt fristående i förhållande till den centrala ledningen av byggnads- och reparationsberedskapen. Dess byggnadskontor borde bibehållas i minskad omfattning och ett nytt sådant kontor organiseras för den centrala ledningen av nämnda beredskap. Inom kår- eller militärområde borde kåringenjörchefer och chefer för befästningsstab inflytande på arbetsledning och materielfördelning tryggas. Till dessa chefers förfogande ställda beredskapsavdelningar borde därför vara dem helt underställda.

I kostnadsbesparande syfte har arméchefen föreslagit, att organisationens omfattning skulle minskas, att anskaffningen av maskiner och lagerhållningen av byggnadsmateriel m. m. skulle begränsas samt att förslaget bergsskyddsrum skulle slopas.

Arméförvaltningens fortifikationsstyrelse har uttalat, att förslaget att upp-sätta vissa beredskapsavdelningar med tillhörande maskinell utrustning för byggnads- och reparationsberedskap i krig vore av största värde. Den framlagda utredningen vore i vissa avseenden synnerligen grundlig och på ett överskådligt sätt belysande för vissa tekniska förhållanden, som hittills knappast vunnit erforderligt beaktande. Utredningen hade dock icke i sitt historiska sammanhang belyst de förhållanden, som givit anledning till arbets-tekniska svårigheter under den förstärkta försvarsberedskapen och slutligen lett till uppbyggandet av en ny beredskapsorganisation, bestående bl. a. av

befästningsstaber. Dessa hade vid flera tillfällen varit i funktion och därvid visat sig vara synnerligen väl avpassade för sina uppgifter. De sistförflutna årens erfarenheter hade också visat, att av olika system för befästningsarbetenas ledning en organisation med befästningsstaber visat sig alla andra överlägsen. Sedan styrelsen utrustats med ett byggnadskontor, som handhade styrelsens egna arbeten och övervakade de regionala myndigheternas teknisk-ekonomiska verksamhet i fråga om befästnings- och andra byggnadsarbeten, bleve fördelarna med befästningsstaber särskilt framträdande.

Styrelsen kunde icke godtaga, att dess byggnadskontor överflyttades till organisationschefen. Ur militär synpunkt bleve nämligen styrelsens kanske viktigaste uppgift att planlägga de större befästningsarbeten, som skulle utföras i olika krigsfall, och erfarenheterna från tidigare utförda arbeten, särskilt under tiden efter september 1939, visade, att det i fråga om befästningsarbeten måste finnas en nära kontakt mellan det planläggande och verkställande organet. Även i fråga om övriga arbeten skulle det få en för styrelsens arbete förödande verkan, om den berövades sitt verkställande organ just i det ögonblick, då den ställdes inför största tänkbara krav på effektivitet. Om organisationschefen skulle under överbefälhavaren självständigt handhava byggnadsfrågor av den art och omfattning, som ifrågasattes, måste vid mobilisering tillskapas ett alldeles nytt militärt förvaltningsämbetsverk, direkt underställt överbefälhavaren. Problemen rörande gränsdragningen mellan detta ämbetsverk och övriga verk samt ansvarsfördelningen mellan de olika verken ansåge styrelsen icke ha blivit tillräckligt beaktade i utredningen. Den föreslagna lösningen komme att leda till dubbelarbete och personalslöseri.

Rörande ledningen av befästningsarbetena kunde styrelsen icke biträda den i utredningen framförda uppfattningen, att denna ledning borde i händelse av krig övergå till en särskild byggnadsorganisation, direkt underställd överbefälhavaren genom organisationschefen.

Det måste innebära en allvarlig organisatorisk svaghet, att styrelsen — som jämlikt Kungl. Maj:ts instruktion hade ansvaret för planläggningen av de befästningsarbeten, vilka i krig skulle komma till utförande — vid inträdande mobilisering skulle, såsom föreslagits, sättas ur spelet just i det ögonblick, då de uppgjorda planerna skulle verkställas. Styrelsen måste därför hävda den uppfattningen, att befästningsarbetena även i krig skulle antingen direkt handhavas av styrelsen eller medelbart genom armékårerna (motsvarande förband) med biträde av tilldelade befästningsstaber.

I anslutning till de framförda synpunkterna har styrelsen föreslagit, att organisationen inskränkes till att på rekvisition av styrelsen ställa till dennas förfogande erforderliga arbetsavdelningar för att i mån av behov tilldelas armékårerna och där underställas befästningsstaber.

Styrelsen har framhållit, att den föreslagna organisationen av såväl den högsta ledningen som distriktsledningen gäve intrycket av en betydande överorganisation.

Chefen för marinen har ansett organisationens administrativa ledning giva intryck av överorganisation, varför en förenkling i personalbesparande syfte förefölle önskvärd.

Marinförvaltningen har uttalat, att det enligt utredningen bleve möjligt att tillgodose de viktigaste kraven endast genom en rationell hushållning med arbetskraft och arbetsmaskiner. Ett centralt bedömande av de olika arbetsobjektens betydelse bleve därför nödvändigt. Detta bedömande borde otvivelaktigt göras av överbefälhavaren. Förvaltningen ansåge emellertid naturligare, att en beredskapsorganisation skapades, som finge till uppgift att med arbetskraft förstärka de centrala och regionala organ för byggnads- och reparationsarbetens utförande, som ämbetsverken disponerade redan i fred, än att parallellt med dessa uppbygga nya likartade organisationer.

Sådana beredskapsarbeten, som icke kunde hänföras till visst ämbetsverk, exempelvis återuppbyggnad av krigsindustriella anläggningar, enskilda hamnanläggningar, uppröjning av stridsfält och uppförande av ersättningsbyggnader, borde utan olägenhet kunna handläggas av byggnadsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen eller fortifikationsstyrelsen.

Den föreslagna distriktsorganisationen hade fått ett avsevärt omfång. Det kunde emellertid ifrågasättas, om denna bleve helt utnyttjad, då dess verksamhet helt bleve beroende av de beredskapsenheter, som i varje särskilt fall ställdes till förfogande. Ämbetsverkens regionalförvaltningar hade däremot ständig sysselsättning dels genom användandet av de lokala avdelningarna, dels genom planlägningsarbeten i samband med omgrupperingar, nya befästningar m. m. En annan olägenhet med den föreslagna distriktsorganisationen vore, att dess organ skapades först vid mobilisering och sålunda i motsats till ämbetsverkens regionalförvaltningar först efter någon tid erhöles den fasthet i organisationen och den lokalkännedom, som vore en förutsättning för arbetenas utförande. Det framlagda förslaget innebure en överorganisation, som i vissa fall kunde verka hämmande på byggnads- och reparationsberedskapen och vars uppsättande och verksamhet komme att draga betydande kostnader.

Vidare har marinförvaltningen ifrågasatt, huruvida organisationschefen kunde tänkas så behärska alla de områden, organisationen skulle omspänna, att han ensam kunde bedöma och inför överbefälhavaren föredraga ärenden angående förtursrätt. Det syntes böra övervägas, om icke i stället till överbefälhavarens förfogande borde ställas ett organ, sammansatt av en representant för varje berört ämbetsverk och med en ordförande, som hade att förbereda prövningen av angelägenhetsgraden av inkomna krav på byggnads- och reparationsarbeten. Det centrala organ, som erfordrades i fred för krigsförberedelsearbetet samt vid mobilisering och krig för fördelandet av beredskapsenheterna, borde i så fall kunna inordnas under någon avdelning i försvarsstaben eller eventuellt i statens arbetsmarknadskommission.

Chefen för flygvapnet har icke haft något att erinra mot utredningen, i vad denna avsåge flygvapnet.

Industrikommissionen har uttalat, att en lagring av vissa av de i utredningen angivna materialerna skulle förorsaka stora olägenheter och att all icke absolut nödvändig lagring borde undvikas.

Överbefälhavarens förslag.

Det av organisationschefen framlagda förslaget har av överbefälhavaren överarbetats med beaktande av de av remissmyndigheterna framställda erinringarna och därefter med skrivelse den 7 augusti 1943 överlämnats till Kungl. Maj:t.

Överbefälhavaren har anfört, att organisationschefens strävan att tillgodose de betydelsefulla krav, som här avsåges, hade haft till följd, att tillräcklig hänsyn icke tagits till de resurser av personal, utrustning och materiel, som stode till förfogande eller kunde tagas i anspråk utan allvarligt förfång för andra intressen. Vidare hade vid ledningens organisation för litet beaktats, att en förutsättning för dennas smidiga funktionerande vid krig vore, att överensstämmelse i möjligaste mån rådde mellan freds- och krigsorganisationen samt att i fred för ändamålet redan avsedda organisationer borde utnyttjas. Sålunda hade föreslagits ett nytt vid krigsfara organiserat ämbetsverk vid sidan av fortifikationsstyrelsen. Även hade förutsatts, att organisationen efter övergång från freds- till krigsorganisation i huvudsak skulle ombesörja alla statliga byggnadsarbeten. Den föreslagna formen för ledningens utövande svarade icke heller i alla avseenden mot de militära krav, som borde ställas på denna.

Organisationens *uppgift* borde i stort sett vara att i den omfattning, som tillgång på personal, utrustning och materiel medgäve, vid krig eller krigsfara tillgodose riksförsvarets krav på befästningsarbeten, reparationer av kommunikationer och krigsindustriella anläggningar m. m. av den art, att dessas tillgodoseende icke kunde eller lämpligen borde ske med användning av militär trupp eller ordinarie arbetsorgan. För berörda arbetsuppgifter avsedd personal och maskinell utrustning borde, såsom föreslagits, sammanföras till lokala organ och centrala beredskapsavdelningar.

Det föreslagna *antalet avdelningar* syntes böra väsentligt begränsas, även om, såsom utredningen gäve vid handen, behovet av dylika avdelningar beräknades bli mycket stort. Det vore nämligen icke möjligt att undandraga fältförbanden ett så stort antal värnpliktiga, som utredningen ifrågasatte, och en begränsning syntes vara nödvändig även av statsfinansiella skäl. Inom ramen för det antal värnpliktiga, som kunde avses för organisationen, borde dock denna givas så stor omfattning som tillgången på maskiner och motorfordon överhuvudtaget medgäve. Icke värnpliktig personal borde härvid kunna ingå i avdelningarna i större utsträckning än som beräknats.

De *lokala organen* borde i huvudsak organiseras enligt nu tillämpade grunder. De civila verken och företagen borde främst taga egen personal i anspråk. Förfoganderätten borde regleras genom uppskovsförfarande med anlitande av arbetsmarknadskommissionen och centrala värnpliktsbyrån. Militära myndigheter borde för ändamålet taga i anspråk personal, som i samarbete med centrala värnpliktsbyrån ställdes till deras förfogande. All personal borde krigsplaceras vid de olika organen.

För det rationella utnyttjandet av landets tillgång på för ändamålet lämplig personal vore det dock nödvändigt, att å ena sidan ämbetsverk, militära

myndigheter och industriföretag ålades vissa skyldigheter i förhållande till den centrala myndigheten, å andra sidan denna tilldelades vissa befogenheter och åligganden. De förra borde sålunda vara skyldiga att ställa sig till efterrättelse av den centrala myndigheten utfärdade anvisningar i fråga om personalens tagande i anspråk. Ävenledes borde det åligga ämbetsverk, militära myndigheter och industriföretag att hålla den centrala myndigheten underlättad om sammansättningen av arbetsorganen och om den personal, som tagits i anspråk. Härigenom bleve det möjligt för den centrala myndigheten att städse överblicka organisationen i dess helhet.

De centrala beredskapsavdelningarna skulle enligt utredningen utgöras av kadrar och grovarbetare. Den för *kadern* erforderliga personalen måste anskaffas genom den centrala myndighetens försorg. Anskaffningen borde, såsom utredningen föreslog, ske i nära samarbete med kommuner, företag och entreprenadfirmor medelst inom dessa utsedda s. k. mobiliseringstjänstemän. Kaderpersonalen borde utgöras av såväl värnpliktiga som icke värnpliktiga. I fråga om förfoganderätten över de värnpliktiga måste till säkerställande av de militära kraven på sådan personal ett nära samarbete ske med centrala värnpliktsbyrån. Icke värnpliktig personal borde tagas i anspråk genom överenskommelse eller tjänsteplikt i samarbete med arbetsmarknadskommissionen. All personal skulle krigsplaceras vid organisationen. Vad åter anginge *grovarbetarna* borde erforderliga förberedelser och åtgärder vidtagas genom den centrala myndighetens försorg i samarbete med arbetsmarknadskommissionen, respektive centrala värnpliktsbyrån.

Angivna grunder för organiseringen av lokala organ och centrala arbetsavdelningar förutsatte ett omfattande *registrerings- och redovisningsarbete*. Detta borde av praktiska skäl ske i samarbete med centrala värnpliktsbyrån eller eventuellt förläggas till en inom byrån anordnad registrerings- och redovisningsavdelning, i vissa avseenden underställd den centrala myndigheten.

Enligt ovan givna riktlinjer för personalorganiseringen borde även *fördelningen av bilar och maskiner* regleras. Den anskaffning av bilar och maskiner, som erfordrades vid krig, måste ske i nära samarbete med eller genom försorg av de centrala myndigheter, som enligt vad därom vore eller bleve föreskrivet ägde att reglera berörda anskaffning i allmänhet.

Som framginge av vad i det föregående anförts vore det nödvändigt att redan i fred förfoga över en *central myndighet* som målsman för de omfattande administrativa förberedelser, vilka sammanhänge med byggnads- och reparationsberedskapens organiserande. I förhållande till ämbetsverk, myndigheter och industriföretag skulle denna utöva endast en reglerande verksamhet i fråga om de lokala organens förseende med personal och maskinell utrustning. Det skulle vidare tillkomma den centrala myndigheten att själv organisera de centrala beredskapsavdelningarna. Den centrala myndigheten måste även, som utredningen framhölle, äga en ingående kännedom om pågående byggnadsarbeten och deras betydelse ur försvars- och försörjningssynpunkt, om de särskilda företagens verksamhet och resurser

samt om tillgången på byggnadsmaterialier och dessas fördelning inom landet. Även i dessa avseenden erfordrades omfattande administrativa förberedelser.

Det kunde ock med säkerhet befaras, att tillgången på byggnadsmaterialier m. m. vid krig bleve i många fall starkt begränsad. Vid sådant förhållande erfordrades en central myndighet med viss reglerande befogenhet i förhållande till ämbetsverk, myndigheter och krigsindustriella företag.

Vid krig vore det vidare nödvändigt att förfoga över en central myndighet, som vore i stånd att inför försvarsledningen framlägga läget på ifrågasvarande område och därigenom skapa nödigt underlag för bestämmande av arbetsorganens lämpliga användning. Det borde även tillkomma denna centrala myndighet att vidtaga erforderliga verkställighetsåtgärder, bl. a. ordregivning till entreprenörer m. m., när centrala beredskapsavdelningar skulle insättas på viss arbetsuppgift, samt att i administrativt hänseende utöva överinseendet över sålunda insatta avdelningar.

Den centrala myndighet, som här avsåges, borde intimt samordnas med den högsta militära ledningen. Den borde därför underställas överbefälhavaren och ingå i högkvarteret. Verksamheten i fråga berörde emellertid såväl i fred som krig mycket nära de civila ämbetsverken, industrikommisionen, livsmedelskommisionen och arbetsmarknadskommisionen. Med hänsyn härtill borde dessa genom särskilda representanter i form av ett *råd-givande organ* beredas tillfälle att inför överbefälhavaren framlägga sina synpunkter. Härigenom syntes betryggande säkerhet skapas för att ämbetsverkens intressen bleve i erforderlig omfattning tillgodosedda.

Den *teknisk-ekonomiska* ledningen av byggnads- och reparationsverksamheten vid krig och krigsfara borde av skäl, som anförts i det föregående, ordnas efter samma grunder som gällde i fred så långt detta vore möjligt och lämpligt. Ämbetsverk, militära myndigheter, myndigheter i övrigt samt krigsindustriella företag m. fl. borde sålunda, vart och ett inom sitt verksamhetsområde, utöva ledningen i berörda avseenden. Så borde även i regel tillgå, om centrala beredskapsavdelningar ställdes till förfogande. I särskilda fall kunde emellertid avsteg från denna regel behöva göras.

Vad särskilt beträffade befästningsarbeten, syntes utredningen ha förbisett, att befästningar tjänade rent militära intressen och måste anpassas efter de militära operationerna samt att befästningsarbetenas planläggning och utförande därför måste till såväl tid som rum och art helt tillgodose militära krav. Ledningen av dessa arbeten borde också i största utsträckning anföras åt de militära myndigheterna och högsta ledningen utövas av chefen för fortifikationskåren med biträde av fortifikationsstyrelsen och marinförvaltningens fortifikationsavdelning. Riktigheten härav hade, som framginge av fortifikationsstyrelsens yttrande, bestyrkts av erfarenheterna från beredskapstiden. Om alltså befästningsarbetena normalt sett borde i tekniskt-ekonomiskt avseende stå under de militära förvaltningarnas (respektive andra militära myndigheters) ledning, kunde dock tänkas undantagsfall, då det kunde vara lämpligt, att chefen för vederbörlig förvaltning (annan militär myndighet) frigjordes från den teknisk-ekonomiska ledningen av

dylika arbeten. Detta kunde exempelvis bliva fallet vid befästningsanläggningar, som icke direkt sammanhängde med det närmaste operationsskedet under ett krig och som vore av sådan omfattning, att den ifrågavarande militäre chefen skulle för mycket betungas med dessa arbeten till men för de för tillfället viktigaste uppgifterna. Motsvarande gällde även befästningsarbeten, vilka stode i direkt sammanhang med byggnads- och reparationsarbeten av i övrigt icke militär natur. Beträffande ledningen av dylika befästningsarbeten borde tillämpas vad som föresloges rörande vissa icke militära arbeten, dock att själva planläggningen och kontrollen alltid i fråga om befästningar måste åligga militär myndighet.

Förekommande arbeten av annat slag än befästningsarbeten vore icke alltid av den beskaffenhet, att de enligt i fred tillämpade grunder fölle inom de centrala ämbetsverkens verksamhetsområden. Exempel härpå vore återställande av förstörda industrier och uppförande av ersättningsbyggnader m. m. för bombskadade samhällen. Vissa arbeten kunde ock enbart på grund av sin omfattning göra en ledning, som kunde odelat syssla med dem, berättigad.

Den teknisk-ekonomiska ledningen av ifrågavarande arbeten borde uppdragas åt ett redan i fred befintligt ämbetsverk. Härigenom skulle säkerställas en snabb och smidig övergång från freds- till krigsfot. Med hänsyn till den nära anslutning till de militära organen, som detta ämbetsverk borde äga, syntes den teknisk-ekonomiska ledningen av sådana arbetsuppgifter, som icke fölle inom annat ämbetsverks verksamhetsområde, böra uppdragas åt fortifikationsstyrelsen, i detta avseende underställd överbefälhavaren. Av skäl som ovan anförts på tal om ledningen av befästningsarbeten, bland annat nödvändigheten att lätta chefens för styrelsen i övrigt stora arbetsbörda, borde dock härvid i vissa fall ledningen av arbetena kunna delegeras till den tjänsteman, som närmast under styrelsens chef utövade chefskapet över byggnadskontoret, d. v. s. organisationschefen.

Den ovan berörda reglerande befogenheten i förhållande till ämbetsverk, myndigheter och krigsindustriella företag borde i så fall även tillerkännas fortifikationsstyrelsen. Härvid förutsatte överbefälhavaren, att de civila ämbetsverken skulle på sätt, som föreslagits i det föregående i fråga om den administrativa tjänsten, tillerkännas möjlighet att genom särskilda representanter framlägga sina synpunkter. Det rådgivande organet skulle alltså i förekommande fall höras av fortifikationsstyrelsen. I stridiga fall hänskötes ärendet till överbefälhavaren för avgörande. Organisationschefen borde härvid vara närvarande.

I krig borde alltså finnas ett centralt organ *dels* för den administrativa ledningen av verksamheten, *dels* för utövandet av viss teknisk-ekonomisk ledning. I förstnämnda hänseende borde tillkomma ett *organisationskontor*, i utredningen benämnt beredskapskontor. Den centrala *teknisk-ekonomiska* ledningen borde utövas av fortifikationsstyrelsens *byggnadskontor* i fråga om sådana arbeten, som icke kunde hänföras till annat ämbetsverk. Av olika skäl, bland annat förrådshållningen av maskiner och materiel m. m., borde dessa kontor intimt samarbeta och därför samordnas under en gemensam chef,

organisationschef. Denne jämte de båda kontoren borde ingå i fortifikationsstyrelsen, varvid dock organisationschefen i fråga om den administrativa ledningen skulle vara direkt föredragande inför överbefälhavaren. I vissa fall borde, såsom ovan nämnts, även den teknisk-ekonomiska ledningen delegeras till organisationschefen, som då även här kunde få direkt föredragningsrätt för överbefälhavaren, dock med rättighet för fortifikationsstyrelsens chef att närvara.

I fred borde ledningsorganisationen vara uppbyggd på motsvarande sätt som i krig, men av väsentligt mindre omfattning. Särskild organisationschef erfordrades dock knappast, utan borde denna befattning kunna upprätthållas av chefen för byggnadskontoret, vilken hade organisationskontoret sig underställt.

I likhet med utredningen ansåge överbefälhavaren nödvändigt att i krig organisera särskilda distriktsorganisationer, i sin verksamhet anslutna till vederbörliga militärbefälsstaber. Även för IV. militärområdet borde dock avses en distriktsorganisation. I fred erfordrades däremot icke sådana organisationer.

I det föregående hade föreslagits, att den teknisk-ekonomiska ledningen av befästningsarbeten skulle regelmässigt utövas av militära myndigheter. I så fall komme den lokala ledningen av dessa arbeten att i allmänhet lämnas i uppdrag åt befästningsstaberna. Därigenom bleve det även möjligt att i väsentlig grad begränsa distriktsorganisationerna. Det borde i detta sammanhang framhållas, att befästningsstaberna måste finnas i samma omfattning för den militärtekniska planeringen och kontrollen, även om den teknisk-ekonomiska ledningen av befästningsarbetena icke i samtliga fall skulle handhas av militära myndigheter.

I överensstämmelse med ovan anförda principer borde i krig inom varje militärområde organiseras ett *distriktskontor*, bestående av fem personer, varav två tekniker och tre kontors- och skrivbiträden.

Med hänsyn till de föreslagna ändringarna i den centrala ledningen har överbefälhavaren räknat med lägre *kostnader* än i den tidigare utredningen skett. Därjämte har ur besparingssynpunkt med anordnande av bergsskyddsrum för den centrala ledningen samt anskaffning av trailers och cyklar ansetts böra anstå tills vidare. *Engångskostnaderna* skulle då uppgå till 15,843,000 kronor med ett återvinningsvärde av 4,020,000 kronor.

För fredsorganisationen erforderliga *årskostnader* ha beräknats till följande belopp.

1. Avlöning till personal å beredskapskontor och förråd, reseersättningar m. m.	kronor	77,000
2. Kontors- och förrådshyror, tillsyn och skötsel av maskiner, telefon, expenser m. m.	»	111,000
3. Åtgärder för säkerställande av beredskapen hos entreprenadfirmornas för närvarande ej utnyttjade maskinutrustningar	»	18,000
4. Övningar	»	230,000
5. Iordningställande och garagering av avregistrerade lastbilar	»	45,000
Summa kronor		481,000

Yttrande av statens arbetsmarknadskommission.

Statens arbetsmarknadskommission har i yttrande över överbefälhavarens förslag framhållit att, då kommissionen haft tillfälle att fortlöpande följa utredningsarbetet, kommissionen begränsat sig till att beröra vissa spörsmål i de av överbefälhavaren angivna riktlinjerna. Beträffande beredskapsavdelningarnas sammansättning har kommissionen således uttalat, att det knappast syntes vara möjligt att kompensera en minskning av antalet värnpliktiga genom ökning av antalet icke värnpliktiga. En så kraftig decimering av antalet avdelningar, som med hänsyn härtill skulle bli följden av överbefälhavarens förslag, kunde kommissionen icke tillstyrka. — Både uppskov och krigsplacering hade föreslagits för all värnpliktig kaderpersonal vid organisationen. Enligt hittills gällande praxis kunde emellertid en person antingen beviljas mobiliseringsuppskov eller krigsplaceras. Kommissionen hade intet att erinra mot att den värnpliktiga kaderpersonalen uteslutande krigsplacerades. Registreringen av nämnda personal liksom av de icke värnpliktiga borde enligt kommissionen ske centralt inom beredskapsorganisationen.

Kommissionen har slutligen framhållit, att kommissionen icke kunde biträda överbefälhavarens mening, att representanter för de civila ämbetsverken i form av ett rådgivande organ skulle anknytas till högkvarteret. Man måste väl även under krigsförhållanden förutsätta samarbete mellan chefen för organisationen och de civila ämbetsverken, varför särskilt rådgivande organ icke syntes erforderligt, särskilt som representanter för dessa ämbetsverk i fall av behov lätt kunde sammankallas.

Vid krig torde våldsamma förstörelseaktioner komma att drabba vårt land i första hand genom främmande flygvapen. Dessa aktioner torde främst riktas mot befästningar och mot krigsviktiga anläggningar, vilka betjäna den militära och civila samfärdseln, såsom järnvägar, vägar, broar, hamnar och kanaler, eller vilka eljest äro av vikt för krigsmakten och den civila verksamheten, såsom flygfält, kraftverk och industrier. Det är emellertid att befara, att förstörelseaktionerna kunna komma att avse även bostadsbebyggelse och andra anläggningar av rent civil natur. För att förhindra att samhällslivet genom dylika aktioner snabbt lamslås är det nödvändigt, att de vållade skadorna utan dröjsmål avhjälpas. Med den omfattning skadegörelsen torde få är det uppenbart, att samhällets ordinarie arbetsorgan och arbetsmetoder icke komma att förslå. Genom anlitande av arbetsgrupp och genom användning av för tillfället frivilligt och tvångsvis uttagen personal kan arbetskraft i viss utsträckning anskaffas för dessa extraordinära arbetsuppgifter. Krigserfarenheterna giva emellertid vid handen, att dessa åtgärder icke kunna bli tillräckliga. De arbetsuppgifter, som uppkomma, torde ej sällan bli av så speciell natur, att de icke kunna utföras utan tillgång till en särskild för sådana uppgifter lämpad och utrustad arbetsorganisation, som kan insättas vid sidan av de ordinarie militära och civila arbetsorganen. En dylik arbetsorganisation kan icke på kort tid vid krigsfall improviseras. För att den skall kunna snabbt insättas även på svåra uppgifter måste åt-

*Departements-
chefen.*

gärder redan i fredstid vidtagas för att förse organisationen med kompetenta fackmän och arbetare samt — vilket är av största vikt — med verktyg och arbetsmaskiner av stor kapacitet. Särskilt är det av betydelse, att sådana arbetsredskap hållas i reserv, vilka beräknas icke komma att i tillräcklig omfattning finnas tillgängliga inom landet.

Såsom av redogörelsen i det föregående framgår finnes redan nu i vårt land en dylik byggnads- och reparationsberedskap. Denna har ursprungligen organiserats av vissa ämbetsverk och avsetts för speciella uppgifter — vissa avdelningar för vägar och hamnar, andra för järnvägar, för kraftverk eller för flygplatser. På sistone ha ytterligare sådana avdelningar upprättats, varförutom ett planerande organ skapats för organisationens fullständigande. En uppenbar brist i de först vidtagna åtgärderna har varit, att dessa icke innefattat upprättandet av avdelningar för allmänna arbeten, exempelvis uppröjande och istandsättande av skadade samhällen och industrier, anordnande av mera omfattande befästningsanläggningar och dylikt. Denna brist har delvis afhjälpts genom upprättande av ett mindre antal allmänna beredskapsavdelningar. Det centrala organets arbete har inriktats på en vidare utveckling av denna beredskapsorganisation, och det av detta organ framlagda förslag, för vilket i det föregående redogjorts, avser i första hand en utökning av antalet allmänna avdelningar men även anordnandet av en för alla byggnads- och beredskapsavdelningar gemensam ledning.

Då den allmänna byggnads- och reparationsberedskap, som nu finnes, icke till sin omfattning kan anses tillräcklig för de uppgifter, som den vid krigsfall torde få att utföra, finner jag mig böra i anslutning till föreliggande förslag förorda en utbyggnad av densamma. Av ekonomiska och andra skäl är det emellertid uteslutet att uppbygga en organisation, som kan motsvara behovet i alla situationer. På grund härav ligger det så mycket större vikt uppå, att organisationen kommer att utnyttjas på effektivaste sätt. Detta torde icke kunna ske, om ledningen av densamma är fördelad på olika statliga organ. För att möjliggöra ett effektivt utnyttjande böra därför i samband med organisationens kvantitativa förstärkande åtgärder vidtagas för att centralisera ledningen till ett organ. Enighet råder om att detta organ av praktiska skäl bör stå i nära anknytning till den militära krigsledningen. Ehuru byggnads- och reparationsberedskapen kommer att tjäna både civila och militära ändamål, har det med hänsyn till nödvändigheten av att den samordnas med krigsledningen befunnits lämpligt, att organisationen hänföres till försvarsdepartementets verksamhetsområde och att medel för ändamålet anvisas på riksstatens fjärde huvudtitel. Jag upptager därför frågan i detta sammanhang till bedömande och övergår till att granska detaljerna i föreliggande förslag.

De *arbetsavdelningar*, som skola utgöra byggnads- och reparationsberedskapens egentliga arbetsorgan, böra i enlighet med föreliggande förslag vara dels *lokala*, uppsatta av ämbetsverk, krigsindustriella företag, kommunala verk och hamnförvaltningar samt avsedda för verkets eller företagets egna behov, dels ock *centrala*, uppsatta på grund av avtal med entreprenad-

firmor m. fl. genom centralorganets försorg. Sistnämnda avdelningar böra stå till överbefälhavarens omedelbara förfogande och tilldelas antingen ämbetsverk eller företag eller ock direkt disponeras för erforderliga arbeten.

Vad angår de lokala beredskapsavdelningarna torde de åtgärder, som hittills vidtagits av vederbörande ämbetsverk, vara i stort sett tillfyllest. En ökad beredskap på vissa håll vid kommunala anläggningar och enskilda företag synes dock önskvärd. Det blir det nya centralorganets uppgift att vidtaga de åtgärder, som i sådant syfte kunna visa sig erforderliga. I första hand bör man härvid inrikta sig på att få till stånd en effektivisering på frivillighetens väg genom träffande av överenskommelser med kommunala myndigheter och enskilda företagsledningar. Samma väg torde även böra anlitas för reglering av avdelningarnas användning m. m. Skulle denna väg icke visa sig framkomlig, kan fråga uppkomma att med riksdagens medverkan meddela lagligen bindande föreskrifter.

För de centralt organiserade avdelningarna kan icke utnyttjas annan arbetskraft än sådan som vid krigsfall icke behöver tagas i anspråk för krigsmakten, luftskyddet, hemvärnet m. m. Utredningen, som ingått på ett bedömande av i vad mån tillgänglig arbetskraft kan disponeras för dessa avdelningar, har framlagt förslag om upprättande av ett förhållandevis stort antal sådana avdelningar. I likhet med överbefälhavaren finner jag av statsfinansiella och andra skäl det vara nödvändigt att begränsa antalet avdelningar. För egen del har jag intet att erinra mot det av överbefälhavaren i ämnet framlagda förslaget, beträffande vars innebörd torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Beträffande *organisationens ledning* ha olika uppfattningar kommit till synes, detta i fråga om såväl freds- som krigsorganisationen. Med avseende å den centrala ledningen under *fred* har dock enighet i huvudsak rått därom, att de planläggande och förberedande åtgärderna för organisationen böra ombesörjas av ett under chefen för fortifikationsförvaltningens byggnadskontor inrättat organisationskontor, motsvarande den nuvarande beredskapssektionen. För egen del vill jag erinra därom, att 1943 års riksdag (propositionen nr 180, riksdagens skrivelse nr 319) fattat beslut av innebörd, att ett för försvarsväsendets fortifikations- och byggnadsverksamhet gemensamt organ — försvarets fortifikationsförvaltning — skall upprättas sedan det byggnadsprogram, som ingår i försvarets femårsplan, blivit i det närmaste genomfört. Härvid har dock lämnats öppen frågan om utformningen av fortifikations- och byggnadsverksamhetens organisation liksom även frågan i vilka former ett närmare samarbete mellan eller samordnande av den militära och den civila byggnadsverksamheten och fastighetsförvaltningen bör äga rum. Det har förutsatts, att dessa spörsmål skola i sinom tid upptagas till närmare övervägande. I princip har jag intet att erinra mot att beredskapsorganisationens ledning i fred förläggas till ett organisationskontor, anknutet till den myndighet — arméns fortifikationsförvaltning — som, intill dess en centralisering av försvarets fortifikations- och byggnadsverksamhet skett, skall handhava denna verksamhet för armén. Det kan nämligen icke vara välbetänkt att inrätta en fristående myndighet för denna beredskaps-

organisation utan det måste vara att föredraga att, såsom också föreslagits, bygga på ett redan befintligt ämbetsverk. Emellertid följer av det sagda, att denna organisationsfråga för närvarande endast kan provisoriskt lösas och måste upptagas till förnyat övervägande i samband med den blivande utredningen rörande centralisering av fortifikations- och byggnadsverksamheten.

I fråga om den centrala ledningen i *krig* ha rätt meningsskiljaktigheter rörande huvudsakligen förhållandet mellan fortifikationsförvaltningen och det centrala beredskapsorganet.

Av utredningsmannen har hävdats, att sistnämnda organ ävensom fortifikationsförvaltningens byggnadskontor borde utgöra en självständig enhet, i väsentliga delar direkt underställd överbefälhavaren genom chefen för byggnadskontoret, vilken i egenskap av organisationschef skulle ingå i högkvarteret. Chefen för armén och arméförvaltningens fortifikationsstyrelse ha däremot gjort gällande, att styrelsen icke borde berövas sitt byggnadskontor, då det som bäst behövdes. I stället borde ett nytt byggnadskontor inrättas och anslutas till organisationskontoret. Vidare har överbefälhavaren framhållit att, då beredskapsorganisationens byggnadskontor enligt utredningens förslag skulle handhava vissa arbetsuppgifter för fortifikationsförvaltningen och således i dessa avseenden vara underställd chefen för detta verk, en dualism skulle uppstå, ägnad att skapa kompetenstvister och friktioner. Överbefälhavaren har i stället förordat, att organisationskontoret i krig likaväl som i fred inordnas i fortifikationsförvaltningen samt att den teknisk-ekonomiska ledningen regelmässigt handhaves av detta verk, medan organet i fråga om administrativ ledning blir direkt underställt överbefälhavaren.

För egen del vill jag framhålla, att det i detta sammanhang icke synes erforderligt att taga slutlig ståndpunkt till förevarande krigsorganisatoriska spörsmål. På Kungl. Maj:t måste få ankomma att i ämnet utfärda erforderliga bestämmelser. Då emellertid den fredsorganisation, som nyss angivits, måste bedömas mot bakgrunden av den blivande krigsorganisationen, anser jag mig böra i korthet angiva min egen uppfattning i sistnämnda fråga.

Det synes mig böra fastslås, vad som torde framgå av det redan sagda, att krigsorganisationen bör så nära som möjligt överensstämma med fredsorganisationen. Skapandet av ett nytt ämbetsverk i krig bör således icke ifrågakomma. Jag förutsätter därför, att organisationskontoret även i krig bör ingå i fortifikationsförvaltningen. Härigenom vinner man bland annat, att någon rubbning i fråga om den ekonomiska förvaltningen icke behöver ske vid krig. Vid krig uppkommer emellertid frågan om den teknisk-ekonomiska ledningen av de arbeten för vilka beredskapsavdelningarna skola utnyttjas. Dessa arbeten torde kunna indelas i följande grupper:

- a) militära arbeten (befästningsanläggningar och dylikt),
- b) övriga arbeten — militära eller civila — vid vilka ledningen av och kontrollen över arbetenas utförande kan uppdragas åt ämbetsverk, kommunala verk, industriföretag och andra organ eller företag,
- c) övriga civila arbeten.

I likhet med överbefälhavaren anser jag, att den teknisk-ekonomiska ledningen av de beredskapsavdelningar, som till komplettering av lokala byggnads- och reparationsavdelningar ställas till förfogande för utförande av de under b) angivna arbetena, bör ankomma på vederbörande verk eller företag, där icke i särskilda fall avsteg från denna regel bör ske. Samma princip bör gälla beträffande de med a) betecknade arbetena. Ledningen av dessa arbeten och av de centrala beredskapsavdelningar, som ställas till förfogande för arbetenas utförande, bör alltså ankomma på chefen för fortifikationskåren med biträde av vederbörande militära förvaltningsmyndigheter. Såsom överbefälhavaren anført kunna emellertid fall förekomma då det kan vara lämpligt att överflytta den teknisk-ekonomiska ledningen av dessa arbeten på beredskapsorganet och den distriktsorganisation, som enligt det följande bör stå till dess förfogande. Detta kan exempelvis vara önskvärt med hänsyn till den i olika sammanhang påtalade bristen på militär-teknisk befälspersonal. Det torde också kunna sägas vara ett allmänt önskemål, att den militära befästningsorganisationen bör ägna sig främst åt militära och militärtekniska angelägenheter och överlåta utförandet av anläggningarna på därför lämpade organ. Vad slutligen angår de under c) angivna arbetena må erinras, att de större kommunerna och vissa industrier redan förfoga över kvalificerade organisationer och lokala beredskapsavdelningar, som i första hand kunna tagas i anspråk. Det är vidare att märka, att i krig till väsentlig del bortfalla de byggnadsarbeten, som arméns fortifikationsförvaltning liksom även flygförvaltningens byggnadsavdelning och marinförvaltningens fortifikationsavdelning i fred ombesörja. Byggnadsverksamheten måste nämligen i krig omställas att avse endast sådana arbeten, som äro nödvändiga att i krig utföra. Hit höra främst de arbetsuppgifter, som ankomma på beredskapsavdelningarna. Någon svårighet bör därför icke föreligga för fortifikationsförvaltningen att genom sitt byggnadskontor, eventuellt förstärkt med från marin- och flygförvaltningarna överflyttad personal, handhava den teknisk-ekonomiska ledningen även av de under c) angivna arbetena. Detta utesluter dock icke, såsom överbefälhavaren förutsatt, att beredskapsorganisationen bör kunna när så prövas lämpligt få i uppdrag att leda även dessa arbeten.

Den administrativa ledningen av verksamheten i krig bör handhavas av organisationskontoret och regionalt av dess distriktsorganisation. Ehuru ingående i fortifikationsförvaltningen bör organisationskontoret i administrativt hänseende av förut angivna skäl vara direkt underställt överbefälhavaren.

Jag förordar alltså, att organisationskontoret i krig liksom i fred ingår i arméns fortifikationsförvaltning och att den erforderliga centrala ledningen vid krig utövas av överbefälhavaren. Jag har intet att erinra mot att fortifikationsförvaltningens nuvarande byggnadskontor och det nya organisationskontoret samordnas under en gemensam chef, organisationschef, som blir föredragande inför överbefälhavaren i administrativa frågor samt i frågor rörande den teknisk-ekonomiska ledningen av sådana arbeten, vilkas ledning nämnde chef fått sig anförtrödd.

I likhet med arbetsmarknadskommissionen kan jag icke finna det be-

hövligt, att vid överbefälhavarens sida ställes ett rådgivande organ för uppehållande av kontakten med respektive ämbetsverk. Det samarbete, som på detta område självfallet måste komma till stånd, torde lätt nog kunna ske utan särskilda organisatoriska anordningar, som kunna tynga arbetet.

Den *distriktsorganisation*, som bör ingå i byggnads- och reparationsberedskapen, bör visserligen förberedas redan under fred men icke träda i verksamhet förrän vid mobilisering eller då Kungl. Maj:t eljest kan finna så påkallat. Distriktsorganisationen kommer således under fredsförhållanden regelmässigt icke att föranleda kostnader för statsverket. Med beaktande av att det av mig i det föregående framlagda förslaget innebär en ej oväsentlig begränsning av antalet centralt organiserade avdelningar i förhållande till utredningsmannens förslag och med hänsyn jämväl till att endast en del av avdelningarna beräknas komma att utföra arbeten under centralorganets ledning bör enligt min mening distriktsorganisationens personalkader kunna nedskäras. I detta sammanhang torde det dock icke vara erforderligt att närmare ingå på detaljerna i denna mobiliseringsorganisation. På Kungl. Maj:t lärers få ankomma att efter förslag av organisationschefen angiva riktlinjerna för dess uppbyggnad.

I utredningen har förutsatts, att den ledande *personal*, som icke redan i fred är anställd vid fortifikationsstyrelsens byggnadskontor, samt kaderpersonal och i organisationen namneligen registrerade grovarbetare skola genom privaträttsligt verkande utfästelser bindas till tjänstgöring i krig inom byggnads- och reparationsberedskapen. Uttagning enligt lagen om tjänsteplikt skall ske endast i mån av vägran att fullgöra sådan utfästelse. Mot dessa förslag finner jag intet att erinra men utgår i likhet med överbefälhavaren från att den värnpliktiga personalen kommer att krigsplaceras vid organisationen. Vid utredningen har vidare förutsatts, att personalen vid tjänstgöring i organisationen skall avlönas efter den tjänsteställning den intager inom densamma med tillbörligt hänsynstagande till de löneförmåner, som åtnjutas i det ordinarie fredsarbetet. Personal, som i fredstid avlönas enligt kollektivavtal eller på annat sätt, skall enligt förslaget vid tjänstgöring i beredskapsavdelning avlönas enligt tjänstepliktlagens bestämmelser, därest icke vissa pågående förhandlingar för åstadkommande av särskilt enhetsavtal giva resultat. I princip har jag intet att erinra mot dessa riktlinjer.

Den till organisationen knutna personalen bör i enlighet med förslaget beväpnas för självförsvar samt för försvar av arbetsplatser och anläggningar. För att folkrättsligt markera dess ställning synes det lämpligt, att personalen anslutes till hemvärnet men inom detta, på sätt i utredningen föreslagits, sammanhållas såsom en enhet, benämnd *driftvärn* till skillnad från det allmänna hemvärnet. I hemvärnsskuggörelsen böra vidtagas härav betingade ändringar och tillägg, vilka torde kunna utformas i huvudsaklig överensstämmelse med ett i utredningen därutinnan framlagt förslag. Jämväl böra meddelas särskilda bestämmelser om ersättning till personal för tjänstgöring i driftvärn. De i sådant avseende föreslagna bestämmelserna ha grundats på nu gällande

föreskrifter om ersättning åt personal vid hemvärnet ävensom på av Kungl. Maj:t den 19 september 1941 meddelade bestämmelser om ersättning till personal vid vissa lokala beredskapsavdelningar. De förordade bestämmelserna synas mig kunna godtagas. I detta sammanhang vill jag framhålla, att jag utgår från att i fred särskilda ersättningar för telefon och expenser åt driftvärnschef samt distriktsbefälhavare och förbandschef vid driftvärnet regelmässigt icke skola erfordras, detta i motsats till vad fallet är beträffande det allmänna hemvärnet.

Av det redan sagda framgår, att i fred distriktsorganisationen icke skall vara i verksamhet. Ej heller skola i fred de i organisationen ingående beredskapsavdelningarna vara i verksamhet till den del dessa icke genom övningar skola förberedas för sina uppgifter. Däremot är det erforderligt, att *centralorganet* redan i fredstid finnes tillgängligt för verksamhetens planläggande och organiserande. Det nu existerande centralorganet — beredskapssektionen inom fortifikationsförvaltningens byggnadskontor — sysselsätter för närvarande en personal av sju personer, samtliga i arvodesställning, och bekostas med ianspråktagande av förskottsstaten för försvarsväsendet. Med de ökade arbetsuppgifter, som komma att bli en följd av ett utbyggande av byggnads- och reparationsberedskapen på sätt av mig förordats, torde den angivna personalen icke bli tillräcklig. En viss personalförstärkning synes därför ofrånkomlig. De årliga kostnaderna för den nuvarande centrala organisationen kunna, enligt vad jag inhämtat, beräknas till 45,000 kronor för avlöningar och till 15,000 kronor för omkostnader. Utredningsmannen har beräknat kostnaderna för nästa budgetår för det av honom föreslagna centralorganet och för övningar m. m. till sammanlagt 508,000 kronor, varav för avlöningar 125,000 kronor. Överbefälhavaren har beräknat motsvarande kostnader till 481,000 kronor respektive 88,000 kronor, i vilket belopp icke ingå rörliga tilläggsförmaner.

En begränsning av centralorganet bör även enligt min mening kunna genomföras vid ett biträdande i princip av det av mig i det föregående framlagda förslaget. I fred torde det sålunda vara möjligt att åt personer med deltidssysselsättning uppdraga arbetsuppgifter i större omfattning än utredningsmannen räknat med. Fastare anställning för personalen bör i varje fall tills vidare icke ifrågakomma. För egen del anser jag mig böra beräkna de sammanlagda årliga avlöningskostnaderna för fredsorganisationen till 120,000 kronor under uppbyggnadstiden, motsvarande budgetåret 1944/45, samt till 85,000 kronor för tiden därefter. För omkostnader beräknar jag ett årligt belopp av 45,000 kronor och för övningar m. m. 240,000 kronor. Samtliga dessa kostnader böra från och med nästa budgetår anvisas å riksstaten för arméns fortifikationsförvaltning, varvid beloppet å 240,000 kronor torde böra uppföras såsom ett särskilt anslag av reservationsanslags natur, benämnt Arméns fortifikationsförvaltning. Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m. Beträffande dispositionen av ifrågavarande medel torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser. Däremot torde kostnaderna för sär-

skilda åtgärder för säkerställande av beredskapen hos entreprenadfirmornas outnyttjade maskinutrustning samt beträffande avregistrerade bilar, för vilka ändamål jag beräknar tillhoppa 60,000 kronor, med hänsyn till utgifternas karaktär av omedelbara beredskapskostnader böra belasta förskottsstaten för försvarsväsendet. Under innevarande budgetår torde de löpande kostnaderna för organisationen få bestridas i samma ordning som hittills skett. Vid kostnadsberäkningarna har jag utgått från att rörliga tilläggsförmåner icke skola förekomma.

Vid krig blir en avsevärd utökning av den hos centralorganet anställda personalen nödvändig. Denna fråga, som har avseende å mobiliseringsorganisationen, torde icke böra i detta sammanhang upptagas. Jag vill dock framhålla, att särskild överdirektör icke bör bliva av behovet påkallad.

Till de åtgärder, som äro nödvändiga att vidtaga redan under fred, hör *anskaffandet av maskiner och materialier* för organisationens behov. I viss utsträckning kunna sådana beräknas komma att finnas tillgängliga för organisationens räkning i statens eller kommuns ägo, hos de entreprenadfirmor, som skola uppsätta beredskapsavdelningar, eller hos andra företag. Förrådshållningen bör därför begränsas till vad som är ofrånkomligt för att täcka konstaterade brister, detta icke minst med hänsyn till den knapphet på viss materiel, som nu föreligger. Den anskaffning, som prövas böra komma till stånd, bör ske med varsamhet och i samråd med vederbörande krisorgan. En överarbetning av de i utredningen framlagda beräkningarna av engångskostnaderna har givit vid handen, att en begränsning av dessa är möjlig. Det bör emellertid anmärkas, att redan det i det föregående omnämnda av organisationschefen beräknade medelsbehovet av honom själv avsevärt nedskurits i förhållande till vad som betraktats såsom önskvärt för organisationen. Den ytterligare beskärning, som senare vidtagits, har väsentligen möjliggjorts genom den av mig förordade minskade omfattningen av organisationen. Härutöver ha vissa kostnadsbesparingar prövats möjliga att ernå utan att därigenom organisationens effektivitet äventyras. I överensstämmelse härmed får jag under hänvisning till den närmare utredning, som inhämtas av handlingarna i ärendet, förorda, att medel anvisas för anskaffande av byggnadsmaskiner m. m. med 5.5 miljoner kronor, av byggnadsmaterialier med 4 miljoner kronor, av vissa kontorsutensilier samt materialier för förläggning och förplägnad med 0.67 miljoner kronor ävensom av personlig utrustning samt för oförutsedda behov med 2.13 miljoner kronor. Ett sammanlagt belopp av 12,300,000 kronor skulle således erfordras för engångsanskaffning. I vad mån dessa medel komma att disponeras blir, såsom av det anförda framgår, i viss mån beroende av möjligheterna att under nuvarande förhållanden ställa materiel till förfogande.

Skulle förhållandena icke påkalla ett insättande av organisationen utan densamma skulle finnas böra efter inträdda normala förhållanden avvecklas — något som dock icke torde vara i och för sig sannolikt — är det troligt att en del av de sålunda nedlagda kostnaderna kunna återvinnas genom avyttring av inköpta maskiner och materialier. Storleken av de medel, som på

detta sätt kunna återvinnas, är beroende av många ovissa faktorer och kunna icke med större grad av sannolikhet beräknas. En approximativ kalkyl har emellertid utvisat ett återvinningsvärde av i runt tal 4,000,000 kronor, varför nettokostnaden skulle utgöra något över 8,000,000 kronor. I detta sammanhang vill jag understryka, att maskiner o. dyl. böra, så länge de kvarbliva i kronans ägo, i den utsträckning så är möjligt komma till användning i första hand vid statliga arbeten men jämväl — mot skälig ersättning — vid andra arbeten. Vissa av de maskiner, som avses skola anskaffas och som ha en kapacitet avsevärt överstigande den tidigare i vårt land förekommande, torde i sådant fall kunna bliva av ej oväsentlig ekonomisk betydelse.

För bedömande av spörsmålet, om medel för bestridande av ifrågavarande kostnader böra beräknas inom eller utom den för den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter av 1942 års riksdag angivna kostnadsramen, synes det mig vara av vikt att beakta, att den föreslagna beredskapsorganisationen icke uteslutande är betingad av militära behov utan även tjänar andra ändamål. Det synes mig med hänsyn härtill icke riktigt, att samtliga kostnader av såväl löpande som engångsnatur skola beräknas inom sagda kostnadsram. Å andra sidan finner jag icke heller rimligt, att alla kostnaderna bestridas utom ramen. Jag anser mig fördenskull böra förorda en sådan fördelning, att de årliga kostnaderna för fredsorganisationen beräknas inom berörda kostnadsram, medan för engångsanskaffningen medel anvisas utanför densamma. Denna lösning synes mig lämpligast bland annat av den anledningen, att vid gynnsamma förhållanden en återvinning av engångskostnaderna i viss utsträckning kan tänkas och att i varje fall, såsom förut anförts, vissa inkomster torde uppstå vid materielens utlåning under fred.

Materielanskaffningen synes böra, i den mån så är möjligt, omedelbart igångsättas. Senare denna dag i samband med äskande av anslag å tilläggsstat kommer jag därför att hemställa om anvisande av ett belopp av 6,000,000 kronor för ändamålet för innevarande budgetår. För nästa budgetår bör anvisas det återstående beloppet, $(12,300,000 - 6,000,000 =) 6,300,000$ kronor. De sålunda anvisade anslagen, vilka böra erhålla reservationsanslags karaktär, torde få disponeras på sätt av Kungl. Maj:t föreskrives i huvudsaklig överensstämmelse med de i det föregående angivna beräkningsgrunderna.

Jag hemställer således under hänvisning i övrigt till närmast föregående punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1944/45 anvisa

dels till *Arméns fortifikationsförvaltning: Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.* ett reservationsanslag av 240,000 kronor,

dels ock till *Arméns fortifikationsförvaltning: Engångsanskaffning av maskiner m. m. för byggnads- och reparationsberedskapen* ett reservationsanslag av 6,300,000 kronor.

- [7.] 12. **Arméförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag.** 13. **Arméförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag.** 14. **Marinförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag.** 15. **Marinförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag.**

	Anslag för budgetåret 1943/44	Av vederbörande myndighet för budgetåret 1944/45 beräknat anslag
Arméförvaltningen:	Kronor	Kronor
Avlöningar	731,000	335,000
Omkostnader	145,000	100,000
Marinförvaltningen:		
Avlöningar	454,000	368,000
Omkostnader	325,000	500,000

*Departements-
chefen.* Under åberopande av vad som anförts under punkt 3 får jag hemställa,
att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budget-
året 1944/45 beräkna

dels till *Arméförvaltningen: Avlöningar* ett förslagsanslag av
330,000 kronor,

dels till *Arméförvaltningen: Omkostnader* ett förslagsanslag av
100,000 kronor,

dels till *Marinförvaltningen: Avlöningar* ett förslagsanslag av
368,000 kronor,

dels ock till *Marinförvaltningen: Omkostnader* ett förslagsanslag
av 450,000 kronor.

- [8.] 16. **Marinförvaltningen: Inredning och utrustning m. m. av nybyggnad för marinens myndigheter, reservationsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 550,000
» 1943/44	» —
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 66,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 55,000

Det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget avsågs för inredning och utrustning m. m. av den nybyggnad för marinens myndigheter å Ladugårdsgärde, som färdigställdes hösten 1942. Byggnaden omfattar omkring 680 rumsenheter, av vilka omkring 150 förutsattes skola kunna möbleras med förefintliga möbler.

I anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1943: 58 framlagda förslag har riksdagen i skrivelse 1943: 130 å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisat ett reservationsanslag av 630,000 kronor till Nybyggnad för marinens myndigheter. Anslaget avses för uppförande av en tillbyggnad till marinens ämbetshus å Ladugårdsgärde. Tillbyggnaden avses inrymma 120 rumsenheter.

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framhållit, att medel erfordras för inredning och utrustning m. m. för nämnda tillbyggnad, och i anslutning härtill anfört följande.

Såvitt nu kunde bedömas, syntes omkring 40 rum kunna möbleras med förefintliga möbler. För möbleringen av återstående 80 rum syntes med utgångspunkt från gällande priser å de möbler, som av byggnadsstyrelsen upphandlats för ämbetsbyggnaden i övrigt, böra räknas med en genomsnittlig kostnad för normalarbetsrum av 520 kronor samt således en totalkostnad av 41,600 kronor. Därutöver borde räknas med en extra kostnad för chefsrum och annan specialmöblering av 5,400 kronor, varav 2,000 kronor för inredning av sjukrum. För arkivhyllor beräknades ett belopp av 1,800 kronor. Kostnaden för sol- och mörkläggningsgardiner uppskattades till 26 kronor per rumsenhet eller tillhopa 3,120 kronor. Med en beräknad kostnad av 16 kronor per rumsenhet för armatur med uppsättning utgjorde utgifterna för detta ändamål 1,920 kronor. Övrig armatur syntes betinga en kostnad av 1,200 kronor. Med hänsyn till vunna erfarenheter i fråga om bristande ljudisolering av korridorerna i marinledningens ämbetsbyggnad ansåge marinförvaltningen oundgängligen erforderligt, att korridorerna i tillbyggnaden försåges med gångmattor. För detta ändamål beräknades ett belopp av 1,500 kronor. I övrigt erfordrades till dörrskyltar och anvisningstavlor 1,000 kronor, till eldsläckningsapparater och luftskyddsmateriel 2,000 kronor, till cykelstall 1,000 kronor, för flyttningskostnader 2,000 kronor samt till oförutsedda utgifter 4,000 kronor.

Kostnadsberäkningarna ha av marinförvaltningen sammanfattats sålunda.

Möbler, armatur och gardiner:

Möbler till 80 standardrum	kronor	41,600	
» » specialrum	»	5,400	
Arkivhyllor	»	1,800	
Gardiner, sol- och mörkläggnings-,	»	3,120	
Armatur med uppsättning till standardrum	»	1,920	
Övrig armatur	»	1,200	
Gångmattor	»	1,500	56,540

Diverse:

Skyltar och anvisningstavlor	kronor	1,000	
Eldsläckningsapparater och luftskyddsmateriel	»	2,000	
Cykelstall	»	1,000	
Flyttningskostnader	»	2,000	
Oförutsedda utgifter	»	4,000	10,000

Summa kronor 66,540

eller i nedåt avrundat tal 66,000 kronor.

De av marinförvaltningen framlagda kostnadsberäkningarna synas ansluta sig till de beräkningsgrunder som godtagits vid anvisande av medel å riksstaten för budgetåret 1942/43 till inredning och utrustning m. m. av nybyggnaden för marinens myndigheter. Jag utgår från att nyanskaffningen av möbler väsentligen skall avse sådana av standardtyp och att befintliga möbler och inventarier i görligaste mån utnyttjas. Medelsanvisningen synes böra begränsas till 55,000 kronor, varav omkring 10,000 kronor torde kunna hän-

*Departements-
chefen.*

Fjärde huvudtiteln: Centrala förvaltningsmyndigheter.

föras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Anslaget bör givas samma beteckning som det för budgetåret 1942/43 anvisade.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinförvaltningen: Inredning och utrustning m. m. av nybyggnad för marinens myndigheter* anvisa ett *reservationsanslag* av 55,000 kronor.

[9.] 17. *Flygförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag.* 18. *Flygförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag.* Ifrågavarande anslag äro för innevarande budgetår uppförda med 422,000 kronor respektive 275,000 kronor.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* beräknat medelsbehoven under anslagen till 333,000 kronor respektive 275,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

I sina anslagsäskanden har *flygförvaltningen* förutsatt, att vissa lönekostnader skola överflyttas till flygvapnets avlöningsanslag, samt vidare äskat medel för inrättande av ett flertal nya tjänster. Såsom under punkten 3 anförts böra förevarande anslag i riksstatsförslaget upptagas med beräknade belopp. I avbidan på närmare prövning av *flygförvaltningens* nyssnämnda förslag anser jag mig böra beräkna dessa belopp i anslutning till de grunder, som följts vid beräkningen av de för innevarande budgetår anvisade anslagen. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna

dels till Flygförvaltningen: Avlöningar ett förslagsanslag av 382,000 kronor,

dels ock till Flygförvaltningen: Omkostnader ett förslagsanslag av 275,000 kronor.

C. Försvarskrafterna.

Försvarsstaben.

[10.] 1. Försvarsstaben: *Avlöningar, förslagsanslag.* 2. Försvarsstaben: *Omkostnader, förslagsanslag.* Dessa anslag, ur vilka bestridas jämväl kostnaderna för försvarsväsendets radioanstalt, äro för innevarande budgetår uppförda med 2,715,000 kronor respektive 680,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1943 har chefen för försvarsstaben framlagt försvarsstabens anslagsäskanden för budgetåret 1944/45. I särskild skrivelse den 30 augusti 1943 har vidare anmälts medelsbehovet för nästkommande budgetår för försvarsväsendets radioanstalt. Sedermera ha i tilläggsframställning den 2 december 1943 dels gjorts vissa ytterligare anslagsäskanden, dels ock lämnats närmare motivering till tidigare framställda förslag. Sammanlagt ha för nästkommande budgetår äskats 2,962,000 kronor för avlöningar och 777,000 kronor för omkostnader.

Beräkningen av förevarande anslag står i visst samband med beräkningen av de för försvarsgrenarna uppförda anslagen till avlöningar till aktiv personal m. fl. Då — såsom av det efterföljande framgår — det blir nödvändigt att i riksstatsförslaget med beräknade belopp upptaga sistnämnda anslag, böra även nu förevarande anslag upptagas med beräknade belopp. I avbidan på en närmare prövning av medelsbehovet föreslår jag, att anslagen uppföras med belopp, motsvarande de för innevarande budgetår anvisade.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna

dels till Försvarsstaben: *Avlöningar ett förslagsanslag* av 2,715,000 kronor,

dels ock till Försvarsstaben: *Omkostnader ett förslagsanslag* av 680,000 kronor.

[11.] 3. Försvarsstaben: *Krigshistoriska avdelningens verksamhet, reservationsanslag.* 4. Försvarsstaben: *Vissa arbeten å mobiliseringsverket, reservationsanslag.*

5. Försvarsstaben: *Fältövningar m. m., reservationsanslag.*

		Krigshistoriska avdelningens verksamhet	Vissa arbeten å mobilise- ringsverket	Fältövningar m. m.
Budgetåret 1942/43.....	kronor	7,500	30,000	6,000
» 1943/44.....	»	7,500	30,000	7,500
» 1944/45 (<i>försvarsstabsche- fens förslag</i>).....	»	7,500	30,000	7,500
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	7,500	30,000	7,500

Bihang till riksdagens protokoll 1944. 1 saml. Nr 1. Del 7. 2230 48 4

Departements-
chefen.

I enlighet med försvarsstabschefens förslag torde förevarande anslag för nästa budgetår böra upptagas med oförändrade belopp. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1944/45 anvisa
dels till *Försvarsstaben: Krigshistoriska avdelningens verksamhet* ett reservationsanslag av 7,500 kronor,
dels till *Försvarsstaben: Vissa arbeten å mobiliseringsverket* ett reservationsanslag av 30,000 kronor,
dels ock till *Försvarsstaben: Fältövningar m. m.* ett reservationsanslag av 7,500 kronor.

Armén.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

[12.] 6. Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	64,610,800
vid genomförd organisation	»	69,429,000
Budgetåret 1942/43	»	59,450,000
» 1943/44	»	63,730,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	70,500,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	»	70,000,000

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit en utökning av den från detta anslag avlönade personalen, som delvis är en direkt följd av det successiva genomförandet av den genom 1942 års försvarsbeslut antagna organisationen. De organisatoriska förändringar, som avsetts skola genomföras under nästa budgetår och äro av natur att påverka personalbehovet, sammanhånga huvudsakligen med fullföljandet av det innevarande budgetår påbörjade uppsättandet av Göta pansarlivgarde, Bergslagens artilleriregemente, Stockholms luftvärnsregementes kompani på Gotland, Signalregementets kompanier i Kristianstad och Skövde samt Andra och Tredje tygkompanierna. Bland övriga förändringar av större betydelse må framhållas, att ämbetsverket med hänsyn till företagen lönereglering till detta anslag överflyttat kostnaderna för avlöning av köks- och servisbiträden vid arméns matinrättningar. Dessa kostnader, vilka förut bestritts från arméns mathållningsanslag, ha för nästa budgetår beräknats till 3,075,000 kronor. Under anslaget ha vidare upptagits kostnader för anställande av kvinnliga sjukvårdsbiträden vid arméns truppförbandssjukhus, beräknade till 425,000 kronor.

Arméförvaltningen har framhållit, att utredning påginge angående viss

omorganisation av ingenjörtrupperna. Utredningen kunde förväntas bli avslutad i sådan tid, att förslag i anledning av densamma kunde hinna föreläggas 1944 års riksdag. Resultatet av utredningen kunde komma att påverka personalbehovet vid ingenjörtrupperna. Vidare vore frågan om förläggningen av infanteriets och kavalleriets officersaspirantskola under övervägande. Även därom kunde förslag väntas innan propositionstiden utginge, varvid krav på vissa personalökningar kunde bli framställda.

Såsom arméförvaltningen framhållit pågå inom arméledningen utredningar, vilkas resultat kunna påverka medelsbehovet under förevarande anslag. Jämväl vissa inom försvarsdepartementet igångsatta utredningar, vilka väntas bli avslutade inom den närmaste tiden, torde komma att beröra frågor av betydelse för beräkningen av detta anslag. Med hänsyn härtill är det mig icke möjligt att redan nu framlägga slutliga anslagsberäkningar, och förevarande anslag torde därför i statsverkspropositionen böra upptagas med beräknat belopp. Vid uppskattningen av anslagsbehovet under förevarande anslag liksom även vid beräkningen av övriga för armén uppförda anslag anser jag böra förutsätta, att arméorganisationen kommer att under nästa budgetår utbyggas i den omfattning, som av arméförvaltningen angivits.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén:*
Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 be-
räkna ett förslagsanslag av 70,000,000 kronor.

[13.] 7. **Armén: Avlöningar till personal å övergångsstat, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 584,000
vid genomförd organisation	» 500,000
Budgetåret 1942/43	» 685,000
» 1943/44	» 460,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 340,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 340,000

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* låtit verkställa en överslagsberäkning, enligt vilken nettokostnaderna för beredande av lön åt de beställningshavare, som beräknats kvarstå å övergångsstat den 1 januari 1945, skulle uppgå till i runt tal 385,000 kronor. Emellertid skulle beställningshavare på övergångsstat, som uppehölle för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning, med frånträdande av lönen å övergångsstat uppbära för befattningen avsett arvode. Till följd därav kunde sistnämnda belopp minskas med ett belopp motsvarande övergångsstatslönerna till å sådana befattningar förordnade beställningshavare eller med omkring 62,000 kronor. Kostnaderna för den avlöning, som i form av

lönefyllnad eller tjänstgöringstraktamente tillkomme personalen vid författningsenligt åliggande minsta tjänstgöring, beräknade arméförvaltningen till ungefär 17,000 kronor. Det för budgetåret 1944/45 erforderliga beloppet skulle alltså utgöra (385,000 — 62,000 + 17,000 =) 340,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Arméförvaltningens beräkning av medelsbehovet, innebärande en anslagsminskning med 120,000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal å övergångsstat* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 340,000 kronor

[14.] 8. *Armén: Avlöningar till personal å reservstat, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,224,000
vid genomförd organisation	» 1,400,000
Budgetåret 1942/43	» 900,000
» 1943/44	» 1,300,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 1,385,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 1,370,000

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1943: 143 har riksdagen i skrivelse nr 450 fastställt nya grunder för avlönings- och pensionsförmåner åt krigsmaktens reservpersonal, varigenom personalen å reservstat beretts höjda löner och pensionsförmåner. Rörande den närmare innebörden av riksdagsbeslutet torde få hänvisas till förenämnda proposition (sid. 97 ff.). I anslutning till riksdagsbeslutet har Kungl. Maj:t den 24 september 1943 utfärdat kungörelse angående krigsmaktens reservstater (Sv. förf.-saml. nr 749). Kungörelsen har trätt i kraft den 1 januari 1944.

Enligt gällande personalförteckningar, vilka fastställts den 30 juni 1943, finnas för armén beställningar å reservstat för 186 officerare, varav 1 generalmajor, 18 överstar, 4 överstelöjtnanter, 91 majorer och 72 kompaniofficerare, 106 underofficerare, 3 fältläkare, 3 regementsläkare, 1 fältveterinär och 1 regementsveterinär.

Vidare har Kungl. Maj:t — som genom beslut den 6 augusti 1942 förordnat bland annat två överstar och en major å arméns reservstat att mot åtnjutande av fastställda arvoden vara försvarsområdesbefälhavare i Malmö, Göteborgs och Östersunds försvarsområden — föreskrivit, *dels* att, därest någon av de sålunda i arvodesbefattning förordnade beställningshavarna skulle avgå från arvodesbefattningen och åter bli disponibel å reservstaten, vid inträffande ledighet i överste- respektive majorsbeställning å reservstat sådan beställning skall hållas vakant, *dels ock* att, därest någon av här ifrågakarande beställningshavare avgår från sin reservstatsanställning, denna skall hållas vakant.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår anført, att enligt arméstabschefens beräkningar beställningar på reservstat borde

tillkomma för 1 överste, 4 överstelöjtnanter, 1 major, 4 kompaniofficerare, 4 underofficerare, 1 fältveterinär och 1 regementsveterinär. Med utgångspunkt från de avlöningsbelopp, som återfinnas i propositionen 1943: 143, har arméförvaltningen beräknat kostnaderna för nettolöner jämte rörligt tillägg till redan befintlig och föreslagen personal på förenämnda reservstater till i runt tal 1,310,000 kronor, varvid ämbetsverket förutsatt, att även för nästa budgetår två överstelöner och en majorslön kunna inbesparas på grund av beställningshavarnas förordnande såsom försvarsområdesbefälhavare.

Under förutsättning att reservstatspersonalens obligatoriska tjänstgöringskyldighet fastställes till 60 dagar för varje period om tre år har arméförvaltningen beräknat, att tjänstgöringstraktamenten av beskaffenhet att bära bestridas från förevarande anslag komma att draga en kostnad av cirka 72,500 kronor. Kostnaderna för reservstaten för furirer vid Gotlands trupper ha för nästa budgetår beräknats till samma belopp som innevarande budgetår eller 2,500 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle sålunda enligt arméförvaltningens beräkningar utgöra $(1,310,000 + 72,500 + 2,500 =)$ 1,385,000 kronor.

Arméförvaltningen har hemställt om inrättande av 16 nya reservstatsbeställningar, varav 10 för officerare, 4 för underofficerare och 2 för personal vid fältveterinärkåren. Emellertid anser jag mig icke kunna tillstyrka detta förslag i vidare mån än att arméns reservstat utökas med 2 överstelöjtnantsbeställningar och 1 majorsbeställning samt fältveterinärkårens reservstat med 1 fältveterinär och 1 regementsveterinär. I enlighet med det anförda och med tillämpande av de av 1943 års riksdag beslutade grunderna för reservstatspersonalens avlöningsförmåner torde de av arméförvaltningen beräknade kostnaderna för nettolöner jämte rörligt tillägg, 1,310,000 kronor, kunna reduceras med i runt tal 47,000 kronor.

Kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten av beskaffenhet att bära bestridas från detta anslag ha av arméförvaltningen beräknats till ett belopp av omkring 72,500 kronor. Ämbetsverket har därvid räknat med en obligatorisk tjänstgöringskyldighet av 60 dagar för varje period om tre år. I förenämnda kungörelse stadgas emellertid, att det åligger personal å reservstat att fullgöra fredstjänstgöring med 90 dagar — in- och utryckningsdagar icke inräknade — för varje under tjänstetiden infallande hel treårsperiod. Det av arméförvaltningen för tjänstgöringstraktamenten uppskattade kostnadsbeloppet torde därför bära ökas med omkring hälften eller till omkring 105,000 kronor. Härjämte tillkomma 2,500 kronor till reservstaten för furirer vid Gotlands trupper.

Sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag uppgår sålunda enligt de av mig förordade beräkningsgrunderna till $(1,310,000 - 47,000 + 105,000 + 2,500 =)$ i avrundat tal 1,370,000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,370,000 kronor.

[15.] 9. *Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,720,000
vid genomförd organisation	» 2,200,000
Budgetåret 1942/43	» 1,000,000
» 1943/44	» 1,300,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 1,700,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 1,700,000

I anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1943: 143 har riksdagen i skrivelse nr 450 såsom under föregående punkt anförts fastställt nya grunder för avlönings- och pensionsförmåner åt krigsmaktens reservpersonal. Rörande den närmare innebörden av riksdagsbeslutet såvitt rör personalen i arméns, marinens och flygvapnets reserver torde få hänvisas till förenämnda proposition (sid. 10 ff.) och riksdagsskrivelse (sid. 11 och 12).

Arméförvaltningen har i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår framhållit, att enligt de i propositionen 1943: 143 framlagda kostnadsberäkningarna skulle årskostnaderna vid fullt genomförd organisation för avlöningar till personal i arméns reserver uppgå till omkring 2,000,000 kronor. Närmare hållpunkter för anslagets beräkande ansåge *arméförvaltningen* svårigen kunna förebringas. Med hänsyn till personalkaderns beräknade omfattning och övriga omständigheter syntes emellertid för nästa budgetår anslaget böra uppföras med 1,700,000 kronor eller ungefär samma belopp som i försvarsbeslutet beräknats såsom genomsnittskostnad för budgetåren 1942/47.

*Departements-
chefen.*

Såsom *arméförvaltningen* framhållit, föreligga stora svårigheter att under nu rådande förhållanden någorlunda exakt uppskatta ifrågavarande kostnader. De av *arméförvaltningen* framlagda beräkningarna av medelsbehovet för budgetåret 1944/45 torde emellertid kunna godtagas. Jag biträder *arméförvaltningens* förslag, innebärande en anslagsökning med 400,000 kronor, och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till personal i arméns reserver* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,700,000 kronor.

[16.] 10. *Armén: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 528,000
vid genomförd organisation	» 550,000
Budgetåret 1942/43	» 460,000
» 1943/44	» 500,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 520,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	» 520,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, sid. 94 f.

Arméförvaltningen har hemställt, att anslaget med hänsyn till av ämbetsverket föreslagna utökningar av manskapskadrerna måtte upptagas till 520,000 kronor.

1942 års civilanställningssakkunniga — vilka med stöd av Kungl. Maj:ts *Departementschefen.* bemyndigande den 30 oktober 1942 tillkallats att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande ordnandet av civilanställning för avgående fast anställt manskap vid försvarsväsendet och i samband därmed stående frågor — väntas i början av detta år avgiva betänkande med förslag i ämnet. Först sedan betänkandet avgivits är det möjligt att bedöma, om proposition i ämnet till årets riksdag kan avgivas. I avvaktan på en närmare prövning härutinnan torde förevarande anslag böra upptagas med allenast beräknat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 520,000 kronor.

[17.] 11. *Armén: Ekiperingsersättningar, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,130,000
vid genomförd organisation	» 1,000,000
Budgetåret 1942/43	» 1,200,000
» 1943/44	» 1,200,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 1,200,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 1,200,000

Arméförvaltningen har för nästa budgetår hemställt om anvisande för ändamålet av oförändrat anslag, 1,200,000 kronor, då på grund av den stora nyrekryteringen av till ersättning från förevarande anslag berättigad personal någon nedgång i medelsbehovet icke syntes komma att inträffa.

Från detta anslag bestridas kostnader dels för ekiperingshjälp och ekiperingsbidrag till den aktiva personalen och dels för ekiperingshjälp till arméns reservpersonal. *Departementschefen.*

Frågan om ekiperingshjälpen till reservpersonalen var föremål för behandling vid 1943 års riksdag i samband med spørsmålet om reservpersonalens förmåner och ställning i övrigt. I sitt den 6 november 1942 avgivna förslag till förordningar angående personal i arméns, marinens och flygvapnets reserver föreslogo 1942 års reservbefälssakkunniga, att ekiperingshjälp skulle utgå till viss reservpersonal enligt särskilda av de sakkunniga angivna grunder.

Vid anmälan av propositionen 1943: 143 anslöt jag mig i huvudsak till de sakkunnigas förslag i denna fråga men framhöll, att de belopp för ekiperingshjälpen, som jag förordade, närmast avsåge nästkommande budgetår

och därför icke borde fastläsas i de blivande författningarna. Dessa borde endast innehålla ett stadgande om att ekiperingshjälp skulle utgå på sätt i särskild ordning bestämdes. Jag framhöll vidare, att det med hänsyn till variationerna i priserna för de olika persedlarna samt möjligheten av ändringar i fråga om personalens skyldighet att hålla sig med vissa persedlar borde ankomma på Kungl. Maj:t att årligen i samband med medelsäskandena för riksdagen framlägga förslag om ekiperingshjälpens belopp för olika personalgrupper. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

Bestämmelser rörande ekiperingshjälpen för personalen i reserverna ha sedermera meddelats av Kungl. Maj:t genom brev den 19 november 1943. Enligt dessa bestämmelser, vilka äga giltighet för tiden den 1 januari—den 30 juni 1944, skall ekiperingshjälp utgå vid första anställning med 700 kronor till reservanställd officer och underofficer samt sådan reservanställd bataljonsläkare, som från anställning såsom extra bataljonsläkare vunnit inträde i reserv, med 400 kronor till värnpliktsanställd officer, underofficer och civilmilitär personal samt med 150 kronor till reservanställd officer och underofficer vid befordran till kapten, ryttmästare, fanjunkare eller styckjunkare. Enligt av Kungl. Maj:t den 24 september 1943 meddelade bestämmelser äger vidare den, som från anställning såsom furir på aktiv stat eller över stat överflyttas till underofficersbeställning å reservstat, vid första anställningen å reservstat erhålla ekiperingshjälp med 450 kronor.

De grunder, efter vilka ekiperingshjälpen till reservpersonalen utgår under innevarande budgetår, torde böra givas giltighet jämväl under nästa budgetår. Enligt vad jag under hand inhämtat från arméförvaltningen torde det av arméförvaltningen för nästa budgetår äskade anslaget förslå till bestridande av ifrågavarande ekiperingshjälp.

Då någon ändring av gällande grunder beträffande de till den aktiva personalen utgående ekiperingsersättningarna icke ifrågasatts, torde anslaget i enlighet med arméförvaltningens förslag böra upptagas med oförändrat belopp, 1,200,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,200,000 kronor.

Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.

[18.] 12. *Armén: De värnpliktigas avlöning, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	17,600,000
vid genomförd organisation	»	17,500,000
Budgetåret 1942/43	»	17,000,000
» 1943/44	»	19,500,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	18,360,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	»	18,400,000

De för budgetåren 1942/43 och 1943/44 anvisade anslagen för förevarande ändamål beräknades med utgångspunkt från de av 1942 års riksdag (proposition nr 297; riksdagens skrivelse nr 375) godkända grunderna för de värnpliktigas avlöning, vilka utformats på grundval av ett förslag, som avgivits av särskilt tillkallade sakkunniga för utredning av frågan om tillgodoräkning av viss värnpliktstjänstgöring för civil verksamhet i utbildnings-, merit- och lönehänseende m. m. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet enligt samma grunder, under hänsynstagande dock till vissa av 1943 års riksdag beslutade jämkningar såvitt avser vapenfria värnpliktiga. Emellertid framhöll jag vid anmälan av denna anslagsfråga i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 19, sid. 27), att något definitivt ställningstagande till frågan om storleken av den ekonomiska compensationen för värnpliktiga, som uttagas till fortsatt befälsutbildning eller erhålla förlängd tjänstgöringstid i specialtjänst, icke kunde äga rum, förrän förenämnda sakkunniga avgivit slutligt förslag i ämnet. Sådant förslag beräknas i dagarna avgivas av de sakkunniga. Då prövningen av förslaget kan påverka beräkningen av förevarande anslag — liksom motsvarande anslag för marinen och flygvapnet — torde berörda anslag för närvarande böra upptagas med allenast beräknade belopp.

Ehuru någon slutlig beräkning av anslagsbehovet till de värnpliktigas avlöning icke nu kan ske, torde likväl här böra ytterligare beröras den inledningsvis omnämnda frågan om värnpliktskontingenternas storlek under femårsperioden 1942/47 och dessas inverkan på det totala anslagsbehovet för de värnpliktigas avlöning och underhåll under samma period. De av 1941 års försvarsutredning framlagda beräkningarna härutinnan, vilka lågo till grund för 1942 års försvarsbeslut, innehöllo på statistiskt material grundade beräkningar rörande värnpliktskontingenternas storlek under femårsperioden. Utredningen framhöll, att enär de till förfogande stående årsklassernas storlek under de närmast följande åren efter femårsperioden successivt minskades, bestämmelserna för läkarbesiktning av inskrivningsskyldiga borde avfattas så, att största möjliga antal av de inskrivningsskyldiga kunde inskrivas såsom värnpliktiga och att av de sålunda inskrivna endast ett fåtal borde bli undantagna från utbildning med vapen. Emellertid ansåg utredningen det lämpligast att vid sina beräkningar icke taga hänsyn till den eventuella ökning av värnpliktskontingenterna, som kunde föranledas av en tillämpning av ett besiktningsreglemente med mindre stränga fordringar för inskrivning såsom värnpliktig.

Den 16 januari 1942 utfärdades nytt besiktningsreglemente att tjäna till ledning vid läkarbesiktning av värnpliktiga och av dem som söka fast anställning vid krigsmakten. Det nya besiktningsreglementet har hittills tillämpats vid 1942 och 1943 års inskrivningar. Erfarenheterna av reglementet, vilket i enlighet med vad försvarsutredningen föreslagit innehåller mindre stränga fordringar än tidigare varit fallet med avseende å de värnpliktigas kroppsbeskaffenhet, giver vid handen, att antalet inskrivna värnpliktiga icke oväsentligt överstiger det i försvarsbeslutet beräknade. Enligt en av arméchefen verkställd utredning skulle antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under fem-

årsperioden 1942/47, oaktat antalet inskrivningsskyldiga blivit lägre än försvarsutredningen beräknat, i anledning härav komma att överstiga det beräknade antalet tjänstgöringsdagar med icke mindre än 500,000 per år, motsvarande en ungefärlig merkostnad per år, med utgångspunkt från 1941 års prisläge, av 1,800,000 kronor. I den mån ökningen hänför sig till värnpliktiga, vilka med hänsyn till sin kroppsbeskaffenhet kunna anses fullt lämpliga för utbildning med vapen, torde icke något vara att invända mot en sådan utveckling. Skulle emellertid ökningen även hänföra sig till värnpliktiga, som — antingen redan vid inskrivningen eller ock sedermera under tjänstgöringen — anses icke lämpligen böra utbildas med vapen utan endast kunna utnyttjas såsom handräckning eller i expeditionstjänst, anser jag, att vägande invändningar kunna riktas mot en sådan utveckling. För närvarande synes något bestämdare uttalande icke kunna göras i denna fråga. Emellertid pågår inom sjukvårdsförvaltningen en översyn av besiktningsreglementet, i avbidan på vars slutförande jag begränsar mig till att framhålla de nu anförda synpunkterna.

Under återopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén:*
De värnpliktigas avlöning för budgetåret 1944/45 beräkna ett
förslagsanslag av 18,400,000 kronor.

[19.] 13. **Armén: Familjebidrag åt värnpliktiga, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 680,000
vid genomförd organisation	» 700,000
Budgetåret 1942/43	» 625,000
» 1943/44	» 800,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	» 730,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>).....	» 730,000

Under fredstid utgår familjebidrag till värnpliktiga enligt bestämmelserna i fredsfamiljebidragsförordningen den 17 maj 1940 (nr 422). Sedan 1942 års riksdag (skrivelse nr 469) antagit ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag i ämnet, utfärdades den 30 juni 1942 ny fredsfamiljebidragsförordning (nr 524), vilken trätt i kraft den 1 juli 1942 såvitt avser familjebidragens storlek och vissa därmed sammanhängande bestämmelser. De i 1942 års fredsfamiljebidragsförordning stadgade familjebidragen äro högre än de tidigare utgående.

Vad beträffar medelsbehovet under ifrågavarande anslag för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* anfört följande.

Antalet tjänstgöringsdagar för nästkommande budgetår, inklusive sådana dagar för vapenfria värnpliktiga, hade beräknats komma att uppgå till cirka

14,400,000. Då motsvarande antal dagar för innevarande budgetår upptagits till 15,700,000, hade man alltså att räkna med en minskning av cirka 8,3 procent, en omständighet, som med tillämpning av de av arméförvaltningen tidigare föreslagna grunderna för beräkning av medelsbehovet under anslaget, enligt vilka anslaget borde beräknas i relation till antalet tjänstgöringsdagar, skulle medföra en anslagsminskning av 66,400 kronor. Med hänsyn härtill och då några ytterligare faktorer, som kunde påverka medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår, icke vore för handen, syntes medelsbehovet alltså böra beräknas till i avrundat tal 730,000 kronor.

Enligt beslut av 1943 års riksdag (proposition nr 18; riksdagens skrivelse nr 91) skola kostnaderna för avlöning, familjebidrag, sjukvård, mathållning m. m. av vapenfria värnpliktiga — vilka kostnader såvitt avser de utanför försvarsväsendet tjänstgörande s. k. civilarbetarna tidigare bestritts från ett särskilt anslag under rubriken Diverse — numera belasta de anslag, från vilka motsvarande kostnader för övriga värnpliktiga utgå. Med hänsyn till det relativt obetydliga antalet vapenfria värnpliktiga verkställdes dock icke för innevarande budgetår någon höjning av de berörda anslagen av denna anledning. Arméförvaltningen har nu i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 beaktat vad sålunda beslutats och i sina beräkningar rörande antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga inräknat jämväl de vapenfrias tjänstgöringsdagar, 70,000. Häremot finnes intet att erinra. Vid beräkningen av förevarande anslag liksom av arméns övriga anslag till underhåll m. m. av värnpliktiga torde alltså det av arméförvaltningen angivna totala antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, omkring 14,400,000, böra tjäna såsom utgångspunkt.

Mot de av arméförvaltningen i övrigt tillämpade beräkningsgrunderna synes icke heller vara något att erinra. Något exakt bedömande av anslagsbehovet kan nämligen icke äga rum, förrän fredstillstånd inträtt. Då antalet tjänstgöringsdagar för nästkommande budgetår, inklusive sådana dagar för vapenfria värnpliktiga, såsom nyss anförts beräknats till omkring 14,400,000 mot 15,700,000 för innevarande budgetår, innebärande en minskning med omkring 8,3 procent, synes för budgetåret 1944/45 medelsbehovet under anslaget kunna beräknas till ett belopp, som med omkring 8,3 procent understiger det för innevarande budgetår beräknade. Medelsbehovet bör sålunda i enlighet med arméförvaltningens förslag beräknas till 730,000 kronor. Beloppet är högre än i försvarsbeslutet förutsatts. Anledningen härtill är — förutom det vid behandlingen av anslaget till de värnpliktigas avlöning öförmälda ökade antalet tjänstgöringsdagar — den år 1942 beslutade höjningen av familjebidragen, vilken torde i huvudsak få betraktas som prisstegring. Höjningen av denna anledning har beräknats till 120,000 kronor.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 70,000 kronor får jag således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Familjebidrag åt värnpliktiga* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 730,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Sjukvård.

[20.] 14. *Armén: Sjukvård, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	971,000
vid genomförd organisation	»	975,000
Budgetåret 1942/43	»	955,000
» 1943/44	»	1,050,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	1,040,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	1,000,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt.

1. Sjukvård och begravningshjälp för värnpliktiga, <i>förslagsvis</i>	kronor	625,000
2. Sjukvård och begravningshjälp m. m. enligt manskaps- avlöningsreglementet, <i>förslagsvis</i>	»	267,000
3. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlönings- reglementet, <i>förslagsvis</i>	»	136,000
4. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordi- nariereglementet, <i>förslagsvis</i>	»	22,000
Summa kronor		1,050,000

Anslaget torde för nästa budgetår böra fördelas på motsvarande poster.

1. *Sjukvård och begravningshjälp för värnpliktiga.* Kostnaden för de värnpliktigas sjukvård har för innevarande budgetår beräknats på grundval av ett uppskattat dagskostnadsbelopp av 4 öre. Ehuru såsom framgår av vad i ämnet anförts i 1943 års statsverksproposition en viss osäkerhet måste anses vidlåda beräkningen av dagskostnadsbeloppet, har *arméförvaltningen* icke för närvarande ansett sig böra förorda en höjning av detsamma. Då antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under nästa budgetår beräknades till omkring 14,400,000, borde förevarande anslagspost uppskattas till $(14,400,000 \times 0,04 =) 576,000$ kronor eller avrundat 575,000 kronor.

2. *Sjukvård och begravningshjälp m. m. enligt manskapsavlöningsreglementet.* För innevarande budgetår ha kostnaderna för det fast anställda manskapets sjukvård beräknats efter ett årligt medelkostnadsbelopp av 20 kronor för befattningshavare. Arméförvaltningen har föreslagit, att denna beräkningsgrund skulle bibehållas. Då för budgetåret 1944/45 antalet fast anställda i tjänstgöring hela året beräknats till 12,160 och antalet volontärer över stat med tjänstgöring under halva budgetåret till 2,400, borde — efter ett årligt medelkostnadsbelopp av 10 kronor för de sistnämnda — medelsbehovet under denna anslagspost uppskattas till $(12,160 \times 20 + 2,400 \times 10 =)$ i avrundat tal 267,000 kronor.

3. *Sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet.* Medelsbehovet under denna anslagstitel för innevarande budgetår har beräknats

efter ett årligt medelkostnadsbelopp av 20 kronor för varje befattningshavare. *Arméförvaltningen* har anfört att, då antalet beställningshavare, som vore berättigade till sjukvård enligt bestämmelserna i militära avlöningsreglementet (officerare, underofficerare och civilmilitär personal på aktiv stat samt motsvarande pensionerad personal i arvodesbefattning), kunde beräknas till genomsnittligt 6,500, kostnaden för sjukvård till denna personal sålunda utgjorde ($6,500 \times 20 =$) 130,000 kronor. Därutöver borde emellertid — i likhet med vad för innevarande budgetår skett — beräknas medel för bestridande av sjukvårdskostnader för övergångsstats-, reservstats- och reservpersonalen. Denna kostnad syntes med hänsyn till den ökade reservpersonalen böra uppskattas till 20,000 kronor, innebärande en ökning med 4,000 kronor i jämförelse med det för innevarande budgetår beräknade beloppet. Sammanlagda medelsbehovet under posten skulle sålunda uppgå till ($130,000 + 20,000 =$) 150,000 kronor.

4. *Sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet.* I sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknade *arméförvaltningen* medelsbehovet under denna anslagstitel, efter ett oförändrat årligt medelkostnadsbelopp av 20 kronor för varje befattningshavare och 1.200 befattningshavare, till 24,000 kronor. Sedermera har *arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse* i en den 28 september 1943 dagtecknad promemoria anfört, att antalet befattningshavare borde upptagas till 2,400, enär *arméförvaltningen* föreslagit, att kostnaderna för avlöning till extra ordinarie biträdesbefattningar vid arméns matinrättningar, vilka kostnader under innevarande budgetår bestredes från mathållningsanslaget, skulle från och med nästa budgetår belasta arméns avlöningsanslag. I och med att denna överflyttning av avlöningskostnaderna verkställdes, bleve följden att sjukvårdskostnaderna automatiskt skulle bestridas från förevarande delpost av sjukvårdsanslaget. Medelsbehovet under delposten borde alltså uppskattas till ($2,400 \times 20 =$) 48,000 kronor.

Vid anmälan av denna anslagsfråga i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 21) framhöll jag, att då de särskilda sakkunniga, som med stöd av Kungl. Maj:ts den 30 oktober 1941 lämnade bemyndigande tillkallats för verkställande av utredning av frågan om organisationen av tandvården vid försvarsväsendet — försvarsväsendets tandvårdsutredning 1941 — vid denna tidpunkt ännu icke avslutat sin utredning, medelsbehovet under försvarsgrenarnas sjukvårdsanslag i fråga om tandvårdskostnaderna borde grunda sig å dittills tillämpad organisation. Dessa kostnader voro för arméns del inräknade i det av *arméförvaltningen* anmälda medelsbehovet. — Sedan de sakkunniga den 20 mars 1943 framlagt förslag till vissa provisoriska åtgärder för förbättring av tandvården inom försvarsväsendet, anvisade 1943 års riksdag (skrivelse nr 321) för budgetåret 1943/44 ett under rubriken Diverse uppfört reservationsanslag av 850,000 kronor för ändamålet. Enär något slutligt förslag rörande tandvårdsorganisationen inom försvaret icke torde kunna föreläggas 1944 års riksdag, synes jämväl för budgetåret 1944/45 böra upptagas ett särskilt anslag till provisoriska åtgärder för förbättring av

*Departements-
chefen.*

tandvården inom försvaret. Vid sådant förhållande torde anslagsbehovet för tandvården i övrigt inom försvaret bära i huvudsak tillgodoses enligt hittills gällande grunder.

Mot de av arméförvaltningen tillämpade grunderna för beräkandet av medelsbehovet under arméns sjukvårdsanslag har jag icke något att erinra.

Vad särskilt gäller anslagsposten till sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet vill jag framhålla, att köks- och servisbiträden vid matinrättningar vid militära förband och skolor numera kunna erhålla extra ordinarie anställning enligt kungörelsen den 21 maj 1943 (nr 336) angående ändrad lydelse av 2 § kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 638) med avlöningsbestämmelser för vård- och ekonomipersonal vid försvarsväsendet. Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden räknat med att omkring 1,200 extra ordinarie biträdesbefattningar skulle inrättas för armén och att kostnaderna för dessas avlöning skulle överföras från arméns mat-hållningsanslag till vederbörligt avlöningsanslag ävensom att i anledning därav sjukvårdskostnaderna för sagda personal skulle utgå från förevarande anslag. Mot detta förslag har jag intet att erinra. Jag vill emellertid framhålla, att jag icke därmed tagit ställning till frågan om antalet befattningshavare som bör beredas extra ordinarie anställning. Till frågan härom torde jag få återkomma vid behandlingen av arméns avlöningsanslag.

I enlighet med arméförvaltningens beräkningar skulle medelsbehovet under förevarande anslag uppgå till (575,000 + 267,000 + 150,000 + 48,000 =) 1,040,000 kronor. Detta belopp torde emellertid kunna avrundas nedåt till 1,000,000 kronor, innebärande en anslagssänkning av 50,000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Sjukvård* för budgetåret 1944/45 anvisa ett
förslagsanslag av 1,000,000 kronor.

[21.] 15. **Armén: Sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 531,000
vid genomförd organisation	» 525,000
Budgetåret 1942/43	» 540,000
» 1943/44	» 555,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 593,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 590,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt:

1. Fredssjukvårdsmateriel	kronor 205,000
2. Krigssjukvårdsmateriel	» 350,000
	Summa kronor 555,000

Anslaget torde för nästkommande budgetår bära fördelas på enahanda poster.

1. Fredssjukvårdsmateriel. För bestridande av kostnader för anskaffning, vård och underhåll av för fredssjukvården erforderlig materiel, såsom utrustning och inventarier för sjukhus, undersöknings- och behandlingsinstrument samt för den löpande sjukvården i övrigt erforderlig sjukvårdsmateriel utom förbandsmateriel och läkemedel, har för budgetåret 1943/44, liksom för övriga försvarsgrenar, beräknats ett belopp av 1 öre för manskapstjänstgöringsdag. *Arméförvaltningen* har icke funnit anledning föreslå ändring i denna beräkningsgrund. Då enligt inom arméstaben gjorda beräkningar antalet manskapstjänstgöringsdagar för budgetåret 1944/45 beräknats till 19,250,000, utgjorde medelsbehovet ($19,250,000 \times 0.01 =$) 192,500 kronor, eller avrundat 193,000 kronor.

2. Krigssjukvårdsmateriel. *Arméförvaltningen* har beträffande medelsbehovet under denna anslagspost, från vilken bestridas kostnader för anskaffning, vård, underhåll och omsättning av krigssjukvårdsmaterielen, framhållit, att — då någon närmare erfarenhet rörande anslagsbehovet och dess beräkande icke ännu kunnat vinnas — anslagsposten såvitt nu vore i fråga borde upptagas med samma belopp som för budgetåret 1943/44 eller 350,000 kronor. Emellertid borde anslagsposten utökas med visst belopp för anskaffning m. m. av sjukvårdsmateriel för hemvärnet. *Arméförvaltningen* har därom anfört följande.

Genom brev den 24 januari 1941 medgav Kungl. Maj:t, att arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse finge för anskaffande av sjukvårdsmateriel för hemvärnet i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens i skrivelse den 8 januari 1941 gjorda framställning disponera ett belopp av högst 700,000 kronor från det å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. uppförda förskottsanslaget Försvarsväsendet i allmänhet: Engångsutgifter (Ga). Sedermera hade styrelsen i skrivelse den 4 augusti 1943 hemställt, att för enahanda ändamål ett ytterligare belopp av 300,000 kronor måtte ställas till förfogande. Vid bifall till denna framställning hade för engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel för hemvärnet av statsmedel ställts till förfogande sammanlagt ($700,000 + 300,000 =$) 1,000,000 kronor.

För löpande mindre anskaffningar av hithörande materiel — sjukbårar, bårställ för cykel, släpbårar, bårsäckar, förbandsväskor och första förband — samt för materielens underhåll och vård borde medel lämpligen ställas till förfogande under förevarande anslagspost. Beträffande medelsbehovets storlek finge arméförvaltningen framhålla, att vissa svårigheter givetvis föreläge att tillförlitligt beräkna detsamma. En medelsanvisning av 50,000 kronor finge i avvaktan å närmare erfarenheter anses vara tillfyllest.

I enlighet med det anförda har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslagsposten till ($350,000 + 50,000 =$) 400,000 kronor.

Mot arméförvaltningens beräkning av medelsbehovet för fredssjukvårdsmateriel har jag intet att erinra, och medelsbehovet under denna anslags-titel bör sålunda uppskattas till i runt tal 193,000 kronor. Vad angår den krigssjukvårdsmateriel, för vilken medel hittills beräknats under förevarande anslag, har arméförvaltningen anmält oförändrat medelsbehov, 350,000 kronor. I avsaknad av säkrare hållpunkter för anslagets beräkning synes intet vara

*Departements-
chefen.*

att däremot erinra. Enligt beslut den 24 januari 1941 har Kungl. Maj:t anvisat 700,000 kronor för engångsanskaffning av viss sjukvårdsmateriel för hemvärnet. Senare denna dag ämnar jag föreslå Kungl. Maj:t att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår för ifrågavarande ändamål anvisa ytterligare 340,000 kronor, av vilket belopp av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse tidigare äskats 300,000 kronor å förskottsstat. Arméförvaltningen har nu föreslagit, att för underhåll och vård av nämnda materiel ävensom för löpande mindre anskaffningar måtte beräknas ett belopp av 50,000 kronor under förevarande anslag. Enär intet synes vara att erinra mot vad sålunda föreslagits, bör medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknas till (193,000 + 350,000 + 50,000 =) 593,000 kronor eller i avrundat tal 590,000 kronor. Jag vill dock framhålla, att beloppet å 50,000 kronor icke tagits i beräkning av 1941 års försvarsutredning vid uppgörande av den ekonomiska ramen för försvarsväsendets utbyggande under femårsperioden 1942/47, varför detta äskande innebär ett överskridande av denna ram. Samma är förhållandet med det å tilläggsstat äskade beloppet av 340,000 kronor. Beträffande denna fråga och möjligheten att genom jämkningar i planen i övrigt motväga ifrågavarande överskridande hänvisar jag till vad jag inledningsvis anført.

Jag vill vidare framhålla, att ifrågavarande beräkningar, med hänsyn till att någon på närmare erfarenhet grundad uppskattning av medelsbehovet ännu icke varit möjlig, måste bli i hög grad approximativa.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 590,000 kronor.

Resor och militärtransporter.

[22.] 16. *Armén: Inskrivnings- och färdkostnader, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,270,000
vid genomförd organisation	» 1,300,000
Budgetåret 1942/43	» 1,150,000
» 1943/44	» 1,300,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 1,200,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 1,200,000

Arméförvaltningen har med hänsyn till den beräknade minskningen i antalet värnpliktiga under budgetåret 1944/45 uppskattat medelsbehovet under förevarande anslag till 1,200,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Genom propositionen 1943: 344 (bilaga 2, punkt 3) har inhämtats riksdagens medgivande att utgifter för anskaffning och prägling av identitetsbrickor må bestridas från förevarande anslag. Då dessa utgifter icke torde bli av den storleksordning, att en anslagshöjning blir erforderlig, och arméförvaltningens föreliggande förslag icke givit mig anledning till erinran, förordar jag, att

anslaget för nästa budgetår beräknas till 1,200,000 kronor. Av detta belopp torde 100,000 kronor vara att hänföra till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

I detta sammanhang må erinras, att Kungl. Maj:t genom beslut den 12 november 1943 medgivit, att psykologiska prov må enligt av arméchefen meddelade närmare bestämmelser försöksvis anordnas i samband med 1944 års inskrivningsförrättningar. Samtidigt föreskrevs, att härav föranledda kostnader, sammanlagt högst 27,500 kronor, skulle bestridas från förevarande anslag. På utfallet av dessa försök blir beroende i vad mån psykologiska prov skola regelmässigt användas vid inskrivning av värnpliktiga. Om proven utfalla gynnsamt, synes — med hänsyn till den utomordentliga vikten av att de värnpliktiga placeras till tjänstgöring på områden, där de kunna göra största nyttan — det icke vara uteslutet, att psykologisk bedömning bör såsom en normal anordning tillämpas vid inskrivning av värnpliktiga. De kostnader, som kunna uppkomma under nästa budgetår, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få bestridas från förevarande anslag. I vad mån anslagsberäkningen härigenom kan påverkas, låter sig icke nu avgöra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Inskrivnings- och färdkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,200,000 kronor.

[23.] 17. *Armén: Reseersättningar m. m., förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,355,000
vid genomförd organisation	» 1,400,000
Budgetåret 1942/43	» 1,175,000
» 1943/44	» 2,200,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 2,210,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 2,200,000

Anslaget disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt:

1. Resekostnads- och traktamentsersättningar:

a) till hemvärnschefens förfogande att av honon fördelas på underlydande organ, högst	kronor 190,000	
b) övriga myndigheter, <i>förslagsvis</i>	» 510,000	kronor 700,000
2. Tjänstgöringstraktamenten, <i>förslagsvis</i>	»	1,100,000
3. Flyttningssersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	400,000
		Summa kronor 2,200,000

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår framhållit, att de med hemvärnets verksamhet förenade rese- och traktamentskostnaderna av chefen för arméstaben, med hänsyn till större

anslagsbehov för de större och i fråga om kommunikationsmedel sämst lottade nordliga försvarsområdena, beräknats till 201,500 kronor. För övriga myndigheter beräknades resekostnads- och traktamentsersättningarna till oförändrat belopp. För avrundning av statens slutsumma borde dock för detta ändamål beräknas 508,500 kronor. För tjänstgöringstraktamenten och flyttningersättningar syntes någon ändring i medelstilledningen ej vara erforderlig.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle sålunda enligt arméförvaltningens beräkningar utgöra $(201,500 + 508,500 + 1,100,000 + 400,000 =) 2,210,000$ kronor.

*Departements-
chefen.*

Anslaget synes böra för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp, 2,200,000 kronor. På Kungl. Maj:t bör dock ankomma att pröva i vad mån det kan vara möjligt att inom ramen för detta belopp genom jämkningar i anslagsdispositionen tillgodose behovet av utökade medel för bestridande av rese- och traktamentskostnader inom de nordliga försvarsområdena.

Den avsevärda ökningen av medelsbehovet under anslaget i jämförelse med vad i försvarsbeslutet förutsatts såväl under uppsättningsperioden som vid genomförd organisation är till väsentlig del förorsakad av prisstegringen samt av att under anslaget tagits i beräkning vissa resekostnads- och traktamentsersättningar, som i nämnda beslut beräknats skola utgå av arméns undervisningsanslag. Såsom framgår av fjolårets fjärde huvudtitel belöper av anslagsbeloppet icke mindre än 250,000 kronor på merkostnader till följd av prisstegring.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förlagsanslag* av 2,200,000 kronor.

[24.] 18. *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap m. m., förlagsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor	—
» 1943/44	»	60,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	60,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	60,000

I riksstaten för budgetåret 1941/42 fanns uppfört ett anslag av 35,000 kronor till rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttagningsmyndigheterna, och samma belopp upptogs för ändamålet i de till grund för 1942 års försvarsbeslut liggande kostnadsberäkningarna. Vid anmälan av propositionen 1942: 266 föreslog jag, att de kostnader, som sammanhänge med uttagningen av hästar och fordon med tillhörande materiel, skulle under budgetåret 1942/43 bestridas från ett för ändamålet särskilt avsett anslag, benämnt uttagning av hästar och fordon m. m. I enlighet härmed upptogs i riksstaten för budgetåret 1942/43 ett anslag av 190,000 kronor för ändamålet. Jag framhöll emellertid i propositionen, att för budgetåret 1943/44

skulle övervägas, huruvida icke särskilda anslag borde uppföras i riksstaten för uttagning av hästar och hästfordon m. m. och för uttagning av motorfordon och motorredskap m. m. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 uppdelade även arméförvaltningen kostnaderna för uttagning av hästar och fordon m. m. å två skilda anslag. Riksdagen beslutade i överensstämmelse med detta förslag. Kostnaderna för uttagning av motorfordon och motorredskap m. m. uppskattades för innevarande budgetår till 60,000 kronor.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår icke ifrågasatt ändring av anslagets belopp, enär några erfarenheter, som kunde föranleda en annan beräkning av anslaget, icke föreläge.

Vid behandlingen av detta anslag för innevarande budgetår framhöll *Departements- chefen.* jag, att jag, då arméförvaltningens förslag till beräkning av medelsbehovet anslöt sig till de principer som angivits i propositionen 1942: 266, kunde godtaga denna beräkning. Då arméförvaltningens beräkningsgrunder även för nästkommande budgetår överensstämde med de i förenämnda proposition angivna, anser jag mig kunna biträda arméförvaltningens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 60,000 kronor.

Expenser m. m.

[25.] 19. *Armén: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 8,820,000
vid genomförd organisation	» 8,800,000
Budgetåret 1942/43	» 8,900,000
» 1943/44	» 9,100,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 9,000,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 9,000,000

Vad beträffar medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* framhållit, att — liksom fallet varit vid beräkningen av medelsbehovet under de senaste budgetåren — alltjämt svårigheter föreläge att åstadkomma en tillförlitlig anslagsberäkning. Den i samband med 1942 års försvarsbeslut framlagda beräkningen, enligt vilken medelsbehovet skulle uppgå till 8,800,000 kronor per budgetår, syntes liksom för innevarande budgetår böra läggas till grund för uppskattningen av anslaget för nästa budgetår. Arméförvaltningen hade efter samråd med bränslekommissionen och priskontrollnämnden funnit sig böra uppskatta den förhöjning av prisnivån sedan den 1 juli 1941, som komme att inverka på anslaget i dess helhet, till omkring tretton procent eller omkring 1,200,000 kronor. Med nämnda tillägg skulle sålunda kostnaderna komma att uppgå till (8,800,000 +

1,200,000 =) 10,000,000 kronor. Den i samband med försvarsbeslutet framlagda anslagsberäkningen hade emellertid baserats på bränsleförbrukningen under bränsleåret 1941/42, under vilket år temperaturförhållandena varit onormalt låga. Med hänsyn såväl därtill som till den inom armén numera genomförda bränsle- och tvättkontrollverksamheten syntes det arméförvaltningen möjligt att för nästa budgetår begränsa anslaget med tio procent eller till 9,000,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vid anmälan av denna anslagsfråga i fjolårets statsverksproposition anförde jag, att stora svårigheter föreläge att åstadkomma en tillförlitlig anslagsberäkning. Vid anslagsberäkningen för nästa budgetår möta samma svårigheter. Såsom i det föregående anförts beräknades i försvarsbeslutet kostnaderna såväl genomsnittligt under uppsättningsperioden som vid fullt genomförd organisation till omkring 8,800,000 kronor, varvid som utgångspunkt tagits prisläget den 1 juli 1941. Arméförvaltningen har även för nästkommande budgetår lagt denna beräkning till grund vid uppskattningen av anslaget. Då jag finner detta lämpligt och då de av arméförvaltningen i övrigt tillämpade grunderna för anslagsberäkningen icke heller givit mig anledning till erinran, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 9,000,000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 100,000 kronor. Med ledning av arméförvaltningens uppgift rörande kostnadsstegringar på grund av prisstegring beräknar jag, att omkring 1,100,000 kronor av anslagsbeloppet hänföra sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 9,000,000 kronor.

[26.] 20. *Armén: Övriga expenser m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	1,200,000
vid genomförd organisation	»	1,200,000
Budgetåret 1942/43	»	1,350,000
» 1943/44	»	1,435,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	1,450,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	1,435,000

Anslaget disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt:

1. <i>Expenser vid staber och truppförband m. fl.</i>	kronor	669,000
2. <i>Blankettryck</i>	»	220,000
3. <i>Telefonabonnemangsavgifter till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare</i>	»	115,000
4. <i>Bidrag till anskaffning av expeditions- och förrådslokaler till hemvärnsområdesbefälhavare</i>	»	256,000
5. <i>Oförutsedda expensbehov</i>	»	175,000
Summa kronor		1,435,000

I fråga om medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* framhållit, att ämbetsverket på grund av de under budgetåren 1940/41 och 1941/42 inträffade prisstegringarna å kontorsmaskiner, skrivmaterialier och tryckningskostnader i medelsframställningen för budgetåret 1943/44 hemställt om förhöjning varierande mellan tio och femton procent av vissa i anslaget ingående delposter. Därefter hade inga förändringar i prisläget inträffat, som föranledde ökning eller minskning av de för innevarande budgetår fastställda anslagsbeloppen. Anslagsposten för expenser vid staber och truppförband m. fl. borde emellertid med hänsyn till nytillkomna truppförband höjas med 20,000 kronor till i runt tal 690,000 kronor. Vidkommande anslagsposten för telefonavgifter till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare syntes medlen härför enligt vad arméchefen meddelat kunna minskas med 5,000 kronor. Enligt *arméförvaltningen* skulle alltså medelsbehovet för nästkommande budgetår komma att utgöra (690,000 + 220,000 + 110,000 + 256,000 + 175,000 =) 1,451,000 kronor eller, i runt tal, 1,450,000 kronor.

Av det anförda framgår, att anslaget i försvarsbeslutet såväl vid genomförd organisation som under uppsättningsperioden beräknats till 1,200,000 kronor. I detta belopp torde dock icke ha inräknats de kostnader för bidrag till hemvärnsområdesbefälhavarna för av dem upplåtna expeditions- och förrådslokaler — i runt tal 250,000 kronor — som från och med budgetåret 1942/43 bestridas från anslaget. Det av *arméförvaltningen* anmälda medelsbehovet, varav 70,000 kronor synas kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941, rymmes alltså med denna reservation inom ramen för de sålunda uppskattade årskostnaderna under femårsperioden 1942/47. Då det emellertid är av vikt, att jämväl beloppet 250,000 kronor delvis rymmes inom det i försvarsbeslutet beräknade anslagsbeloppet, torde anslaget liksom för innevarande budgetår böra bestämmas till 1,435,000 kronor. Jag kan alltså icke tillstyrka någon anslagshöjning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vid fastställande av stat närmare överväga anslagets fördelning mellan olika ändamål.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: Övriga expenser m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,435,000 kronor.

[27.] 21. *Armén: Publikationstryck, förlagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	220,000
vid genomförd organisation	»	220,000
Budgetåret 1942/43	»	220,000
» 1943/44	»	250,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	250,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	250,000

*Departements-
chefen.*

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för budgetåret, sid. 102, intagen stat.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* anfört, att någon påtaglig prisförändring icke inträtt, sedan beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1943/44 verkstälts, varför anslaget borde upptagas med oförändrat belopp, 250,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder arméförvaltningens förslag om oförändrat anslagsbelopp, 250,000 kronor. I förhållande till det i 1942 års försvarsbeslut beräknade medeltalet av årskostnaderna under femårsperioden 1942/47 innebär det nu anmälda medelsbehovet en kostnadsökning av 30,000 kronor. Denna ökning är beroende på inträffade prisstegringar. Stat för anslaget torde Kungl. Maj:t få i sinom tid fastställa.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Publikationstryck* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 250,000 kronor.

Mathållning m. m.

[28.] 22. *Armén: Mathållning, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	28,140,000
vid genomförd organisation.....	»	27,100,000
Budgetåret 1942/43	»	29,000,000
» 1943/44	»	33,000,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	28,900,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	28,900,000

Medelsbehovet för innevarande budgetår beräknades efter en portionskostnad av 1 krona 50 öre för man och tjänstgöringsdag, varvid 1 krona 38 öre beräknats motsvara kostnaden för proviant å förlägningsorten (normalportionspriset) samt återstoden, 12 öre, övriga kostnader för arméns mathållning — med undantag av kostnaderna för kvinnlig köks- och servispersonal — nämligen merkostnaden för proviant utom förlägningsorten samt under transporter och vissa övningar ävensom för sjukföda, kostnader för de centrala magasinens drift m. m. Kostnaderna för de kvinnliga köks- och servisbiträdena inräknades i anslagssumman med 2,400,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet under mathållningsanslaget för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* anfört följande.

Även om kommerskollegii partiprisindex för livsmedel utvisade någon stegring från juni 1942 till juni 1943 hade dock priserna för arméns livsmedelsanskaffningar i genomsnitt hållit sig oförändrade under det senaste året, varför normalportionspriset även innevarande höst stannat vid 1 krona 38 öre. Huru priserna å livsmedelsmarknaden kunde komma att ställa sig under nästkommande budgetår vore så gott som omöjligt att med någon större grad av säkerhet förutse. Med hänsyn till det nuvarande försörjnings-

läget och den alltjämt rådande varuknappheten samt importsvårigheterna syntes det emellertid osannolikt, att priserna skulle komma att sjunka under nuvarande prisnivå, även om fredstillstånd skulle inträda under budgetåret. På grund därav borde dagskostnaden beräknas med utgångspunkt från nuvarande prisnivå och sålunda ett normalportionspris av 1 krona 38 öre läggas till grund för anslagsberäkningarna. Då ämbetsverket icke ifrågasatte någon ändring beträffande dagskostnadsbeloppet för »övriga kostnader», borde portionskostnaden för man och tjänstgöringsdag beräknas till $(1.38 + 0.12 =) 1$ kronor 50 öre.

Till grund för anslagsberäkningen i övrigt borde läggas ett för fast anställt manskap och värnpliktiga (inbegripet vapenfria värnpliktiga) till 19,250,000 upptaget antal tjänstgöringsdagar.

Kostnaderna för arméns mathållning borde sålunda beräknas till $(19,250,000 \times 1.50 =) 28,875,000$ kronor eller, i runt tal, 28,900,000 kronor.

Vad beträffar kostnaderna för de kvinnliga köks- och servisbiträdena i truppförbandens matinrättningar har arméförvaltningen anfört, att ämbetsverket under avlöningsanslaget ifrågasatt, att desamma från och med nästkommande budgetår överflyttas till detta anslag.

Med utgångspunkt från den vid avgivandet av medelsäskandena gällande prisnivån har arméförvaltningen beräknat kostnaden för proviant å förläggningssorten (normalportionspriset) till 1 krona 38 öre för man och tjänstgöringsdag, medan övriga dagskostnader för arméns mathållning beräknats till 12 öre. Dessa beräkningsgrunder, som överensstämmer med dem som tillämpats för budgetåret 1943/44, finner jag mig böra godtaga. Portionskostnaderna för man och tjänstgöringsdag torde sålunda för budgetåret 1944/45 böra beräknas till $(1.38 + 0.12 =) 1$ krona 50 öre.

Antalet tjänstgöringsdagar för fast anställda och värnpliktiga (inbegripet vapenfria värnpliktiga) har, såsom framgår av arméförvaltningens skrivelse, uppskattats till 19,250,000. Medelsbehovet under anslaget skulle således komma att utgöra $(19,250,000 \times 1.50 =) 28,875,000$ kronor eller, i runt tal, 28,900,000 kronor, av vilket belopp 1,540,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen av arméns anslag till sjukvård har jag för avsikt att föreslå, att kostnaderna för avlöning av köks- och servisbiträden vid försvarets matinrättningar från och med nästa budgetår skola överföras till avlöningsanslag. Med hänsyn härtill böra i enlighet med arméförvaltningens förslag inga kostnader för sådant ändamål upptagas under förevarande anslag.

I förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår utvisar det nu föreslagna medelsbehovet en minskning av 4,100,000 kronor, av vilket belopp 2,400,000 kronor hänföra sig till kostnaderna för köks- och servisbiträden samt återstoden, 1,700,000 kronor, till minskat antal tjänstgöringsdagar för de värnpliktiga.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 28,900,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[29.] 23. **Armén: Furagering, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 4,620,000
vid genomförd organisation	» 4,600,000
Budgetåret 1942/43.....	» 4,700,000
» 1943/44.....	» 4,700,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 4,600,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 4,600,000

Vid utfodringen av arméns vid truppförbanden befintliga hästar tillämpas sedan den 1 juli 1937 i fredstid en normalrationsstat, bestående av normalfoderstat — uppdelad i stat nr 1 för stamhästar och stat nr 2 för ackord- och lejda hästar — samt av normalströstat. Av de båda normalfoderstaterna skall staten nr 1 innehålla 5 kg. havre, 5 kg. hö och 1.5 kg. råghalm, under det att staten nr 2 skall innehålla 4.5 kg. havre, 7 kg. hö och 1.5 kg. råghalm. Normalströstaten skall innehålla 3 kg. råghalm.

Vid uppskattningen av medelsbehovet för furagering å förläggningssorten för innevarande budgetår beräknades kostnaden för normalfoderstat nr 1 (avseende stamhästar) till 1 krona 58 öre, för normalfoderstat nr 2 (avseende ackord- och lejda hästar) till 1 krona 68 öre och för normalströstaten till 15 öre. Härjämte beräknades medel för bestridande av övriga furageringskostnader — transporter, magasinshyror o. s. v. — efter ett belopp av 5 öre för häst och underhållsdag. Foderpriserna uppskattades därvid till 20 öre för havre, 10 öre för hö och 5 öre för halm, allt per kg.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* framhållit, att man syntes böra utgå från de priser, vilka tillämpats vid beräkningarna för innevarande budgetår, dock att halmpriset syntes kunna reduceras till 4 öre per kg. Med denna utgångspunkt för prissättningen kunde kostnaden för häst och dag beräknas för normalfoderstat nr 1 till 1 krona 56 öre, för normalfoderstat nr 2 till 1 krona 66 öre och för normalströstaten till 12 öre. Övriga furagekostnader syntes böra upptagas med oförändrat belopp, 5 öre per dag och häst.

Då antalet hästunderhållsdagar under budgetåret 1944/45 i likhet med innevarande budgetår beräknades till 1,978,000 för normalfoderstat nr 1, till 452,000 för normalfoderstat nr 2 och till 2,430,000 för normalströstaten, komme medelsbehovet för arméns furagering — bortsett från kostnaderna för utfodring av de vid remontdepåerna befintliga remonterna — att uppgå till $(1,978,000 \times 1.56 + 452,000 \times 1.66 + 2,430,000 \times 0.12 + 2,430,000 \times 0.05 =)$ 4,249,100 kronor. Kostnaderna för utfodring av de vid remontdepåerna befintliga remonterna beräknades oförändrat till 327,000 kronor. Medelsbehovet skulle alltså uppgå till $(4,249,100 + 327,000 =)$ 4,576,100 kronor.

Arméförvaltningen har vidare föreslagit, att även kostnaderna för hundarnas utfodring från och med budgetåret 1944/45 skola bestridas från anslaget till furagering. Ifrågavarande kostnader ha — på sätt närmare angives vid behandlingen av arméns anslag till hundväsendet — beräknats till 32,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till furagering skulle sålunda enligt arméförvaltningens beräkningar utgöra $(4,576,100 + 32,000 =)$ 4,608,100 kronor eller, i runt tal, 4,600,000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 juni 1943 har jag tillkallat en utredningsman att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande begränsning av antalet ridhästar inom armén. Utredningsmannen förväntas inom den närmaste tiden avgiva förslag i ämnet. Enär emellertid utredningsmannens förslag icke torde komma att mer avsevärt påverka medelsbehoven under nästa budgetår, utgår jag vid anslagsberäkningarna såväl under förevarande anslag som i det följande från de av arméförvaltningen anförda behovssiffrorna.

*Departements-
chefen.*

Mot arméförvaltningens beräkningar rörande furageringskostnaderna för nästa budgetår synes intet vara att erinra, och för ändamålet torde alltså böra beräknas ett belopp av 4,576,100 kronor. Såsom närmare kommer att beröras under anslaget till arméns hundväsande har jag intet att erinra mot att under förevarande anslag jämväl upptagas rationskostnaderna för arméns hundar, vilka av mig för nästa budgetår beräknas till 28,000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget kan alltså uppskattas till $(4,576,100 + 28,000 =)$ 4,604,100 kronor, eller i avrundat tal 4,600,000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 100,000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Furagering* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,600,000 kronor.

Intendenturmateriel m. m.

[30.] 24. *Armén: Munderingsutrustning, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	15,840,000
vid genomförd organisation.....	»	15,200,000
Budgetåret 1942/43	»	16,900,000
» 1943/44	»	18,175,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	»	17,110,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	17,000,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt:

1. Munderingsutrustning	kronor	17,425,000
2. Underhåll av hemvärnets intendenturutrustning	»	250,000
3. Anskaffning och underhåll av skidor och skidmateriel		
i övrigt.....	»	500,000
Summa kronor		18,175,000

Det under posten munderingsutrustning upptagna beloppet är avsett till bestridande av kostnader för anskaffning och underhåll av munderingsut-

rustning — personliga beklädnadspersedlar för manskapet, utrednings- och remtygspersedlar, tältutredning och annan förläggingsmateriel m. m. — ävensom för tillverkning av för ifrågavarande utrustning avsedda verktyg och materialier, för arbetslöner åt de å lantförsvarets egna verkstäder sysselsätta civila förmännen och arbetarna för av dem utfört arbete å sådana persedlar, som skola anskaffas och underhållas från denna post, samt för författningsenligt utgående beklädnadsersättning.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* framhållit, att sedan hösten 1940, med undantag för de ökningar i avlöningskostnader, som på grund av indextalets höjning förekommit, i stort sett inga förändringar inträtt vare sig i fråga om priser eller beträffande övriga förhållanden, som kunde motivera en ändring av de nuvarande beräkningsgrunderna. Anslagsposten syntes därför böra beräknas efter samma grunder som under de tre senaste budgetåren eller efter 85 öre per man och tjänstgöringsdag. Då antalet tjänstgöringsdagar för manskap uppskattats till 19,250,000, skulle alltså erfordras ett anslagsbelopp av $(19,250,000 \times 0.85 =) 16,362,500$ kronor eller, i avrundat tal, *16,360,000 kronor*.

För underhåll av hemvärnets intendenturutrustning samt för anskaffning och underhåll av skidor och skidmateriel i övrigt har *arméförvaltningen* hemställt om oförändrad medelstilldelning eller *250,000 kronor* respektive *500,000 kronor*.

Arméförvaltningen har i detta sammanhang upptagit till behandling frågan om kostnaderna för underhåll och anskaffning av arméns musikmateriel samt hemställt om medgivande att av förevarande anslag bestrida sådana kostnader intill ett belopp av högst 76,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Enligt beslut av 1943 års riksdag (proposition nr 179; riksdagens skrivelse nr 320) skall underhållstjänsten i fråga om försvarets intendenturmateriel centraliseras till ett fåtal för försvarsgrenarna gemensamma tvätt- och reparationsanstalter. Centraliseringen har beräknats komma att medföra en avsevärd minskning av kostnaderna för tvätt samt reparation av skodon och andra beklädnadsartiklar. För uppförande av tre av de för centraliseringens genomförande erforderliga centrala tvätt- och reparationsanstalterna, i Stockholm och Boden samt på Gotland, ha medel anvisats av 1943 års riksdag. Enligt vad jag erfarit har planeringsarbetet beträffande dessa anläggningar fortskridit så långt, att anstalten på Gotland kan beräknas bli färdigställd hösten 1944. Stockholmsanläggningen torde bli färdig något halvår senare, medan frågan om tidpunkten för färdigställande av anläggningen i Boden icke ännu kan med säkerhet bedömas.

Med hänsyn till att den planerade centraliseringen av tvätt- och reparations-tjänsten sålunda kan beräknas bli till en, visserligen mindre, del genomförd redan under nästa budgetår, synes man ha anledning räkna med minskad belastning å bland annat förevarande anslag. Med hänsyn till svårigheten att nu bedöma kostnadsminskningens storlek torde emellertid vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår de hittills tillämpade

grunderna böra tjäna som utgångspunkt. Enligt dessa skulle, efter 85 öre för envar av 19,250,000 tjänstgöringsdagar för värnpliktiga och fast anställt manskap, medelsbehovet under delposten munderingsutrustning komma att utgöra ($19,250,000 \times 0.85 =$) i runt tal 16,360,000 kronor.

Medelsbehovet för de övriga delposterna torde i överensstämmelse med arméförvaltningens förslag böra beräknas till oförändrade belopp, 250,000 kronor respektive 500,000 kronor.

Arméförvaltningen har hemställt, att från förevarande anslag jämväl skola bestridas kostnader för underhåll och anskaffning av arméns musikmateriel. Enär emellertid motsvarande kostnader för marinen och flygvapnet bestridas från dessa försvarsgrenars anslag till kasern- och förplägnadsutredning m. m., bör denna fråga prövas i samband med behandlingen av arméns motsvarande anslag. Jag återkommer alltså till denna fråga i det följande.

Med utgångspunkt från hittills tillämpade beräkningsgrunder beträffande anslagsposten till munderingsutrustning skulle medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår utgöra ($16,360,000 + 250,000 + 500,000 =$) 17,110,000 kronor, vilket belopp emellertid med hänsyn bland annat till vad i det föregående anförts beträffande tvätt- och reparationstjänstens centralisering torde kunna minskas till 17,000,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Munderingsutrustning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 17,000,000 kronor.

[31.] 25. **Armén: Kasern- och förplägnadsutredning m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 2,115,000
vid genomförd organisation	» 2,100,000
Budgetåret 1942/43	» 2,125,000
» 1943/44	» 2,300,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 2,225,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 2,225,000

Anslaget för budgetåret 1943/44, vilket är uppfört under beteckningen *Armén: Kasern- och förplägnadsutredning*, disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt.

1. Kasernutredning	kronor 1,100,000
2. Förplägnadsutredning	» 975,000
3. Övriga intendenturmaterielbehov	» 225,000
Summa kronor 2,300,000	

Medelsbehovet för innevarande budgetår har beräknats *dels* efter ett belopp av 5 öre för man och tjänstgöringsdag för anskaffning och underhåll av sängservis och annan för manskapet avsedd kasernutredning, *dels* till förplägnadsutredning efter ett belopp av likaledes 5 öre per man och tjänst-

göringsdag och efter 1 öre för häst och underhållsdag, *dels ock* med ett fast belopp av 225,000 kronor för anskaffning och underhåll av expeditionsinventarier, möbler till dagrum och andra gemensamma lokaler, gymnastikmateriel m. m.

I fråga om medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* framhållit, att en viss prisstegring inträtt även å den materiel, som bekostades av här ifrågavarande anslag. Denna prisstegring kunde för närvarande beräknas till omkring 15 procent. En uppräknig av anslaget syntes vid oförändrat eller ytterligare stegrat prisläge med tiden sålunda bliva erforderlig. Av skäl, som anförts i *arméförvaltningens* medelsframställningar för budgetåren 1941/42 och 1942/43, ansåge sig ämbetsverket dock icke nu böra ifrågasätta någon annan ändring av de hittillsvarande beräkningsgrunderna för anslaget än att det ovan angivna fasta beloppet av 225,000 kronor höjdes till 275,000 kronor. Då antalet tjänstgöringsdagar för manskap uppskattats till 19,250,000 och antalet underhållsdagar för hästar till 2,430,000, beräknade *arméförvaltningen* medelsbehovet till $(19,250,000 \times 0.05 + 19,250,000 \times 0.05 + 2,430,000 \times 0.01 + 275,000 =) 2,224,300$ kronor eller i runt tal 2,225,000 kronor.

Såsom vid behandlingen av arméns anslag till munderingsutrustning anmärkts, har *arméförvaltningen* hemställt om medgivande att av nämnda anslag bestrida kostnaderna för underhåll och anskaffning av musikmateriel intill en kostnad av högst 76,000 kronor. Ämbetsverket har därvid anført i huvudsak följande.

Några särskilda anslagsmedel för underhåll och anskaffning av arméns musikmateriel vore för närvarande icke beräknade i riksstaten, utan hade kostnaderna därför under de senaste 20 åren beräknats kunna bestridas av avkastningen från arméns musikfond. Bestämmelser rörande användningen av nämnda fondmedel för nyssberört ändamål hade lämnats i nådigt brev den 11 maj 1923, varvid föreskrivits, att, därest den i fonden för varje budgetår upplöpande avkastningen icke överstege 50,000 kronor, hela avkastningen, men i annat fall nyssnämnda belopp, skulle under varje budgetår av statskontoret, tillhandahållas *arméförvaltningens* intendenturdepartement för att enligt av Kungl. Maj:t fastställd fördelning användas till anskaffning och underhåll av arméns musikmateriel.

Avkastningen av fonden hade under de senaste budgetåren beräknats uppgå till i runt tal 42,000 kronor.

Enligt 1942 års försvarsbeslut påginge en viss omorganisation och ökning av arméns musikkärer. Dessutom hade *arméförvaltningen* under avlöningsanslaget förutsatt, att en musikkår av typ III skulle tillkomma vid Göta pansarlivgarde utöver vad som avsetts i försvarsbeslutet.

Den minskade avkastningen av arméns musikfond jämte den utökade musikorganisationen hade nödvändiggjort, att anslagen till de olika förbanden vid fördelningen av tillgängliga medel måst avsevärt reduceras. Samtidigt hade kostnaderna för underhåll och nyanskaffning av musikmateriel visat en icke oväsentlig stegring. Erfarenheterna hade också visat, att materielen icke kunde på ett tillfredsställande sätt underhållas och förnyas, om man därför enbart skulle räkna med utav avkastningen från musikfonden tillgängliga medel. Det bleve därför nödvändigt att framdeles ytterligare medel för ändamålet ställdes till förfogande. En på området fackkunnig, musik-

direktör P. G. A. Grundström, hade efter gjorda beräkningar rörande lämpligt avvägda underhållsanslag för ändamålet kommit till att den av försvarsutredningen angivna beräkningsgrunden för underhållskostnaderna av musikmateriel vid flygflottilj lämpligen borde läggas till grund även vid beräkningen av underhållskostnaderna vid armén. Enligt denna beräkningsgrund upptoges medelsbehovet med 3,000 kronor per flottilj för en musikkår av typ III. För musikkårer av typ I och II borde detta belopp ökas i proportion till den större numerären vid dessa kårer eller för typ I med 3,000 kronor till 6,000 kronor och för typ II med 900 kronor till 3,900 kronor, varjämte med hänsyn till de speciella förhållanden, som voro förknippade med garnisonstjänsten i Stockholm, ett extra tillägg till sålunda uppskattade anslag borde läggas för musikkåren vid Svea livgarde uppgående till 400 kronor och vid Livregementet till häst till 200 kronor. Med utgångspunkt från ovan angivna beräkningsgrunder skulle anslagsbehovet för armén uppgå till i runt tal 118,000 kronor.

Efter avdrag för den beräknade avkastningen från arméns musikfond, 42,000 kronor, utgjorde medelsbehovet ($118,000 - 42,000 =$) 76,000 kronor. Detta belopp syntes kunna inrymmas i det för munderingsutrustning beräknade beloppet.

Arméförvaltningen har icke ifrågasatt någon ändring i förhållande till innevarande budgetår av de dagskostnadsbelopp, som ligga till grund för uppskattningen av medelsbehovet under förevarande anslag. Häremot har jag intet att erinra, och dagskostnadsbeloppen torde sålunda böra beräknas till 5 öre för kasernutredning samt till 5 öre för man och 1 öre för häst för förplägnadsutredning. Mot uppskattningen av antalet tjänstgörings- och underhållsdagar har jag icke heller funnit anledning till erinran. Den av arméförvaltningen föreslagna höjningen av anslagsposten till anskaffning och underhåll av expeditionsinventarier m. m. med 50,000 kronor torde böra begränsas till 25,000 kronor. Medelsbehovet skulle alltså på grundval av arméförvaltningens beräkningar i övrigt utgöra 2,200,000 kronor.

Emellertid böra under förevarande anslag jämväl upptagas eventuellt erforderliga kostnader för anskaffning och underhåll av musikmateriel. Arméförvaltningen har angivit det totala medelsbehovet för sådant ändamål under nästa budgetår till 118,000 kronor. Efter avdrag för den beräknade avkastningen från arméns musikfond, 42,000 kronor, har äskats ett belopp av 76,000 kronor. Enär det icke synes möjligt att helt bestrida förevarande kostnader med anlitande av fondens avkastning, förordar jag att bidrag därtill utgår från förevarande anslag. Emellertid kan jag icke tillstyrka, att härför upptages större belopp än 25,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag skulle i enlighet med det anförda utgöra 2,225,000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 75,000 kronor. Med hänsyn till det nya medelsbehov, som sålunda föreslagits skola tillgodoses med anlitande av förevarande anslag, torde anslagets beteckning böra ändras till Armén: Kasern- och förplägnadsutredning m. m. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att inom försvarsgrenarna tillämpas

*Departements-
chefen.*

olika grunder för beräkningen av medelsbehovet till kasern- och förplägnadsutredning. Samma förhållande föreligger enligt vad jag inhämtat jämväl beträffande grunderna för beräkningen av ersättning till kronan för utnyttjande av kronans musikmateriel för privat bruk. Det synes mig kunna ifrågasättas, huruvida skäl föreligga att bibehålla denna olikformighet försvarsgrenarna emellan. Försvarsgrensförvaltningarna torde böra i samråd överväga dessa frågor och i sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 framlägga de förslag som kunna därav föranledas.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Kasern- och förplägnadsutredning m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,225,000 kronor.

[32.] 26. *Armén: Anskaffning av intendenturmateriel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 9,700,000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåret 1942/43.....	» 3,000,000
» 1943/44.....	» 3,000,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 3,000,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 3,000,000

Innan jag övergår till beräklandet av medelsbehovet under nu ifrågasvarande anslag för budgetåret 1944/45, får jag i anknytning till vad i samma ämne inledningsvis anförts erinra om de anslagstekniska principer, som enligt beslut av 1942 års riksdag (proposition nr 266, punkt 2:o; riksdagens skrivelse nr 375, punkt 2:o) — i avsikt att vinna en jämnare belastning av de i uppsättningsperioden ingående budgetårens riksstater — tillämpats för tillgodoseende av medelsbehovet för vissa materielanskaffningar av större omfattning. Enär det ansetts önskvärt, att materielanskaffningen såvitt möjligt koncentreras till femårsperiodens början, skulle vid medelsanvisning efter vanliga grunder periodens två à tre första år kännetecknas av en vida utöver periodens genomsnittsbelopp liggande total anslagssumma för försvaret, belöpande på relativt låga löpande utgifter och praktiskt taget samtliga på perioden fallande engångsutgifter, medan på periodens senare år skulle falla relativt stora löpande utgifter men praktiskt taget inga engångsutgifter. Då en dylik ojämn belastning befunnits olämplig, har 1942 års riksdag godkänt en anordning, innebärande att de mera betydande anskaffningskostnaderna skola bestridas från reservationsanslag — s. k. kvotanslag — så beräknade att de för hela perioden uppgå till ett mot sagda kostnader svarande sammanlagt belopp men för vart och ett av de i perioden ingående fem budgetåren bestämmes till en femtedel av sagda belopp — eller till det högre eller lägre belopp, som erfordras för att ernå en jämn fördelning över fem-

årsperioden av försvarskostnaderna — med rätt för Kungl. Maj:t att medgiva anslagens överskridande inom ramen för de av riksdagen fastställda totala kostnadsbeloppen. De överskridanden eller besparingar, som uppkomma på anslagen, komma alltså vid periodens slut att motväga varandra.

Den sålunda beslutade anslagstekniska anordningen har från och med budgetåret 1942/43 tillämpats beträffande följande anslag, nämligen — förutom nu ifrågakvarande anslag — anslagen till anskaffning av tygmateriel för armén, till fartygsbyggnader för flottan, till förstärkning av kustartilleriförsvaret, till anskaffning av flygmateriel samt till engångsanskaffning av ammunition för armén och flygvapnet. Från och med innevarande budgetår har en motsvarande anordning vidtagits beträffande de anslag till byggnadsarbeten m. m., som skola falla inom den i försvarsbeslutet fastställda kostnadsramen.

Anmärkas må att vid beräkningen av de belopp, vartill materielanskaffningar respektive byggnadsarbeten m. m. under femårsperioden högst må uppgå, de i propositionen 1942: 210 (försvarspropositionen) angivna kostnaderna lagts till grund. Då dessa kostnader beräknats på grundval av prisläget den 1 juli 1941, blir en omräkning med hänsynstagande till efter nämnda tidpunkt inträffade prisförskjutningar erforderlig. Vid anmälan av propositionen 1942: 266 framhöll jag, att denna omräkning borde ske först vid en tidpunkt, då det sammanlagt erforderliga beloppet säkert kunde bestämmas, d. v. s. som regel först då slutlikviden för materielleveranserna bestämts. Vid materielanskaffningens genomförande borde beräkningarna rörande dess omfattning grundas på det prisläge, som tagits till utgångspunkt vid totalkostnadernas bestämmande.

På grund av den sedan den 1 juli 1941 inträdda prisstegringen på flertalet nyttigheter kan det numera med säkerhet konstateras, att medelsbehovet under flertalet materielanskaffningsanslag, liksom under byggnadsanslagen, kommer att överskrida de i försvarsbeslutet beräknade kostnaderna. Samma skäl, som föranlett införandet av anordningen med kvotanslag, tala för att merkostnaderna på grund av prisstegring såvitt möjligt fördelas på flera budgetår. Emellertid synes det icke vara möjligt att för närvarande förebbringa sådana beräkningar, att medel för mötande av prisstegringarna nu kunna äskas av riksdagen. Det är emellertid min förhoppning att till 1945 års riksdag kunna förete sådana beräkningar beträffande åtminstone vissa av kvotanslagen.

Jag övergår nu till frågan om medelsbehovet under anslaget till anskaffning av intendenturmateriel för nästa budgetår. I de kostnadsberäkningar, som lågo till grund för 1942 års försvarsbeslut, beräknades kostnaderna för vissa engångsanskaffningar av intendenturmateriel under femårsperioden 1942/47 till 48,500,000 kronor. Av detta belopp belöpte 33,480,000 kronor å sådan materiel, som erfordrades för fyllandet av behovet av mobiliseringsutrustning och som bestritts med anlitanande av medel från ett för budgetåret 1941/42 anvisat förskottsanslag. I överensstämmelse härmed ha, på sätt

framgår av propositionen 1942: 266 (punkten 14:o), de totala kostnaderna, enligt prisläget den 1 juli 1941, för genomförandet av erforderlig materielanskaffning av intendenturmateriel under femårsperioden 1942/47 beräknats till $(48,500,000 - 33,480,000 =)$ i runt tal 15,000,000 kronor, motsvarande en medelkostnad per år under femårsperioden av 3,000,000 kronor. Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning av ifrågasvarande materiel och att medgiva överskridande, inom ramen för ett belopp om 15,000,000 kronor, av det för budgetåret 1942/43 för anskaffningen anvisade anslaget om 3,000,000 kronor. För budgetåret 1943/44 ha, såsom förut nämnts, efter enahanda grunder för ändamålet anvisats 3,000,000 kronor.

Genom beslut den 30 oktober 1942 medgav Kungl. Maj:t på därom av arméförvaltningens intendenturdepartement gjord framställning, att departementet finge beställa viss intendenturmateriel till en kostnad av sammanlagt 4,350,000 kronor och att det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget finge överskridas med högst 1,350,000 kronor. Genom beslut den 30 juni 1943 medgav Kungl. Maj:t, att det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget av 3,000,000 kronor finge tagas i anspråk av intendenturdepartementet för anskaffning av viss intendenturmateriel. För materielanskaffning ha sålunda hittills $(4,350,000 + 3,000,000 =)$ 7,350,000 kronor ställts till intendenturdepartementets förfogande.

Vidkommande medelsbehovet under förevarande anslag för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* anført, att för genomförande av intendenturmaterielanskaffningen under femårsperioden 1942/47 borde i riksstaten uppföras ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den budgettekniska anordning för bestridande av kostnaderna för vissa materielanskaffningar, som enligt den lämnade redogörelsen tillämpats för de två första budgetåren av försvarsbeslutets uppsättningsperiod, bör uppenbarligen bibehållas även under nästa budgetår, varvid jag förutsätter, att de av riksdagen givna bemyndigandena att överskrida respektive reservationsanslag få anses ha avseende jämväl å motsvarande för nästa budgetår anvisade fortsättningsanslag.

Enligt vad jag inhämtat från arméförvaltningens intendenturdepartement torde inom den beräknade kostnadsramen för intendenturmaterielanskaffning, 15,000,000 kronor, kunna rymmas vissa kostnader, för vilka arméförvaltningen äskat särskilda anslag för nästa budgetår. Jag utgår alltså från att inom nämnda kostnadsram skola kunna bestridas kostnader för engångsanskaffning av inventarier för vissa sjukhus, beräknade till 370,000 kronor, och vidare kostnader för anskaffning av inventarier för försvarets läroverk, vilka beräknats till 45,000 kronor.

I enlighet med de anslagstekniska principer, som fastställts för anslaget, och i överensstämmelse med arméförvaltningens förslag torde för budgetåret 1944/45 för anskaffning av intendenturmateriel för armén å riksstaten böra uppföras ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor. Det lär få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva i vilken omfattning anskaffning av sådan materiel under nästa budgetår bör ske.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Anskaffning av intendenturmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,000,000 kronor.

Undervisning och övningar.

[33.] 27. *Armén: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	320,000
vid genomförd organisation	»	350,000
Budgetåret 1942/43	»	250,000
» 1943/44	»	320,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	»	365,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>).....	»	320,000

Anslaget är avsett för bestridande av kostnader för anskaffning och underhåll av undervisningsmateriel och läroböcker (fackbibliotek) ävensom förekommande kostnader för utarbetande eller överarbetning av reglementen, instruktioner och läroböcker. Kostnader för läroböcker bestridas dock från anslaget endast i den mån de icke skola gäldas av anslaget till publikationstryck.

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 105, intagen stat.

Såsom förutsatts i 1942 års försvarsbeslut (se propositionen 1942: 210, sid 346 ff.) ha arméns utbildningsanstalter under de senaste åren i viss utsträckning omorganiserats. Den planerade organisationen, vilken ännu icke är till alla delar genomförd, framgår närmare av kungörelsen den 22 januari 1943 (nr 33) angående krigsmaktens indelning i fred och rikets militärterritoriella indelning.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 27 augusti 1943 rörande medelsbehovet för budgetåret 1944/45 anfört i huvudsak följande.

Anslaget hade i försvarsbeslutet beräknats till i genomsnitt 320,000 kronor under uppsättningsperioden. På grund av nytillkomna skolor m. m. vore viss höjning av anslaget erforderlig, som dock kompenserades genom minskning av kostnaderna för arméns underofficersskola på grund av tillkomsten av försvarets läroverk. Härigenom syntes anslaget kunna upptagas med det under uppsättningsperioden beräknade beloppet.

Kostnaderna för anskaffning och underhåll av undervisningsmateriel och läroböcker (fackbibliotek) vid truppförband och skolor — för innevarande budgetår upptagna med 140,000 kronor — beräknades till 150,000 kronor. Ökningen, 10,000 kronor, erfordrades för det löpande behovet vid nytillkomna truppförband m. m.

För anskaffning och underhåll av undervisningsmateriel m. m. vid arméns utbildningsanstalter erfordrades på sätt framginge av en i arméförvaltningens skrivelse intagen tablå tillhoppa 108,500 kronor, innebärande en höjning från innevarande budgetår med 4,500 kronor.

Såsom av tablån framginge vore de föreslagna anslagsbeloppen oförändrade för flertalet utbildningsanstalter. För infanteri-, kavalleri- och pansarofficersskolorna samt arméns motorskola hade något anslag icke upptagits i staten för innevarande budgetår. För nästkommande budgetår beräknades medelsbehovet för de förstnämnda skolorna till 5,000 kronor och för motorskolan likaledes till 5,000 kronor. Anslaget till luftvärnsskjutskolan utginge innevarande budgetår med 2,000 kronor. Det hade visat sig, att praktiska övningar vid denna skola icke lämpligen kunde bedrivas i samma omfattning som vid exempelvis artilleriskjutskolan men att i stället riklig tillgång på undervisningsmateriel erfordrades. Anslaget till luftvärnsskjutskolan hade därför för nästa budgetår ansetts böra höjas med 4,000 kronor till 6,000 kronor. Motsvarande minskning komme att kunna göras beträffande den under undervisningsanslaget upptagna delposten för nämnda skola. Vid tygförvaltningskolan hade ökad tillgång på undervisningsmateriel, särskilt för utbildning med automatkanoner och centralinstrument, visat sig erforderlig. Anslaget beräknades därför till 7,000 kronor mot 5,000 kronor för innevarande budgetår. För arméns underhållsskola, som innevarande år beräknats vara organiserad endast en månad, hade föreslagits en höjning med 1,000 kronor till 1,500 kronor. Med anledning av tillkomsten av försvarets läroverk kunde medelsbehovet å undervisningsmaterielanslaget för underofficersskolan nedsättas från 15,000 kronor till 2,000 kronor. Med hänsyn till att arméns hundskola numera innehade film- och balloptikonanläggning hade nuvarande anslag till skolan visat sig otillräckligt. En höjning nästkommande budgetår med 500 kronor till 1,500 kronor hade befunnits erforderlig.

För övriga ändamål samt för oförutsedda behov syntes böra avses ett belopp av 61,500 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget till $(150,000 + 108,500 + 61,500 =)$ 320,000 kronor, motsvarande det under uppsättningsperioden beräknade beloppet.

Sedermera har arméförvaltningen i skrivelse den 4 oktober 1943 anfört, att utöver det sålunda äskade beloppet erfordrades ytterligare 45,000 kronor för mötande av prisstegringar, samt till närmare motivering anfört följande.

I 1943 års statsverksproposition hade förevarande anslag upptagits till 320,000 kronor, motsvarande det under uppsättningsperioden beräknade beloppet. I statsverkspropositionen hade därvid angivits, att kostnadsökningen beräknats till 45,000 kronor. Någon ytterligare kostnadsökning kunde sedermera icke anses ha skett. Då budgetåret 1944/45 vore det mellersta av övergångsåren borde anslaget upptagas till det belopp, som med hänsyn till det nuvarande prisläget motsvarade det i propositionen 1942: 210 angivna beloppet eller $(320,000 + 45,000 =)$ 365,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av arméförvaltningens skrivelse den 27 augusti 1943 angående medelsbehovet för nästa budgetår framgår, att tillkomsten av nya förband, skolor och utbildningsanstalter beräknats medföra en ökning av medelsbehovet för anskaffning och underhåll av undervisningsmateriel m. m. med 20,000 kronor, varjämte för viss ökad anskaffning av materiel vid redan befintliga skolor upptagits 7,500 kronor mera än för innevarande budgetår. De sålunda beräknade kostnadsökningarna motvägas emellertid av en minskning av det för arméns underofficersskola beräknade beloppet med 13,000 kronor och av det för oförutsedda behov m. m. avsedda beloppet med 14,500 kronor, varför

det totala medelsbehovet i berörda skrivelse beräknats till samma belopp som för innevarande budgetår, 320,000 kronor.

Av anslaget för innevarande budgetår ha 45,000 kronor beräknats hänföra sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941. I sin skrivelse den 4 oktober 1943 har arméförvaltningen anført, att ytterligare prisstegring icke kunde anses ha ägt rum. Det oaktat har ämbetsverket, utöver det tidigare äskade anslaget av 320,000 kronor, hemställt om ett belopp av 45,000 kronor för mötande av merutgifter på grund av prisstegring. Enär jag icke finner den av arméförvaltningen anförda motiveringen för en anslagshöjning bärande, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår i enlighet med arméförvaltningens tidigare förslag bestämmes till 320,000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 320,000 kronor.

[34.] 28. Armén: Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m., reservationsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,750,000
vid genomförd organisation	» 1,850,000
Budgetåret 1942/43.....	» 1,500,000
» 1943/44.....	» 1,100,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 1,100,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 1,050,000

Detta anslag (arméns undervisningsanslag) har för innevarande budgetår upptagits under benämningen Vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m. Arméförvaltningen har framhållit att anslaget för vinnande av överensstämmelse med terminologien i kungörelsen den 22 januari 1943 (nr 33) angående krigsmaktens indelning i fred och rikets militärterritoriella indelning torde böra benämnas Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.

Enligt fastställd stat (se statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 106 och 107) disponeras anslaget under två särskilda titlar, nämligen I. De fasta utbildningsanstalterna samt II. Särskilda utbildningskurser m. m. Under titel I ha kostnaderna upptagits till 800,000 kronor samt under titel II till 300,000 kronor, varav 228,000 kronor förbehållits Kungl. Maj:ts disposition.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår hemställt, att anslaget under angivna två titlar måtte upptagas med oförändrade belopp, samt i anslutning härtill anført i huvudsak följande.

Uti de i försvarsbeslutet för detta anslag beräknade beloppen inginge rese- och traktamentskostnader med ett belopp av 700,000 kronor, som enligt av 1941 års riksdag godkänd princip borde bestridas av anslaget till

reseersättningar m. m., varför anslaget enligt försvarsbeslutet borde beräknas till 1,050,000 kronor under uppsättningsperioden 1942/47. För innevarande budgetår hade anslaget på grund av inträffade prisstegringar satts till 1,100,000 kronor eller 50,000 kronor mer än de beräknade medelkostnaderna under uppsättningsperioden.

Medelsbehovet för nästa budgetår för arméns utbildningsanstalter beräknades, på sätt framginge av en skrivelsen bifogad tablå, till 739,000 kronor, eller 54,000 kronor högre än för innevarande budgetår.

Av tabellen framginge, att de föreslagna beloppen vore oförändrade för ridskolan, pansartruppskolan, ingenjörtruppskolan, arméns signalskola, intendenturförvaltningsskolan, krigsskolan jämte gymnastik- och idrottsskolan samt arméns underofficersskola.

Vid krigshögskolan beräknades fullt relevant båda kurserna, varför anslaget ansetts böra höjas med 3,000 kronor till 125,000 kronor. Vid artilleri- och ingenjörhögskolan syntes relevantat komma att nedgå. På grund därav beräknades anslaget kunna sänkas med 5,000 kronor till 101,000 kronor. Beträffande infanteriskjutskolan överfördes vissa kostnader vid densamma till infanteri-, kavalleri- och pansarofficersskolorna, varför anslaget kunde minskas med 14,000 kronor till 32,000 kronor. För infanteri-, kavalleri- och pansarofficersskolorna samt arméns motorskola funnes icke något anslag upptaget innevarande budgetår. Medelsbehovet nästkommande budgetår beräknades till 36,000 kronor respektive 50,000 kronor. Beträffande artilleriskjutskolan beräknades flygtillägg för 12 officerare under 3 månader à 150 kronor per månad, vilket medförde en höjning av anslaget med 5,000 kronor till 32,000 kronor. För luftvärnsskjutskolan sänktes anslaget med 4,000 kronor till 20,000 kronor på grund av den under undervisningsmaterielanslaget nämnda förskjutningen mellan teoretisk utbildning och praktiska övningar.

Innevarande budgetår hade för tygförvaltningsskolan anvisats 55,000 kronor, därav 25,000 kronor till lärarearvoden. Vid avgivande av förslag rörande arméns avlöningsanslag hade arméförvaltningen föreslagit, att ett häremot svarande belopp skulle överföras till avlöningsanslaget, varför några medel till arvoden till lärare icke upptoges för denna skola under nu ifrågasvarande anslag. Kostnaderna för särskilda föreläsningar beräknades såsom förut till 2,000 kronor. Kostnaderna för praktiska övningar beräknades kunna sänkas med 1,000 kronor till 19,000 kronor. Posten till inventarier borde liksom för närvarande beräknas till 2,000 kronor, varemot expenskostnaderna bland annat på grund av kompendieskrivning borde höjas med 2,000 kronor till 5,000 kronor. Till diverse utgifter beräknades liksom förut 3,000 kronor. Anslaget för skolan i dess helhet beräknades sålunda till $(2,000 + 19,000 + 2,000 + 5,000 + 3,000 =)$ 31,000 kronor mot 55,000 kronor för innevarande budgetår. Arméns underhållsskola hade innevarande år beräknats organiserad endast en månad. För nästkommande budgetår ansåges en höjning av anslaget med 5,000 kronor till 6,000 kronor erforderlig. För trängofficersskolan kunde en minskning göras med 2,000 kronor på grund av den nyanskaffning av inventarier, som skett å innevarande budgetårs anslag. Med hänsyn till mera omfattande övningar, bland annat i fjällterräng, samt behovet av större lokaler och telefonabonnemang beräknades anslaget för arméhundskolan böra höjas med 4,000 kronor till 11,000 kronor.

Med hänsyn till svårigheten att till fullo kunna överblicka verksamheten vid samtliga skolor borde för oförutsedda behov upptagas ett belopp av 61,000 kronor. Medelsbehovet under titel I beräknades sålunda till $(739,000 + 61,000 =)$ 800,000 kronor.

Under titel II Särskilda utbildningskurser m. m. hade i riksstaten för

innevarande budgetår upptagits 12,000 kronor för utbildning av personal vid generalstabskåren, arméstaben och arméinspektionen samt 60,000 kronor för utbildning av dels arméns läkare och veterinärer, dels ock värnpliktiga läkare, veterinärer, tandläkare och apotekare. För förstnämnda ändamål beräknades oförändrat 12,000 kronor. För sistnämnda ändamål borde höjning ske med 5,000 kronor till 65,000 kronor, enär längden av fackutbildningskursen för värnpliktiga veterinärer och tandläkare ökats till omkring 90 dagar. För de övriga utbildningskurser, som kunde komma att anordnas, samt oförutsedda behov borde upptagas ett belopp av 223,000 kronor. Medelsbehovet under titel II beräknades sålunda till $(12,000 + 65,000 + 223,000 =) 300,000$ kronor.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget till $(800,000 + 300,000 =) 1,100,000$ kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår.

I sin förenämnda skrivelse den 4 oktober 1943 har arméförvaltningen uppgivit, att kostnadsökningen på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941 beräknats till 50,000 kronor.

Arméförvaltningen har för nästa budgetår upptagit anslaget till oförändrat belopp, 1,100,000 kronor. Av detta belopp hänföra sig 739,000 kronor till kostnader för de särskilda utbildningsanstalterna. Mot beräkningen av detta belopp synes i och för sig intet vara att erinra. Jämväl de av arméförvaltningen beräknade beloppen för utbildning av personal vid generalstabskåren m. m. samt av värnpliktiga läkare m. fl., tillhoppa 77,000 kronor, kunna av mig godtagas. Återstoden av det äskade beloppet, 284,000 kronor, har avsetts för övriga utbildningskurser, som kunna komma att anordnas, samt för oförutsedda behov. Enär emellertid sistnämnda belopp synes kunna i viss mån begränsas och det icke torde vara omöjligt att med iakttagande av sträng sparsamhet något nedbringa övriga kostnader, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår nedsättes med 50,000 kronor till 1,050,000 kronor, av vilket belopp 50,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. *Departements-
chefen.*

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att på förslag av arméförvaltningen inom ramen för angivna belopp verkställa närmare fördelning av anslaget på dess båda undertitlar och att i övrigt meddela närmare bestämmelser rörande anslagsmedlens disposition. Liksom för innevarande budgetår böra från anslaget bestridas kostnader för utbildning i brandtjänst för vapenfria värnpliktiga.

Mot den av arméförvaltningen föreslagna nya benämningen av anslaget har jag intet att erinra. Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: Vissa kostnader för arméns utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 1,050,000 kronor.

[35.] 29. *Armén: Truppförbandens övningar, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	9,800,000
vid genomförd organisation	»	11,000,000
Budgetåret 1942/43	»	8,500,000
» 1943/44	»	10,000,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	11,900,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	10,700,000

Enligt för anslaget fastställd stat (se statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 108) disponeras årets anslag sålunda.

1. Befälsövningar	kronor	200,000
2. Truppförbandens vanliga övningar	»	2,230,000
3. Målflygning och målbogsering	»	1,150,000
4. Drivmedel	»	6,000,000
5. Hemvärnets övningar	»	420,000
Summa kronor		10,000,000

Arméförvaltningen har icke ifrågasatt ändrad medelsanvisning under anslagsposterna 1—3 och 5. Beträffande anslagsposten 4. Drivmedel har ämbetsverket framhållit att en betydande höjning vore erforderlig och i anslutning här till anfört följande.

Enligt av chefen för armén lämnade anvisningar komme de vid genomförd organisation beräknade stamfordonen att till fulla antalet vara i drift under nästkommande budgetår. Beträffande person- och lastbilar syntes vid anslagets beräkning i propositionen 1942: 210 ha antagits, att av bilarna cirka 25 procent skulle vara bensindrivna och 75 procent gengasdrivna. I bruk varande gengasbilar och aggregat vore hårt slitna. På grund härav vore det icke sannolikt, att man under budgetåret 1944/45 vid återgång till normala fredsförhållanden kunde beräkna, att den övervägande delen av övningskörningen kunde ske med gengasdrift. Därför hade vid anslagsberäkningarna antagits, att 50 procent av bilarna voro bensin- och 50 procent gengasdrivna. Detta medförde en i förhållande till propositionens beräkning ökad kostnad av omkring 400,000 kronor.

I anslutning här till har arméförvaltningen beräknat anslagsposten till drivmedel till 7,542,300 kronor eller i avrundat tal 7,500,000 kronor samt medelsbehovet under anslaget i dess helhet till (200,000 + 2,230,000 + 1,150,000 + 7,500,000 + 420,000 =) 11,500,000 kronor.

Sedermera har arméförvaltningen i skrivelse den 4 oktober 1943 meddelat, att på grund av efter den 1 juli 1941 inträdda ändringar i prisläget medelsbehovet under anslaget på grund av under anslagsposterna 1, 2, 3 och 5 uppkommen prisstegring syntes böra upptagas till i avrundat tal 11,900,000 kronor, innebärande en prisstegring med 400,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Arméförvaltningen har ansett en höjning av anslaget erforderlig av tre skäl, nämligen prisstegringar, ändrade grunder vid beräkning av drivmedelskostnaderna samt ökad motorisering. Prisstegringarna ha angivits främst

hänföra sig till kostnaderna för resor, transporter och traktamenten. Kostnadsökningen av denna anledning har helt hänförts till posterna befälsövningar, truppförbandens vanliga övningar, målflygning och målbogsering samt hemvärnets övningar och har beräknats till 400,000 kronor. Häremot synes i och för sig icke vara något att erinra.

Beträffande drivmedelskostnaderna har arméförvaltningen framhållit, att i bruk varande gengasbilar och aggregat vore så hårt slitna, att det icke vore sannolikt, att man under nästa budgetår, såsom i försvarsbeslutet syntes ha förutsatts, vid återgång till normala fredsförhållanden kunde beräkna, att den övervägande delen av övningskörningen med last- och personbilar skulle kunna ske med gengasdrift. Arméförvaltningen har därför antagit, att av övningsbilarna hälften skulle vara bensindrivna. Enär kostnaderna för bensindrift beräknats vara mer än dubbelt så höga som kostnaderna med gengasdrift, föranledes härav en icke obetydlig kostnadsstegring. För egen del kan jag icke finna skäl frånga de i försvarsbeslutet tillämpade beräkningsgrunderna. Det synes nämligen i hög grad tveksamt, om drivmedelsläget under nästa budgetår skall kunna bli sådant, att bensindrift kan förekomma i större omfattning än tidigare beräknats.

Den tredje anledningen till den begärda anslagshöjningen sammanhänger med arméns fortsatta motorisering. Av arméförvaltningens beräkningar framgår, att antalet motorfordon för övningskörning i stort sett antagits komma att under hela budgetåret uppgå till det i försvarsbeslutet för genomförd organisation beräknade. Emellertid är det icke sannolikt, att övningskörning skall kunna bedrivas under nästa budgetår i den omfattning som sålunda antagits, och en minskning av de av arméförvaltningen beräknade kostnaderna synes kunna förväntas av denna anledning.

Med beaktande av vad här anförts föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 10,700,000 kronor, varav 400,000 kronor synas vara att hänföra till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för detta belopp genom fastställande av stat för anslaget närmare fördela anslaget på de olika utgiftsändamålen.

Med erinran att anslagshöjningen utgör 700,000 kronor får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Truppförbandens övningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 10,700,000 kronor.

[36.] 30. **Armén: Fält- och fälttjänstövningar, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	2,160,000
vid genomförd organisation	»	2,200,000
Budgetåret 1942/43	»	2,000,000
» 1943/44	»	2,160,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	2,400,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	2,350,000

Från anslaget bestridas från och med budgetåret 1942/43 jämväl kostnader för luftförsvarsövningar.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår hemställt, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp, 2,160,000 kronor, motsvarande det belopp, som i försvarsbeslutet beräknats för uppsättningsperioden.

Sedermera har arméförvaltningen i sin förenämnda skrivelse den 4 oktober 1943 meddelat, att på grund av efter den 1 juli 1941 inträdda ändringar i prisläget den genomsnittliga prisstegringen beträffande detta anslag kunde beräknas till 12 procent eller i runt tal 240,000 kronor, varför medelsbehovet utgjorde $(2,160,000 + 240,000 =) 2,400,000$ kronor.

*Departements-
chefen.*

Utgifterna synas med iakttagande av sparsamhet kunna begränsas till 2,350,000 kronor, med vilket belopp anslaget sålunda bör uppföras för nästa budgetår. Av anslaget torde ett belopp av 235,000 kronor kunna anses belöpa å prisstegring sedan den 1 juli 1941. Jag förutsätter, att av anslaget skola bestridas kostnaderna för deltagande i övningar av ett särskilt signal-tjänsten berörande detachement. I detta avseende tillåter jag mig hänvisa till handlingarna rörande försvarsstabens anslagsäskanden, vilka komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I anslutning till det anförda får jag — med erinran att anslagsökningen utgör 190,000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Fält- och fälttjänstövningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,350,000 kronor.

Anskaffning och vård av hästar m. m.

[37.] 31. *Armén: Remontering, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	1,348,000
vid genomförd organisation	»	1,792,000
Budgetåret 1942/43 (inberäknat tilläggsstat)	»	1,055,000
» 1943/44	»	1,450,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	2,230,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	1,900,000

I propositionen 1942: 210 (sid. 394 ff) har antalet stamhästar, med ledning av vilket remonterings omfattning beräknats, uppskattats till 4,966 rid- och 351 draghästar. Den årliga remonteringen beräknades till 10 procent av detta antal, d. v. s. 497 rid- och 35 draghästar jämte 12 hästar som ersättning för å depå störtade remonter, eller sammanlagt 509 rid- och 35 draghästar.

I samma proposition beräknades behovet av ackordhästar till 11,000, inne-
bärande en ökning i förhållande till tidigare antal med omkring 6,000 hästar.

Medelsbehovet under anslaget för innevarande budgetår beräknades i

statsverkspropositionen (fjärde huvudtiteln, punkt 38) under följande titlar sålunda.

I. Remonter samt stamhästar för dragbruk	kronor	835,000
II. Ackordhästar	»	615,000
Summa kronor		1,450,000

För nästa budgetår torde medelsbehovet böra beräknas under samma anslagstitlar som för innevarande budgetår.

I. Remonter samt stamhästar för dragbruk. Medelsbehovet för innevarande budgetår för detta ändamål har beräknats sålunda.

Inköp av 509 remonter à 1,500 kronor	kronor	763,500
» » 35 stamhästar för dragbruk à 1,200 kronor	»	42,000
Övriga kostnader	»	69,500
Summa kronor		875,000

Beräknade inkomster vid försäljning av utrangerade stamhästar	kronor	40,000
Återstå kronor		835,000

Beträffande det medelinköpspris, som beräknats för inköp av remonter och stamhästar för dragbruk, må framhållas följande.

För budgetåren 1936/38 beräknades medelinköpspriset för remonter till 1,100 kronor och för budgetåren 1938/41 till 1,200 kronor. För budgetåren 1941/42 och 1942/43 beräknades medelinköpspriset i samband med anvisande av tilläggsstatsanslag till 1,650 kronor respektive 1,900 kronor. Motsvarande priser för inköp av stamhästar för dragbruk utgjorde, för budgetåren 1936/38 700 kronor och för budgetåren 1938/40 900 kronor. Under budgetåren 1940/42 ägde ingen anskaffning av stamhästar för dragbruk rum. För innevarande budgetår ha medelinköpspriserna såsom av förestående tablå framgår, beräknats till 1,500 kronor för remonter och 1,200 kronor för stamhästar för dragbruk. Emellertid har arméförvaltningens intendenturdepartement i skriftelse den 1 september 1943 begärt förstärkning av innevarande års anslag, varvid departementet räknat med ett medelinköpspris av 2,100 kronor för remonter och 1,800 kronor för stamhästar för dragbruk, d. v. s. 600 kronor mera än som förutsattes vid anslagsberäkningen i 1943 års statsverksproposition. Det är min avsikt att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att å tilläggsstat för innevarande budgetår äska medel i begränsad omfattning för mötande av sålunda uppkommande merkostnader.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för budgetåret 1944/45 anfört följande.

I fråga om det medelinköpspris, som för budgetåret 1944/45 borde beräknas, vore det erforderligt, att remontpriset sattes i relation till priset på kallblodiga hästar, vilket det med hänsyn till de med varmbloodsavel förenade riskerna borde överstiga med omkring 300 kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 hade arméförvaltningen framhållit, att priset på arbetshästar i 3- och 4-årsåldern då i medeltal kunde

beräknas till omkring 1,850 kronor. Nuvarande medelpris låge något högre. Att nu förutse prisläget på arbetshästmarknaden vid den tidpunkt, då de remonter, varom nu vore fråga, skulle inköpas, vore icke möjligt. Med säkerhet kunde emellertid antagas, att arbetshästpriset vid tidpunkten i fråga på grund av den under senaste åren minskade uppfödningen, de sedan förkrigstiden ökade uppfödningsekostnaderna i form av högt rationspris samt stegrade arbets- och transportkostnader m. m. icke kunde förutsättas komma att understiga 1,500 kronor. Då, såsom ovan anförts, remontpriset borde ligga 300 kronor högre, borde medelinköpspriset för remont beräknas till lägst 1,800 kronor. Det borde framhållas, att det vid årets remonter varit förenat med stora svårigheter att anskaffa det erforderliga antalet remonter, och av under hand från lantbruksstyrelsen lämnade upplysningar hade framgått, att intresset för varmblodiga aveln i vissa län, där tidigare sådan avel i stor utsträckning bedrivits, nedgått med minskad anskaffning av avelsston som följd med hänsyn till den prissättning å remonter, som under de båda senaste åren ägt rum.

Medelsbehovet för inköp av remonter borde därför beräknas till $(509 \times 1,800 =) 916,200$ kronor.

Av övriga utgifter under denna titel borde transport-, rese- och diverse kostnader och anslagsposten omkostnader vid depåerna beräknas enligt samma grunder, som för det nu löpande budgetåret och följaktligen uppskattas till $(509 \times 110 + 9,000 =) 64,990$ kronor.

I likhet med för innevarande budgetår borde såsom inkomster å anslagstiteln uppföras 40,000 kronor, utgörande beräknad ersättning för utrangerade stamhästar.

Stamhästar för dagbruk borde för nästa budgetår anskaffas till samma antal som under det nu löpande budgetåret eller 35. I anslutning till vad ovan anförts angående prisläget å hästar borde medelpriset beräknas till lägst 1,500 kronor per häst. Medelsbehovet utgjorde sålunda $(35 \times 1,500 =) 52,500$ kronor.

I överensstämmelse med vad ovan anförts borde medelsbehovet under titel I beräknas sålunda:

509 remonter à 1,800 kronor	kronor	916,200	
35 stamhästar för dragbruk à 1,500 kronor...	»	52,500	kronor 968,700
Övriga utgifter	»		64,990
	Summa kronor	1,033,690	
Ersättning för utrangerade stamhästar	kronor	40,000	
	Återstå kronor	993,690	
eller i avrundat tal 994,000 kronor.			

II. Ackordhästar. Denna anslagspost har för innevarande budgetår upptagits med 615,000 kronor enligt nedanstående beräkning:

Inköp av 450 ackordhästar à 1,200 kronor	kronor	540,000
Utackordering av 10,000 hästar à 10 kronor	»	100,000
Ersättning till fodervärdar för mottagna varmblodiga hästar ...	»	30,000
	Summa kronor	670,000
Avgår beräknade inkomster för utrangerade ackordhästar ...	kronor	55,000
	Återstå kronor	615,000

I propositionen 1942: 210 uppskattades årliga behovet av ackordhästdagar till 452,000 och av ackordhästar till 11,000. Dessa beräkningar hänförde sig till fullt genomförd organisation. Vid anmälan av förevarande fråga i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 38) framhöll jag, att enär antalet ackordhästar för budgetåret 1942/43 uppginge till allenast omkring 5,000, nyanskaffning upp till ett antal av 11,000 hästar givetvis icke kunde komma i fråga under budgetåret 1943/44. Anskaffningen föreslogs begränsad till 450 hästar. Däremot syntes hinder icke föreligga att under anslaget beräkna medel för utackordering av ett antal av 10,000 hästar.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet under titel II anfört följande:

Kostnaderna för budgetåret 1944/45 borde beräknas under förutsättning, att ackordhäststyrkan utgjorde den enligt 1942 års försvarsbeslut fastställda eller 11,000. Även för kommande budgetår förutsatte arméförvaltningen en begränsning av nyanskaffning av ackordhästar till 50 procent av den normala remonteringen, vilken beräknades utgöra 10 procent av hela styrkan. Då denna utgjorde 11,000 hästar, skulle anskaffningen komma att omfatta 550 hästar. Medelkostnaden för ackordhästar borde beräknas till samma som för stamhäst för dragbruk eller 1,500 kronor. Anskaffningskostnaderna utgjorde därför $(550 \times 1,500 =)$ 825,000 kronor.

Kostnaderna för ackordhästars utackordering borde beräknas till samma belopp som tidigare eller 10 kronor för häst och år.

Som ersättning till fodervärdar, vilka mottoge varmblodiga hästar som ackordhästar, borde liksom innevarande budgetår upptagas 30,000 kronor.

Antalet utrangerade ackordhästar, för vilka ersättning beräknades inflyta, borde liksom tidigare beräknas till 5 procent av ackordhästbeståndet. För kommande budgetår ansågo sig arméförvaltningen i likhet med vad för närvarande vore fallet icke böra räkna med några inflytande medel för mottagna ackordhästar.

I överensstämmelse med vad ovan anförts borde medelsbehovet under titel II beräknas sålunda.

550 ackordhästar à 1,500 kronor	kronor	825,000
Utackordering av 11,000 hästar à 10 kronor	»	110,000
Ersättning till fodervärdar för mottagna varmblodiga hästar	»	30,000
Summa kronor		965,000
Försäljning av 550 hästar à 100 kronor	kronor	55,000
Återstå kronor		910,000

Arméförvaltningen har sålunda beräknat det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till $(994,000 + 910,000 =)$ i avrundat tal 1,900,000 kronor.

Sedermåra har arméförvaltningen i skrivelse den 4 oktober 1943 framhållit följande.

Ämbetsverket hade för nästa budgetår beräknat priset å remonter till 1,800 kronor samt å stamhästar för dragbruk och ackordhästar till 1,500 kronor. Dessa priser borde enligt numera rådande prisläge höjas till 2,100 kronor respektive 1,800 kronor. I förhållande till vad arméförvaltningen i sina anslagsöskanden för nästa budgetår uppgivit uppkomme därför beträffande titel I en kostnadsstegring av 163,200 kronor enligt följande beräkning.

Fjärde huvudtiteln: *Armén.*

$$\begin{array}{r} 509 \times (2,100 - 1,800) = 152,700 \\ 35 \times (1,800 - 1,500) = 10,500 \\ \hline \text{Summa kronor } 163,200 \end{array}$$

Beträffande titel II uppkomme en kostnadsstegring av $550 \times (1,800 - 1,500) = 165,000$ kronor.

Sammanlagda prisstegringen uppginge sålunda till $(163,200 + 165,000 =) 328,200$ kronor, med vilket belopp det tidigare angivna medelsbehovet för remontering syntes böra uppräknas. Medelsbehovet uppginge sålunda till $(1,900,000 + 328,200 =)$ i avrundat tal 2,230,000 kronor.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till den tendens till fallande priser på hästmarknaden, som för närvarande föreligger, anser jag det icke lämpligt att beräkna medelpriserna för nästa budgetår högre än till 1,800 kronor för remonter samt till 1,500 kronor för stamhästar för dragbruk och ackordhästar. Denna prissättning motsvarar vad arméförvaltningen i sina anslagsäskanden ursprungligen upptagit.

Kostnaderna för anskaffning av 509 remonter beräknar jag sålunda till 916,200 kronor samt för anskaffning av 35 stamhästar för dragbruk till 52,500 kronor. Det av arméförvaltningen för övriga utgifter under titel I beräknade beloppet, 64,990 kronor, ger mig, liksom beräkandet av inkomsterna vid försäljning av utrangerade stamhästar till 40,000 kronor, icke anledning till erinran.

Medelsbehovet under titel I skulle sålunda komma att uppgå till $(916,200 + 52,500 + 64,990 - 40,000 =)$ i avrundat tal 994,000 kronor.

Vad härefter angår det beräknade behovet av ackordhästar får jag erinra, att enligt försvarsbeslutet det årliga behovet av ackordhästdagar för armén vid fullt genomförd organisation uppskattats till 452,000 och av ackordhästar till 11,000. För innevarande budgetår har anskaffningen av ackordhästar beräknats begränsad till 450, medan antalet ackordhästar, vad angår utackorderingen av hästar, beräknats till 10,000. Ackordhästantalet uppgår för närvarande enligt lämnad uppgift till omkring 5,000 hästar. Enär ackordhästbeståndet på skäl som vid motsvarande anslagsfrågas behandling i 1943 års statsverksproposition framhållits först efter hand kan uppbringas till det i försvarsbeslutet avsedda antalet av 11,000, torde liksom hittills det för nästa budgetår erforderliga antalet ackordhästdagar få uttagas antingen genom ett utnyttjande av ackordhästbeståndet i större omfattning än som förutsatts eller genom ianspråktagande av under beredskapen anskaffade hästar. I likhet med arméförvaltningen anser jag emellertid, att nyanskaffningen av ackordhästar bör beräknas till hälften av den normala remonteringen av 10 procent beräknad å ett antal av 11,000 ackordhästar. Nyanskaffningen bör sålunda omfatta 550 hästar. Medelinköpspriset per häst synes böra beräknas till 1,500 kronor. Oaktat ackordhästbeståndet icke uppbringats till avsett antal torde under förevarande anslag, på sätt arméförvaltningen föreslagit och för innevarande budgetår ägt rum, beräknas medel för möjliggörande av en utackordering av 11,000 hästar. Enär arméförvaltningens beräkningsgrunder i övrigt torde kunna godtagas, kunna de på ackordhästar belöpande kostna-

derna i enlighet med vad arméförvaltningen i sina anslagsäskanden föreslagit kunna beräknas till 910,000 kronor.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att den omständigheten att förenämnda medelpriser nu vid anslagsberäkningen godtagas icke innebär ställningstagande till frågan vilka priser som vid inköp böra slutligt erläggas. Sistnämnda fråga bör bedömas med ledning av det utredningsmateriel, som föreligger vid den tidpunkt — våren 1945 — då inköpen skola ske. Om inköpspriserna vid berörda tidpunkt äro lägre än här beräknats bör en motsvarande minskning vidtagas med avseende å det anslagsbelopp som ställes till den inköpande myndighetens förfogande.

Sammanlagda medelsbehovet under remonteringsanslaget uppgår sålunda enligt de av mig förordade beräkningsgrunderna till $(994,000 + 910,000 =)$ i avrundat tal 1,900,000 kronor. Av detta belopp kunna omkring 385,000 kronor hänföras till prisstegringar sedan den 1 juli 1941. I försvarsbeslutets kostnadsberäkningar förutsattes, att vid utackordering av ackordhästar skulle inflyta ackordavgifter, beräknade till 20 kronor per häst. Emellertid kunna under rådande förhållanden sådana inkomster icke påräknas. Då detta förhållande närmast sammanhänger med beredskapsförhållandena, torde den merutgift, som vållas härav, $(5,000 \times 20 =)$ 100,000 kronor, icke böra inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram. Denna skulle alltså för nästa budgetår komma att belastas med ett belopp av $(1,900,000 - 385,000 - 100,000 =)$ 1,415,000 kronor.

Under erinran att anslagshöjningen i förhållande till anslaget för innevarande budgetår utgör 450,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Remontering* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,900,000 kronor.

[38.] 32. *Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m., förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	35,000
vid genomförd organisation	»	35,000
Budgetåret 1942/43 (uttagning av hästar och fordon m. m.)..	»	190,000
» 1943/44	»	115,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	115,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	115,000

Beträffande grunderna för anslagsberäkningen såväl i försvarsbeslutet som under budgetåret 1942/43 torde få hänvisas till vad därutinnan anförts under anslaget till *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap m. m.*

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår framhållit att, då uttagning av hästar m. m. enligt nu gällande hästuttagningsbestämmelser ännu icke helt genomförts, inga närmare hållpunkter föreläge för anslagets beräknande än tidigare varit fallet. Anslaget borde

därför beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 115,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot arméförvaltningens förslag om anvisande av oförändrat anslagsbelopp, 115,000 kronor, har jag intet att erinra.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 115,000 kronor.

[39.] 33. *Armén: Veterinärvård, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 144,200
vid genomförd organisation	» 143,000
Budgetåret 1942/43	» 147,000
» 1943/44	» 147,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 196,840
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 195,000

Det i riksstaten för innevarande budgetår uppförda reservationsanslaget har beräknats efter en kostnad av 5,5 öre för häst och underhållsdag.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 beräknat antalet underhållsdagar för hästar till 2,660,000. Efter en oförändrad kostnad av 5,5 öre för underhållsdag har medelsbehovet uppskattats till $(2,660,000 \times 0,055 =)$ 146,300 kronor eller, i avrundat tal, 147,000 kronor.

Sedermåra har arméförvaltningen i skrivelse den 4 oktober 1943 meddelat, att medelsbehovet med utgångspunkt från ett pris av 7,4 öre för häst och underhållsdag, d. v. s. nu rådande prisläge, utgjorde $(2,660,000 \times 0,074 =)$ 196,840 kronor, varav 50,540 kronor motsvarade kostnadsökning sedan den 1 juli 1941.

*Departements-
chefen.*

Mot arméförvaltningens i sistnämnda skrivelse framlagda beräkning av medelsbehovet finner jag icke anledning till erinran. Anslaget torde dock kunna avrundas till 195,000 kronor, av vilket belopp i runt tal 50,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 195,000 kronor.

[40.] 34. *Armén: Hundväsendet, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 54,000
vid genomförd organisation	» 54,000
Budgetåret 1942/43	» 54,000
» 1943/44	» 60,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 73,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 67,000

Alltsedan budgetåret 1937/38 har i riksstaten funnits uppfört ett särskilt reservationsanslag för bestridande av sådana med arméhundväsendet för-
enade kostnader, som icke äro att hänföra till avlöningskostnader.

Enligt staten för innevarande budgetårs anslag (se statsliggaren för budget-
året 1943/44, sid. 111) disponeras anslaget för följande ändamål.

1. Till bestridande av kostnader vid arméhundgården med arméhundskolan för anskaffning, vård och uppfödning av hundar, för skatt, stall-, dressyr- och försöksmateriel, trans- porter av hundar till och från utbildning, avel, veterinär- vård och oförutsedda behov	kronor 31,000
2. Till bestridande av liknande kostnader vid truppförbands- hundgårdarna samt för oförutsedda behov	» 29,000
Summa kronor 60,000	

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet under anslaget för nästa
budgetår framhållit följande.

De i försvarsbeslutet för hundväsendet beräknade beloppen syntes ha
grundats på arméförvaltningens kostnadsberäkningar för budgetåret 1942/43.
I anslagsäskandena för sistnämnda budgetår hade emellertid framhållits, att
det erforderliga antalet hundar icke då slutgiltigt kunde fastställas utan en-
dast det minimibehov, med vilket man måste räkna för budgetåret i fråga.

Ej heller för innevarande budgetår hade vid tidpunkten för insändande
av medelsbehovsframställningen det slutgiltiga behovet av tjänstehundar
kunnat fastställas, enär de definitiva behovssiffrorna av hundar i 1943 års
krigsorganisation vid vissa förband icke i sin helhet då förelegat.

Sedan emellertid nämnda behovssiffror nu i huvudsak fastställts, föreläge
erforderligt underlag för ett säkrare bedömande av det hundbestånd, som i
fred måste förefinnas vid armén, och för därmed förenade kostnader. Till
grund för kostnadsberäkningarna läge följande inom arméstaben gjorda ut-
redning av hundbehovet.

För krigsorganisationen erfordrades i stort sett 380 stamhundar och 900
reservhundar samt ett väsentligt antal beredskapshundar. Av dessa senare
behövde i fredstid med undantag för tjänstehundverksamheten vid hem-
värnet, som bedreves i den utsträckning tillgängliga medel medgäve, endast
ett relativt litet antal tagas i anspråk för vakt- och bevakningstjänst även-
som för dragtjänst vid vintertid förekommande övningar av olika slag, där
draghundtross vore erforderlig. Per år beräknades 600 beredskapshundar
erforderliga för tjänstgöring, vilken för varje hund avsåges omfatta tre må-
nader. 150 beredskapshundar beräknades sålunda vara i ständig tjänstgöring.

De för arméhundtjänsten väsentliga hundkategorierna vore stamhundar
och reservhundar. Med hänsyn till att en hund kunde beräknas vara an-
vändbar i sex år, måste nyrekrytering och nyutbildning av hundar äga rum
med $\frac{1}{6}$ av totalbehovet per år. Dessutom erfordrades en viss reserv be-
räknad till 30 procent av årskontingenten. Det årliga utbildningsbehovet
av hundar kunde därför beräknas till:

$$\begin{array}{rcl} 380 : 6 + 30 \text{ procent} & = & \text{i runt tal } 85 \text{ stamhundar} \\ 900 : 6 + 30 \text{ »} & = & \text{» » » } 200 \text{ blivande reservhundar} \\ \hline & & \text{Summa 285 hundar} \end{array}$$

Av dessa fördelades omkring 20 stam- och 30 reservhundar på arméhund-
gården och övriga på truppförbandshundgårdarna.

Första utbildningen påginge för huvuddelen av hundarna omkring ett år. För omkring $\frac{2}{3}$ av antalet »förstaårshundar» inginge en kortare hemförlovningsperiod. Under andra året genomginge nämnda hundar repetition och fortsatt utbildning under sex månader, varför utöver »förstaårshundarna», 285 hundar, 50 procent av »andraårshundarna», d. v. s. omkring 143 hundar, vore i ständig tjänst.

Alla för krigsorganisation erforderliga stamhundar vore under övrig tid utackorderade hos fodervärdar och reservhundarna återlämnade till respektive ägare.

Tjänstgöringsdagarna kunde således beräknas till för stam- och reservhundar $[(285 + 143) \times 365 =]$ i runt tal 160,000 samt för beredskapshundarna $(150 \times 365 =)$ i runt tal 55,000 eller tillhopa 215,000 dagar. Därav beräknades 30,000 dagar för arméhundgården och 185,000 för truppförbands-hundgårdarna.

Rationskostnaderna beräknades vid arméhundgården uppgå till 45 öre och vid truppförbandshundgårdarna, där matavfall kunde utnyttjas, till 10 öre per hund och dag. Rationskostnaderna kunde alltså uppskattas till $(30,000 \times 0.45 + 185,000 \times 0.10 =)$ 32,000 kronor.

Kostnaderna för hundarnas utfodring hade hittills inräknats i anslaget till hundväsendet. Arméförvaltningen ansåge emellertid med hänsyn till svårigheten att exakt beräkna priserna på i hundarnas utfodring ingående råvaror, att rationskostnaderna för hundar i likhet med vad som vore fallet beträffande mathållnings- och furageringskostnader borde uppföras å förslagsanslag, och hade därför upptagit här ifrågavarande rationskostnader, 32,000 kronor, under anslaget till furagering.

I anslutning till vad sålunda anförts rörande behovet av hundar och dessas utbildning har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet under anslaget sålunda.

Avels-, uppfödning- och anskaffningskostnader för 100 valpar	kronor	3,000
Stall-, dressyr- och försöksmateriel	»	8,750
Utackordering av hundar.....	»	16,650
Skatt för blivande reservhundar samt beredskapshundar, i genomsnitt 35 kronor per hund	»	12,250
Transporter	»	17,500
Veterinärvård	»	5,500
Oförutsedda behov	»	4,350
Summa kronor		68,000

Av beloppet hänföra sig 46,000 kronor till arméhundgården och 22,000 kronor till truppförbandshundgårdarna, 29 till antalet.

Arméförvaltningen har emellertid framhållit, att kostnaderna, innan organisationen helt genomförts, måste beräknas högre, samt därom vidare anført.

Den angivna kostnadskalkylen förutsatte ett normalt omsättningsläge, där bland annat stamhundbeståndet vore uppe i det erforderliga antalet (omkring 400). Detta antal vore emellertid för närvarande icke fyllt till mer än omkring än tredjedel. För att därför snarast möjligt få upp stamhundbeståndet i takt med övergången till ny krigsorganisation måste arméhundgårdens egen uppfödning av valpar under de närmaste två till tre åren ökas

med omkring 50 procent. Därav följde att för arméhundgårdens vidkommande följande poster måste ökas, nämligen avels- och uppfödningkostnader med 1,500 kronor, utackordering med 2,850 kronor, transporter med 500 kronor och oförutsedda behov med 150 kronor eller sålunda med tillhoppa 5,000 kronor.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet för budgetåret 1944/45 till $(68,000 + 5,000 =) 73,000$ kronor.

Arméförvaltningen har beräknat medelsbehovet för arméhundväsendet för nästa budgetår till sammanlagt 105,000 kronor, av vilket belopp 73,000 kronor upptagits under förevarande anslag och 32,000 kronor, avseende kostnaderna för hundarnas utfodring, under anslaget till furagering. Vid bifall till förslaget skulle alltså kostnadsökningen utgöra 45,000 kronor i förhållande till anslaget för innevarande budgetår och mer än 50,000 kronor i jämförelse med det i försvarsbeslutet beräknade beloppet. Arméförvaltningen har framhållit, att i de beräkningar, som legat till grund för föregående års medelsframställningar, upptagits allenast det minimibehov av hundar, varmed man måste räkna. Sedan numera det för krigsorganisationen avsedda slutgiltiga behovet av hundar i huvudsak kunnat fastställas, föreläge erforderligt underlag för ett säkrare bedömande av medelsbehovet.

Kostnadsökningen hänför sig sålunda huvudsakligen till den omständigheten, att först nu säkrare utgångspunkter för kostnadsberäkningarna förbragts. Sedan på min anmodan verkställts utredning inom arméledningen rörande möjligheten att för kostnadernas nedbringande något begränsa organisationen, har från de militära myndigheternas sida föreslagits minskning av antalet hundar vid vissa förband. Å andra sidan ha vid frågans ytterligare utredning framkommit vissa nya behov, som icke förutsetts vid ärendets tidigare behandling. Utredningen är ännu icke avslutad, och ett fullt säkert underlag för anslagsberäkningen föreligger alltså icke ännu. Emellertid torde i avbidan på säkrare utgångspunkter medelsbehovet för arméhundväsendet för nästa budgetår kunna begränsas till 95,000 kronor, varav 28,000 kronor torde kunna anses belöpa på rationskostnader och återstoden, 67,000 kronor, på kostnader av beskaffenhet att enligt arméförvaltningens förslag bestridas från förevarande anslag. Med hänsyn till den betydelse arméns hundväsende torde äga såväl under rena krigsförhållanden som för bevakningsändamål i krig och fred har jag ansett mig böra godtaga denna avsevärda kostnadsökning.

Mot arméförvaltningens förslag, att rationskostnaderna från och med nästa budgetår skola bestridas från anslaget till furagering, har jag intet att erinra, och jag har därför vid behandlingen av sistnämnda anslag för rationskostnader för hundväsendet beräknat förenämnda belopp av 28,000 kronor. Av det för nästa budgetår under förevarande anslag beräknade beloppet, 67,000 kronor, är ett belopp av omkring 5,000 kronor att betrakta som tillfällig höjning för organisationens snabba utbyggande.

Stat för anslaget torde i vanlig ordning få fastställas av Kungl. Maj:t.

Under erinran att anslagsökningen utgör 7,000 kronor får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 67,000 kronor.

[41.] 35. *Armén: Brevduväsendet, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	5,000
vid genomförd organisation	»	5,000
Budgetåret 1942/43	»	5,000
» 1943/44	»	5,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	5,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	5,000

Under en följd av år har riksdagen anvisat särskilda medel till arméns brevduväsende. För vart och ett av budgetåren 1932/44 har för ändamålet utgått ett anslag av 5,000 kronor. För nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* icke ifrågasatt någon ändring av anslaget.

Departements-
chefen.

I enlighet med *arméförvaltningens* förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Brevduväsendet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 5,000 kronor.

Tygmateriel m. m.

[42.] 36. *Armén: Vapen och ammunition m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	19,400,000
vid genomförd organisation	»	32,000,000
Budgetåret 1942/43	»	19,400,000
» 1943/44	»	20,400,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	24,475,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	23,000,000

Vid beräkningen i försvarsbeslutet av anslagets genomsnittliga årsbelopp till 19,400,000 kronor under femårsperioden har förutsatts, att ammunition för utbildning till ett värde av 12,600,000 kronor årligen skulle tagas i anspråk ur befintliga lager.

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, sid. 111.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår anfört följande.

Ökningen av anslaget för innevarande budgetår i förhållande till det i försvarsbeslutet beräknade beloppet vore föranledd av att antalet tjänst-

göringsdagar för värnpliktiga under budgetåret 1943/44 visat sig bliva väsentligt högre än det genomsnittstal, varmed räknats i försvarsbeslutet. Kostnadsökningen, vilken avsåge utbildningsammunition, hade av arméförvaltningen beräknats till 1,900,000 kronor, vilket belopp emellertid i 1943 års statsverksproposition begränsats till 1,000,000 kronor.

Erfarenheterna från såväl föregående som innevarande utbildningsår hade visat, att avsevärda svårigheter föreläge att inom den av försvarsutredningen beräknade kostnadsramen för ammunition tillgodose utbildningsbehovet, detta trots att repetitions- och efterutbildningsövningar icke ägt rum. Anledningen därtill vore främst den stora förbrukningen av i många fall dyrbar specialammunition vid utbildning med det avsevärda antal automatvapen, som numera inginge i utrustningen. Krigserfarenheterna hade därjämte påvisat nödvändigheten av att ur reservsynpunkt med varje slag av vapen utbilda större procentuell del av personalstyrkan än som av försvarsutredningen beräknats. Därtill komme, att åldersklassen även under nästkommande utbildningsår vore större än det av försvarsutredningen beräknade medeltalet värnpliktiga under femårsperioden. En viss höjning av ammunitionskostnaderna under nästkommande budgetår syntes därför vara erforderlig. En ökning av de för armén utom hemvärnet beräknade ammunitionskostnaderna med omkring 10 procent syntes utgöra ett minimum för tillgodo-seende av det på grund av vapenutrustningens utveckling ökade ammunitionsbehovet. En ytterligare ökning med 10 procent kunde beräknas motsvara utbildningskontingentens ökade storlek. Sammanlagt skulle sålunda en ökning med 20 procent av 18,500,000 kronor eller 3,700,000 kronor böra ske och anslaget till vapen och ammunition m. m. för nästkommande budgetår upptagas med $(19,400,000 + 3,700,000 =) 23,100,000$ kronor.

Vidkommande möjligheterna att bereda utrymme för det sålunda ökade anslagsbehovet inom försvarsbeslutets kostnadsram, syntes i första hand den sammanlagda belastningen å de för underhåll m. m. av tygmateriel avsedda reservationsanslagen, nämligen till vapen och ammunition m. m., till signal- och ingenjörteknisk materiel m. m. samt till motor- och anspanssfordon m. m., böra tagas i betraktande.

Anslaget till vapen och ammunition m. m., som i försvarsbeslutet beräknats till i medeltal 19,400,000 kronor per budgetår, hade under budgetåret 1942/43 utgått med nyssnämnda belopp, under budgetåret 1943/44 med 20,400,000 kronor och föresloges av arméförvaltningen under budgetåret 1944/45 utgå med 23,100,000 kronor. Under femårsperiodens tre första budgetår skulle detta sålunda innebära en kostnadsökning av $(1,000,000 + 3,700,000 =) 4,700,000$ kronor. §

Anslaget till signal- och ingenjörteknisk materiel m. m., som i försvarsbeslutet beräknats till i medeltal 1,450,000 kronor per budgetår, hade under budgetåret 1942/43 utgått med 1,250,000 kronor, under budgetåret 1943/44 med 1,450,000 kronor och föresloges av arméförvaltningen att, med uppdelning på två anslag, under budgetåret 1944/45 utgå med likaledes sammanlagt 1,450,000 kronor. Under femårsperiodens tre första budgetår skulle detta sålunda innebära en kostnadsminskning med 200,000 kronor.

Anslaget till motor- och anspanssfordon m. m., som i försvarsbeslutet beräknats till i medeltal 7,670,000 kronor per budgetår, hade under budgetåret 1942/43 utgått med 4,000,000 kronor, under budgetåret 1943/44 med 5,500,000 kronor och föresloges av arméförvaltningen att under budgetåret 1944/45 utgå med 6,500,000 kronor. Under femårsperiodens tre första budgetår skulle detta sålunda innebära en kostnadsminskning av $(3,670,000 + 2,170,000 + 1,170,000 =) 7,010,000$ kronor.

Även vid den föreslagna höjningen under nästkommande budgetår av

anslaget till vapen och ammunition m. m. skulle sålunda under femårsperiodens tre första budgetår uppstå en minskning av $(200,000 + 7,010,000 - 4,700,000 =)$ 2,510,000 kronor i förhållande till de enligt försvarsbeslutet beräknade sammanlagda kostnaderna för underhåll m. m. av tygmateriel.

Vid beräkning av anslagets storlek borde emellertid hänsyn tagas till ännu en omständighet. De tygverkstäder, för vilka i annat sammanhang anslag äskades för budgetåret 1944/45, måste nämligen förses med erforderlig maskinutrustning till en beräknad kostnad av 850,000 kronor. Då denna kostnad icke förutsetts i femårsplanen, syntes en reduktion av annat anslag med motsvarande belopp bliva nödvändig. Vid övervägande av denna fråga hade arméförvaltningen, trots därmed ur utbildningssynpunkt förenade olägenheter, ansett sig böra föreslå, att nyssnämnda reduktion gjordes å anslaget till vapen och ammunition m. m., vilket sålunda kunde beräknas böra utgå med $(23,100,000 - 850,000 =)$ 22,250,000 kronor.

I vad mån inrättandet av försvarets fabriksfond kunde komma att inverka på storleken av anslaget till vapen och ammunition m. m., syntes bliva beroende av huruvida och i så fall i vilken utsträckning under normala fredsförhållanden beredskapskostnader och tomgångsförluster vid försvarsverkets fabriker avsåges skola bestridas från sagda anslag. Även om så skulle komma att ske, syntes i allt fall under budgetåret 1944/45 några kostnader av beredskapskaraktär icke behöva beräknas utgå från förenämnda anslag.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen hemställt, att till vapen och ammunition m. m. för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett reservationsanslag av 22,250,000 kronor.

Sedermera har arméförvaltningen i skrivelse den 4 oktober 1943 meddelat att på grund av efter den 1 juli 1941 inträdda ändringar i prisläget det tidigare angivna medelsbehovet, 22,250,000 kronor, varav 12,500,000 kronor för underhåll av materiel m. m. och 9,750,000 kronor för ammunition, borde ökas med 10 procent eller med 2,225,000 kronor till 24,475,000 kronor, varav 13,750,000 kronor utgjorde kostnader för underhåll av materiel m. m. och 10,725,000 kronor kostnader för ammunition.

*departements-
chefen.*

Ehuru värnpliktskontingenten för nästa budgetår beräknats bliva icke obetydligt lägre än för innevarande budgetår har arméförvaltningen under förevarande anslag äskat ett belopp, som med icke mindre än 4,075,000 kronor överstiger innevarande års anslag, 20,400,000 kronor. Av anslagsökningen belöpa 2,225,000 kronor på prisstegring. Till stöd för anslagshöjningen i övrigt har ämbetsverket åberopat den stora förbrukningen av i många fall dyrbar specialammunition vid utbildning med det avsevärda antal automatvapen, som numera ingår i utrustningen, varjämte framhållits, att krigserfarenheterna påvisat nödvändigheten av att ur reservsynpunkt med varje slag av vapen utbilda större procentuell del av personalstyrkan än som i försvarsbeslutet beräknats. Ämbetsverket har framhållit, att de sålunda beräknade merkostnaderna — vilka komma att medföra ett överskridande av det för ändamålet i försvarsbeslutet för femårsperioden 1942/47 beräknade beloppet — motsvaras av uppkomna besparingar å främst de för motor- och anspannsfordon m. m. beräknade beloppen.

För egen del vill jag framhålla, att det för vinnande av goda utbildnings-

resultat självfallet är av stor vikt, att vapen och ammunition finnas att tillgå i erforderlig omfattning, och jag anser mig därför på de av arméförvaltningen anförda skälen kunna tillstyrka viss anslagshöjning. Med hänsyn till vad inledningsvis anförts rörande svårigheten att hålla försvarets kostnader under femårsperioden 1942/47 inom den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen torde emellertid anslagshöjningen bära begränsas till 2,600,000 kronor. Jag förordar alltså, att anslaget för nästa budgetår upptages med ett belopp av 23,000,000 kronor, av vilket belopp 2,100,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Såsom närmare anföres vid anmälan av frågan om vissa byggnadsarbeten m. m. för armén (kapitalbudgeten, bilaga 2, sid. 47) förutsätter jag, att från förevarande anslag skola bestridas vissa till 70,000 kronor beräknade kostnader för målbogseringsanordningar å pansarskjutfälten å Utö och vid Brösarp.

Stat för anslaget torde bära fastställas av Kungl. Maj:t.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Vapen och ammunition m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 23,000,000 kronor.

[43.] 37. **Armén: Engångsanskäffning av ammunition, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 14,300,000
vid genomförd organisation.....	—
Budgetåret 1942/43	» 14,300,000
» 1943/44	» 14,300,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 14,300,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>).....	» 14,300,000

På förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1942: 266, punkt 18:o, bemyndigade 1942 års riksdag (skrivelse nr 375, punkt 19:o) Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning under femårsperioden 1942/47 av ammunition för armén intill ett belopp av 71,500,000 kronor, varjämte riksdagen medgav, att det för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslaget till engångsanskäffning av ammunition å 14,300,000 kronor finge enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas inom ramen för förstnämnda belopp.

På därom i skrivelse den 18 september 1942 av arméförvaltningens tygdepartement gjord framställning bemyndigade Kungl. Maj:t genom beslut den 23 oktober 1942 tygdepartementet att gå i författning om anskaffning, för en kostnad av högst 71,500,000 kronor, av ammunition för armén i huvudsaklig överensstämmelse med en i nyssnämnda skrivelse intagen plan. Härjämte medgav Kungl. Maj:t, att för bestridandet av kostnaderna för ifrågasvarande anskaffning finge disponeras förenämnda för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslag samt att anslaget finge överskridas med högst 4,000,000 kronor.

Efter därom i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 44) gjord framställning har riksdagen (skrivelse 1943: 4, punkt 40:o) för innevarande budgetår till engångsanskaffning av ammunition anvisat ett reservationsanslag av likaledes 14,300,000 kronor. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 skall anslaget disponeras av tygdepartementet för bestridande av de på innevarande budgetår belöpande kostnaderna för denanskaffning, för en kostnad av högst 71,500,000 kronor, vartill bemyndigande lämnats genom beslutet den 23 oktober 1942. Vidare har Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 med stöd av riksdagens bemyndigande medgivit, att anslaget må överskridas med högst 10,000,000 kronor.

Arméförvaltningen har hemställt, att jämväl för nästa budgetår ett anslag å 14,300,000 kronor måtte anvisas till engångsanskaffning av ammunition.

artements-
chefen.

Mot arméförvaltningens förslag har jag intet att erinra. Under hänvisning till vad tidigare anförts rörande principerna för bestridande av engångskostnader för materielanskaffning av här ifrågavarande art får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: *Engångsanskaffning av ammunition* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 14,300,000 kronor.

[44.] 38. **Armén: Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,450,000
vid genomförd organisation	» 1,500,000
Budgetåret 1942/43.....	» 1,250,000
» 1943/44.....	» 1,450,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 1,815,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 1,800,000

Arméförvaltningen har i sin skrivelse angående medelsbehovet för nästa budgetår anført i huvudsak följande.

Av anslaget för innevarande budgetår kunde 1,100,000 kronor beräknas belöpa på signalmateriel m. m. och 350,000 kronor på ingenjörteknisk materiel m. m. Ärenden rörande dessa båda materielgrupper hade hittills inom tygdepartementet handlagts vid en och samma byrå. Enligt 1943 års förvaltningsbeslut komme emellertid framdeles de båda materielgrupperna berörande ärenden att handläggas vid skilda byråer. Det syntes då vara ändamålsenligt att även upptaga motsvarande anslag under skilda anslagstitlar. För nästkommande budgetår beräknades samma belopp bliva erforderliga som för innevarande budgetår.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen hemställt, att till signalteknisk materiel m. m. måtte anvisas ett anslag av 1,100,000 kronor samt till ingenjörteknisk materiel m. m. ett anslag av 350,000 kronor.

Sedermåra har arméförvaltningen i sin skrivelse den 4 oktober 1943 meddelat, att på grund av efter den 1 juli 1941 inträdda ändringar i prisläget

dels den genomsnittliga prisstegringen för signalmateriel kunde beräknas utgöra omkring 30 procent, varför medelsbehovet 1,100,000 kronor borde ökas med 330,000 kronor till 1,430,000 kronor, *dels ock* medelsbehovet för ingenjörteknisk materiel, 350,000 kronor, kunde beräknas ha ökat med 10 procent, eller med 35,000 kronor till 385,000 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet för signal- och ingenjörteknisk materiel m. m. har sålunda numera av arméförvaltningen angivits till (1,430,000 + 385,000 =) 1,815,000 kronor.

Det synes mig fortfarande lämpligt att upptaga medelsbehoven för signalteknisk materiel m. m. och ingenjörteknisk materiel m. m. under ett gemensamt anslag. *Departements-
chefen.*

Mot arméförvaltningens anslagsberäkningar har jag intet annat att erinra än att anslaget synes kunna avrundas nedåt till 1,800,000 kronor, av vilket belopp omkring 360,000 kronor torde kunna anses belöpa å prisstegring sedan den 1 juli 1941.

I anslutning till det anförda får jag — under framhållande att anslagshöjningen utgör 350,000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m.*
för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,800,000 kronor.

[45.] 39. *Armén: Motor- och anspanssfordon m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 7,670,000
vid genomförd organisation	» 8,150,000
Budgetåret 1942/43	» 4,000,000
» 1943/44	» 5,500,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 7,945,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 7,900,000

Det för innevarande budgetår uppförda anslaget disponeras enligt den 30 juni 1943 fastställd plan sålunda.

1. Motor- och släpfordonsmateriel	kronor 4,500,000
2. Hästfordons-, hästutrednings- och cykelmateriel m. m. ...	» 1,000,000
Summa kronor 5,500,000	

Den avsevärda höjningen av anslaget för innevarande budgetår föranleddes av ökningen av stammotorfordons- och cykelbeståndet.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 — under framhållande att en avsevärd ökning i stammotorfordonsbeståndet komme att inträda under innevarande och nästkommande budgetår — hemställt, att anslaget för nästa budgetår borde beräknas för motorfordon m. m. till 5,300,000 kronor samt för anspanssfordon m. m., till 1,200,000 kronor eller till sammanlagt 6,500,000 kronor.

Sedermera har arméförvaltningen i sin förenämnda skrivelse den 4 oktober 1943 anfört, att beträffande motorfordon och tillbehör till dylika föreläge en kostnadsstegring sedan den 1 juli 1941 med omkring 25 procent, varför anslagsposten 5,300,000 kronor borde ökas med 1,325,000 kronor till 6,625,000 kronor. Kostnadsökningen för anspanssfordon, hästutredning m. m. utgjorde omkring 10 procent. Anslagsposten 1,200,000 kronor borde därför ökas med 120,000 kronor till 1,320,000 kronor. Anslaget i sin helhet borde alltså upptagas till $(6,625,000 + 1,320,000 =) 7,945,000$ kronor.

Departements-
chefen.

Arméförvaltningen har anmält ett avsevärt stegrat medelsbehov under detta anslag, föranlett av den fortskridande ökningen i stammotorfordonsbeståndet. Medelsbehovet har sålunda beräknats till 6,500,000 kronor, vartill kommer prisstegring med 1,445,000 kronor, eller sålunda ett sammanlagt medelsbehov av 7,945,000 kronor, medan för innevarande budgetår upptagits ett anslag om allenast 5,500,000 kronor. En avsevärd anslagsökning synes på grund av angivna förhållanden vara ofrånkomlig, och mot arméförvaltningens beräkning av medelsbehovet har jag ingen annan erinran än att anslaget synes kunna begränsas till 7,900,000 kronor. Härav torde ett belopp av 1,440,000 kronor få anses belöpa å prisstegring sedan den 1 juli 1941. Anmärkas må, att anslaget efter frånräknande av det å prisstegring belöpande beloppet icke obetydligt understiger vad som i försvarsbeslutet upptagits för ändamålet såsom genomsnittskostnad för femårsperioden 1942/47.

Under framhållande att anslagsökningen utgör 2,400,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Motor- och anspanssfordon m. m.* för budget-
året 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,900,000 kronor.

[46.] 40. *Armén: Industriell krigsberedskap, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	—
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43	»	200,000
» 1943/44	»	200,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	—
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	»	100

ements-
chefen.

Vid anmälan i propositionen 1943: 235 (sid. 99 och 100) av frågan om anslag för detta ändamål för innevarande budgetår anförde jag, att i och med tillkomsten av ett krigsmaterielverk förutsättningarna för dispositionen av de för försvarsgrenarna avsedda anslagen till industriell krigsberedskap syntes ha delvis ändrats. Det kunde ifrågasättas, huruvida icke dessa anslag, vilka nu utnyttjades av armé-, marin- och flygförvaltningarna, i fortsättningen borde åtminstone till en del disponeras av krigsmaterielverket. Jag var emellertid icke beredd att utan ytterligare utredning taga ståndpunkt därutinnan. Jag förordade, att ifrågavarande anslag liksom hittills

upptoges i riksstaten under de olika försvarsgrenarna, och förutsatte, att det skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut rörande anslagens disposition.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår icke upptagit något belopp för ifrågavarande ändamål. Däremot ha marin- och flygförvaltningarna föreslagit, att de å riksstaten för innevarande budgetår för marinen och flygvapnet upptagna anslagen till industriens krigsorganisation med vissa angivna belopp skola bibehållas jämväl för nästa budgetår. Sedan krigsmaterielverket avgivit infordrat utlåtande över nämnda förslag, har Kungl. Maj:t enligt beslut den 19 november 1943 uppdragit åt verket att i samråd med armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets fabriksstyrelse verkställa utredning, huruvida anslag för förenämnda ändamål böra upptagas å riksstaten för nästa budgetår. I avvaktan på resultatet av denna utredning torde anslagen böra upptagas med allenast beräknade belopp. Med hänsyn till föreliggande behållning å arméns anslag synes det tillräckligt, om för detta ändamål beräknas ett formellt belopp av 100 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Industriell krigsberedskap* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

[47.] 41. *Armén: Försök med viss tygmateriel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 420,000
vid genomförd organisation	» 400,000
Budgetåret 1942/43	» 500,000
» 1943/44	» 400,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 440,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 440,000

Anslaget avses för anordnande av försök med tygmateriel, vilka anses erforderliga för att den tekniska utvecklingen på vapenområdet skall kunna följas och vårt land icke komma i efterhand beträffande beväpning och utrustning.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse med anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 angivit medelsbehovet under anslaget till 400,000 kronor.

Sedermåra har arméförvaltningen i sin skrivelse den 4 oktober 1943 anført, att nyss angivna medelsbehov om 400,000 kronor på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941 syntas böra ökas med 10 procent eller med 40,000 kronor till 440,000 kronor.

Jag har intet att erinra mot arméförvaltningens förslag, vilket innebär en av prisstegring betingad anslagsökning med 40,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Armén: Försök med viss tygmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 440,000 kronor.

[48.] 42. *Armén: Anskaffning av tygmateriel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 104,162,000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåret 1942/43	» 120,000,000
» 1943/44	» 110,000,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 100,000,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 100,000,000

Som av förestående tablå framgår beräknades engångskostnaderna för anskaffning av tygmateriel under uppsättningsperioden i propositionen 1942: 210 till $(5 \times 104,162,000 =) 520,810,000$ kronor. I propositionen 1942: 266 (punkt 20) förutsattes emellertid, att viss del av den materielanskaffning, varmed i propositionen 1942: 210 räknats, till ett värde av 38,000,000 kronor skulle anses tillgodosedd genom fullföljande av med stöd av riksdagens bemyndigande tidigare beslutad tygmaterielanskaffning. Härigenom kunde beloppet å 520,810,000 kronor minskas med 38,000,000 kronor till i runt tal 482,800,000 kronor. Därutöver beräknades, på sätt närmare framgår av nyssnämnda proposition, för slutlikvidering av tidigare beslutad tygmaterielanskaffning inom försvarsplanens kostnadsram ett belopp av 20,000,000 kronor. För engångsanskaffning av tygmateriel under femårsperioden 1942/47 beräknades därför i nämnda proposition sammanlagt $(482,800,000 + 20,000,000 =)$ i runt tal 503,000,000 kronor, motsvarande en medelkostnad per budgetår av 100,600,000 kronor.

I anledning av propositionen 1942: 266 (punkt 20) har riksdagen i skrivelse nr 375 (punkt 21) dels bemyndigat Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning av viss tygmateriel för armén intill nyssnämnda belopp av 482,800,000 kronor, dels anvisat ovan angivna anslag å 120,000,000 kronor till anskaffning av tygmateriel för budgetåret 1942/43, dels ock medgivit att anslaget må enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande överskridas inom ramen av angivna belopp av 482,800,000 kronor.

Medelsbehovet till anskaffning av tygmateriel bestrides sålunda med anlitande av den anslagstyp, som i det föregående benämnts kvotanslag. Genom beslut den 6 november 1942 har Kungl. Maj:t bemyndigat arméförvaltningens tygdepartement att gå i författning om anskaffning av tygmateriel för armén för ett belopp av högst 482,800,000 kronor i huvudsaklig överensstämmelse med en av tygdepartementet framlagd anskaffningsplan och en i anslutning till framläggandet av propositionen 1942: 210 upprättad promemoria.

Anslaget för budgetåret 1943/44 å 110,000,000 kronor disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 112.

Arméförvaltningen har — under framhållande att för gäldande under nästa budgetår av kostnader för den av försvarsväsendets omorganisation betingade

materielanskaffningen ett belopp av 100,000,000 kronor beräknades bli erforderligt — hemställt, att för nästa budgetår ett anslag med nämnda belopp måtte anvisas.

Arméförvaltningens förslag ger mig icke anledning till erinran. Rörande principerna för bestridandet av engångskostnader av förevarande art får jag hänvisa till vad jag anfört vid behandlingen av arméns anslag till anskaffning av intendenturmateriel. Det är icke ännu möjligt att överblicka i vad mån förskjutningar i prisläget kunna komma att inverka på de slutliga totalkostnaderna för anskaffningsprogrammets genomförande.

Under erinran att anslagssänkningen utgör 10,000,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Anskaffning av tygmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000,000 kronor.

[49.] 43. *Armén: Anskaffning av verkstadsutrustning för vissa truppförband m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut	kronor	—
Budgetåret 1942/43	»	—
» 1943/44	»	890,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	850,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	780,000

På sätt närmare framgår av propositionerna 1943: 222 (sid. 6) och 302 (sid. 36 ff) beräknade arméförvaltningen i skrivelse den 10 februari 1943 medelsbehovet för ny- och ombyggnader av tyg- och andra verkstäder för armén under femårsperioden 1942/47 till 10,000,000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. I detta belopp inräknades icke kostnaderna för maskinell utrustning, vilka uppskattades till 7,322,300 kronor enligt prisläget den 1 juli 1942. Enär emellertid vissa kostnader ansågos kunna bestridas från tidigare anvisade anslag, angavs medelsbehovet inom försvarsbeslutets kostnadsram till allenast 3,936,300 kronor enligt sistnämnda prisläge. Av detta belopp ha för innevarande budgetår anvisats 565,300 kronor för de verkstadsutrustningar, som erfordras för verkstadsbyggnader vartill ställning tagits vid 1943 års riksdag. Återstoden av det för innevarande budgetår anvisade anslaget, i runt tal 325,000 kronor, har avsetts för provisoriska anordningar jämte viss utrustning för Skånska pansarregementet och Wendes artilleriregemente. Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för samma budgetår, sid. 113.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* äskat ytterligare medel för anskaffning av verkstadsutrustning vid arméns verkstäder och därom närmare anfört följande.

För maskiner och utrustning till de nybyggnader och moderniseringar vid tygverkstäderna, vartill för nästa budgetår medel upptagits under kapitalbudgeten, uppginge kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1943 till 850,000 kronor enligt nedanstående sammanställning.

Optiska verkstäder för armén	kronor	310,000
Centraltygverkstad för Göteborgs luftvärnsskår	»	132,000
Tygverkstad vid Bodens ingenjörkår	»	46,000
Tygverkstäder på Gotland:		
Gotlands tygstation	»	115,000
Service- och signalverkstad vid Gotlands artillerikår	»	52,000
Serviceverkstad vid Gotlands infanteriregemente	»	17,000
Förråd för reservackumulatorer	»	34,500
Centrala signalverkstäder jämte signalförrådsverkstäder vid truppförbanden	»	77,000
Översyn av truppförbandens tygverkstäder:		
Vapensmedja vid Norrlands artilleriregemente	»	3,500
Tygverkstad vid Norrlands dragonregemente	»	46,000
Serviceverkstad vid Livregementets grenadjärer	»	17,000
Summa kronor		850,000

I nämnda belopp vore icke inräknade kostnader för maskinell utrustning vid de verkstäder, rörande vilka byggnadsutredning fortfarande påginge. Ämbetsverket uppskattade dessa kostnader enligt prisläget den 1 juli 1942 till omkring 2,500,000 kronor.

Under åberopande vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att till anskaffning av verkstadsutrustning m. m. vid ovannämnda byggnadsföretag för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett anslag av 850,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Vid anmälan denna dag av frågor rörande anvisande av medel under kapitalbudgeten ämnar jag föreslå, att för nybyggnader och moderniseringar av de av arméförvaltningen angivna verkstäderna för budgetåret 1944/45 beräknas erforderliga medel från investeringsanslag. Såsom jag framhöll vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga vid 1943 års riksdag böra medel till verkstadsutrustning stå till förfogande samtidigt med att vederbörande byggnadsföretag ingångsättes. Mot det av arméförvaltningen för detta ändamål äskade beloppet, 850,000 kronor, har jag i och för sig intet att erinra. Emellertid har från arméförvaltningens tygdepartement på förfrågan upplysts, att de i arméförvaltningens skrivelse upptagna kostnaderna för översyn av tygverkstäderna vid Norrlands artilleriregemente, Norrlands dragonregemente och Livregementets grenadjärer, tillhoppa $(3,500 + 46,000 + 17,000 =)$ 66,500 kronor, kunna bestridas från anslag som redan stå till tygdepartementets förfogande. Medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår skulle alltså utgöra $(850,000 - 66,500 =)$ 783,500 kronor, vilket belopp lär kunna avrundas nedåt till 780,000 kronor. Av detta belopp torde 80,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Av arméförvaltningens framställning framgår att ämbetsverket räknar med mycket betydande medelsbehov i fortsättningen för anskaffning av verkstadsutrustningar m. m. för arméns verkstäder. Utan närmare utredning kan jag självfallet icke taga ställning till denna fråga. Jag vill emellertid erinra om att i försvarsbeslutet icke räknats med några kostnader för detta ändamål, varför det självfallet är synnerligen angeläget att vid det fortsatta program-

mets planerande de beskärningar vidtagas, som kunna befinnas ur effektivitets- och driftsekonomiska synpunkter lämpliga. Emellertid torde jämväl under de två sista budgetåren av femårsperioden avsevärda utgifter för ifrågasvarande ändamål vara ofrånkomliga, om reparationstjänsten inom armén skall kunna fullgöras på ett ur materiellvårdssynpunkt tillfredsställande sätt. Framhållas må, att utgifter som här avses icke sällan motvägas av väsentliga besparingar å underhålls- eller liknande anslag. Jag hänvisar härutinnan till de inledningsvis anförda synpunkterna.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Anskaffning av verkstadsutrustning för vissa truppförband m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 780,000 kronor.

Fortifikatoriska anläggningar.

[50.] 44. *Armén: Befästningars underhåll m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	690,000
vid genomförd organisation	»	700,000
Budgetåret 1942/43	»	650,000
» 1943/44	»	690,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	690,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	690,000

Enligt principerna för redovisningen av försvarsväsendets fastigheter m. m. å en för försvarsväsendet inrättad fastighetsfond skola försvarsväsendets befästningsanläggningar icke upptagas till redovisning å fonden. Kostnader för uppförande och underhåll av anläggningar av ifrågasvarande slag skola i stället bestridas från särskilda å riksstaten uppförda anslag.

Arméförvaltningen har hemställt att anslaget till befästningars underhåll m. m. för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, 690,000 kronor.

Jag har intet att erinra mot att anslaget för nästa budgetår uppföres med 690,000 kronor, motsvarande det för femårsperioden beräknade beloppet. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Armén: Befästningars underhåll m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 690,000 kronor.

[51.] 45. *Armén: Vissa anläggningar inom Bodens fästning, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut	kronor	—
Budgetåret 1942/43	»	—
» 1943/44	»	200,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	300,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	300,000

Detta ärende är av den natur, att en närmare redogörelse för detsamma icke torde böra lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar kunna inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* — av skäl som närmare angivits i särskild skrivelse — hemställt om ett anslag av 300,000 kronor till modernisering av vissa värmeanläggningar i Bodens fästning.

*Departements-
chefen.*

Genom de av *arméförvaltningen* föreslagna åtgärderna skulle bland annat vinnas möjligheter till ökad bränsleekonomi. Med hänsyn härtill och till vad i övrigt av ämbetsverket anförts tillstyrker jag, att för budgetåret 1944/45 anvisas ett anslag av 300,000 kronor för ändamålet, men förutsätter självfallet, att arbetena utföras endast i den mån rådande knapphet på vissa byggnadsmaterialier medgiver arbetenas utförande. Anslaget bör givas samma beteckning som innevarande års anslag. Av anslagsbeloppet torde enligt från *arméförvaltningen* inhämtad uppgift 35,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: *Vissa anläggningar inom Bodens fästning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 300,000 kronor.

[52.] 46. **Armén: Underhåll av signalförbindelser, reservationsanslag.** Jämväl detta ärende är av den natur, att en närmare redogörelse för detsamma icke torde böra lämnas till statsrådsprotokollet, varför ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* — av skäl som närmare angivits i särskild skrivelse — hemställt, att för underhåll av signalförbindelser måtte för nämnda budgetår anvisas ett anslag av 250,000 kronor.

I särskild skrivelse den 6 augusti 1943, varöver *telegrafstyrelsen* avgivit utlåtande, har *överbefälhavaren* hemställt, att för bestridande av kostnaderna för motsvarande underhåll intill den 1 juli 1944 måtte anvisas ett belopp av 240,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Under de senaste åren ha vid flera tillfällen av militära skäl anvisats medel från förskottsstat för utbyggande av telegrafverkets linjenät. Efter överläggningar mellan *telegrafstyrelsen* och vederbörande militära myndigheter rörande signalförbindelsernas underhåll har överenskommelse träffats om att *telegrafstyrelsen* skall bekosta underhållet av vissa av förbindelserna, medan de anläggningar, som anses vara av ringa betydelse för civil trafik, avsetts skola underhållas med anlitande av medel, som ställas till förfogande

av de militära myndigheterna. Underhållsarbetet har därvid förutsatts skola i flertalet fall utföras av telegrafverket enligt fastställd taxa. Kostnaderna för det underhåll, som skulle bestridas av de militära myndigheterna, ha beräknats till 240,000 kronor för innevarande budgetår och 250,000 kronor för budgetåret 1944/45.

För egen del finner jag det rimligt, att telegrafverket beredes ersättning för kostnader, som avse underhåll av signalförbindelser utan civil betydelse. Det är självfallet svårt att under nu föreliggande förhållanden med någon större grad av säkerhet bedöma, i vad mån de av militära skäl anlagda signalförbindelserna kunna komma att under fredstid få betydelse jämväl för den civila trafiken, och en utredning angående fördelningen av underhållskostnaderna mellan telegrafstyrelsen och de militära myndigheterna måste därför för närvarande ge endast preliminära resultat. Emellertid finner jag icke nu anledning till erinran mot de verkställda beräkningarna rörande de kostnader, som böra bestridas av de militära myndigheterna. Dock torde icke samtliga här avsedda kostnader vara av beskaffenhet att böra bestridas från anslag å riksstaten. Signalförbindelserna ha anlagts av beredskapsskäl, och deras underhåll är under nuvarande förhållanden främst av betydelse ur beredskapssynpunkt. Härtill kommer svårigheten att bedöma i vad mån förbindelserna under fredstid komma att utnyttjas för civil trafik. Enär det emellertid synes tänkbart, att åtminstone en del av förbindelserna komma att bibehållas såsom rent militära linjer även efter återgång till fredsförhållanden och att dessa linjer komma att endast nödortfört underhållas, föreslår jag, att förslagsvis 75,000 kronor såsom beräknad normal fredskostnad upptages å riksstaten för nästa budgetår. I övrigt erforderligt belopp lär få bestridas av vederbörligt anslag å förskottsstaten. Medelsbehovet för innevarande budgetår torde få bestridas på motsvarande sätt, således dels från ett särskilt anslag å tilläggsstat till riksstaten för detta budgetår, dels ock över förskottsstaten. Beträffande anslaget å tilläggsstat återkommer jag senare denna dag.

Mitt biträdande av myndigheternas förslag om bidrag från anslag å fjärde huvudtiteln för ifrågavarande underhåll innebär emellertid icke en slutgiltig prövning av frågan om bestridandet av underhållskostnaderna, utan jag förutsätter att, sedan beredskapsförhållandena avvecklats, frågan tages under förnyad omprövning med beaktande av då föreliggande förhållanden med avseende å såväl den civila trafiken som det militära behovet av förbindelsernas bibehållande.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Underhåll av signalförbindelser* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 75,000 kronor.

Bidrag och understöd.

[53.] 47. *Armén: Understöd åt frivilligt försvarsarbete.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 422,000
vid genomförd organisation	» 450,000
Budgetåret 1942/43	» 350,000
» 1943/44	» 400,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	» 400,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 400,000

Detta anslag, som tidigare betecknats Understöd åt den frivilliga landstormsutbildningen och haft karaktären av reservationsanslag, har från och med innevarande budgetår uppförts såsom obetecknat anslag under benämningen Understöd åt frivilligt försvarsarbete. Den förändrade benämningen har föranletts däraf, att den frivilliga landstormsutbildningen under nämnda budgetår avlösts av frivillig befälsutbildning. Rörande dennas innebörd torde få hänvisas till propositionen 1942: 210, sid. 372—376.

Anslaget för innevarande budgetår disponeras, på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 114, intagen plan sålunda:

1. Bidrag till kostnaderna för utbildning av värnpliktigt befäl samt för avslutande av frivillig landstormsutbildning	kronor 350,000
2. Bidrag till kostnaderna för landstormspojkarnas utbildning	» 25,000
3. Bidrag till av riksförbundet Sveriges lottakårer bedriven utbildningsverksamhet	» 25,000
Summa kronor 400,000	

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår anført, att ämbetsverket under hand inhämtat, att 350,000 kronor beräknades erforderliga för frivillig utbildning av värnpliktsbefäl och 25,000 kronor för ungdomsrörelsen. Från riksförbundet Sveriges lottakårer hade till arméförvaltningen inkommit särskilt förslag till beräkning av förbundets medelsbehov för budgetåret 1944/45, upptagande ett sammanlagt belopp av 25,000 kronor. Mot denna beräkning hade arméförvaltningen intet att erinra.

Arméförvaltningen har i anslutning härtill hemställt, att för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett anslag av 400,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag intet att erinra. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser beträffande anslagets disposition. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Understöd åt frivilligt försvarsarbete* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 400,000 kronor.

[54.] 48. *Armén: Bidrag till frivilliga automobilkåren.*

Budgetåret 1942/43	kronor 12,000
» 1943/44	» 2,300
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 12,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 12,000

Enligt 1942 års försvarsbeslut skall frivilliga automobilkåren icke längre ingå i försvarsorganisationen som en militärt organiserad kår. Dess hittillsvarande huvudsakliga uppgift — att i fredstid bibringa kårens aktiva medlemmar kompetens för att i krigstid bestrida befälsbefattningar vid biltransportförband och vissa staber m. m. — förutsattes av försvarsutredningen skola inordnas i övrig befälsutbildning av motsvarande slag. Till spørgsmålet, huruvida kåren under sådana förhållanden alltjämt borde fortsätta sin verksamhet i någon form, ansåg sig utredningen icke kunna taga ställning. Det syntes emellertid utredningen icke vara uteslutet, att den sakkunskap, som funnes representerad i frivilliga automobilkåren, kunde komma försvarsväsendet till godo, om kåren fortsatte sin verksamhet såsom en sammanlutning med uppgift att höja intresset för befälsutbildningen i biltjänst.

I propositionen 1942: 210 (sid. 384) anförde jag, med hänsyftning på en av arméchefen i yttrande över försvarsutredningens betänkande i denna del förbådd utredning om kårens fortsatta verksamhet, att, intill dess denna utredning kunnat ske, statsbidrag borde utgå med belopp som prövades skäligt. I enlighet därmed förordade jag i 1943 års statsverksproposition för innevarande budgetår ett anslag för avslutande av kårens dittillsvarande utbildningsverksamhet. Kungl. Maj:ts i enlighet med min hemställan framlagda förslag bifölls av riksdagen. Det anslag som sålunda för innevarande budgetår upptagits till frivilliga automobilkåren har enligt meddelade dispositionsbestämmelser använts för avslutande av en plutonchefskurs vid trängkår.

I skrivelse den 19 maj 1943 har *chefen för armén* framlagt resultatet av en genom hans försorg i samråd med frivilliga automobilkåren verkställd utredning av frågan om kårens fortsatta verksamhet. I skrivelsen har arméchefen anført i huvudsak följande.

Möjligheterna att ur värnpliktskontingenterna erhålla lämpliga värnpliktiga för utbildning i biltjänst och bilreparationstjänst, vilka före nu rådande beredskaps- och avspärningsförhållanden varit tämligen goda, hade numera väsentligt försämrats. Samtidigt som antalet i arméorganisationen ingående motoriserade förband betydligt utökats hade på grund av bristen på drivmedel och gummi antalet värnpliktiga, som före inträdet i värnpliktsåldern kunnat erhålla utbildning till bilförare eller bilmekaniker, väsentligt nedgått och kunde alltjämt förväntas nedgå. Viss del av utbildningstiden vid förbanden måste därför, till förfång för den rent militära utbildningen, ägnas åt grundläggande motor- och körutbildning — ett förhållande som på grund av tidsläget kunde förväntas bliva bestående även under lång tid efter det pågående världskrigets slut. För arméns utbildningsverksamhet vore det därför till stor fördel, om för utbildning i militär bil- och motortjänst kunde uttagas värnpliktiga, vilka före inträde i värnpliktsåldern ägde sådan förmåga, att de om möjligt icke behövde genomgå grundläggande kör- och motorutbild-

ning under sin militära utbildningstid. Icke minst hänsynen till den omfattande och dyrbara materielgrupp, som arméns motorfordon utgjorde, framhävde starkt önskemålet att för utbildningen i handhavandet av denna materiel disponera värnpliktiga, som genom tidigare inhämtade yrkes- och militära kunskaper ägde förutsättningar för den avsedda militära befattningen. En utbildning, syftande till att bibringa ynglingar under värnpliktsåldern viss färdighet såsom militära bilförare och bilmekaniker, syntes emellertid icke lämpligen kunna anordnas och bedrivas helt på statlig väg. En likartad utbildning inom frivilliga motorcykelkåren till motorcykelförare och motorcykelordonnanser hade hitintills givit gott resultat.

Det syntes därför lämpligt och möjligt, att frivilliga automobilkåren omorganiserades för och erhöles till huvuduppgift att omhändervärd en frivillig utbildning av manlig ungdom, företrädesvis i åldern 18—20 år, som kunde göra den lämpad för utbildning i motortjänst under värnpliktstjänstgöringen. Den sakkunskap, som kårens nuvarande medlemmar representerade på bil- och motortjänstens område liksom även genom hitintills bedriven utbildningsverksamhet, syntes utgöra goda förutsättningar för handhavandet av en sådan verksamhet. Kåren hade även förklarat sig villig åtaga sig en dylik utbildningsverksamhet, därest statsunderstöd därtill kunde erhållas. Svårigheterna att på egen hand erhålla en utbildning av här angiven art samt den svenska ungdomens intresse för mekanik, motorer och motorfordon syntes utgöra en garanti för erforderlig anslutning till ifrågavarande utbildning. Genom underhandlingar mellan frivilliga automobilkåren och de civila bil- och körskolorna hade erfarits, att dessa skolor vore villiga att medverka i utbildningsarbetet så att genom körskolornas försorg den rent grundläggande körutbildningen bibringades eleverna mot nedsatta avgifter, vilka avsåges skola gäldas av vederbörande elever och sålunda icke skulle belasta ett eventuellt statsbidrag för verksamheten. Genom ett dylikt samarbete kunde en mindre lycklig konkurrens med de civila bil- och körskolornas verksamhet undvikas. Jämnlöpande med och anslutande efter körkortsprovet kunde bedrivas den utbildning, vilken direkt avsåge att förbereda den militära värnpliktsutbildningen, d. v. s. militär bil- och motorutbildning samt i mindre utsträckning viss militär allmänbildning, avsedd att ligga till grund för bil- och motorutbildningen.

Den till armén anknutna frivilliga befälsutbildningen avsåge för det värnpliktiga befälet att huvudsakligen omfatta ett vidmakthållande och höjande av deltagarnas befälssegenskaper. Den relativt korta tid, som dessa kurser kunde givas, medgäve däremot icke att bedriva någon mera grundlig teknisk fortutbildning på motortjänstens område. Motorteknikens ständiga framåtskridande och utveckling gjorde det emellertid önskvärt, att det värnpliktiga befäl, som tillhörde motoriserade förband eller förbandsdelar, fortlöpande orienterades om motortekniska förändringar och framsteg samt erhöles möjlighet att vidmakthålla och utöka sina för befattningen erforderliga tekniska kunskaper. Det syntes därför lämpligt, att frivilliga automobilkåren ombildades till en sammanslutning av officerare vid arméns motoriserade förband och annan armén tillhörande motorteknisk personal med officers tjänsteställning med huvuduppgift — utöver förut angiven utbildningsverksamhet för ungdom i 18—20-årsåldern — dels att stärka och vidmakthålla intresset för frivillig befälsutbildning, dels att bibringa medlemmarna fortlöpande vidareutbildning i motorteknik och motortjänst. I denna sammanslutning kunde de ungdomar, som föresloges skola genom kårens försorg bibringas utbildning, ingå såsom en särskild ungdomsavdelning. Kårens medlemmar — främst den äldre gruppens — syntes därjämte med fördel kunna

dels utnyttjas såsom kursledare och instruktörer vid utbildningsverksamheten för ungdom, som ännu ej uppnått värnpliktsåldern, dels bliva lämpade såsom instruktörer i den frivilliga befälsutbildningen. De praktiska erfarenheter på motortjänstens område, som kårens medlemmar erhöle under sin tjänstgöring vid trupp och vid staber, kunde — eventuellt bearbetade och utvecklade inom kåren samt genom förmedling bland annat av de av arméchefen utsedda ledamöterna i kårens styrelse — nyttiggöras för försvaret. De nuvarande medlemmarnas sakkunskap på motortjänstens område och deras alltjämt manifesterade intresse för försvaret syntes för en sådan verksamhetsgren borge för en för försvaret värdefull insats.

Den verksamhet, som i angivna former kunde bedrivas av frivilliga automobilkåren, komme att fylla en ur försvarssynpunkt betydelsefull uppgift på ett område, som fordrade ett djupgående intresse och ett fortlöpande underhållande för att bliva fruktbärande och vartill en under frivilliga former lämpligt bedriven verksamhet, sådan som den angivna, syntes bäst kunna bidra.

Med hänsyn därtill syntes det fullt motiverat, att kåren jämväl i fortsättningen erhöle stöd av statsmakterna. De former i vilka sådant stöd syntes böra komma till uttryck utgjordes dels av årligt understöd i form av statsanslag för administration och utbildningsverksamhet, dels av medgivande att för utbildningsarbetet erforderlig övningsmateriel (bilar med tillbehör, tillgång till militära reparationsverkstäder m. m.) och erforderliga drivmedel ställdes till förfogande för anordnande av utbildningskurser.

Under hänvisning till vad sålunda anförts har chefen för armén hemställt om godkännande av frivilliga automobilkåren såsom frivillig försvarsorganisation ävensom tillstyrkt fastställande av reglemente för kåren i enlighet med skrivelsen bifogat förslag samt visst bidrag, utöver anvisat anslag, till kårens verksamhet under innevarande budgetår.

Av en arméchefens framställning bifogad kostnadsberäkning för den för automobilkåren föreslagna verksamheten framgår, att utbildningen inom kårens ungdomsavdelning vid fullt utbyggd organisation beräknades kunna bedrivas på sammanlagt omkring 10 platser med 25 elever i varje kurs på omkring 100 timmar. Kostnaderna för 10 kurser beräknades till omkring 8,000 kronor. De årliga kostnaderna för verksamhetens administration beräknades till 9,000 kronor, varför de sammanlagda kostnaderna för kårens verksamhet vid fullt utbyggd organisation kunde beräknas till 17,000 kronor.

Chefen för frivilliga automobilkåren, som uppgjort dessa kostnadsberäkningar, har i anslutning till desamma anført i huvudsak följande.

Enligt kostnadsberäkningarna för utbildningen av ungdomar skulle medelkostnaderna per utbildad elev uppgå till omkring 65 kronor. Detta syntes kunna anses såsom en mycket förmånlig siffra med hänsyn till den förberedande utbildning som erhöles och vilken möjliggjorde att eleverna vid inryckning till värnpliktstjänstgöring omedelbart kunde tagas i anspråk för den rent militära utbildningen. Civil körkortsutbildning betingade för närvarande en kostnad av omkring 200 kronor vid de privata körskolorna. I anbud till statsverket hade bilskolornas riksförbund erbjudit sig utbilda elever till enbart körkort för en såsom synnerligen billig ansedd kostnad av kronor 140 per elev. Den angivna kostnadsramen kunde därför anses såsom ekonomiskt förmånlig för statsverket, vartill komme värdet av att dessa elever redan före inryckningen till militärtjänst förskaffat sig en viss grad av militär körutbildning.

I utlåtande den 29 juli 1943 över arméchefens framställning har *arméförvaltningens civila departement* framhållit följande.

Med hänsyn till att arbetsuppgifterna för den föreslagna organisationen huvudsakligast avsåges skola bestå i utbildningsverksamhet syntes det mest följdriktigt, att verksamheten på ett eller annat sätt anknötes till det organ, som skulle handha den frivilliga befälsutbildningen.

Då emellertid den enligt förslaget på frivilliga automobilkåren ankommande utbildningsverksamheten i skilda avseenden syntes komma att avvika från övrig frivillig befälsutbildning, kunde några praktiska fördelar av en dylik sammankoppling knappast vara att förvänta. Skäl kunde därför tala för att frivilliga automobilkåren ombildades till ett organ för bedrivande av frivillig utbildning i militär bil- och motortjänst.

De uppgifter, som i enlighet härmed skulle ankomma på frivilliga automobilkåren, syntes nära överensstämma med dem, som tillkomme frivilliga motorcykelkåren. Det kunde därför ifrågasättas, om icke en närmare samverkan mellan dessa båda organisationer borde eftersträvas.

Departementet hade intet att erinra emot att organisationen skulle äga att kostnadsfritt disponera för utbildningen erforderlig övningsmateriel och drivmedel. Kostnaderna därför syntes kunna bestridas av arméns vederbörliga anslag.

Arméförvaltningen har — med förmälan att chefen för arméstaben, under förutsättning av Kungl. Maj:ts bifall till arméchefens förenämnda framställning, föreslagit, att ett anslag av 15,000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår såsom bidrag till frivilliga automobilkåren — tillstyrkt, att anslaget till frivilliga automobilkåren höjes men föreslagit, att i avvaktan på närmare erfarenhet av den nya organisationen, anslagshöjningen begränsades till 12,000 kronor, eller samma belopp som anvisats för budgetåret 1942/43.

*Departements-
chefen.*

Vid bifall till arméchefens förslag skulle frivilliga automobilkåren bibehållas såsom frivillig försvarsorganisation med väsentligen två huvuduppgifter, nämligen *dels* att hos officerare vid arméns motoriserade förband och annan armén tillhörande motorteknisk personal med officers tjänsteställning stärka och vidmakthålla intresset för frivillig befälsutbildning och bibringa medlemmarna fortlöpande vidareutbildning i motorteknik och motortjänst, *dels* att omhänderväsa sådan frivillig utbildning av ynglingar företrädesvis mellan 18 och 20 år, som kan göra dessa lämpade för utbildning i motortjänst under värnpliktstjänstgöring. Kåren skulle för tillgodoseende av dessa uppgifter vara organiserad i en avdelning för äldre och en ungdomsavdelning, därvid de i den förra avdelningen ingående medlemmarna skulle utnyttjas såsom kursledare och instruktörer vid ungdomsutbildningen och därutöver tjänstgöra såsom instruktörer i den frivilliga befälsutbildningen.

I likhet med försvarsutredningen anser jag, att den sakkunskap som finnes representerad i den frivilliga automobilkåren bör komma försvarsväsendet till godo i någon form. Försvarsutredningen tänkte sig, att detta skulle ske genom ombildning av kåren till en sammanslutning med uppgift att höja intresset för befälsutbildningen i biltjänst. Denna tanke, närmare utformad, har kommit till uttryck i arméchefens förslag, vilket jag finner mig kunna

biträda i denna del. Sett i sammanhang med den frivilliga befälsutbildningen i övrigt innebär bifall till förslaget, att viss frivillig befälsutbildning kommer att bedrivas utanför centralförbundets för befälsutbildning verksamhetsområde. Av skäl som arméchefen därutinnan anfört finner jag en sådan anordning i detta fall lämplig. Jag förutsätter dock, att vid verksamhetens planläggning kontakt upprätthålles med centralförbundet.

Såsom arméchefen framhållit är det givetvis av stort värde ur utbildnings- och materielvårdssynpunkt att arméns motoriserade förband ha tillgång till värnpliktiga, som redan vid inryckningen äro förtrogna med motormaterielen. Särskilda åtgärder från statens sida för att tillgodose behovet av värnpliktiga med dylika förkunskaper torde, såsom också arméchefen påpekat, icke behöva vidtagas under normala fredsförhållanden. En i arméchefens skrivelse återgiven uppgift å antalet av män under 21 år årligen avlagda godkända prov för körkort under tiden 1938—1941 ger dock vid handen, att sådana åtgärder kunna vara påkallade under nu föreliggande förhållanden och möjligen även en längre tid framåt. Jag anser därför i princip befogat att, så länge motorfordon icke kunna i normal omfattning utnyttjas, staten uppmuntrar frivillig utbildning av ynglingar till förberedelse för utbildning i motortjänst under värnplikts-tjänstgöringen. Ehuruval enligt arméchefens förslag antalet årligen på denna väg utbildade icke blir särskilt stort — 250 ynglingar för år — förordar jag på av arméchefen anförda skäl, att utbildningsverksamheten kommer till stånd och försöksvis bedrives på sätt arméchefen föreslagit.

Av vad jag sålunda anfört framgår, att jag är beredd tillstyrka, att statsbidrag utgår till frivilliga automobilkårens fortsatta verksamhet. Då under rådande förhållanden särskilda svårigheter som nämnts föreligga att förse de motoriserade förbanden med värnpliktiga med önskvärd förutbildning och det värnpliktiga befälet och reservbefälet mera kontinuerligt äro inkallade till tjänstgöring, är det icke uteslutet, att tyngdpunkten av kårens verksamhet till en början måste förläggas till ungdomsavdelningen. Den andra avdelningens verksamhet torde tills vidare i huvudsak komma att bestå i utbildning av instruktörer och i instruktörsverksamhet.

Den i utredningen förebragta kostnadsberäkningen slutar på 17,000 kronor och avser endast ungdomsutbildningen. I likhet med arméförvaltningen anser jag, att i avvaktan på närmare erfarenheter av verksamheten ett belopp av 12,000 kronor bör upptagas för nästa budgetår. Det lärers få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela närmare bestämmelser angående medlens disposition samt om ställande av övningsmateriel, drivmedel m. m. till kårens förfogande för utbildningsverksamhet. I samband härmed bör ställning tagas till frågan på vad sätt kontroll från statens sida bör utövas över sammanslutningens verksamhet.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bidrag till frivilliga automobilkåren* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 12,000 kronor.

[55.] 49. *Armén: Bidrag till frivilliga motorcykelkåren.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	10,000
vid genomförd organisation	»	10,000
Budgetåret 1942/43	»	—
» 1943/44	»	10,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	10,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	10,000

*Departements-
chefen.* I likhet med arméförvaltningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bidrag till frivilliga motorcykelkåren* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 10,000 kronor.

[56.] 50. *Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	20,000
vid genomförd organisation	»	20,000
Budgetåret 1942/43	»	20,000
» 1943/44	»	20,000
» 1944/45 (<i>överstyrelsens för Svenska Röda Korset förslag</i>)	»	20,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	20,000

Alltsedan år 1906 har riksdagen årligen anvisat medel till befrämjandet av det frivilliga sjukvårdsväsendet i krig. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren för samma budgetår, sid. 114.

I skrivelse den 12 augusti 1943 har *överstyrelsen för Svenska Röda Korset* anhållit, att anslaget jämväl för nästa budgetår måtte upptagas med 20,000 kronor. *Arméförvaltningen, marinförvaltningen* och *flygförvaltningen* ha i gemensamt utlåtande tillstyrkt bifall till framställningen.

*Departements-
chefen.* Det föreliggande förslaget finner jag mig böra biträda och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 20,000 kronor.

[57.] 51. *Armén: Frivilliga djursjukvården i krig.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	8,000
vid genomförd organisation	»	8,000
Budgetåret 1942/43	»	8,000
» 1943/44	»	8,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	8,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	8,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 115. Från anslaget utbetalas i mån av behov medel till centralstyrelsen för föreningen Svenska blå stjärnan.

Arméförvaltningen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp.

Mot vad arméförvaltningen sålunda föreslagit har jag intet att erinra och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att till *Armén: Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 8,000 kronor.

[58.] 52. **Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,225,000
vid genomförd organisation	» 1,200,000
Budgetåret 1942/43.....	» 1,325,000
» 1943/44.....	» 1,225,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 1,290,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 1,250,000

Plan för disposition av det för innevarande år anvisade anslaget å 1 225,000 kronor har fastställts genom brev den 30 juni 1943 (se statsliggaren för sagda budgetår, sid. 115 f.). Enligt sagda plan disponeras anslaget med 1,140,000 kronor såsom bidrag åt skytteförbundens överstyrelse, skytteförbunden och skytteföreningarna, med 50,000 kronor till skjutbanors underhåll samt med 35,000 kronor såsom bidrag åt Svenska pistolskytteförbundet och Svenska sportskytteförbundet.]

I skrivelse den 9 augusti 1943 har *skytteförbundens överstyrelse* hemställt om bidrag av statsmedel för den löpande verksamheten under budgetåret 1944/45 med tillhoppa 1,255,000 kronor, och därvid anfört bland annat följande.

Verksamheten inom det frivilliga skytteväsendet hade under år 1942 liksom under de närmast föregående åren pläglats av mycket stor livaktighet. Den nedgång i medlemsantalet, som ägt rum under året, hade inskränkt sig till 3 procent för aktiva medlemmar och 0.4 procent för anslagsberättigande. Vid årsskiftet 1942/43 hade antalet aktiva skyttar utgjort 270,371 mot 278,356 vid föregående årsskifte samt antalet anslagsberättigande skyttar 217,936 mot 219,138. Antalet lossade skott hade ökats med över 1 miljon och 57 skytteföreningar nybildats eller återupptagit verksamheten.

Vid bedömande av det anslag, som ansåges böra äskas för verksamheten under budgetåret 1944/45, hade överstyrelsen utgått från att denna under år 1943 komme att bli i stort sett av samma omfattning som under år 1942. Överstyrelsen hade sålunda beräknat antalet anslagsberättigande medlemmar till omkring 220,000. Med ett anslagsbelopp av 4 kronor per skytt hade anslaget i denna del beräknats till 880,000 kronor.

Övriga anslagsposter hade beräknats till samma belopp och för samma ändamål som i förenämnda brev den 30 juni 1943 angivits skola utgå under innevarande budgetår.

Beträffande överstyrelsens anslagsberäkning i övrigt torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

För Svenska pistolskytteförbundet har överstyrelsen icke gjort någon framställning om statsbidrag, emedan förbundet i skrivelse den 2 augusti 1943 gjort egen framställning härom till Kungl. Maj:t. Härtill återkommer jag i det följande.

Däremot har överstyrelsen hemställt att till Svenska sportskytteförbundet måtte för nästa budgetår få utgå statsbidrag med 10,000 kronor.

Slutligen har styrelsen liksom vid medelsäskandet för innevarande budgetår hemställt om bidrag till skjutbanors ordnande med 250,000 kronor. Till denna fråga återkommer jag under nästa punkt.

Svenska pistolskytteförbundet har i skrivelse den 2 augusti 1943 hemställt om statsbidrag jämväl för nästa budgetår, varvid förbundet liksom vid äskandet om bidrag för innevarande budgetår hänfört förbundets medelsbehov för verksamheten till fyra skilda utgiftsgrupper, nämligen

- 1) administrationskostnader,
- 2) bidrag för anordnande av större pistoltävlingar omfattande riket i dess helhet eller delar därav,
- 3) bidrag till ammunitionskostnader, samt
- 4) bidrag till uppförande av pistolskyttebanor.

Under 1), 2) och 3) har förbundet liksom för innevarande år hemställt om bidrag med respektive 10,000 kronor, 5,000 kronor och 20,000 kronor, eller tillhopa 35,000 kronor, varemot förbundet vad utgiftsgruppen 4) angår förklarat sig — liksom tidigare — icke för närvarande föreslå medelsanvisning.

Överstyrelsen och pistolskytteförbundet ha sålunda hemställt om bidrag med tillhopa (1,255,000 + 10,000 + 35,000 =) 1,300,000 kronor att utgå från förevarande anslag.

Arméförvaltningen har beträffande ifrågavarande medelsäskanden framhållit i huvudsak följande.

Den föreslagna anslagsökningen, 75,000 kronor, hade huvudsakligen för-
anletts därav, att den i dispositionsplanen ingående delposten till understöd åt skytteföreningarna, efter en beräkningsgrund av 220,000 anslagsberättigande skyttar, upptagits till 880,000 kronor, under det att motsvarande delpost för innevarande budgetår, efter enahanda beräkningsgrund upptagits till allenast 815,000 kronor. Skillnadsbeloppet, 65,000 kronor, hade finansierats med anlitande av från budgetåret 1942/43 kvarstående behållning å anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition. Vidare hade pistolskytteförbundet hemställt om ökning av bidraget till ammunitionskostnader med 10,000 kronor.

Mot den av skytteförbundens överstyrelse tillämpade beräkningsgrunden funne arméförvaltningen icke anledning till erinran samt biträdde i övrigt överstyrelsens förslag till beräkning av de olika anslagsposterna.

Arméförvaltningen finge emellertid såsom sin uppfattning framhålla, att den under innevarande budgetår nytillkomna anslagsposten å 50,000 kronor för skjutbanors underhåll vore för lågt beräknad och icke komme att bli tillfyllest för ändamålet ens under löpande budgetår.

Enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat, delades denna uppfattning

av överstyrelsen. Arméförvaltningen ville därutinnan erinra om att i samband med utbyggnad av äldre skjutbaneanläggningar anslaget till bidrag till skjutbanors ordnande tagits i anspråk för bestridande jämväl av reparationsarbeten å de gamla skjutbaneanordningarna. Det hade i praktiken visat sig förenat med stora svårigheter att i dylika fall särskilja reparationskostnader från egentliga anläggningskostnader. I vilken utsträckning nämnda förhållande komme att göra sig gällande sedan numera kostnaderna uppdelats på två anslag kunde för närvarande icke bedömas. Enligt arméförvaltningens uppfattning kunde emellertid reparationskostnadernas uppdelning på olika anslag icke anses tillfredsställande. Ämbetsverket ifrågasatte för den skull, att anslagsposten till skjutbanors underhåll förstärktes på bekostnad av anslaget till bidrag till skjutbanors ordnande. För en dylik åtgärd talade även det förhållandet, att de alltjämt fortgående anläggningarna av nya skjutbanor nödvändigtvis måste leda till successivt stegrade reparations- och underhållskostnader. Arméförvaltningen saknade för närvarande tillräckligt underlag för bedömande av den erforderliga förskjutningen mellan de båda anslagen.

Vad anginge det av pistolskytteförbundet begärda bidraget hade arméförvaltningen icke funnit anledning till annan erinran än att ämbetsverket med hänsyn till angelägenheten att i möjligaste mån begränsa medelsbehovet under förevarande anslag funne sig icke kunna tillstyrka framställningen om höjning av bidraget.

I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen uppskattat medelsbehovet under anslaget till $(1,255,000 + 10,000 + 25,000 =)$ 1,290,000 kronor.

I detta sammanhang torde jämväl få anmälas, att *överståthållarämbetet* i skrivelse den 15 februari 1943 — med erinran att av det av Kungl Maj:t genom beslut den 4 december 1942 fastställda skjutprogrammet för det frivilliga skytteväsendet framginge, att endast manliga skyttar kunde i skytteföreningarna upptagas såsom anslagsberättigande — hemställt om vidtagande av sådan ändring i programmet att även medlemmar i kvinnlig skytteförening kunde upptagas såsom anslagsberättigande.

Skytteförbundens överstyrelse, som avgivit utlåtande över berörda framställning, har sedermera i skrivelse den 21 augusti 1943 anfört i huvudsak följande.

Överstyrelsen hade i princip intet att erinra emot att jämväl kvinnliga medlemmar upptoges såsom anslagsberättigande. Antalet kvinnlig personal, som kunde tänkas ansluta sig till de frivilliga skytteföreningarna, syntes komma att uppgå till omkring 20,000. Såsom anslagsberättigande syntes böra upptagas kvinnliga medlemmar i samma ålder som huvudparten av de manliga, d. v. s. i åldern 15—47 år, vilka under visst kalenderår lossat minst 50 protokollförda skott. Enligt dessa beräkningsgrunder skulle ett statsanslag av $(4 \times 20,000 =)$ 80,000 kronor bliva erforderligt. Detta belopp kunde emellertid icke under några förhållanden inrymmas i det ordinarie anslaget till det frivilliga skytteväsendets befrämjande. Överstyrelsen hemställde därför att Kungl. Maj:t för ändamålet måtte hos riksdagen äska ett reservationsanslag av 80,000 kronor.

Som av det ovan anförda framgår, har skytteförbundens överstyrelse be- *Departements-*
räknat medelsbehovet för frivilliga skytteväsendets befrämjande (gevärs- *chefen.*

skyttet m. m.) till 1,255,000 kronor samt för sportskytteförbundet till 10,000 kronor, varjämte pistolskytteförbundet liksom för innevarande budgetår hemställt om bidrag med 35,000 kronor. Därutöver har överstyrelsen anhallit om ett anslag av 80,000 kronor för att även kvinnliga skyttar skola kunna upptagas såsom anslagsberättigande. Det från förbunden anmälda medelsbehovet under anslaget uppgår sålunda till 1,380,000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till anslaget för innevarande budgetår med 155,000 kronor.

Arméförvaltningen — som icke yttrat sig över framställningen om förenämnda anslag av 80,000 kronor — har biträtt överstyrelsens medelsäskanden i övrigt. I samband härmed har arméförvaltningen ifrågasatt, om ej den under förevarande anslag ingående posten till skjutbanors underhåll, för närvarande 50,000 kronor, borde förstärkas på bekostnad av anslaget till bidrag till skjutbanors ordnande, särskilt som fortgående anläggningar av nya skjutbanor nödvändigtvis måste leda till efter hand stegrade reparations- och underhållskostnader.

Vad till en början sistnämnda fråga angår vill jag erinra om att jag vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1943 års statsverksproposition fann det principiellt riktigast, att medel för det normala underhållet av skjutbanor upptoges under förevarande anslag, medan det särskilda anslag, som under de senaste åren utgått såsom bidrag till skjutbanors ordnande, borde reserveras för det under en övergångstid föreliggande extraordinära behovet av underhåll av skjutbanor liksom även för nyanläggning av banor. Vid sådant förhållande synes det mindre lämpligt att från nyssnämnda övergångsvis utgående anslag överflytta kostnader till förevarande för de normala behoven avsedda anslag. En sådan överflyttning skulle för övrigt föranleda, att detta anslag, som redan nu överstiger det i försvarsbeslutet för ändamålet beräknade beloppet, skulle ytterligare höjas. I enlighet med det anförda beräknar jag för det normala underhållet av skjutbanor under förevarande anslag samma belopp som för innevarande budgetår, 50,000 kronor.

Av statsekonomiska skäl anser jag mig icke kunna tillstyrka, att jämväl kvinnliga skyttar skola kunna upptagas såsom anslagsberättigande.

Vidkommande kostnaderna i övrigt för den av skytteförbundens överstyrelse bedrivna verksamheten finner jag mig icke kunna tillstyrka en så avsevärd höjning av bidraget som av överstyrelsen och arméförvaltningen föreslagits utan förutsätter, att berörda kostnader skola kunna begränsas inom ramen av ett statsbidrag av omkring 1,165,000 kronor.

Bidraget till sportskytteförbundet och pistolskytteförbundet synes liksom innevarande budgetår böra begränsas till 35,000 kronor. Jag erinrar i detta sammanhang om att dessa förbunds verksamhet är inriktad även på områden som icke direkt tjäna försvarsväsendets intressen.

I enlighet med det anförda beräknar jag medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till $(50,000 + 1,165,000 + 35,000 =)$ 1,250,000 kronor.

Stat och närmare bestämmelser i övrigt för anslagets utgående torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa.

Under erinran att anslagsökningen utgör 25,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 1,250,000 kronor.

[59.] 53. *Armén: Bidrag till skjutbanors ordnande, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 100,000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåret 1942/43	» 500,000
» 1943/44	» 250,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 250,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 200,000

Skytteförbundens överstyrelse har i sin förutnämnda skrivelse den 9 augusti 1943 — under erinran om att vad överstyrelsen vid föregående anslags-
äskanden framhållit därom, att anslaget till skjutbanors ordnande alltid vore
synnerligen svårt att beräkna för ett visst budgetår, alltjämt ägde sin giltig-
het — anfört följande.

I anslagsäskande för budgetåret 1943/44 hade överstyrelsen uttalat dels
en förmodan, att det för budgetåret 1942/43 beviljade anslaget om 500,000
kronor skulle täcka det under sistnämnda budgetår uppkommande behovet
av skjutbaneanläggningar, dels att behovet av dylika skulle väsentligt minskas
under budgetåret 1943/44. På grund därav hade överstyrelsen för sistnämnda
budgetår äskat ett anslag av endast 250,000 kronor.

Överstyrelsens förmodan hade emellertid icke visat sig hålla streck. De
under åren 1942 och 1943 ingångna ansökningarna om statsbidrag till skjut-
baneanläggningar hade nämligen uppgått till så väsentliga belopp, att an-
slagen visat sig otillräckliga, även sedan överstyrelsen vidtagit avsevärda
nedskränningar av de begärda bidragen.

Med hänsyn till de alltjämt föreliggande stora behoven av bidrag till
skjutbanors ordnande ansåge sig överstyrelsen böra i likhet med föregående
år för detta ändamål äska ett belopp av 250,000 kronor.

Arméförvaltningen har under hänvisning till vad ämbetsverket enligt näst-
föregående punkt anfört framhållit, att anslaget till bidrag till skjutbanors
ordnande syntes böra tagas i anspråk uteslutande för utförande av ban-
anläggningar, samt hemställt, att för nästa budgetår ett anslag av 250,000
kronor måtte anvisas.

Såsom under nästföregående punkt anmärkts ha under förevarande anslag
beräknats medel för det under en övergångsperiod föreliggande extraordi-
nära behovet av statsbidrag till underhåll av skjutbanor liksom även för
nyanläggning av banor, och medel under anslaget ha därför beräknats endast
för uppsättningsperioden, ej vid genomförd organisation. Jag har redan
under nyssnämnda punkt framhållit, att jag ej kan biträda förslaget om
överflyttande av berörda underhållskostnader från detta anslag till anslaget
till frivilliga skytteväsendets befrämjande. Förevarande anslag bör alltså

*Departements-
chefen.*

liksom hittills avses för bidrag till underhåll av extraordinär natur samt till nyanläggning av banor.

Då det i försvarsbeslutet härför beräknade beloppet, 500,000 kronor för femårsperioden 1942/47, redan överskridits, kan det ifrågasättas, huruvida fortsatt anslag bör anvisas till förevarande ändamål. Enär emellertid ett stort antal skjutbanor under rådande beredskapsförhållanden hårt anlitats av beredskapsförband och hemvärn samt behov därigenom uppkommit av iståndsättningsarbeten utöver de normalt erforderliga, torde fortsatt medelsanvisning icke kunna undvikas i varje fall så länge förstärkt försvarsberedskap är anbefalld. Med hänsyn till de avsevärda belopp, som under de senaste åren anvisats för ändamålet, kan jag dock icke tillstyrka, att för nästa budgetår anvisas större anslag än 200,000 kronor. Ehuru denna medelsanvisning delvis har sin grund i beredskapsförhållandena, synes den omständigheten att anslaget icke kan bindas för användning enbart för de av beredskapsövningar direkt föranledda iståndsättningsarbetena m. m. motivera, att anslaget inräknas i den genom 1942 års försvarsbeslut godkända kostnadsramen för försvarsväsendet.

Under erinran att mitt förslag innebär en anslagsminskning med 50,000 kronor får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: *Bidrag till skjutbanors ordnande* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 200,000 kronor.

[60.] 54. **Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor 20,000
vid genomförd organisation	» 20,000
Budgetåret 1942/43	» 20,000
» 1943/44	» 20,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	» 20,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 22,000

Det för innevarande budgetår upptagna anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren för sagda budgetår, sid. 117.

Arméförvaltningen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, 20,000 kronor.

I detta sammanhang torde jämväl böra upptagas till behandling uppkommen fråga om bidrag till Stockholms underofficerssällskap.

Enligt 1936 års försvarsorganisation beräknades medelsbehovet under ifrågavarande anslag till 25,000 kronor. Av besparingsskäl nedsattes anslaget från och med budgetåret 1940/41 till 20,000 kronor, till vilket belopp anslaget sedermera upptagits. Nyssnämnda minskning av anslaget medförde att från och med budgetåret 1940/41 i den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget intet bidrag upptogs till underofficerssällskapet i Stockholm till

förhyrande av samlingslokal för sällskapets verksamhet. Dylikt bidrag hade från anslaget utgått under åtskilliga år dessförinnan, senast med 1,000 kronor per år.

Med erinran härom hemställde *Stockholms underofficerssällskap* i skrivelse den 18 augusti 1943, att ett årligt bidrag av statsmedel till samlingslokaler för sällskapets verksamhet måtte utgå med 2,500 kronor. Sällskapet framhöll till stöd för sin hemställan i huvudsak följande.

Stockholms underofficerssällskap vore en sammanslutning av underofficerare i Stockholm med omnejd från samtliga försvarsgrenar. Medlemmar vore både i aktiv tjänst varande, pensionsavgångna samt i reserven utnämnda underofficerare. Sällskapet måste förfoga över lämpliga samlingslokaler för bland annat den ganska talrika grupp av underofficerare, som vore placerade i arvodesbefattningar vid staber, expeditioner, skolor, verk och inrättningar i Stockholm. Dessa befattningshavare ägde nämligen icke tillgång till mässlokaler såsom förhållandet vore med vid truppförbanden tjänstgörande underofficerare. Antalet befattningshavare i arvodesbefattningar, som icke ägde tillgång till mässlokaler, uppginge enligt senaste rulla till omkring 125. Även den av sällskapet bedrivna bildningsverksamheten motiverade ett bidrag från stats sida till lokalkostnaderna. Därför syntes böra framhållas, att sällskapets verksamhet vore av betydelse jämväl ur den synpunkten att sällskapet bedreve en betydande understödsverksamhet till förmån för änkor och barn efter avlidna medlemmar. En förutsättning för att denna understödsverksamhet skulle kunna bedrivas i nuvarande omfattning vore att sällskapet ägde tillgång till lokaler. Kostnaderna för de för närvarande förhyrda lokalerna uppginge till 6,000 kronor per år.

Arméförvaltningens civila departement förklarade i avgivet utlåtande, att departementet funne sällskapets framställning behjärtansvärd, samt tillstyrkte för budgetåret 1943/44 ett bidrag från anslaget till extra utgifter med 1,000 kronor.

Kungl. Maj:t fann emellertid enligt beslut den 17 september 1943 underofficerssällskapets framställning icke för det dåvarande föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Anledningen härtill torde ha varit, att frågan funnits böra underställas riksdagen i samband med beräkningen för budgetåret 1944/45 av förevarande anslag till understöd åt vissa föreningar m. m.

Med hänsyn till arten av Stockholms underofficerssällskaps verksamhet samt sällskapets enligt inhämtad uppgift synnerligen ansträngda ekonomi anser jag mig böra förorda, att för nästa budgetår under förevarande anslag beräknas ett belopp om förslagsvis 2,000 kronor såsom bidrag till sällskapet för förhyrande av samlingslokal. Anslaget synes med hänsyn härtill böra höjas till 22,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa plan för anslagets disposition.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 22,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[61.] 55. *Armén: Bidrag till frivilliga tjänstehundväsendet.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 3,000
vid genomförd organisation	» 3,000
Budgetåret 1942/43	» —
» 1943/44	» 3,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 3,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 3,000

För vart och ett av budgetåren 1940/43 anvisades från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter ett belopp av 3,000 kronor såsom bidrag till anordnande av frivilliga kurser för utbildning av tjänstehundinstruktörer. Från och med innevarande budgetår har ett särskilt anslag upptagits å riksstaten för berörda ändamål.

Arméförvaltningen har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, 3,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot vad *arméförvaltningen* sålunda hemställt har jag intet att erinra. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande anslagets disposition.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Bidrag till frivilliga tjänstehundväsendet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag å 3,000 kronor.

Marinen.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

[62.] 56. *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 32,220,000
vid genomförd organisation	» 36,487,000
Budgetåret 1942/43	» 27,160,000
» 1943/44	» 29,000,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 33,067,900
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	» 31,700,000

Departements-
chefen.

Vid behandlingen av frågan om medelsbehovet under arméns motsvarande anslag har jag ansett mig böra förorda, att nämnda anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptages med allenast beräknat belopp. Av motsvarande skäl som därvid åberopats vill jag föreslå, att samma förfarande tillämpas jämväl med avseende å marinens avlöningsanslag. Vid sina anslagsberäkningar för budgetåret 1944/45 har marinförvaltningen utgått från planenlig utökning av organisationen för såväl flottans som kust-

artilleriets del. Utan att taga ställning till de särskilda enheternas utbyggnad under nästa budgetår har jag vid avvägningen av marinens anslagsbehov ansett mig kunna i huvudsak lägga de av marinförvaltningen framlagda beräkningarna rörande organisationens omfattning till grund. Förevarande anslag torde böra i riksstatsförslaget upptagas med ett till 31,700,000 kronor beräknat belopp.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen*:
Arb löningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1944/45 be-
 räkna ett *förslagsanslag* av 31,700,000 kronor.

[63.] 57. *Marinen: Arb löningar till personal å övergångsstat, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	552,000
vid genomförd organisation	»	300,000
Budgetåret 1942/43	»	800,000
» 1943/44	»	670,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	576,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	565,000

Anslaget är avsett för avlöning åt *dels* personal, som överförs till övergångsstat med tillämpning av kungörelsen den 23 oktober 1925 (nr 429), *dels* en vid kustartilleriet kvarstående underofficer av 3:e graden, *dels* ock ämneslärare upptagna å staten för viss personal vid förutvarande skeppsgosseskolorna (jfr statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 120).

Anslaget har för innevarande budgetår beräknats sålunda: för avlöning av förstnämnda personalkategori 615,000 kronor, för avlöning av underofficeren av 3:e graden vid kustartilleriet 4,000 kronor, för löner och tjänstgöringspenningar till lärarna vid förutvarande skeppsgosseskolorna 22,000 kronor och för rörligt tillägg 30,000 kronor, tillhopa sålunda 671,000 kronor, vilket belopp avrundats till 670,000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår har *marinförvaltningen* såvitt avser den personal, som överförs till övergångsstat enligt övergångsstatkungörelsen, anfört följande.

Ifrågavarande personal beräknades årligen minskas på grund av till övergångsstaten överförda beställningshavares avgång med pension. Så länge vanlig budgetårsredovisning ägt rum, hade till utgångspunkt för beräkningen av anslaget tagits den faktiska utgiften närmast föregående budgetår, från vilken summa avdragits den beräknade minskade belastningen å anslaget för löpande och det därpå kommande budgetåret. Under nuvarande förhållanden vore detta med hänsyn till krigsbokföringen icke möjligt. Marinförvaltningen hade därför i likhet med vad som skett för innevarande budgetår ansett sig böra beräkna anslagsposten sålunda, att från den summa, som beräknats för avlöning av nu ifrågavarande personalkategori innevarande budgetår, vilken summa uträknats med hänsyn till den beräknade minskade anslagsbelastningen, droges det minskade anslagsbehov, som beräknades uppstå nästkommande budgetår.

Enligt från cheferna från Ostkustens och Sydkustens marindistrikt och inspektören för kustartilleriet infordrade uppgifter samt de uppgifter, som kunnat hämtas ur marineens rulla, syntes antalet av de beställningshavare av olika kategorier, vilka väntades kvarstå å övergångsstaten under budgetåret 1944/45, komma att minskas med 34 i jämförelse med antalet för det löpande budgetåret kvarstående. Den lönebesparing, inberäknat minskade utgifter för sjö tillägg och andra vid sjö tjänstgöring utgående förmåner, med undantag av mässpenningar, ävensom flygtillägg, som därigenom skulle uppstå, beräknade marinförvaltningen till 100,000 kronor. Avlöningskostnaderna för den jämlikt ovannämnda kungörelse till övergångsstat överförda personalen skulle alltså i enlighet med vad ovan anförts kunna för nästkommande budgetår beräknas till (615,000—100,000 =) 515,000 kronor.

Marinförvaltningen har beräknat, att den å övergångsstat överförde underofficeren av 3:e graden vid kustartilleriet komme att kvarstå även nästa budgetår, varför 4,000 kronor ansetts fortfarande erforderliga för avlöning av denne.

I fråga om de till övergångsstat överförda lärarna vid förutvarande skeppsgosseskolorna, fyra ordinarie ämneslärare, har marinförvaltningen — med erinran att Kungl. Maj:t jämlikt brev den 30 juni 1942 anbefallt marinförvaltningen att verkställa utredning och i sinom tid avgiva förslag i vad mån dessa lärare kunde böra tagas i anspråk för undervisningen vid flottans rekrytskola (sjömansskola) — anført i huvudsak följande.

Ifrågavarande lärare vore födda respektive 1881, 1883, 1887 och 1893.

Marinförvaltningen hade hos chefen för marinen anhållit om direktiv i vad mån nämnda ämneslärare borde tagas i anspråk för undervisningen vid sjömansskolan. Marinchefen hade i anledning därav förklarat, att de tre äldsta lärarna uppnått en så framskriden ålder att de icke vore lämpade för utbildning och fostran av elever i sjömansskolan eller återanställning vid annan militär undervisningsanstalt.

Beträffande den fjärde läraren har marinförvaltningen — sedan verkställd utredning givit vid handen, att anställning eventuellt kunde ifrågakomma vid Älvsborgs kustartilleriregementes underbefälsskolor — framhållit, att då omfattningen av undervisningen i de allmänbildande ämnena i kustartilleriets underbefälsskolor, de civila lärare, som därvid skulle användas m. m. bleve beroende av prövningen av sjöförsvarets utbildningskommissions förslag i ämnet, frågan om nämnde lärares anställning vid ifrågavarande skolor i avvaktan därpå icke borde avgöras.

Marinförvaltningen har sålunda fortfarande beräknat 22,000 kronor erforderliga för löner och tjänstgöringspenningar för viss personal vid förutvarande skeppsgosseskolorna.

Marinförvaltningen har vidare föreslagit, att på övergångsstat skall överföras en marinläkare av 1:a graden vid marinläkarkåren, tillika sjukhusläkare vid marinens sjukhus i Karlskrona. Marinförvaltningen har i denna fråga anført i huvudsak följande.

Enligt beslut av 1943 års riksdag skulle marinens sjukhus i Karlskrona nedläggas och sjukhusets uppgifter övertagas av ett till länslasarettet i Karlskrona förlagt samarbetssjukhus. Av de i gällande personalförteckning upptagna beställningarna såsom marinläkare av 1:a graden, i lönegraden Ca 24, vore två avsedda för sjukhusläkare vid marinens sjukhus i Karlskrona. Den

ena beställningen hade sedan den senaste innehavarens frånträdande av densamma hållits vakant, medan den andra innehades av förste marinläkaren i marinläkarkåren N. F. A. Lindskog. Marinförvaltningen hölle före att Lindskog jämlikt bestämmelse i 3 § 2 mom. militära avlöningsreglementet vore pliktig att underkasta sig förflyttning till annan förläggningssort eller annan beställning eller befattning vid försvarsväsendet. Då sjukhusläkare hade annan utbildning än andra marinläkare, kunde han emellertid icke lämpligen placeras på annan för marinläkare av 1:a graden, ej sjukhusläkare, avsedd befattning. Enär ej heller för närvarande funnes annat sjukhus vid marinen än marinens sjukhus, syntes det marinförvaltningen riktigtast att vederbörande tills vidare överfördes på övergångsstat samtidigt med indragningen av marinens sjukhus. Ämbetsverket finge i detta sammanhang framhålla att den nya befattningen som överläkare vid samarbetssjukhuset vore avsedd för invärtes medicinsk avdelning. Enär Lindskog vore kirurg, låte det sig sålunda icke göra att placera Lindskog å denna befattning. Marinförvaltningen beräknade förty att från förevarande anslag tills vidare skulle utgå lön för en marinläkare av 1:a graden, medförande en årlig utgift från detta anslag av 8,745 kronor, eller i avrundat tal 8,700 kronor. Samma lön beräknades emellertid tills vidare även under den under marinens avlöningsanslag upptagna anslagsposten till avlöningar till aktiv personal m. fl.

För rörligt tillägg har marinförvaltningen med hänsyn till minskningen av övergångsstatens personal beräknat ett i förhållande till för detta ändamål för innevarande budgetår beräknad summa, 30,000 kronor, med 3,700 kronor minskat belopp eller 26,300 kronor.

Marinförvaltningen har sålunda beräknat det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag till $(515,000 + 4,000 + 22,000 + 8,700 + 26,300 =)$ 576,000 kronor.

Beträffande de av marinförvaltningen upptagna posterna om 515,000 kronor och 4,000 kronor, avseende avlöning till personal, som överförts å övergångsstat jämlikt 1925 års övergångsstatskungörelse, respektive avlöning till en kvarstående underofficer vid kustartilleriet, har jag intet att erinra. *Departements-
chefen.*

Vidkommande därefter de fyra till övergångsstat överförda ämneslärarna vid förutvarande skeppsgosseskolorna må, i anslutning till vad marinförvaltningen anför, framhållas att åtminstone vissa av dessa nått sådan ålder, att det kan synas tveksamt, om de äro lämpliga att handha den manskapsundervisning, som förekommer inom marinen. Marinförvaltningen har föreslagit, att det redan nu skulle fastslås, att de tre äldsta lärarna icke böra komma i fråga för läraruppgifter inom marinen, medan frågan om den fjärde lärarens utnyttjande i marinorganisationen skulle bedömas först i samband med prövningen av sjöförsvarets utbildningskommissions betänkande, vilket för närvarande är föremål för remissbehandling. För egen del finner jag det lämpligast, att de fyra lärarnas framtida ställning upptages till prövning i ett sammanhang, sedan säkrare överblick vunnits rörande detaljutformningen av den civila undervisningen vid marinen. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande, varvid jag förutsätter, att om höjning av ifrågavarande lärares löneställning skulle befinnas påkallad i anledning av ålagd undervisningsskyldighet, höjningen skall kunna vidtagas

genom särskilt tilläggsarvode att liksom lönen tills vidare utgå från förevarande anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att för budgetåret 1944/45 fastställa stat för personalen. I enlighet med marinförvaltningens förslag synes under förevarande anslag böra upptagas ett oförändrat belopp av 22,000 kronor för avlöning av personalen.

Vad angår överförandet å övergångsstat av en marinläkare av 1:a graden vid marinläkarkåren, tillika sjukhusläkare vid marinens sjukhus i Karlskrona, må framhållas, att det för närvarande är svårt att bedöma, vid vilken tidpunkt marinens sjukhus skall nedläggas. Tänkbart är emellertid, att detta skall kunna ske under nästa budgetår, och spørgsmålet rörande nämnda läkares framtida ställning blir då aktuellt. Jag är emellertid icke beredd att att redan nu taga ställning till denna fråga. Det synes mig nämligen böra ytterligare undersökas, huruvida icke ifrågavarande läkare skall kunna fortfarande utnyttjas i allmän tjänst, exempelvis vid det nya samarbetssjukhuset i Karlskrona eller vid något av garnisonssjukhusen. Därest det vid ytterligare undersökningar skulle visa sig ofrånkomligt att under nästa budgetår överföra ifrågavarande läkare å övergångsstat, torde beslut om sådan åtgärd få meddelas av Kungl. Maj:t. Anledning saknas att av denna anledning nu verkställa uppräknig av förevarande anslag.

Kostnaderna för rörligt tillägg torde kunna uppskattas till i runt tal 25,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag skulle sålunda utgöra (515,000 + 4,000 + 22,000 + 25,000 =) i avrundat tal 565,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Avlöningar till personal å övergångsstat* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 565,000 kronor.

[64.] 58. **Marinen: Avlöningar till personal å reservstat, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 42,000
vid genomförd organisation	» 45,000
Budgetåret 1942/43	» 40,000
» 1943/44	» 60,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 60,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 60,000

Såsom anförts vid behandlingen av arméns motsvarande anslag har 1943 års riksdag fastställt nya grunder för avlönings- och pensionsförmåner åt bland annat reservstatspersonalen.

Enligt den 30 juni 1943 fastställd personalförteckning för kustartilleriets reservstat omfattar denna 1 överste, 3 majorer, 5 kompaniofficerare och 6 underofficerare.

Marinförvaltningen har för nästa budgetår icke föreslagit någon ändring med avseende å vare sig anslagsbeloppet eller personalförteckningen.

Mot marinförvaltningens beräkning av anslaget har jag intet att erinra. Att anslagsbeloppet överstiger det i försvarsbeslutet beräknade sammanhänger med den av 1943 års riksdag beslutade regleringen av reservstatspersonalens löne- och pensionsförhållanden. *Departementschefen.*

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 60,000 kronor.

[65.] 59. *Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 512,000
vid genomförd organisation	» 910,000
Budgetåret 1942/43	» 475,000
» 1943/44	» 750,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 815,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 815,000

Såsom vid behandlingen av arméns motsvarande anslag framhållits har 1943 års riksdag fastställt nya grunder för reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner. Anslaget för innevarande budgetår har beräknats med beaktande av de sålunda fastställda nya grunderna. Vid anslagsberäkningen har jämväl beaktats, att förevarande anslag bör belastas med — förutom kostnaderna för den tjänstgöring, som författningsenligt åligger vederbörande beställningshavare i reserven — de kostnader, som betingas av att pensionsavgången, förtidsavgången eller i reserven utnämnd personal såsom i försvarsbeslutet förutsatts enligt eget åtagande fullgör ständig tjänstgöring. Sålunda uppkommande kostnader beräknades för budgetåret 1942/43 till 250,000 kronor, medan anslagsbehovet i övrigt beräknades till 225,000 kronor.

Vid anmälan av denna anslagsfråga i propositionen 1943:143 anförde jag (sid. 124), att man i avsaknad av möjlighet att göra en noggrannare kalkyl rörande behovet av ständigt tjänstgörande personal, syntes kunna utgå ifrån att i stort sett samma antal som under budgetåret 1942/43 toges i anspråk för dylik tjänstgöring. Även i övrigt kunde föregående års beräkningar läggas till grund för bedömandet av anslagsbehovet, därvid en viss anslagsökning likväl måste beräknas med hänsyn till såväl den ökade fredstjänstgöringsskyldigheten som till införandet av reservbefälstraktamenten från och med de nya bestämmelsernas ikraftträdande, vilket beräknades sannolikt ske den 1 januari 1944. Medelsbehovet beräknades under nämnda förutsättning för innevarande budgetår till 750,000 kronor och vid genomförd organisation till 1,150,000 kronor.

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår icke föreslagit andra ändrade grunder för beräkning av medelsbehovet under detta anslag än att ämbetsverket hemställt om anvisande av 65,000 kronor

för anordnande av en kurs för utbildning till reservunderofficerare. Härom har marinförvaltningen närmare anfört följande.

Chefen för marinen hade erinrat att 1942 års försvarsbeslut och riksdagens beslut i anslutning till propositionen 1943: 143 bland annat innebure, att vid marinens nya underofficersskola skulle upprättas en särskild reservunderofficerslinje. Visserligen kunde man för marinens underofficersskola icke räkna med att den för flottan och kustartilleriet gemensamma utbildningsorganisationen kunde börja sin verksamhet ännu på ett par år. Men det vore önskvärt och mötte i övrigt icke oöverstigligen hinder att utbildningen till reservunderofficer komme i gång så snart ske kunde. Denna utbildning bleve helt av militär och teknisk art. I och med att hösten 1944 elever från såväl flottan som kustartilleriet bleve kommanderade till försvarets läroverk i Uppsala, bleve belastningen mindre än under nuvarande förhållanden vid flottans och kustartilleriets underofficersskola. Det vore därför med hänsyn till utrymme etc. möjligt att anordna reservunderofficerslinje under utbildningsåret 1944/45. Antalet elever borde beräknas till 52, därav från flottan 35 och från kustartilleriet 17. Eleverna beräknades vara inkallade 9 månader av nästkommande budgetår.

De elever det här vore fråga om syntes vara stamanställda furirer, vilka efter avsked erhöles aspirantanställning i reserven i enlighet med förslagen till de nya reservbefälsförordningarna. Kostnaderna för dessa elever — inklusive sjö tillägg till personalen från flottan under en månads praktisk tjänstgöring under nu ifrågakommande budgetår — beräknades marinförvaltningen till i runt tal 65,000 kronor.

Marinförvaltningen har vidare erinrat om att enligt förenämnda proposition 1943: 143 alla marinunderingenjörer skulle anses tillhöra reserven, till följd varav samtliga marinunderingenjörer borde avlönas från anslaget till personal i marinens reserver, vilket anslag jämväl syntes böra belastas med stipendierna till mariningenjörer av 2. graden i mariningenjörkårens reserv. Rörande medelsbehovet härför har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

Kostnaderna för arvoden till marinunderingenjörer och stipendier till mariningenjörer av 2. graden i mariningenjörkårens reserv hade för innevarande budgetår beräknats till 48,000 kronor. Enligt meddelande från chefen för mariningenjörkåren borde under nästa budgetår beräknas arvoden (stipendier) för mariningenjörsstipendiater, vilka förut varit marinunderingenjörer, dels under hela budgetåret för sex marinunderingenjörer, som beräknades avgå från förordnande under förra delen av år 1944, dels ock under halva budgetåret för tre marinunderingenjörer, som kunde beräknas avgå under senare hälften av budgetåret. Arvoden för marinunderingenjörer kunde beräknas bliva erforderliga dels under tre fjärdedelar av budgetåret för tre marinunderingenjörer, som torde avgå under senare hälften av budgetåret, dels ock under hela budgetåret för fem marinunderingenjörer, som beräknades kunna förordnas därtill den 1 juli 1944. Kostnaderna därför beräknades icke överskrida ovannämnda belopp 48,000 kronor med sådan summa att förevarande förslagsanslag därför behövde ökas.

I enlighet med vad sålunda anförts har marinförvaltningen beräknat anslagsbehovet till $(750,000 + 65,000 =)$ 815,000 kronor, men därvid erinrat att beräkningen vore allenast approximativ och att en bärande anslagsberäkning icke syntes kunna göras förrän återgång till normal budgetredovisning ägt rum.

Såsom marinförvaltningen framhållit torde en tillförlitlig anslagsberäkning icke kunna ske förrän återgång till normal budgetredovisning ägt rum. Jag anser mig kunna biträda marinförvaltningens förslag, att medelsbehovet för avlöning av de personalkategorier, som avlönas från innevarande års anslag, uppskattas till samma belopp som för innevarande budgetår eller 750,000 kronor. I detta belopp ingå kostnaderna för arvoden till marin- underingenjörer och för stipendier till mariningenjörer av 2. graden i mariningenjörskårens reserv. Marinförvaltningen har för nästa budgetår föreslagit vissa jämkningar med avseende å antalet arvoden och stipendier. Ämbetsverket har emellertid upplyst, att kostnaderna härför icke överskrida det för innevarande budgetår för ändamålet beräknade beloppet så mycket, att anslaget av berörda anledning behöver höjas. Mot förslaget i denna del har jag intet att erinra. Utöver förenämnda belopp av 750,000 kronor har marinförvaltningen äskat 65,000 kronor, utgörande de beräknade kostnaderna för anordnande av en kurs för utbildning av furirer till reservunderofficerare. Ifrågavarande utbildning avses enligt reservbefälskungörelsen för marinen den 19 november 1943 för förutvarande fast anställda furirer, vilka vid avgång från manskapsbeställning på aktiv stat beviljats inträde som furir i reserven på villkor att vederbörande i omedelbar anslutning till avgången från aktiv stat genomgå ifrågavarande utbildningskurs. Det angivna beloppet, 65,000 kronor, hänför sig till kostnader för avlöning, inberäknat sjö- tillägg, för ett 50-tal furirer i reserven under genomgången av kursen, vilken beräknats vara i nio månader. Enär kursen synes vara erforderlig för att antalet reservunderofficerare skall kunna uppbringas på avsett sätt, har jag intet att erinra mot att för ändamålet upptages det av marinförvaltningen äskade beloppet. Medelsbehovet under anslaget kan alltså beräknas till $(750,000 + 65,000 =) 815,000$ kronor, innebärande en anslagshöjning med 65,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Avlöningar till personal i marinens reserver* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 815,000 kronor.

[66.] 60. *Marinen: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 330,000
vid genomförd organisation	» 330,000
Budgetåret 1942/43	» 325,000
» 1943/44	» 315,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 667,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i> ; beräknat belopp)	» 400,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras jämlikt en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 121, intagen stat.

Marinförvaltningen har på anförda skäl hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas till 667,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén torde förevarande anslag i avbidan på särskild proposition i ämnet böra upptagas med allenast beräknat belopp. Jag vill emellertid redan nu anförä några synpunkter i fråga om beräkningen av medelsbehovet för avskedspremier. *Marinförvaltningen* har i sin medelsframställning för detta ändamål upptagit ett belopp av 476,800 kronor, innebärande en höjning i jämförelse med innevarande budgetår med mer än 300,000 kronor. Anslagshöjningen har motiverats med att avgången av manskap, berättigat till avskedspremie, under budgetåret 1944/45 beräknats bliva betydligt större än under innevarande budgetår. Enligt vad jag under hand inhämtat har *marinförvaltningen* därvid räknat med de förhållanden, som kunna förväntas föreligga vid övergång från nuvarande beredskapsförhållanden till fredsorganisation. Den avsevärda ökningen av medelsbehovet sammanhänger således med de på grund av beredskapen rådande exceptionella förhållanden. Enär förevarande anslag torde böra beräknas med mera normala fredsförhållanden som utgångspunkt, synes man vid anslagets beräkning böra bortse från den av övergången från beredskapsförhållandena uppkommande ökningen av medelsbehovet. Skulle fredsförhållandena inträda under nästa budgetår och medelsbehovet med anledning därav temporärt ökas, torde merkostnaderna få bestridas genom anslagets överskridande eller, därest förskottsstaten för försvarsväsendet är i kraft, över krigstitel.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen*: *Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.* beräkna ett *förslagsanslag* av 400,000 kronor.

[67.] 61. *Marinen: Ekiperingsersättningar, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 685,000
vid genomförd organisation	» 795,000
Budgetåret 1942/43	» 580,000
» 1943/44	» 580,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 640,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 650,000

Marinförvaltningen har i fråga om medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår anfört följande.

Med hänsyn till såväl tidigare skedda som för nästa budgetår föreslagna öknningar av marinens ordinarie personal syntes en viss förhöjning av anslaget böra ske. Vidare syntes genom riksdagens bifall till propositionen 1943: 143 vissa extra kostnader för ekiperingshjälp åt reservunderofficerare komma att uppstå. Ehuru ytterligare ökning av nu ifrågavarande anslag

för detta ändamål alltså egentligen syntes vara erforderlig, hade marinförvaltningen med hänsyn till att ifrågavarande extra kostnader beräknats vara av engångsnatur ansett, att någon större hänsyn icke behövde tagas därtill vid beräkningen av ifrågavarande förslagsanslag.

I enlighet med vad sålunda anförts och med erinran att bärande beräkning av anslagsbehovet icke kunde göras, innan erfarenhet efter återgång till normal budgetredovisning vunnits angående utgiftsbelastningen å anslaget, beräknade marinförvaltningen anslagsbehovet för nästkommande budgetår till 640,000 kronor.

Såsom vid behandlingen av arméns motsvarande anslag framhållits, var frågan om ekiperingshjälpen till reservpersonalen föremål för behandling vid 1943 års riksdag. De av Kungl. Maj:t i anslutning till riksdagsbeslutet den 19 november 1943 utfärdade bestämmelserna, vilka äga giltighet för tiden den 1 januari—den 30 juni 1944, innebära i huvudsak följande.

Ekiperingshjälp skall vid första anställning utgå med 700 kronor till reservanställd officer och underofficer i kustartilleriets reserv, med 1,000 kronor till annan reservanställd officer och underofficer samt reservanställd mariningenjör, med 400 kronor till värnpliktsavgången officer och underofficer i kustartilleriets reserv samt med 600 kronor till annan värnpliktsavgången officer och underofficer ävensom värnpliktsavgången civilmilitär personal. Vid befordran till kapten eller flaggunderofficer skall ekiperingshjälp utgå med 150 kronor. Slutligen utgår enligt den 24 september 1943 utfärdade bestämmelser ekiperingshjälp med 450 kronor till viss personal å reservstat. De sålunda för innevarande budgetår fastställda grunderna för reservpersonalens rätt till ekiperingshjälp synas böra givas fortsatt giltighet under nästa budgetår.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till 640,000 kronor, innebärande en höjning med 60,000 kronor. Anslagshöjningen har motiverats med de av ämbetsverket för nästa budgetår föreslagna ökningarna av marinen's ordinarie personal. Däremot har ämbetsverket ansett, att ingen större hänsyn behövde tagas till vissa i propositionen 1943: 143 berörda extra ersättningar till underofficerare i reserven. Såsom av nämnda proposition framgår hade framställningar gjorts till Kungl. Maj:t i syfte att bereda vissa underofficerare av 2:a graden i reserven kompensation för utlägg för kappa och sabel, som de nödgats vidkännas vid befordran från flaggkorpral. I propositionen förutsattes, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att med anlitande av förevarande anslag tillmötesgå inkomna framställningar i den utsträckning som kunde anses motiverad. Häremot hade riksdagen intet att erinra. Beslut i frågan har ännu icke meddelats av Kungl. Maj:t. Anmärkas må att ifrågavarande kostnader av 1942 års reservbefälssakkunniga beräknats till 80,000 kronor. Huruvida hela detta belopp kan komma att erfordras kan icke nu bedömas. För egen del vill jag emellertid framhålla, att viss höjning av anslaget torde böra ske för bestridande av dessa extra kostnader.

*Departements-
chefen.*

Enär emellertid marinförvaltningen synes ha räknat med en större anslagshöjning än som kan anses motiverad med hänsyn till personalkadrarnas ökning, torde den ytterligare höjning av anslaget, som kan föranledas av ifrågavarande extra kostnader, kunna begränsas till 10,000 kronor. Jag förordar således, att anslaget till ekiperingsersättningar för nästa budgetår bestämmes till 650,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 70,000 kronor. Jag vill dock framhålla, att en tillförlitlig beräkning av medelsbehovet är synnerligen svår att erhålla under nuvarande förhållanden.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 650,000 kronor.

Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.

[68.] 62. *Marinen*: De värnpliktigas avlöning, *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	3,000,000
vid genomförd organisation	»	3,220,000
Budgetåret 1942/43.....	»	2,700,000
» 1943/44.....	»	2,850,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	3,000,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i> ; beräknat belopp)	»	3,000,000

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknade *marinförvaltningen* medelsbehovet under förevarande anslag till 3,026,000 kronor, varefter ämbetsverket i skrivelse den 14 september 1943, med anmälan om vissa jämkningar i anslagsberäkningarna, angivit medelsbehovet till allenast 3,000,000 kronor.

artements-
chefen.

Under återopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslag för armén får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen*: *De värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 3,000,000 kronor.

[69.] 63. *Marinen*: Familjebidrag åt värnpliktiga, *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	100,000
vid genomförd organisation	»	100,000
Budgetåret 1942/43.....	»	100,000
» 1943/44.....	»	135,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	138,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	140,000

Beträffande gällande bestämmelser rörande fredsfamiljebidragen hänvisas till vad därutinnan anförts under motsvarande anslag för armén.

Marinförvaltningen har beträffande medelsbehovet under budgetåret 1944/45 anfört följande.

Antalet tjänstgöringsdagar för nästkommande budgetår hade beräknats komma att uppgå till 2,516,314. Då motsvarande antal dagar för innevarande budgetår beräknats till 2,457,622, hade man alltså att räkna med en ökning av cirka 2.4 procent. Då nu ifrågavarande anslag måste beräknas under hänsynstagande såväl till de stadgade familjebidragen som även antalet tjänstgöringsdagar, syntes det marinförvaltningen befogat att öka anslaget med i runt tal 3,000 kronor. Anslagsbehovet skulle i så fall bliva 138,000 kronor. Marinförvaltningen ville emellertid framhålla, att ifrågavarande beräkning med hänsyn till att under nuvarande förhållanden någon på erfarenhet grundad uppskattning av medelsbehovet icke vore möjlig måste bliva i hög grad approximativ.

Det av marinförvaltningen för nästkommande budgetår beräknade antalet tjänstgöringsdagar har icke givit mig anledning till erinran. Då ifrågavarande antal överstiger det för innevarande budgetår uppskattade med cirka 2.4 procent, synes mig en motsvarande ökning av anslaget vara motiverad. Medelsbehovet under anslaget skulle således på sätt marinförvaltningen föreslagit för nästa budgetår beräknas till 138,000 kronor eller i avrundat tal 140,000 kronor. Av anslagsökningen i förhållande till de i 1942 års försvarsbeslut gjorda beräkningarna torde 35,000 kronor kunna anses hänförliga till prisstegring, sammanhängande med den av 1942 års riksdag beslutade höjningen av familjebidragens belopp.

*Departements-
chefen.*

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Familjebidrag åt värnpliktiga* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 140,000 kronor.

Sjukvård.

[70.] 64. *Marinen: Sjukvård, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	322,000
vid genomförd organisation	»	350,000
Budgetåret 1942/43	»	300,000
» 1943/44	»	300,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	320,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	320,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt:

1. Sjukvård och begravningshjälp för värnpliktiga, <i>förslagsvis</i>	kronor	98,000
2. Sjukvård och begravningshjälp m. m. enligt manskapsavlöningsreglementet, <i>förslagsvis</i>	»	138,000
3. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet, <i>förslagsvis</i>	»	49,000
4. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet, <i>förslagsvis</i>	»	15,000

Summa kronor 300,000

Anslaget torde för nästa budgetår böra fördelas på motsvarande poster.

1. Sjukvård och begravningshjälp för värnpliktiga. För nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* beräknat antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga till 2,516,314 eller i runt tal 2,500,000. Med ett dagskostnadsbelopp av 4 öre skulle medelsbehovet under förevarande anslagspost utgöra ($2,500,000 \times 0.04 =$) 100,000 kronor.

2. Sjukvård och begravningshjälp m. m. enligt manskapsavlöningsreglementet. För innevarande budgetår ha kostnaderna för det fast anställda manskapets sjukvård beräknats efter ett årligt medelkostnadsbelopp av 20 kronor för beställningshavare. För nästa budgetår har *marinförvaltningen* beräknat antalet beställningshavare av förevarande kategori till 7,319. Med för innevarande budgetår beräknad medelkostnad skulle medelsbehovet under denna anslagspost utgöra ($7,319 \times 20 =$) 146,380 kronor eller, i avrundat tal, 147,000 kronor.

3. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet. *Marinförvaltningen* har beräknat medelsbehovet under denna anslagstitel efter ett oförändrat årligt medelkostnadsbelopp av 20 kronor för varje beställningshavare. Föregående år hade antalet beställningshavare beräknats till 2,742. I detta antal hade icke inräknats de pensionerade officerare och underofficerare, vilka innehade för dylik personal avsedda arvodesbefattningar. Då dessa i och med ikraftträdandet av bestämmelserna rörande arvodesbefattningar för pensionerad personal vid försvarsväsendet vore berättigade till sjukvård i likhet med beställningshavare å aktiv stat, syntes vid beräkning av förevarande anslagspost böra inräknas kostnaderna för denna personal-kategoris sjukvård. Med beaktande därav hade *marinförvaltningen* beräknat antalet beställningshavare till 3,121, varigenom med en vårdkostnad av 20 kronor per år medelsbehovet under denna anslagstitel skulle uppgå till ($3,121 \times 20 =$) 62,420 kronor eller, i avrundat tal, 63,000 kronor.

4. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet. För innevarande budgetår har jämväl för den personal, som avlönas enligt militära icke-ordinariereglementet, räknats med ett årligt medelkostnadsbelopp av 20 kronor. Antalet befattningshavare enligt nämnda reglemente beräknades till 770. Till grund för denna beräkning lågo siffror, som uträknats med hänsyn till då ifrågasatt överföring av lönekostnader till avlöningsanslag. Då med en dylik överföring av lönekostnaderna tills vidare skall anstå, har *marinförvaltningen* beräknat antalet befattningshavare för vilka kostnaderna för sjukvård böra bestridas från förevarande anslagspost till 600. Medelsbehovet under denna anslagstitel för budgetåret 1944/45 skulle sålunda uppgå till ($600 \times 20 =$) 12,000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt upplysning från *marinförvaltningen* har ämbetsverket räknat med att från förevarande anslag skola bestridas kostnader för sjukvård och be-

gravningshjälp till den personal vid marinens marinrättningar, som enligt den vid behandlingen av motsvarande anslag för armén omförmälda kungörelsen den 21 maj 1943 kan beräknas vinna extra ordinarie anställning. Häremot har jag intet att erinra. Då icke heller de av marinförvaltningen i övrigt tillämpade grunderna för beräklandet av medelsbehovet under förevarande anslag givit mig anledning till erinran, förordar jag, att medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår i enlighet med marinförvaltningens förslag beräknas till $(100,000 + 147,000 + 63,000 + 12,000 =)$ 322,000 kronor eller, i avrundat tal, 320,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 20,000 kronor. Genom anslagsbeloppets avrundning nedåt har hänsyn tagits till den överflyttning av sjukvårdskostnader från detta anslag till sjukverkets omkostnadsanslag, som jag vid behandlingen av sistnämnda anslag ämnar föreslå.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Sjukvård för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 320,000 kronor.

[71.] 65. **Marinen: Sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 76,000
vid genomförd organisation	» 80,000
Budgetåret 1942/43	» 70,000
» 1943/44	» 75,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 82,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 80,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt:

1. Fredssjukvårdsmateriel	kronor 50,000
2. Krigssjukvårdsmateriel	» 25,000
Summa kronor 75,000	

Anslaget torde för nästkommande budgetår böra fördelas på enahanda poster.

1. Fredssjukvårdsmateriel. Till grund för beräkningen av anslagsbehovet för fredssjukvårdsmateriel har för innevarande budgetår liksom för övriga försvarsgrenar lagts ett belopp av 1 öre för manskapstjänstgöringsdag. För nästkommande budgetår har *marinförvaltningen* beräknat antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga och fast anställt manskap till 5,130,400. Med ett oförändrat dagskostnadsbelopp av 1 öre skulle medelsbehovet utgöra $(5,130,400 \times 0.01 =)$ i runt tal 50,000 kronor.

2. Krigssjukvårdsmateriel. Medelsbehovet under denna anslagspost har *marinförvaltningen* beräknat till 32,000 kronor, motsvarande en procent av det uppskattade värdet av förefintlig sjukvårdsmateriel, 3,200,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot marinförvaltningens uppskattning av medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår (50,000 + 32,000 =) 82,000 kronor synes intet vara att erinra. Anslaget torde dock kunna avrundas nedåt till 80,000 kronor.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 80,000 kronor.

[72.] 66. *Marinen: Bidrag till utbyggnad av länslasarettet i Karlskrona, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut	kronor	—
Budgetåret 1942/43	»	—
» 1943/44	»	500,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	2,625,000

I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen 1943: 207 framlagda förslag har riksdagen (skrivelse nr 336) dels beslutat, att marinens sjukhus i Karlskrona skall nedläggas och sjukhusets uppgifter övertagas av ett till länslasarettet i Karlskrona förlagt samarbetssjukhus, dels bemyndigat Kungl. Maj:t att med Blekinge läns landsting träffa erforderliga avtal rörande ej mindre utbyggande av länslasarettet i Karlskrona till samarbetssjukhus i enlighet med vissa i propositionen angivna riktlinjer än även de mellan landstinget och staten föreliggande ekonomiska och rättsliga frågorna i samband med vården av militära patienter å länslasarettet.

Kungl. Maj:t har sedermera enligt beslut den 20 augusti 1943 godkänt ett av marinförvaltningen ingivet förslag till avtal med landstinget, enligt vilket — på sätt i propositionen förutsatts — Kungl. Maj:t och kronan förbundit sig att med ett sammanlagt belopp av 3,125,000 kronor deltaga i bestridandet av kostnaderna för om- och tillbyggnad av länslasarettet även som att deltaga i bestridandet av kostnader för vissa inventarier m. m.

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Kungl. Maj:t och kronan åtagit sig att såsom bidrag till kostnaderna för om- och tillbyggnad av länslasarettet tillskjuta ett belopp av 3,125,000 kronor, varav 500,000 kronor anvisats för innevarande budgetår, samt att därutöver deltaga i bestridandet av kostnader för vissa inventarier m. m. Med hänsyn till den takt, i vilken byggnadsarbetena avses skola utföras, torde återstoden av förstnämnda belopp, (3,125,000 — 500,000 =) 2,625,000 kronor, böra ställas till förfogande under nästa budgetår. Enligt vad jag erfarit föreligga däremot ännu svårigheter att bedöma storleken av det ytterligare bidrag, som Kungl. Maj:t och kronan på grund av avtalet med Blekinge läns landsting kan behöva tillskjuta. Medelsäskande för detta ändamål torde därför icke kunna framläggas i detta sammanhang utan bör bliva beroende av särskild framställning i ämnet genom försvarets sjukvårdsförvaltning.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till utbyggnad av länslasarettet i Karlskrona* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,625,000 kronor.

Resor och militärtransporter.**[73.] 67. Marinen: Inskrivnings- och färdkostnader, förslagsanslag.**1942 års försvarsbeslut (under rubriken *De värnpliktigas färdkostnader*):

under uppsättningsperioden	kronor 184,000
vid genomförd organisation	» 200,000
Budgetåret 1942/43.	» 170,000
» 1943/44.	» 170,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 170,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 195,000

Marinförvaltningen har framhållit, att med hänsyn till nu gällande krigsbokföring någon erfarenhet icke vunnits rörande anslagsbelastningen under förevarande rubrik. Då något skäl att nu höja anslaget emellertid icke syntes förefinnas, ifrågasatte marinförvaltningen icke någon ändring av anslaget för nästkommande budgetår.

Ehuru marinförvaltningen föreslagit oförändrat anslag, anser jag mig med hänsyn till den beräknade ökningen av antalet marinen tilldelade värnpliktiga böra räkna med en viss höjning av anslaget, förslagsvis med 10,000 kronor. Vid beräkningen av anslaget för innevarande budgetår synes hänsyn icke ha tagits till de prisstegringar, som inträtt sedan den 1 juli 1941. Dessa torde kunna beräknas till omkring 15,000 kronor. Medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår kan alltså uppskattas till (170,000 + 10,000 + 15,000 =) 195,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Inskrivnings- och färdkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 195,000 kronor.

[74.] 68. Marinen: Reseersättningar m. m., förslagsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 244,000
vid genomförd organisation	» 290,000
Budgetåret 1942/43.	» 210,000
» 1943/44.	» 240,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 279,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 275,000

Det för innevarande budgetår uppförda anslaget är enligt den 30 juni 1943 fastställd stat fördelat på tre poster:

I. Resekostnads- och traktamentsersättningar, <i>förslagsvis</i> . .	kronor 134,000
II. Tjänstgöringstraktamenten, <i>förslagsvis</i>	» 43,000
III. Flyttningersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 63,000

Summa kronor 240,000

Rörande medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har *marinförvaltningen* anfört följande.

För tillgodoseende av de till resekostnads- och traktamentsersättningar hänförliga utgifterna för nästa budgetår hade lokalmyndigheterna i sina förslag till anslagsäskanden begärt ett sammanlagt belopp av 185,250 kronor, innebärande en ökning av det för innevarande budgetår anvisade beloppet med 51,250 kronor. De begärda anslagsförstärkningarna sammanhänge med de ökade kostnader, som föranleddes av den fortsatta utbyggnaden av försvarsorganisationen. Marinförvaltningen beräknade den erforderliga höjningen av anslagsposten till resekostnads- och traktamentsersättningar till 25,000 kronor. Posten syntes alltså böra upptagas till $(134,000 + 25,000 =) 159,000$ kronor. Vidkommande posterna till tjänstgöringstraktamenten och flyttningersättningar syntes jämväl en höjning vara ofrånkomlig. Marinförvaltningen beräknade denna höjning till 7,000 kronor för vardera posten, varför posterna syntes böra upptagas med respektive $(43,000 + 7,000 =) 50,000$ kronor samt $(63,000 + 7,000 =) 70,000$ kronor.

Det erforderliga anslagsbeloppet skulle således utgöra $(159,000 + 50,000 + 70,000 =) 279,000$ kronor. Av detta belopp kunde 39,000 kronor beräknas utgöra prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Departements-
chefen.

Den anslagsökning, som av marinförvaltningen föreslagits, sammanhänger väsentligen med den fortsatta utbyggnaden av försvarsorganisationen och föranleder icke erinran från min sida. Anslaget torde emellertid böra avrundas nedåt till 275,000 kronor, av vilket belopp 40,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Reseersättningar m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 275,000 kronor.

Expenser m. m.

[75.] 69. *Marinen*: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	1,976,000
vid genomförd organisation	»	2,200,000
Budgetåret 1942/43	»	1,800,000
» 1943/44	»	2,100,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	2,300,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	2,200,000

Beträffande anslagsbehovet för nästa budgetår har *marinförvaltningen* anfört följande.

Lokalmyndigheternas äskanden för budgetåret 1944/45 uppginge till sammanlagt 2,811,250 kronor. Myndigheterna syntes emellertid vid sina beräkningar ha påverkats av rådande beredskapsförhållanden. Det angivna beloppet syntes därför kunna minskas. En ökning av medelsbehovet under budgetåret 1944/45 i förhållande till behovet för 1943/44 syntes dock ofrånkomlig på grund av omfattningen av pågående utbyggnad av försvarsanstal-

terna samt tillkomsten av sjökrigsskolan och sjömansskolan. Å andra sidan komme medelsbehovet att minska med 42,000 kronor, därest — på sätt marinförvaltningen vid behandlingen av marinförvaltningens omkostnadsanslag förordat — bränslekostnaderna för marinledningens byggnad överflyttades till marinförvaltningens stat.

En jämförelse mellan den för femårsperioden beräknade årskostnaden, 1,976,000 kronor, och medelsbehovet för budgetåret 1944/45 läte sig icke utan vidare göra. I fråga om prisläget å bränsle för tiden från den 1 juli 1941 hade visserligen i stort sett ingen förändring inträtt beträffande kol och koks och ej heller med avseende å producent-normalpriserna å ved. Däremot hade transport- och distributionskostnaderna ökats, vilket emellertid i viss mån kunde tänkas ha uppvägs av de besparingar å bränsle, som uppstått genom den skärpta bränslekontrollen. Då slutligen vedpriset, om hänsyn toges till bränslevärdet, vore betydligt högre än kokspriset och uppvärmning till största delen måste ske med ved, bidroge denna omständighet till att väsentligt öka kostnaden.

Vad anginge övriga kostnader, som bestredes från anslaget, hade en icke oväsentlig fördyring inträtt i fråga om renhållning och tvätt, jämfört med 1941 års prisnivå. Krigsbokföringen lämnade emellertid icke tillräckligt statistiskt underlag för bedömande vare sig av fördyringen och dess fördelning på olika utgiftsgrupper eller av vad som kunde anses som normala utgifter respektive beredskapskostnader, varför en tillförlitlig beräkning av anslaget för närvarande icke vore möjlig.

Under antagande att, oavsett om beredskapen skulle ha upphört, nu gällande onormala förhållanden icke komme att vara avvecklade vid inträdet av nästa budgetår, hade marinförvaltningen funnit sig böra räkna med ett anslagsbehov av minst 2,300,000 kronor.

Såsom marinförvaltningen framhållit föreligga vissa svårigheter att med större säkerhet beräkna medelsbehovet under förevarande anslag. Ämbetsverket har emellertid med hänsyn till den pågående utbyggnaden av försvarsanstalterna samt tillkomsten av sjökrigsskolan och sjömansskolan räknat med en anslagshöjning för nästa budgetår av 200,000 kronor. Anslagshöjningen torde dock kunna avsevärt begränsas. Sålunda har redan vid beräkningen av innevarande budgetårs anslag hänsyn tagits till sjökrigsskolans nya etablisement. Vidare må framhållas, att kostnader under de senaste åren nedlagts på bränslebesparande åtgärder vid vissa värmeanläggningar, varjämte en effektivisering av bränslekontrollen genomförts. Jag vill även erinra om de besparingar, som beräknats uppkomma genom centralisering av försvarets tvättinrättningar och som, enligt vad i det föregående anförts, förväntas kunna påverka medelsbehovet under en del av nästa budgetår. I enlighet med marinförvaltningens förslag avser jag slutligen att i samband med äskande av marinförvaltningens omkostnadsanslag föreslå, att kostnaderna för uppvärmning av marinledningens byggnad skola utgå av berörda anslag, enligt uppgift av marinförvaltningen medförande ett minskat medelsbehov under förevarande anslag av 42,000 kronor. Å andra sidan må framhållas, att efter beräklandet av anslagsbehovet för innevarande budgetår inträffat en viss prisstegring såvitt avser en del av de ändamål, som beröras av anslaget. Med beaktande av samtliga dessa omständigheter förordar jag, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages med ett belopp av

*Departements-
chefen.*

2,200,000 kronor, innebärande en anslagshöjning av 100,000 kronor. Av anslaget torde, med tillämpande av samma beräkningsgrunder som för arméns motsvarande anslag, 250,000 kronor kunna anses såsom prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,200,000 kronor.

[76.] 70. *Marinen: Övriga expenser m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 402,000
vid genomförd organisation	» 460,000
Budgetåret 1942/43.....	» 332,000
» 1943/44.....	» 350,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>).....	» 468,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 465,000

Marinförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår anfört följande.

I sina förslag till anslagsbelopp för nästa budgetår hade vederbörande lokalmyndigheter i de flesta fall räknat med betydande höjningar av de poster, som stode till deras förfogande under innevarande budgetår. Sammanlagt begärdes ett anslagsbelopp av 579,900 kronor. Särskilt framträdande vore de ökningar som föreslagits av cheferna för Ostkustens och Sydkustens marindistrikt, Karlskrona örlogsvärv samt Blekinge och Göteborgs kustartilleriförsvär, uppgående till respektive 92,000, 18,000, 36,000, 30,600 och 10,500 kronor. Dessa myndigheter hade förklarat sig ha att räkna med synnerligen stora poster för telefonkostnader — bland annat i förekommande fall med anledning av de automatväxlar, som införts. Sålunda upptog chefen för Ostkustens marindistrikt dessa kostnader till 90,000 kronor enligt särskild specifikation, gentemot vilken beräkning anledning till invändning icke syntes föreligga. I övrigt motiverades anslagshöjningarna med de ökade kostnader, som föranleddes av den fortsatta utbyggnaden av försvarsorganisationen. Även om såsom regel intet syntes vara att erinra mot de verkställda beräkningarna av anslagsposterna, borde likväl med iakttagande av sträng sparsamhet en begränsning av utgifterna kunna genomföras. För de myndigheter, vilkas utgifter av ifrågavarande slag skulle bestridas från detta anslag, hade marinförvaltningen således ansett ett belopp av 468,000 kronor oundgängligen nödvändigt. Detta belopp syntes med beaktande av inträffade prisstegringar efter den 1 juli 1941 jämväl kunna inrymmas i den kostnadsram, som uppgjorts för femårsperioden.

Departements-
chefen.

Av det anförda framgår att en betydande anslagsökning föreslagits av marinförvaltningen. Särskilt framträdande är den ökning som belöper på telefonkostnader, framför allt inom Ostkustens marindistrikt, vars telefonväxel vid upprepade tillfällen under de senaste åren måst utbyggas. Ökningen av kostnaderna för telefon torde dock i många fall motsvaras av viss minskning av behovet av ordonnanser och ett effektivare utnyttjande av per-

sonalen i övrigt. Av utredningen synes mig framgå, att en höjning av förevarande anslag är erforderlig, och mot marinförvaltningens beräkning därav har jag intet annat att erinra än att anslaget bör kunna avrundas till 465,000 kronor. Av detta belopp torde 80,000 kronor få anses hänförliga till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Av en utav marinförvaltningen företedd utredning framgår, att erforderliga medel torde kunna ställas till förfogande under förevarande anslag jämväl under återstoden av uppsättningsperioden utan överskridande av det för anslaget för samma period beräknade totalbeloppet, minskat med det belopp som beräknats erforderligt för marin-staben, kustartilleriinspektionen och chefen för kustflottan. Expensmedel för sistnämnda myndigheter avses skola beräknas under marinförvaltningens omkostnadsanslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Övriga *expenser m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 465,000 kronor.

[77.] 71. **Marinen: Publikationstryck, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	92,000
vid genomförd organisation	»	90,000
Budgetåret 1942/43	»	100,000
» 1943/44	»	92,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	92,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	90,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, sid. 124.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår har *marinförvaltningen* — med biträdande av en utav chefen för marin-staben uttalad uppfattning, att anslaget icke borde beräknas med lägre belopp än för innevarande budgetår, enär en omfattande tryckning av böcker, instruktioner m. m. kunde förutses — hemställt, att anslaget måtte upptagas till 92,000 kronor. I anslutning härtill har marinförvaltningen framhållit, att av nämnda belopp 14,000 kronor vore att hänföra till prisstegring efter den 1 juli 1941.

I detta sammanhang torde böra beröras uppkommen fråga rörande bibehållande av det s. k. kaserstryckeriet i Karlskrona.

I av Kungl. Maj:t den 18 december 1936 utfärdade föreskrifter angående användandet och redovisningen av manskapskassor vid marinens förläggningar i land, § 3 mom. 2, stadgas, att annan affärsrörelse än marketenterirörelse icke får bedrivas för manskapskassas räkning utan särskilt medgivande av marinförvaltningen, som jämväl äger fastställa villkoren för bedrivande av sådan rörelse. Dylikt medgivande får lämnas endast beträffande företag, som avser manskapets nytta och trevnad och som endast undantagsvis påfordrar anlitande av militär handräckningspersonal. För användande av kronan tillhöriga byggnader eller

kronans mark för här avsedd affärsrörelses räkning erfordras medgivande av marinförvaltningen, som tillika äger fastställa villkoren härför.

Dessa bestämmelser trädde i kraft den 1 januari 1937. Därest vid utgången av år 1936 för manskapskassans räkning annan affärsrörelse än markententierörrelse bedrevs, skulle dock dylik rörelse utan särskilt tillstånd få fortgå till den 1 juli 1937.

Genom särskilt beslut, för budgetåret 1943/44 den 26 mars 1943, har Kungl. Maj:t emellertid medgivit, att kaserntryckeriet i Karlskrona fortfarande får drivas för manskapskassans räkning. I nyssnämnda beslut har därjämte föreskrivits, att manskapskassans andel av behållna vinstmedel skall begränsas till 15 procent.

I samband med den under punkten 1 omnämnda utredningen rörande ordnandet av tryckningsverksamheten inom försvarsväsendet har övervägts jämväl frågan om kaserntryckeriets ställning. De sakkunniga ha utgått från att kaserntryckeriet icke längre skall bedrivas för manskapskassans räkning. Beträffande de alternativ, som då uppställa sig, har utredningen anfört följande.

Kaserntryckeriet hade med nuvarande administration och arbetsförhållanden lämnat vinst. Det vore emellertid tvivelaktigt, om detta förhållande vid ett förstatligande komme att bestå. Orsakerna härtill kunde sökas framför allt däri, att en höjning av omkostnaderna otvivelaktigt vore att emotse på grund av stegrade utgifter för dels administration, dels arbetslöner och dels lokaler.

Det vore uppenbart, att kaserntryckeriet, som hittills haft förhållandevis låga administrationskostnader, icke, därest staten övertog detsamma, hade möjlighet att på samma sätt som hittills för administrativa uppgifter kunna utnyttja personal vid örlogstationen och manskapskassan utan i så fall bleve nödgat att anställa särskilda tjänstemän för ifrågavarande ändamål. Vad sedan lönekostnaderna beträffade, förhölle det sig för närvarande så, att dessa kunde hållas nere därigenom, att företaget sedan många år i stor utsträckning dreves med anlitande av lärlingar och hjälparbetare. Detta kunde näppeligen fortgå efter ett förstatligande. Utom det att lokalerna syntes olämpliga för tryckeriets drivande, hade från myndigheternas sida framförts önskemål om att disponera desamma för annat ändamål. Vid en förflyttning från örlogstationens kaserner komme kostnaderna för nya lokaler att avsevärt ökas. Granskade man närmare nettovinsten, funne man, att densamma under fredsåren 1935—1938 genomsnittligt uppgått till 9.6 procent eller 4,670 kronor, under det att under beredskapsåren 1939—1941 vinsten stigit till i genomsnitt 20.6 procent eller 25,300 kronor. Härav framginge tydligt, att enbart ökade administrations- och hyreskostnader vid ett förstatligande näppeligen komme att under normala tider täckas av vinstmedel.

Av ovan framförda skäl syntes det således icke vara någon ekonomisk fördel för statsverket, att kaserntryckeriet dreves såsom ett separat statligt företag.

Enligt utredningens uppfattning borde därför den av manskapskassan vid örlogstationen i Karlskrona bedrivna tryckerirörelsen avvecklas. Det lämpligaste syntes härvid vara, att statsverket inlöste kaserntryckeriets inven-

tariet och lager och överläte dessa på statens reproduktionsanstalt. I denna fråga ha de sakkunniga yttrat bland annat följande.

Utredningen och stationschefen i Karlskrona hade enats om att som ensam värderingsman godtaga disponenten E. Eriksson, Stockholm, vilken hade värderat kaserstryckeriets maskiner och övriga inventarier till 34,675 kronor. Det bokförda värdet av papperslagret och övrig material upptoges i 1941 års bokslut till ett värde av 26,000 kronor.

Reproduktionsanstalten hade i skrivelse till utredningen meddelat, att den för sin del intet hade att erinra mot att övertaga inventarierna.

För närvarande funnes viss pensionsberättigad personal vid kaserstryckeriet. Därest denna personal i samband med avvecklingen icke kunde beredas anställning i statens tjänst, uppstode kostnader för uppskjutna livräntor. Det antal arbetare, som kunde ifrågakomma i detta fall, inskränkte sig för närvarande till tre. Tryckeriförståndarens pensionsfråga hade hittills icke blivit ordnad, och han ägde således för närvarande icke pensionsrätt. Med hänsyn till långvarigheten av hans tjänst vid manskapskassan syntes skäl tala för att han av statsmakterna erhöles någon form av ersättning, antingen pension eller engångsersättning.

I de över utredningens förslag avgivna *yttrandena* har anförts bland annat, att ett nedläggande av kaserstryckeriet vore direkt oförmånligt för staten, att tryckeriet givit allenast gynnsamma erfarenheter och att det i konkurrens med andra företag i många fall erbjudit avsevärt lägre priser än dessa, att de skäl, som anförts för en avveckling av tryckeriet, icke vore övertygande samt att några olägenheter icke syntes förenade med att tryckeriet även i fortsättningen drevs av manskapskassan. Å andra sidan ha statskontoret och vissa organisationer förordat utredningens förslag om tryckeriets nedläggande.

Härjämte må nämnas, att föreståndaren för tryckeriet uttalat, att utredningens förslag vore byggt på verklighetsfrämmande antaganden. Den *sannolika* ökningen av omkostnaderna vid ett förstatligande hölle sig omkring 5,000 kronor för år. Då den årliga nettovinsten även för framtiden kunde beräknas till 30,000 kronor, syntes betryggande marginal finnas. Den siffermässiga besparing, verksamheten lämnade vid försvarets blankettryck, utgjorde cirka 45,000 kronor årligen. Avvecklades företaget, förlorades givetvis dessa medel, vartill komme den pension till personalen, som staten finge ikläda sig och som kunde beräknas till omkring 12,000 kronor för år.

Den föreliggande utredningen rörande kaserstryckeriet i Karlskrona har icke övertygat mig om riktigheten av att under nuvarande förhållanden nedlägga tryckeriet. Då några bestämdare slutsatser icke synas kunna dragas rörande tryckeriets ekonomiska bärkraft under normala förhållanden, anser jag mig böra förorda, att detsamma tills vidare med Kungl. Maj:ts medgivande för ett eller två år i sänder bibehålles i manskapskassans regi. I samverkan med riksräkenskapsverket bör dock bokföringen vid tryckeriet ordnas på sådant sätt, att noggranna självkostnadsberäkningar bliva möjliga.

Mot vad marinförvaltningen anförte i fråga om medelsbehovet för nästkommande budgetår under förevarande anslag har jag intet annat att erinra än att anslaget torde kunna avrundas nedåt till 90,000 kronor, av vilket belopp 14,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Departements-
chefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Publikationstryck* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 90,000 kronor.

Mathållning.

[78.] 72. *Marinen: Mathållning, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	9,894,000
vid genomförd organisation	»	11,420,000
Budgetåret 1942/43	»	8,600,000
» 1943/44	»	10,000,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	10,130,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	10,000,000

Medelsbehovet under anslaget för innevarande budgetår beräknades av marinförvaltningen på grundval av en portionskostnad av 1 krona 50 öre vid tjänstgöring i land och 2 kronor 28 öre vid tjänstgöring ombord, varvid i fråga om landportionskostnaden 1 krona 38 öre beräknades motsvara kostnaden för normalportionen samt återstoden, 12 öre, övriga mathållningskostnader. Härutöver beräknades ett belopp av 576,545 kronor till bestående av avlönings- m. fl. kostnader för viss civil personal vid marinens matinrättningar samt 1,200,000 kronor för mässpenningar.

Vid anmälan av anslagsfrågan i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 78, sid. 90) framhöll jag vidkommande beräkningen av skeppsportionspriset, att Kungl. Maj:t genom beslut den 27 november 1942 förordnat, att i förekommande fall vid utspisning av skeppsportion (krigs-skeppsportion) utgående kontant ersättning för ölportion tills vidare från och med den 1 januari 1943 enligt marinförvaltningens närmare bestämmande skulle begränsas till belopp icke överstigande statsverkets verkliga inköpskostnad för ölportionen. Såvitt angående budgetåret 1943/44 syntes därigenom en utgiftsbegränsning av omkring 200,000 kronor bliva möjlig. Jämväl de av marinförvaltningen beräknade kostnaderna för den civila personalen vid marinens matinrättningar syntes vara något för höga. Jag förordade därför en minskning av anslaget från av marinförvaltningen föreslagna 10,270,000 kronor till 10,000,000 kronor.

Beträffande beräkningen av marinens mathållningskostnader för nästa budgetår har *marinförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

Huru priserna å livsmedelsmarknaden komme att ställa sig under budgetåret 1944/45 kunde givetvis icke nu med säkerhet bedömas. Ehuru en viss stegring av livsmedelspriserna ägt rum, ansåge marinförvaltningen sig vid beräkningen av mathållningsanslaget för budgetåret 1944/45 böra utgå från samma belopp för normalportion och för övriga mathållningskostnader som de, vilka legat till grund för beräkningen av innevarande års anslag, d. v. s. 1 krona 38 öre respektive 12 öre. Med hänsyn till Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 27 november 1942 rörande ersättning för ölportion be-

räknades skeppsportionspriset kunna minskas med 10 öre till 2 kronor 18 öre. Därest ett av marinförvaltningen i skrivelse den 7 juli 1943 avgivet förslag angående måltidsdryck vid utspisning av skeppsportion vunne Kungl. Maj:ts bifall, syntes skeppsportionspriset böra beräknas till 2 kronor 12 öre. I avvaktan på beslut i ärendet hade marinförvaltningen vid sin beräkning utgått från ett värde å skeppsportionen av 2 kronor 18 öre.

Antalet tjänstgöringsdagar, som skall läggas till grund för anslagsberäkningen, har marinförvaltningen beräknat till 5,130,400, varav 3,680,400 i land och 1,450,000 ombord. Av sistnämnda antal belöpa omkring 103,000 dagar på den s. k. sjöreserven och Hårsfjärdens depå.

Beträffande beräkningen av medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag har marinförvaltningen anfört följande.

Det sammanlagda antalet husmödrar och biträdande husmödrar vid marinens matinrättningar utgjorde för innevarande budgetår 28. Under budgetåret 1944/45 beräknades detta antal ökas med tre, varav en för Härnösands kustartilleridetachment och två för Karlskrona kustartilleriregemente (Oscarsvärn och Gräsvik). Det sammanlagda antalet husmödrar och biträdande husmödrar komme sålunda att under budgetåret 1944/45 uppgå till 31.

Kostnaderna för avlöning till den kvinnliga extra ordinarie biträdespersonalen vid marinens matinrättningar (beräknad till 270) samt kostnader för tillfällig anställning av biträdespersonal hade upptagits under förslagsanslaget för avlöningar till aktiv personal m. fl.

För avlöning m. m. till manlig civil personal vid matinrättningarna beräknade marinförvaltningen för budgetåret 1944/45 samma belopp, som för ändamålet upptagits i marinförvaltningens skrivelse med utgiftsaskanden för innevarande budgetår. Marinförvaltningen förutsatte, att dessa avlöningskostnader alltså skulle bestridas från mathållningsanslaget.

Kostnaderna å den särskilda anslagsposten till civil personal vid marinens matinrättningar hade i enlighet härmed — enligt en i marinförvaltningens skrivelse intagen tablå — beräknats till sammanlagt 98,700 kronor.

Vid beräkning av kostnaderna för mässpenningar under budgetåret 1944/45 borde dels förutsättas viss ökning av fartygsrustningarna, dels hänsyn tagas till flaggkorpralernas fortsatta uppgående i underofficersgraden. Kostnaderna för mässpenningar syntes med hänsyn härtill böra beräknas till 1,350,000 kronor.

Anslagsbehovet för budgetåret 1944/45 borde på grund härav beräknas till $(3,680,400 \times 1.50 + 1,450,000 \times 2.18 =) 8,681,600$ kronor, ökat med dels det för den särskilda anslagsposten till kostnader för civil personal beräknade beloppet, 98,700 kronor, och dels beräknat belopp för mässpenningar med 1,350,000 kronor.

Enligt marinförvaltningens beräkningar skulle sålunda medelsbehovet i sin helhet uppgå till $(8,681,600 + 98,700 + 1,350,000 =) 10,130,300$ kronor eller, i avrundat tal, 10,130,000 kronor.

Marinförvaltningen har i likhet med arméförvaltningen vid uppskattningen av medelsbehovet under mathållningsanslaget utgått från samma belopp för normalportion och övriga mathållningskostnader som de, vilka legat till grund för beräkningen av anslaget för innevarande budgetår, d. v. s. 1 krona 38 öre respektive 12 öre. Dessa beräkningsgrunder anser jag mig kunna

*Departements-
chefen.*

godtaga. Mot marinförvaltningens beräkning av antalet tjänstgöringsdagar har jag intet annat att erinra än att antalet tjänstgöringsdagar ombord bör minskas med 27,000, motsvarande det antal tjänstgöringsdagar som beräknats för sjökarteverkets fartyg. Den minskning av medelsbehovet under detta anslag, som föranledes härav, motsvaras av en ökning av medelsbehovet under sjökarteverkets omkostnadsanslag.

Med anledning av Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 27 november 1942 rörande nedsättning av ersättningen för ölportion har marinförvaltningen ansett sig kunna räkna med en sänkning av skeppsportionspriset till 2 kronor 18 öre. I skrivelse den 7 juli 1943 har marinförvaltningen föreslagit, att den personalen för närvarande tillkommande rätten till kontant ersättning för indestående måltidsdryck skall upphöra att gälla utom i det fall att portionen i övrigt inestår och ersättning därför enligt gällande föreskrifter utgår. Där emot har rätten till måltidsdryck för personal med sjötjänstgöring eller i sjöreserv föreslagits skola bibehållas i enlighet med vissa i skrivelsen angivna riktlinjer. Marinförvaltningens förslag, över vilket yttranden infordrats från statens krisrevision och försvarsväsendets lönenämnd, torde i avvaktan på viss pågående utredning icke för närvarande kunna underställas Kungl. Maj:ts prövning. Med hänsyn härtill anser jag mig böra vid anslagsberäkningen utgå från det av marinförvaltningen tillämpade skeppsportionspriset, 2 kronor 18 öre. Om i anledning av marinförvaltningens förslag den 7 juli 1943 beslut meddelas av sådan innebörd, att skeppsportionspriset kan beräknas till lägre belopp, får det ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de ändrade bestämmelser rörande anslagets disposition, som på grund därav kunna befinnas erforderliga.

Såsom anförts vid behandlingen av arméns anslag till sjukvård är det min avsikt att föreslå, att kostnaderna för avlöning av köks- och servisbiträden vid försvarets matinrättningar från och med nästa budgetår skola överföras till avlöningsanslag. Jag biträder därför marinförvaltningens förslag, att kostnader för avlöning av sådan personal vid marinens matinrättningar icke skola upptagas under förevarande anslag.

Slutligen må framhållas, att en viss nedskärning av de beräknade kostnaderna för den civila manliga personalen vid marinens matinrättningar och kostnaderna för mässpenningar synes vara möjlig att genomföra.

Med beaktande av här angivna jämkningar synes anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med oförändrat belopp, 10,000,000 kronor. Av detta belopp torde 480,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 10,000,000 kronor.

Intendenturmateriel m. m.

[79.] 73. *Marinen: Beklädnad, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	4,335,000
vid genomförd organisation	»	4,620,000
Budgetåret 1942/43	»	4,065,000
» 1943/44	»	4,300,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	4,400,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	4,325,000

Medelsbehovet för innevarande budgetår har beräknats enligt samma grunder som för motsvarande anslag för armén, eller efter en kostnad av 85 öre för man och tjänstgöringsdag, varefter den erhållna summan ökats med 40,000 kronor, motsvarande vissa avlöningskostnader, vilkas överförande till avlöningsanslag av 1941 års försvarsutredning föreslagits men ännu icke genomförts.

Marinförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår icke ifrågasatt någon ändring i dessa beräkningsgrunder. Då antalet tjänstgöringsdagar beräknats till 5,130,400, varav för flottan 3,307,000 och för kustartilleriet 1,823,400, har sålunda medelsbehovet för beklädnad uppskattats till (5,130,400 $\times$ 0.85 + 40,000 =) 4,400,840 kronor eller, i avrundat tal, 4,400,000 kronor.

Det av *marinförvaltningen* angivna medelsbehovet har beräknats i enlighet med de för innevarande budgetår gällande grunderna och kan av mig godtagas. Dagskostnaden för nästa budgetår torde sålunda kunna fixeras till 85 öre. Anledning synes dock icke föreligga att fortfarande härutöver upptaga ett särskilt belopp för avlöningskostnader. Anmärkas må att detta icke ansetts erforderligt beträffande motsvarande anslag för övriga försvarsgrenar. Medelsbehovet under förevarande anslag skulle därför med utgångspunkt från det av *marinförvaltningen* angivna antalet tjänstgöringsdagar uppgå till 4,360,840 kronor, vilket belopp med hänsyn bland annat till den vid behandlingen av reparationstjänsten torde kunna minskas till 4,325,000 kronor, innebärande en anslagshöjning i förhållande till innevarande budgetår med 25,000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Beklädnad* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,325,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[80.] 74. *Marinen: Kasern- och förplägnadsutredning m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 522,000
vid genomförd organisation	» 510,000
Budgetåret 1942/43	» 570,000
» 1943/44	» 580,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 618,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 600,000

Medelsbehovet för innevarande budgetår har beräknats efter en kostnad av 15 öre per man (mot 14 öre för budgetåret 1941/42) och efter antalet landtjänstgöringsdagar, utökat med 75,000 dagar för sjöreservens manskap. Den erhållna summan har *dels* minskats med 20,000 kronor — varav 16,800 kronor för flottan och 3,200 kronor för kustartilleriet — varmed utgifterna ansetts kunna reduceras på grund av att manskap, som åtnjuter hyresbidrag och inkvartering, själv ombesörjer sin inkvartering, *dels* ökats med ett belopp av 12,800 kronor — varav 7,600 kronor för flottan och 5,200 kronor för kustartilleriet — avsett för anskaffning och underhåll av musikmateriel. Summan har vidare uppräknats med 10,000 kronor, motsvarande vissa avlöningskostnader, vilkas överförande till avlöningsanslag ännu icke genomförts.

I skrivelse den 27 mars 1943 har *marinförvaltningen* hemställt om medgivande att få utan ersättning tillhandahålla handdukar ombord å marinens fartyg för till sjötjänstgöring kommenderat manskap samt härom närmare anført följande.

Enligt gällande sängservisstat tillhandahölles inkasernerat manskap bland annat handdukar. Så vore däremot ej fallet för ombord tjänstgörande, vilka enligt föreskrift i § 84 mom. 3 reglementet för marinen (del II) ålagts att själva medföra handdukar vid sjökommendering. Denna omständighet hade medfört dåliga hygieniska förhållanden beträffande sagda persedel. Samma skäl, som föranlett tilldelning av handdukar till inkasernerat manskap, talade för att så skedde även för sjötjänstgörande personal. Därigenom uppkommande kostnader — beräknade till cirka 25,000 kronor per år — syntes icke vara så betydande, att hinder av sådan anledning borde föreligga.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *marinförvaltningen* därefter anført i huvudsak följande.

Under förutsättning att nyssberörda framställning rörande tillhandahållande av handdukar bifölles, syntes kostnaderna för anskaffning och underhåll, vilka av *marinförvaltningen* beräknats uppgå till omkring 10,000 kronor per år, böra bestridas från kasernutredningsanslaget, från vilket anslaget kostnaderna för handdukar till inkasernerat manskap utginge. För att anslaget skulle kunna bära den därigenom uppkommande kostnadsökningen måste en höjning av detsamma vidtagas. *Marinförvaltningen* hade också konstaterat, att en prisfördyring gjort sig gällande främst å vissa kaserninventarier, ett förhållande, som enligt vad ämbetsverket erfarit, även föranlett arméförvaltningen att för budgetåret 1944/45 räkna med ökat medelsbehov för anskaffning och underhåll av dylika inventarier. Denna prisfördyring hade

för marinens del uppskattats till 27,000 kronor. Marinförvaltningen, som beräknade anslagsbehovet såväl för kaserninventarier som sängservis och förplägnadsutredning på basis av en dagskostnad, ansåge att en höjning av denna med 1 öre vore ofrånkomlig.

Även vid föreslagen höjning av dagskostnaden syntes anslaget i likhet med vad som skett för budgetåret 1943/44 böra uppräknas med 10,000 kronor, motsvarande vissa avlöningskostnader, därest dessa alltjämt icke komme att överföras till avlöningsanslag.

Det belopp, varmed anslaget kunde reduceras på grund av att visst manskap själv ombesörjde sin inkvartering, syntes kunna beräknas oförändrat till 20,000 kronor.

Vad anginge kostnaderna för anskaffning och underhåll av musikmateriel, hade konstaterats, att materielen icke kunnat vidmakthållas i fullgott skick med de begränsade medel, som tidigare avsetts härför. På grund av bristen å instrument vid marinens musikkårer hade personalen till och med i stor utsträckning nödgats använda egna instrument. Enligt försvarsutredningens beräkningar hade till underhåll av musikmateriel för vardera av de mindre musikkårerna vid flygvapnet beräknats 3,000 kronor per år, och i anslaget för flygvapnet innevarande budgetår hade också inräknats medel för dessa musikkårer med nämnda belopp, vilka syntes vara lämpligt avvägda. Musikkårerna vid Karlskrona kustartilleriregemente, Gotlands kustartillerikår och Göteborgs örlogsdepå, vilka vore av samma storlek som de vid flygvapnet uppsatta, borde för ifrågavarande ändamål tilldelas ett belopp av 3,000 kronor vardera, medan den större kåren vid Vaxholms kustartilleriregemente borde tilldelas 3,500 kronor. För de mer än dubbelt större kårerna vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt syntes medel från anslaget böra utgå med högre belopp och beräknade marinförvaltningen 6,000 kronor erforderliga för musikkåren vid Sydkustens marindistrikt, medan för musikkåren vid Ostkustens marindistrikt, som åtnjöte bidrag från musikassa, anslaget syntes kunna begränsas till 4,000 kronor. Totala behovet av medel för underhåll av musikmateriel utgjorde således 22,500 kronor.

Landtjänstgöringsdagarna utgjorde enligt de beräkningsgrunder, som angivits för mathållningsanslaget, 1,960,000 för flottan (varav 103,000 för sjöreserven och Hårsfjärdens depå) samt 1,823,400 för kustartilleriet.

Liksom vid beräkningen av medelsbehovet för innevarande budgetår vore även nu antalet tjänstgöringsdagar i land större än försvarsutredningen beräknat, men detta förhållande kompensades av att antalet tjänstgöringsdagar ombord vore avsevärt mindre än förenämnda utredning förutsatt.

I enlighet med vad sålunda anförts har marinförvaltningen beräknat anslaget på följande sätt.

Flottan.

$1,960,000 \times 0.16 - 16,800 + 13,000 = \dots\dots\dots$ kronor 309,800

Kustartilleriet.

$1,823,400 \times 0.16 - 3,200 + 9,500 = \dots\dots\dots$ kronor 298,044

Summa kronor 607,844

Avlöningskostnader $\dots\dots\dots$ kronor 10,000

Summa summarum kronor 617,844

eller i runt tal 618,000 kronor.

Jag har intet att erinra mot att under förevarande anslag beräknas medel för anskaffning och underhåll av handdukar ombord å marinens fartyg för *Departements-*
chefen.

till sjöttjänstgöring kommenderat manskap. Det av marinförvaltningen för nästa budgetår härför beräknade beloppet, 10,000 kronor, kan jag godtaga.

Vad därefter angår frågan om de på antalet tjänstgöringsdagar grundade beräkningarna av medelsbehovet under anslaget har marinförvaltningen föreslagit en höjning med 1 öre av det dagskostnadsbelopp av 15 öre, på vilket beräkningarna för innevarande budgetår grundats. Höjningen har motiverats med — förutom ökningen av kostnaderna vid tillhandahållande av handdukar till angiven personal — prisstegringar, som beräknats till 27,000 kronor. Enär en höjning av dagskostnadsbeloppet med 1 öre synes ungefärligen motsvara de av marinförvaltningen anmälda kostnadsstegringarna, har jag intet att däremot erinra, varvid jag dock förutsätter, att inom anslagets belopp utan ytterligare höjning skola kunna rymmas vissa kostnader för avlöning av icke-ordinarie personal, vilka för innevarande budgetår beräknats såsom en särskild post. Beträffande frågan om grunderna för beräkningen av detta anslag får jag hänvisa till vad jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag.

Den av marinförvaltningen begärda höjningen av det för musikmateriel beräknade beloppet från 12,800 kronor till 22,500 kronor kan jag endast i så måtto biträda, att jag förordar höjning av beloppet till 15,000 kronor.

Enär jag icke funnit anledning till erinran mot marinförvaltningens beräkningar i övrigt, torde medelsbehovet för nästa budgetår kunna uppskattas till $(3,783,400 \times 0.16 - 20,000 + 15,000 =) 600,344$ kronor, eller i avrundat tal 600,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 20,000 kronor. Av detta belopp torde i enlighet med marinförvaltningens beräkningar 27,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Kasern- och förplägnadsutredning m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 600,000 kronor.

[81.] 75. *Marinen*: Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel m. m., *reservationsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,710,000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåret 1942/43 (anskaffning av viss musikmateriel)	» 14,000
» 1943/44.....	» 3,450,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 4,061,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 3,970,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, sid. 126.

I följande tablå ha sammanställts vissa uppgifter rörande kostnaderna för de olika ändamål, för vilka anslaget beräknats.

Ä n d a m å l	Anvisat för budgetåret 1942/43	Anvisat för budgetåret 1943/44	I försvars- beslutet be- räknade kostnader	Skillnad mellan hittills anvisade be- lopp och i för- svarsbeslutet beräknade kostnader
Inventarier för vissa sjukvårdslokaler		225,000	295,000	70,000
Beklädnad m. m.		1,950,000	6,290,000	4,340,000
Kasernutredning och inventarier för expeditioner, skollokaler, mässar m. m.		1,080,000	1,747,000	667,000
Förplägnadsutredning		175,000	190,000	15,000
Musikmateriel	14,000	20,000	28,000	— 6,000
Summa kronor	14,000	3,450,000	8,550,000	5,086,000

Inventarier för vissa sjukvårdslokaler. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *marinförvaltningen* beräknat behovet av medel för anskaffning av inventarier för vissa sjukvårdslokaler till 70,000 kronor för nämnda budgetår samt anført, att ytterligare medel under återstoden av femårsperioden för närvarande ej beräknades erforderliga.

Beklädnad m. m. I sin skrivelse med anslagsberäkningar för budgetåret 1943/44 framhöll *marinförvaltningen* bland annat, att det såvitt avsåge kustartilleriet vore förenat med vissa svårigheter att beräkna medelsbehovet för ökning av förråden av utrustningspersedlar, emedan ny uniform skulle anläggas, vars sammansättning ej vore slutligt bestämd, varjämte erfarenheter rörande slitningstiden för däri ingående persedlar saknades. Till ledning för beräkningen hade därför tagits motsvarande förhållanden vid lantförsvaret, när den nya kustartilleriuniformen nära överensstämde med arméns.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* erinrat, att bestämmelser rörande den nya kustartilleriuniformen och kustartilleristernas utrustning numera utfärdats, samt vidare anført följande.

En på grundval därav verkställd utredning rörande återstående anskaffningsbehov och kostnaderna därför hade givit vid handen, att även om själva uniformen icke blivit kostsammare än den gamla, så hade fordringarna på en fältmässig utrustning föranlett, att till densamma hörande persedlar — utöver den egentliga beklädnaden — måste anskaffas i större omfattning än försvarsutredningen antagit. Följden hade blivit att kostnaderna för utrustnings- och förrådsbehovens tillgodoseende ställde sig högre än försvarsutredningen beräknat. Emellertid finnes alltjämt behållning å äldre anslag till anskaffning av utrustning åt kustartilleriet till följd av att sådana anskaffningar tidigare med tanke på omuniformeringen uppskjutits i den mån detta varit möjligt. Denna medelstillgång hade dock tydligen tagits i beräkning även av försvarsutredningen. De anförda omständigheterna föranledde därför likväl en merkostnad, som beräknats till 220,000 kronor och som måste läggas till det av utredningen angivna beloppet av 6,290,000 kronor för att erhålla en summa, tillräcklig för genomförande av femårsplanen i förevarande hänseende. Härfor skulle alltså erfordras 6,510,000 kronor.

Medelsbehovet för budgetåret 1944/45 hade marinförvaltningen enligt vedertagna beräkningsgrunder och med hänsyn till redan beslutade och i det föregående föreslagna ytterligare ökningar av personalen beräknat till 2,900,000 kronor. I 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 81) hade uttalats, bland annat, att det syntes sannolikt, att marinens behov av beklädnads- och personlig utrustning utan större olägenheter skulle kunna tillgodoses i långsammare tempo än vad marinförvaltningen förutsatt. Av marinförvaltningen för budgetåret 1943/44 för ändamålet äskade 2,600,000 kronor hade med denna motivering minskats till 1,950,000 kronor. Det vore emellertid nödvändigt att anskaffningen av beklädnad skedde i anslutning till personalens utökning; varom icke, äventyrades möjligheterna att förse personalen med erforderlig utrustning. Den försening av anskaffningsverksamheten, som inträffat, hade redan vållat allvarliga svårigheter i berörda hänseende. Ovan angivet anslagsbehov för budgetåret 1944/45 vore därför beräknat så, att det även innefattade kompensation för nedskärningen av medelsanvisningen för 1943/44.

I skrivelse den 27 mars 1943 har marinförvaltningen på anförda skäl anmält önskemålet att förse ombord å flottans fartyg tjänstgörande manskap med nattdräkter på kronans bekostnad samt därom närmare anført följande.

Vid de inspektioner, som ombord å flottans fartyg förrättats av vederbörande tjänsteläkare, hade vid flera tillfällen påtalats vissa hygieniska olägenheter, vilka hänförde sig till brister i manskapets utrustning med beklädnads- m. fl. persedlar.

Till manskapets sovplatser ombord, vilka i allmänhet utgjordes av kojer, tillhandahölle sålunda kronan filtar men ej lakan. Ej heller erhöles manskapet nattdräkter. En del av manskapet skaffade sig sådana på egen bekostnad, men flertalet vore utan och låge därför under natten i sina mer eller mindre nedsmutsade kalsonger och undertröjor eller, under den varma delen av året, nakna i direkt kontakt med filten och kojen, som impregnerades med svett och utsöndringar från huden. Detta förhållande framstode såsom ohygieniskt, särskilt med hänsyn till de mycket knappa förläggningsutrymmena ombord. Marinförvaltningen hade gjort en utredning angående konsekvenserna med avseende å materialbehov och kostnader, därest ombord tjänstgörande manskap skulle förseas med nattdräkter. Därvid hade det visat sig att, trots nuvarande försörjningsläge, tillgången på bomullsvävnader ansåges medgiva realiserandet av ifrågavarande önskemål. Kostnaderna beräknades, med nuvarande personalstyrka ombord, uppgå till cirka 130,000 kronor för engångsanskaffning och 70,000 kronor för årligt underhåll.

För i land tjänstgörande manskap kunde särskild nattbeklädnad undvaras med mindre olägenhet, enär lakan inginge i gällande sängservisstat för inkasernerad personal. Att under rådande förhållanden införa nattdräkt för sådan personal syntes av kostnadsskäl icke kunna ifrågakomma.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har marinförvaltningen anført att, därest Kungl. Maj:t funne sig vilja äska medel för ifrågavarande ändamål, dessa syntes böra inräknas i anslagsposten till beklädnad, vilken således borde upptagas med $(2,900,000 + 140,000 =)$ 3,030,000 kronor. Kostnaderna för underhåll av nattdräkter, som utlämnades såsom lån ombord, förutsattes skola utgå från anslaget av flottans övningar och rymmas inom ramen av för detta anslag beräknat belopp.

Kasernutredning och inventarier för expeditioner, skollokaler, mässar m. m. I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *marinförvaltningen* beräknat kostnaderna för anskaffning av inventarier av här avsett slag enligt prisnivån den 1 juli 1941 till 1,977,000 kronor för hela femårsperioden eller 230,000 kronor mer än enligt försvarsbeslutet. *Marinförvaltningen* har i anslutning härtill närmare anfört följande.

Ämbetsverket hade sökt iakttaga all möjlig sparsamhet och avsevärt beskurit av lokalmyndigheterna anmälda anskaffningsbehov. Försvarsutredningens beräkning hade emellertid visat sig vara i många avseenden ofullständig. Detta vore förklarligt, enär byggnadsprogrammet då icke varit tillräckligt utformat för att en tillförlitlig beräkning av medelsbehovet för inventarier och dylik utrustning skulle kunna åstadkommas. Sålunda hade nya expeditions- och skollokaler tillkommit och därför krävt utrustning i större utsträckning än utredningen förutsatt. En annan anledning till kostnadsökningen vore statsmakternas beslut att, med frångående av försvarsutredningens förslag, förlägga kustartilleriregementet i Karlskrona till grenadjärkasernen vid Gräsvik och sjömansskolan till nuvarande kustartillerikasernen. Därigenom hade ett något ökat behov av inventarieutrustning uppkommit. Därtill komme att i kustartillerikasernen befintliga väggfasta manskapsskåp befunnits vara i så bristfälligt skick, att det ej lönade sig att istandsätta dem. De måste därför slopas i samband med ändrings- och renoveringsarbetena i stadskasernen och ersättas med nya. Slutligen hade viss utrustning måst anskaffas för manskapsbarack, marketenteri och expeditionsbarack, som uppförts vid Stockholms örlogsstation och som försvarsutredningen ej räknat med.

Anslagsbehovet för ifrågavarande ändamål för tiden intill den 1 juli 1945 beräknades enligt prisnivån 1941 till 747,000 kronor utöver för innevarande budgetår anvisade medel. Därtill borde läggas merkostnad på grund av hittills inträffade prisstegringar, beräknad till 195,000 kronor. Tillsammans erfordrades alltså 942,000 kronor.

Förplägnadsutredning. *Marinförvaltningen* har anfört, att på grund av inträffade prisstegringar den för budgetåret 1943/44 anvisade anslagsposten, 175,000 kronor, behövde förstärkas för att bli tillräcklig för därmed avsedda anskaffningar. Den erforderliga förhöjningen beräknades till 19,000 kronor. Frånsett denna ökning beräknades kostnaderna för ifrågavarande ändamål stanna inom femårsplanens kostnadsram. Det återstående beloppet $(190,000 - 175,000 =)$ 15,000 kronor syntes emellertid icke behöva anvisas tidigare än för budgetåret 1945/46.

I enlighet med det anförda har *marinförvaltningen* beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till $(70,000 + 3,030,000 + 942,000 + 19,000 =)$ 4,061,000 kronor.

Ämbetsverket har i anslutning härtill förklarat, att frågan, huruvida angivna av prisstegringar ej betingade kostnadsökningar kunde rymmas inom försvarsbeslutets kostnadsram, syntes få upptagas till behandling i samband med slutlig beräkning av anslagsbehoven för senare delen av femårsperioden, då de verkliga utgifterna bättre kunde överblickas.

Departementss-
chefen.

Marinförvaltningen har upptagit medelsbehovet för *inventarier för vissa sjukvårdslokaler* till 70,000 kronor och beräknar, att ytterligare medel under femårsperioden ej skola finnas erforderliga, varför anslagsbehovet i denna del skulle komma att överensstämma med vad i försvarsbeslutet beräknats. Med hänsyn härtill har jag intet att erinra mot marinförvaltningens förslag.

Vad därefter angår medelsbehovet för *beklädnad m. m.* torde först böra beröras frågan om tillhandahållande av nattdräkter för manskap ombord å flottans fartyg. Denna fråga har upprepade gånger varit föremål för prövning inom marinförvaltningen, men ämbetsverket har av ekonomiska skäl icke ansett sig böra göra framställning i ämnet. Emellertid synes frågan nu böra bringas till sin lösning. Vid förläggning ombord kunna med hänsyn till förläggningsförhållandena lakan som regel icke användas. Manskapet erhåller därför endast filter och kuddar. Det är givetvis tillåtet att använda egna nattkläder men flertalet av manskapet torde av ekonomiska eller andra skäl underlåta detta. Kostnaderna för tillhandahållandet av nattdräkter till manskap, som tjänstgör ombord å flottans fartyg, ha nu av marinförvaltningen beräknats till 130,000 kronor. Ehuru dessa kostnader icke tagits i beräkning i samband med försvarsbeslutet, finner jag mig med hänsyn till de hygieniska olägenheter, som vållas av de nuvarande förhållandena, böra förorda, att medel för ändamålet beräknas för nästa budgetår. Vad angår medelsbehovet i övrigt för beklädnad m. m. framgår av marinförvaltningens utredning, att det totala medelsbehovet under femårsperioden 1942/47 beräknas komma att med 220,000 kronor överstiga de i försvarsbeslutet för ändamålet upptagna kostnaderna. Kostnadsökningen angives främst hänföra sig till det med den nya kustartilleriuniformen sammanhängande behovet av ökad fältmässig utrustning. Enligt vad jag erfarit har marinförvaltningen härvid tillämpat beräkningsgrunder som avvika från de av arméförvaltningen tillämpade. Anledning till avvikelse från sistnämnda beräkningsgrunder synes icke föreligga, och jag förutsätter därför, att marinförvaltningen vid upprättandet av den slutliga anskaffningsplanen för beklädnad m. m. utgår från arméförvaltningens beräkningsgrunder. Enär emellertid, enligt vad som upplysts från marinförvaltningen, anskaffningskostnaderna, om dessa grunder tillämpas, icke torde komma att mera avsevärt avvika från det av marinförvaltningen avgivna beloppet, finner jag mig för närvarande icke böra rikta erinran mot detsamma. För nästa budgetår har marinförvaltningen ansett ett belopp av 2,900,000 kronor erforderligt. Med hänsyn till angelägenheten av att beklädnadsanskaffningen sker i takt med personalökningarna har jag intet att erinra mot att sistnämnda belopp upptages under förevarande anslag för nästa budgetår. Jag förutsätter emellertid, att marinförvaltningen skall vidtaga alla nödiga åtgärder i syfte att begränsa medelsbehovet för beklädnad till det i försvarsbeslutet beräknade beloppet.

Jämväl i fråga om anskaffning av *kasernutredning och inventarier för expeditioner, skollokaler, mässar m. m.* har marinförvaltningen räknat med merkostnader, uppgående till 230,000 kronor för hela femårsperioden, i förhållande till vad som i försvarsbeslutet förutsatts. Anledningen härtill har

angivits vara — förutom svårigheten att utan exakt utformning av byggnadsprogrammet tillförlitligt beräkna medelsbehovet — att byggnadsprogrammet såvitt avser ordnandet av vissa förlägningsfrågor i Karlskrona erhållit en annan utformning än som i försvarsbeslutet förutsatts ävensom att vissa byggnadsobjekt tillkommit utöver de i försvarsbeslutet upptagna. För nästa budgetår har marinförvaltningen äskat 942,000 kronor, varav 195,000 kronor hänförs till prisstegring sedan den 1 juli 1941. För egen del vill jag framhålla, att jag visserligen finner de av marinförvaltningen anförda skälen tala för en vidgning av den för ändamålet angivna kostnadsramen men att jag med hänsyn till angelägenheten att i görligaste mån begränsa kostnadsökningarna icke kan tillstyrka anvisande av så stort belopp som av ämbetsverket föreslagits. Med iakttagande av särskild sparsamhet och utnyttjande i görligaste mån av redan befintliga inventarier bör ett belopp av 850,000 kronor, varav 175,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941, vara tillräckligt för nästa budgetår. Jag utgår därvid från att det skall bli marinförvaltningen möjligt att genom fortsatta besparingsåtgärder nedbringa det totala medelsbehovet under femårsperioden för kasernutredning och inventarier i övrigt, beräknat enligt prisläget den 1 juli 1941, till högst 1,900,000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till försvarsbeslutets kostnadskalkyler med i runt tal 150,000 kronor.

Mot det av marinförvaltningen anmälda medelsbehovet för täckande av prisstegring å *förplägnadsutredning*, 19,000 kronor, har jag intet att erinra.

I anslutning till det anförda uppskattar jag således medelsbehovet under anslaget till (70,000 + 130,000 + 2,900,000 + 850,000 + 19,000 =) 3,969,000 kronor eller i avrundat tal 3,970,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Engångskostnader för anskaffning av *intendenturmateriel m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,970,000 kronor.

Undervisning och övningar.

[82.] 76. *Marinen: Undervisningsmateriel m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	117,000
vid genomförd organisation	»	135,000
Budgetåret 1942/43	»	100,000
» 1943/44	»	105,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	160,200
» » (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	140,000

I 1942 års försvarsbeslut förutsattes, att från anslaget skulle bestridas, förutom kostnaderna för undervisningsmateriel vid marinens skolor samt för läroböcker m. m., jämväl kostnader för militär undervisningsfilm och

underhåll av filmdepåer. Sistnämnda kostnader ha emellertid från och med budgetåret 1943/44 överförts å annat anslag. Anslagets fördelning för innevarande budgetår samt av marinförvaltningen för nästa budgetår äskade belopp framgår av följande tablå.

	Budgetåret 1943/44	Budgetåret 1944/45
1. Sjökrigshögskolan.....	5,000	5,000
2. Sjökrigsskolan.....	50,000	50,000
3. Enligt närmare fördelning av chefen för marinen:		
Flottans sjömansskola	10,000	20,000
» underbefälsskolor.....	5,000	20,200
» underofficersskolor	6,000	19,500
Kustartilleriets rekrytskolor	9,700	} 31,500
» underbefälsskolor	4,800	
» underofficersskola	2,000	
4. Ersättningar enligt Kungl. Maj:ts bestäm- mande för utarbetande eller omarbetning av läroböcker, beskrivningar och regle- menten m. m.	12,500	12,500
Summa kronor	105,000	160,200

Till närmare motivering för sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *marinförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

Anslagsposterna 1, 2 och 4 hade av marinförvaltningen upptagits med oförändrade belopp. Beträffande anslagsposten 3 hade chefen för marinen beträffande flottans skolor framhållit, att de för innevarande budgetår upptagna delposterna icke motsvarade det aktuella fredsbehovet, sådant det nu kunde bedömas, sedan konsekvenserna av den nya organisationen börjat framträda. Av samma anledning hade inspektören för kustartilleriet ansett erforderligt med viss höjning av de för kustartilleriets rekryt- och underbefälsskolor beräknade beloppen, under det att delposten till kustartilleriets underofficersskola på grund av beräknat mindre antal elever under budgetåret 1944/45 endast upptagits med 1,500 kronor. Av det sammanlagda medelsbehovet under anslaget, 160,200 kronor, beräknades omkring 7,000 kronor vara att hänföra till mellan den 1 juli 1941 och den 1 juli 1943 inträffad prisstegring å materielen.

Den väsentliga höjningen av medelsbehovet beträffande de under 3. upptagna delposterna vore — såsom chefen för marinen i sin skrivelse framhållit — huvudsakligen beroende på att resultatet av omorganisationen av undervisningsverksamheten inom marinen nu först börjat framträda. Därtill komme att det på grund av tillämpad krigsbokföring under föregående budgetår icke funnits tillförlitliga statistiska uppgifter att lägga till grund för anslagsberäkningarna, varför dessa blivit synnerligen osäkra. Ehuru bättre underlag för beräkningen av här avsedda kostnader nu erhållits, finge marinförvaltningen emellertid framhålla, att densamma alltjämt vore förknippad med en viss osäkerhet, då någon erfarenhet rörande ifrågavarande utgifter efter den nya organisationens genomförande givetvis ännu icke kunnat vinnas. Av ovan anförda skäl hade marinförvaltningen icke något att erinra mot de av chefen för marinen och inspektören för kustartilleriet föreslagna anslagshöjningarna.

Marinförvaltningen har, i anslutning till förslag av chefen för marinen och inspektören för kustartilleriet, förordat en höjning av förevarande anslag med icke mindre än 55,200 kronor. Anslagshöjningen har motiverats med att konsekvenserna av den i försvarsbeslutet fastställda nya utbildningsorganisationen för marinen nu börjat framträda. För egen del vill jag framhålla, att det naturligtvis för vinnande av goda utbildningsresultat är av vikt, att undervisningsmateriel o. dyl. finnes att tillgå i erforderlig omfattning. Emellertid torde utan eftersättande av utbildningskraven anslaget kunna upptagas med lägre belopp än marinförvaltningen föreslagit. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 140,000 kronor, av vilket belopp 6,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring efter den 1 juli 1941. Anmärkas må, att det även med den sålunda förordade anslagsbegränsningen torde möta svårigheter att hålla kostnaderna för ifrågavarande ändamål under hela femårsperioden 1942/47 inom den där för beräknade kostnadsramen. Anslagshöjningen utgör 35,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 140,000 kronor.

[83.] 77. *Marinen: Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m., reservationsanslag.* Motsvarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget under benämningen »*Marinen: Vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m.*» 1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	180,000
vid genomförd organisation	»	210,000
Budgetåret 1942/43	»	155,000
» 1943/44	»	190,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	211,250
» » (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	210,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras, på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, sid. 127 f., under tvenne titlar, nämligen *I. De fasta undervisningsverken* samt *II. Särskilda skolor och utbildningskurser m. m.*

Anslagsfördelningen beträffande titel I samt de av marinförvaltningen för nästa budgetår under samma titel äskade beloppen framgå av följande tablå.

	Budgetåret 1943/44	Budgetåret 1944/45
1. Sjökrigshögskolan	5,000	6,000
2. Sjökrigsskolan	39,000	39,000
3. Enligt närmare fördelning av chefen för marinen:		
Flottans sjömansskola	15,000	15,000
» underbefälsskolor	8,000	16,000
» underofficersskolor	10,000	20,000

	Budgetåret 1943/44	Budgetåret 1944/45
Kustartilleriets rekrytskolor.....	7,500	10,000
underbefälsskolor	4,000	5,000
» underofficersskola	5,000	3,750
4. Premier i furirs- och underofficersskolor enligt fördelning av marinförvaltningen:		
Flottan	1,150	1,150
Kustartilleriet.....	350	350
Summa kronor	95,000	116,250

Till närmare motivering för anslagsäskandena under titel I har *marinförvaltningen* anført att anslagshöjningen såvitt avsåge sjökrigshögskolan föranleddes av ökat antal elever. Anslagsökningarna i övrigt betingades av samma skäl som anförts beträffande anslaget till undervisningsmateriel.

Anslagsbehovet under titel II har marinförvaltningen beräknat till enahanda belopp som för innevarande budgetår, eller 95,000 kronor.

I enlighet med vad sålunda anförts har marinförvaltningen beräknat hela medelsbehovet under anslaget till $(116,250 + 95,000 =)$ 211,250 kronor. Av detta belopp ha 10,000 kronor angivits vara att hänföra till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Marinförvaltningen har framhållit, att i det beräknade anslagsbehovet bland annat även inginge kostnader för sjömilitära kurser för fartygsbefäl och manskap ur handelsflottan samt för sjömilitär utbildning vid navigationsskolorna, 10,000 kronor, vilka kostnader jämte kostnaderna för en marinläkarkurs, tillhopa 22,500 kronor, icke medtagits i det enligt försvarsplanen beräknade beloppet.

Departements-
chefen.

Jämväl beträffande förevarande anslag har marinförvaltningen ansett viss anslagshöjning erforderlig, varvid åberopats samma skäl som i fråga om anslaget till undervisningsmateriel m. m., eller den pågående omorganisationen av marinens undervisningsverksamhet. Det äskade beloppet överstiger det i försvarsbeslutet såsom genomsnitt för femårsperioden 1942/47 beräknade beloppet för förevarande ändamål med icke mindre än 31,250 kronor. Emellertid är att märka, att i det äskade beloppet, liksom i anslaget för innevarande budgetår, inräknats vissa kostnader för sjömilitära kurser för personal ur handelsflottan m. m. samt för en marinläkarkurs, tillhopa 22,500 kronor, vilka icke förutsetts i försvarsbeslutet. Ehuru det med hänsyn till dessa merkostnader skulle vara önskvärt, om övriga kostnader, som bestridas från förevarande anslag, kunde i viss mån begränsas, anser jag mig icke kunna förorda annan begränsning av anslaget än att det samma avrundas nedåt till 210,000 kronor. Av detta belopp torde 10,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén läser anslaget i fortsättningen böra benämnas »Marinen: Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m.»

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 210,000 kronor.

[84.] 78. *Marinen: Flottans övningar, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	13,250,000
vid genomförd organisation.....	»	17,800,000
Budgetåret 1942/43	»	10,900,000
» 1943/44	»	12,300,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	21,983,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	21,700,000

Anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 128 f.

Rörande medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har *marinchefen* i skrivelse till *marinförvaltningen* anfört följande.

I avsaknad av övningsstatistik och med hänsyn till omöjligheten att nu planera rustningen för en så avlägsen tidpunkt, varom här vore fråga, vore det jämväl med beaktande av det vanskliga i att bedöma kommande prisutveckling beträffande olika förnödenheter praktiskt taget ogörligt att framlägga en rättvisande beräkning av ifrågavarande anslag.

Då vidare anslagsberäkningen för budgetåret 1943/44 varit baserad på ytterst osäkra grunder funne *marinchefen* riktigare att såsom medelsbehov under anslaget för budgetåret 1944/45 upptaga det under uppsättningsperioden beräknade beloppet, 13,250,000 kronor.

I anslutning härtill har *marinförvaltningen* anfört följande.

Marinförvaltningen måste i likhet med *chefen* för *marinen* framhålla, att det för närvarande vore omöjligt att på ett fullt tillförlitligt sätt beräkna kostnaderna för flottans övningar under fredsförhållanden och anslöte sig till vad *marinchefen* anfört. Förslaget innebure en anslagsökning i förhållande till föregående budgetår med 950,000 kronor. Någon möjlighet att i siffror angiva huru stor del av det ökade anslagsbehovet, som föranletts av mellan den 1 juli 1941 och den 1 juli 1943 inträffade prisstegringar funnes för närvarande icke. I propositionen 1942: 266 (sid. 104) hade föredragande departementschefen bland annat uttalat, att samtliga förekommande kostnader för uttagning av fartyg borde bestridas från ett särskilt å riksstaten uppfört anslag. Då tillräcklig erfarenhet ännu icke vunnits i fråga om anslagsbelastningen för ifrågavarande ändamål, hade *marinförvaltningen*, såsom under föregående budgetår, förutsatt, att nämnda kostnader — bortsett från arvoden till sekreterare och biträdande portvakt i fartygsuttagskommissionen — jämväl för nästa budgetår borde utgå från övningsanslaget.

Sedan *marinförvaltningen* anmodats att verkställa en närmare utredning rörande medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår, har från ämbetsverket inkommit en den 6 november 1943 dagtecknad promemoria, av vilken framgår, att den verkställda utredningen med hänsyn till krigsbokföringen måst baseras på siffermateriel från budgetåret 1938/39 med viss i promemorian närmare angiven uppräkningsplan. Den rustningsplan, enligt vilken

övningskostnaderna beräknats, har angivits vara i stort sett densamma som legat till grund för 1941 års försvarsutrednings motsvarande beräkning, dock med de avvikelser som betingades av viss förskjutning i fartygsmaterielens färdigställande.

I promemorian har vidare meddelats, att från marinstaben lämnats i huvudsak följande uppgifter.

Den stora posten i anslaget till flottans övningar utgjordes av »Direkta av fartygsexpeditioner föranledda kostnader», som i sig inneslöte tre huvudgrupper, maskinutredning, ammunitionsutredning och övriga kostnader.

Vid beräkning av övningskostnaderna för budgetåret 1944/45 med utgångspunkt från prisnivån den 1 juli 1941 hade ett procentuellt tillägg gjorts till 1938/39 års priser med 150 procent på maskinutredning (utlämningspris på pannbrännolja hade varit 150 kronor per ton), 35 procent på ammunitionsutredning samt 15 procent på övriga utgifter, vilka procentsatser i det närmaste motsvarat prishöjningen.

Prisutvecklingen från 1 juli 1941 till 1 juli 1943 hade nödvändiggjort en ytterligare uppräknig. Med hänsyn till att pannbrännoljan — med en beräknad fredskonsumtion budgetåret 1944/45 om cirka 47,000 ton — vore den dominerande faktorn i övningskostnadsberäkningen hade, beroende på vilket brännoljepris som bedömdes vara det troliga, två alternativ upptagits.

Enligt alternativ I hade maskinutredningen med utgångspunkt från budgetåret 1938/39 ökat med 300 procent. Därvid hade förutsatts, att utlämningspriset å pannbrännolja satts till 225 kronor per ton eller det medelpris, som beräknats å importerad olja under år 1943.

Enligt alternativ II hade maskinutredningen med utgångspunkt från budgetåret 1938/39 ökat med 600 procent. Därvid hade förutsatts, att utlämningspriset på pannbrännolja vore 450 kronor per ton, eller det utlämningspris, som marinförvaltningen den 2 december 1942 fastställt att gälla tills vidare.

I båda alternativen hade ammunitionsutredningen med samma utgångspunkt ökat med 60 procent och övriga utgifter med 17 procent.

Därtill komme visst belopp för kostnader i land, målflygning, krigsövningar samt oförutsedda utgifter.

I promemorian har vidare anförts, att enligt en inom marinförvaltningen utförd beräkning medelkostnaden för brännolja, som inköpts för marinens räkning under tiden den 1 oktober 1942—den 30 september 1943 uppginge till omkring 280 kronor per ton, varvid hänsyn tagits till såväl importerad olja som till olja från Kvarntorp- och Kinnekulleverken. Med utgångspunkt från detta oljepris kunde alltså ett tredje alternativ erhållas.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår enligt förenämnda alternativ i fråga om prisstegringsberäkningarna har i promemorian angivits på sätt framgår av följande sammanställning.

	Prisnivån 1938/39	Prisnivån 1/1 41	Prisnivån 1/1 43		
			Alt. I	Alt. II	Alt. III
Fartygsexp.	5,818,000	11,893,000	17,730,000	28,730,000	20,483,000
Kostnader i land m. m.	945,000	1,250,000	1,500,000	1,500,000	1,500,000
Summa	6,763,000	13,143,000	19,230,000	30,230,000	21,983,000

Kostnadsstegringen från den 1 juli 1941 till den 1 juli 1943 skulle sålunda utgöra, enligt alternativ I omkring 6,100,000 kronor, enligt alternativ II omkring 17,100,000 kronor och enligt alternativ III omkring 8,800,000 kronor.

I promemorian har anförts, att i beloppet för fartygsexpeditioner inginge kostnader för maskinutredning (bland annat olja), ammunitionsutredning och övriga kostnader såväl för kustflottan, sjökrigsskole-, minskole- och artilleriskoleavdelningarna som för depåerna. De övriga anslagsposterna hade i promemorian sammanförts under beteckningen kostnaderna i land m. m.

Slutligen har i promemorian understrukits, att de framlagda beräkningarna rörande övningskostnaderna — oavsett svårigheten att få fram ett tillförlitligt oljepris — till följd av en mängd svårberäkneliga faktorer vore synnerligen osäkra.

Enligt den numera av marinförvaltningen förebragta utredningen skulle kostnaderna för flottans övningar för nästa budgetår, med prisläget den 1 juli 1941 såsom utgångspunkt, utgöra 13,143,000 kronor, medan genomsnittskostnaden för uppsättningsperioden i försvarsbeslutet beräknats till 13,250,000 kronor. Ehuru det självfallet, såsom ämbetsverket framhållit, är svårt att under nu rådande förhållanden tillförlitligt beräkna medelsbehovet, torde de framlagda beräkningarna böra i huvudsak godkännas. Jag utgår dock från att kostnaderna enligt det angivna prisläget skola kunna begränsas till 13,000,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Av marinförvaltningens utredning framgår, att det under rådande förhållanden är förenat med stora svårigheter att med högre grad av säkerhet beräkna merkostnaderna under nästa budgetår på grund av prisstegringar. Av nära nog utslagsgivande betydelse är här priset på brännolja, vilket under de senaste åren fluktuerat avsevärt och bland annat är beroende av en sådan osäker faktor som lejdtrafikens upprätthållande. Vid övervägande av de olika alternativ beträffande prisstegringens beräknande, som av marinförvaltningen framlagts, har jag ansett mig böra ansluta mig till det, som grundar sig på medelkostnaden för de av marinen under det senaste året inköpta brännoljorna. Med denna beräkningsgrund kan prisstegringen å förenämnda belopp av 13,000,000 kronor uppskattas till i runt tal 8,700,000 kronor. Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår skulle alltså utgöra (13,000,000 + 8,700,000 =) 21,700,000 kronor, innebärande en anslagsökning med 9,400,000 kronor, väsentligen föranledd av prisstegringar.

En höjning av anslaget på sätt här föreslagits skulle vid fallande prisnivå medföra, att den verkliga medelsanvisningen bleve rikligare än som vid anslagets beräknande förutsatts, och kunna skapa förutsättning för en icke avsedd utvidgning av den i fredstid bedrivna verksamheten. Motsvarande förhållande föreligger beträffande flertalet andra riksstatsanslag, vid vilkas beräknande hänsyn måste tagas till växlingar i prisläget, men framträder i allmänhet icke lika markerat som i de fall, då anslagsberäkningarna äro beroende av en i nuvarande läge i prishänseende så labil förbrukningsvara som brännolja. Jag utgår därför från att förevarande anslag ställes till marinförvaltningens förfogande endast i den mån så påkallas med hänsyn till det under nästa budgetår aktuella prisläget å brännolja. En sänkning av oljepriserna under den nivå, som vid anslagsberäkningen förutsatts, kommer alltså

att motsvaras av minskad medelsanvisning. Den reservation å anslaget, som i sådant fall uppkommer, därest krigstitelredovisning icke tillämpas, bör självfallet beaktas vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1945/46. En motsvarande anordning bör vidtagas jämväl beträffande flygvapnets övningsanslag.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Flottans övningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 21,700,000 kronor.

[85.] 79. **Marinen: Kustartilleriets övningar, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,893,000
vid genomförd organisation	» 2,375,000
Budgetåret 1942/43.....	» 1,630,000
» 1943/44.....	» 2,000,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 2,187,000
» » (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 2,050,000

Anslaget disponeras för innevarande budgetår på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, sid. 129.

Marinförvaltningen har beträffande beräkningen av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår hänvisat till *inspektörens för kustartilleriet* framställning i ämnet, i vilken anförts i huvudsak följande.

1. Kustartilleriets övningar i allmänhet. För kustartilleriförbandens övningar i allmänhet hade för innevarande budgetår anvisats 1,915,300 kronor. För budgetåret 1944/45 erfordrades en förhöjning av beloppet till följd därav, att de i den nya försvarsorganisationen för kustartilleriet ingående utbildningsenheterna i stort sett beräknades vara i verksamhet. På grund därav vore en förhöjning av anslaget till 2,100,000 kronor erforderlig.

2. Krigsövningar vid kustartilleriförsvaren m. m. Under ifrågavarande rubrik hade för innevarande budgetår anvisats 57,000 kronor. Med hänsyn till den utökade organisationen av kustartilleriförsvaren vore en förhöjning av detta belopp med 2,000 kronor erforderlig. För ifrågavarande ändamål borde sålunda upptagas ett belopp av 59,000 kronor.

3. Anordnande av gemensamma idrottstävlingar för till kustartilleriförsvaren hörande trupper. I gällande stat funnes för ifrågavarande ändamål upptaget ett belopp av 2,000 kronor, lika fördelat mellan Stockholms och Blekinge kustartilleriförsvär. Detta belopp borde även upptagas för nästa budgetår.

4. Anordnandet av föreläsningar och idrottsövningar samt anskaffning och reparation av idrottsmateriel. För innevarande budgetår upptogs under förevarande rubrik för inspektören för kustartilleriet 1,000 kronor, för Vaxholms kustartilleriregemente 6,000 kronor, för Karlskrona kustartilleriregemente 6,000 kronor, för Gotlands kustartillerikår 3,500 kronor, för Älvsborgs kustartilleriregemente 6,000 kronor och för Härnösands kustartilleridetachment

2,000 kronor. Någon ändring därutinnan för budgetåret 1944/45 förutsattes icke. För detta ändamål erfordrades således 24,500 kronor.

5. Anskaffning och gravering av medaljer för yrkesskicklighet, skyttemedaljer, skyttemärken och jetonger. För innevarande budgetår vore för ifrågavarande ändamål anvisade 600 kronor. Med hänsyn till den förestående kaderökningen beräknades en höjning av anslaget till 700 kronor erforderlig.

6. Anskaffning av marin- och flygkalendrar. I för innevarande budgetår gällande stat vore under förevarande rubrik ett belopp av 600 kronor upptaget, vilket belopp på grund av den utökade organisationen uppräknats till 700 kronor.

I anslutning till det anförda har inspektören för kustartilleriet beräknat medelsbehovet under anslaget till kustartilleriets övningar till (2,100,000 + 59,000 + 2,000 + 24,500 + 700 + 700 =) 2,186,900 kronor eller avrundat 2,187,000 kronor.

Marinförvaltningen har meddelat, att av det angivna beloppet omkring 100,000 kronor vore att hänföra till prisstegringar å materiel sedan den 1 juli 1941.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde marinförvaltningen, i huvudsaklig överensstämmelse med inspektörens för kustartilleriet förslag, att för detta budgetår ett belopp av 2,235,000 kronor skulle ställas till förfogande. Det av de marina myndigheterna beräknade medelsbehovet översteg sålunda med betydande belopp vad som i samband med försvarsbeslutet ansetts erforderligt såsom genomsnittskostnad för uppsättningsperioden 1942/47. Anledningen härtill angavs vara, att de i den nya försvarsorganisationen för kustartilleriet ingående utbildningsenheterna beräknades kunna praktiskt taget i sin helhet vara i verksamhet under budgetåret 1943/44. Vid anmälan av frågan i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 86) föreslog jag, då det syntes tveksamt, om de nya utbildningsenheterna skulle kunna så snabbt uppsättas, att anslaget för budgetåret 1943/44 — med inräknande av medel för mötande av redan inträffade prisstegringar å materiel — skulle bestämmas till 2,000,000 kronor, med vilket belopp anslaget ock upptogs å riksstaten.

För nästa budgetår har marinförvaltningen angivit ett medelsbehov av 2,187,000 kronor. Denna anslagsökning har motiverats med att uppsättningen i enlighet med försvarsplanen av kustartilleriförbanden beräknats vara i stort sett avslutad under budgetåret. Det begärda anslaget överskrider avsevärt det för femårsperioden i samband med försvarsbeslutet genomsnittligt beräknade. Med hänsyn härtill och då jag förutsätter att alla möjligheter till sparsamhet iakttages, föreslår jag, att anslagshöjningen begränsas till 50,000 kronor. Jag förordar alltså, att anslaget till nästa budgetår bestämmas till 2,050,000 kronor, av vilket belopp 100,000 kronor torde få anses hänföra sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Kustartilleriets övningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 2,050,000 kronor.

Departements-
chefen.

[86.] 80. **Marinen: Studiestipendier, reservationsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor	100
» 1943/44	»	100
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	4,000
» » (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	4,000

Anslaget avses till stipendier åt underofficerare och underbefäl för studier för inträde vid sjökrigsskolan. För inträde vid denna skola fordras nämligen utöver genomgången underofficersskola studentexamen eller avkortad studentexamen. I de till grund för försvarsbeslutet liggande kostnadsberäkningarna upptogs emellertid intet anslag för ändamålet, enär behovet därav ansågs bortfalla genom inrättandet av försvarets läroverk.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår anförde marinförvaltningen att, då läroverket icke syntes kunna träda i verksamhet förrän tidigast under år 1943, hade även under år 1942 antagits studiestipendiater. Med hänsyn till studiernas omfattning beräknades dessa stipendiater icke avsluta desamma under budgetåret 1942/43. I betraktande av förefintliga reservationer — vid utgången av budgetåret 1941/42 omkring 7,885 kronor — syntes emellertid anslaget böra upptagas allenast med ett formellt belopp av 100 kronor.

Marinförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår anfört följande.

Försvarets läroverk komme icke att träda i full verksamhet förrän hösten 1944. Enär förutom för elever, som redan genomgått eller påbörjat underofficersskola vid marinen jämväl för de elever, som påbörjade utbildningen i sådan skola innevarande höst, möjligheter alltjämt borde finnas att stipendievägen vinna inträde i sjökrigsskolan, bleve stipendier alltjämt erforderliga under ett antal år framåt. På grund härav och då någon reservation å anslaget icke syntes komma att finnas vid utgången av budgetåret 1943/44, beräknades för budgetåret 1944/45 ett belopp av 4,000 kronor erforderligt till stipendier.

*Departements-
chefen.*

Vid behandlingen av denna anslagsfråga vid 1943 års riksdag antogs, att utbildningen vid försvarets läroverk skulle påbörjas hösten 1943. Så har visserligen blivit fallet beträffande armén och kustartilleriet, men för flottans del torde undervisningen börja först hösten 1944. Intill denna tidpunkt kommer undervisningen därför att bedrivas under hittillsvarande former.

Som förutsättning för erhållande av stipendium gäller, att vederbörande genomgått den tvååriga underofficersskolan. Stipendium utgår under två år efter det vederbörande genomgått underofficersskolan. De som kunna ifrågakomma till stipendier nu eller framdeles äro således dels de som börjat hösten 1942 i underofficersskolan och således ha ett återstående läsår kvar i skolan, dels de som hösten 1943 börja i underofficersskolan och efter två års underofficersskola kunna komma i åtnjutande av stipendier under två år.

Då undervisningen vid försvarets läroverk i vad avser flottan icke börjar förrän hösten 1944, förefinnes sålunda behov av stipendier jämväl under

nästa budgetår. Med tillstyrkande av marinförvaltningens framställning får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Studiestipendier* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 4,000 kronor.

Flytande materiel, artillerimateriel m. m.

[87.] 81. *Marinen: Fartygsbyggnader för flottan, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	36,000,000
vid genomförd organisation.....	»	36,000,000
Budgetåret 1942/43	»	32,800,000
» 1943/44	»	40,000,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	37,650,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	34,400,000

Förevarande ärende är av den natur, att en fullständig redogörelse för detsamma icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde böra inhämtas genom de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Den av 1942 års riksdag antagna planen för fartygsbyggnader för flottan under femårsperioden 1942/47 upptog — förutom fullbordande av redan beslutade två kryssare samt jagare, ubåtar och torpedbåtar — nybyggnad av dels större jagare, kustubåtar och torpedbåtar till det antal och av de typer, som framgingo av handlingar, som i särskild ordning överlämnades till riksdagens vederbörande utskott, dels två jagare av modifierad Göteborgstyp utöver dem som byggdes såsom ersättning för de hösten 1941 förolyckade, dels ock ett övningsfartyg (segelfartyg), huvudsakligen avsett för sjömansskolan, och sex motorbåtar för sjövärnsskåren. Kostnaderna för genomförandet av denna anskaffningsplan — inberäknat ett belopp av 1,000,000 kronor för konstruktionsarbeten för nya fartyg — beräknades till 180,000,000 kronor med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1941.

I den av 1942 års riksdag antagna planen för fartygsbyggnader för flottan ha emellertid sedermera beslutats vissa *jämknings*. Sålunda ha i planen upptagits vissa ursprungligen icke medtagna ändamål, nämligen dels enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 juli och den 9 oktober 1942 igångsättande av viss försökstillverkning för en kostnad av högst 750,000 kronor samt anskaffande av en minkryssare för en beräknad kostnad av 8,200,000 kronor, dels ock enligt 1943 års riksdags beslut vissa konstruktionsändringar å ubåtar för en beräknad kostnad av 115,000 kronor (statsverkspropositionen, fjärde huvudtiteln, punkt 89; riksdagens skrivelse nr 4, punkt 83:o) ävensom iordningställande av ett för västkusten avsett bärgningsfartyg för ubåtar för en beräknad kostnad av 90,000 kronor (proposition nr 308; riksdagens skrivelse nr 342). Å andra sidan ha för beredande av utrymme inom kostnadsramen

för bland annat nyssnämnda nya utgiftsändamål beslutats vissa i 1943 års statsverksproposition föreslagna förskjutningar i fråga om byggandet av de i programmet ingående större jagarna och motortorpedbåtarna. Vid anmälan av denna fråga anförde jag till statsrådsprotokollet, att det syntes lämpligt att i första hand utföra endast en stor jagare och att bygga större jagare i övrigt i den takt, som tillgängliga medel inom femårsplanens ram medgäve. Starka skäl föreläge att för vinnande av ytterligare erfarenheter något förskjuta färdigställandet av de beslutade större motortorpedbåtarna, varigenom hela det till dessa fartygsbyggen för femårsperioden avsedda beloppet icke komme att tagas i anspråk för detta ändamål. Jag förordade därför, att planen för fartygsbyggnader för femårsperioden 1942/47 jämkades — förutom till följd av förenämnda beslut om anskaffande av en minkryssare och om igångsättande av viss försökstillverkning — på så sätt att byggandet av större jagare skedde etappvis med ett fartyg i första etappen och att byggandet av ytterligare jagare uppsköttes till senare tidpunkt än ursprungligen avsetts. De sålunda förordade jämkningarna blevo av riksdagen godkända. I samband härmed beslöts, likaledes på Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag, att den i 1942 års försvarsbeslut för femårsperioden 1942/47 beräknade kostnadsramen för flottan, 180,000,000 kronor, skulle ökas med det belopp, som vid utgången av budgetåret 1942/43 ännu icke disponerats av de av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedlen till påbörjande av två kustförsvarsfartyg.

Genom ett senare beslut av 1943 års riksdag (skrivelse nr 500) vidtogs på i propositionen nr 344 (sid. 23—25) framlagt förslag en mindre jämkning i fartygsbyggnadsplanen såtillvida, att Kungl. Maj:t bemyndigades att meddela beslut om omedelbart igångsättande av arbetena å en andra större jagare, varvid dock förutsattes, att denna icke skulle byggas i snabbare takt än att de för densamma för femårsperioden 1942/47 till förfogande stående medlen försloge till bestridande av de under nämnda femårsperiod uppkommande verkliga utgifterna för ifrågavarande jagarbygge. I detta sammanhang må anmärkas, att en viss jämkning av fartygsbyggnadsplanen befunnits erforderlig jämväl på den grund, att de för sjövärnsskären avsedda motorbåtarna, sedan anbud å deras byggande infordrats, befunnits draga sådana kostnader, att allenast fem båtar i stället för avsedda sex kunnat rymmas inom den fastställda kostnadsramen.

Medelsbehovet för fartygsbyggnader för flottan under femårsperioden 1942/47 tillgodoses genom s. k. kvotanslag, vilka under femårsperioden må av Kungl. Maj:t överskridas inom ramen av det totalbelopp, som avsetts för sådant ändamål under femårsperioden. Beslut om sådana anslagsöverskridanden ha meddelats såväl för budgetåret 1942/43 som för innevarande budgetår.

Enligt förenämnda beslut den 3 juli och den 9 oktober 1942 har Kungl. Maj:t sålunda medgivit, att från det för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslaget till fartygsbyggnader för flottan, 32,800,000 kronor, må bestridas kostnader för fartygsbyggnader m. m. om tillhoppa 48,400,000 kronor ävensom att anslaget må överskridas inom ramen för ett belopp, motsvarande skillnaden

mellan omförmälda belopp av 48,400,000 kronor och vid utgången av budgetåret 1941/42 förefintlig behållning å fonden för krigsfartygs byggande.

Genom brev den 30 juni 1943 har Kungl. Maj:t vidare föreskrivit, att från motsvarande för budgetåret 1943/44 anvisade reservationsanslag, 40,000,000 kronor, må bestridas kostnader för fartygsbyggnader m. m. om tillhoppa 60,560,000 kronor, ävensom medgivit, att anslaget må överskridas högst intill ett belopp som motsvarar skillnaden mellan beloppet av 60,560,000 kronor och förenämnda behållning å de av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedlen till påbörjande av två kustförsvarsfartyg.

Enligt hittills under femårsperioden 1942/47 meddelade beslut äger marinförvaltningen sålunda utföra fartygsbyggnader för flottan och vidtagna därmed sammanhängande åtgärder för en kostnad av tillhoppa 108,960,000 kronor. I detta belopp ingå vissa merkostnader på grund av prisstegring efter den 1 juli 1941. Däremot ha i detta belopp icke inräknats vissa andra kostnader för fartygsbyggnader under femårsperioden, vilka enligt de vid 1942 års riksdag antagna grunderna icke skola belasta den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen och därför icke skola bestridas från anslaget till fartygsbyggnader för flottan, såsom för nybyggnad av jagare såsom ersättning för de hösten 1941 förolyckade, ombyggnad av äldre krigsfartyg m. m.

I sina anslagsaskanden för budgetåret 1944/45 har *marinförvaltningen* beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till 37,650,000 kronor, varvid förutsatts, att beloppet skulle användas till fortsättande av byggandet av de båda kryssarna och en större jagare, till påbörjande av den andra större jagaren och ett övningsfartyg ävensom till konstruktionsarbeten för nya fartyg.

Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, att den i 1942 års försvarsbeslut för femårsperioden 1942/47 beräknade kostnadsramen för fartygsbyggnader för flottan, 180,000,000 kronor, enligt beslut av 1943 års riksdag ökats med det belopp — av marinförvaltningen i skrivelse den 29 oktober 1942 angivet till omkring 700,000 kronor — som vid utgången av budgetåret 1942/43 ännu icke disponerats av de av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedlen till påbörjande av två kustförsvarsfartyg.

I skrivelse den 28 april 1943 har marinförvaltningen emellertid anmält, att av ifrågavarande av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedel ett avsevärt större belopp återstår än som tidigare angivits, samt därom närmare anfört följande.

Genom brev den 3 november 1939 angående avtal med aktiebolaget Bofors rörande leverans av pansar till kustförsvarsfartyg hade Kungl. Maj:t bemyndigat marinförvaltningen att med bolaget, hos vilket avsetts att beställa för kustförsvarsfartygen erforderligt pansar, träffa avtal av innehåll, att bolaget för sin räkning skulle verkställa för pansartillverkning erforderliga nybyggnader och nyanskaffningar av maskiner med rätt att, därest pansarbeställningen för kustförsvarsfartygen på grund av eventuellt inträffande förhållanden icke skulle komma att verkställas, erhålla därav föranledda kostnader ersatta av kronan till ett belopp av högst 2 miljoner kronor, vilka kostnader för denna händelse av marinförvaltningen i dess till grund för nämnda beslut liggande skrivelse den 14 oktober 1939 avsetts att höra be-

stridas av till ämbetsverkets förfogande stående medel till kustförsvarsfartygens nybyggnad. Sedermera hade till bolaget såsom förskott utbetalats ett belopp av 750,000 kronor avseende utlägg för nybyggnader och nyanskaffningar som förberedelser för den ifrågasatta pansartillverkningen för kustförsvarsfartygen.

Genom förmedling av statens industrikommissions prisbyrå hade förhandlingar förts med aktiebolaget Bofors angående prissättning på bolagets krigsmaterialleveranser. Enligt därvid träffad överenskommelse skulle marinförvaltningen icke lämna något bidrag till förutnämnda nyanskaffningar. I avslutning därtill hade bolaget till marinförvaltningen återbetalat det erhållna förskottet på 750,000 kronor för pansarplåtverket.

Vidare kvarstode å anslaget till kustförsvarsfartygen utöver förut anmälda 700,000 kronor en del mindre belopp, vilka icke syntes komma att tagas i anspråk.

Till följd av vad sålunda förekommit disponerade marinförvaltningen, utöver tidigare anmälda 700,000 kronor, över ett belopp av tillhoppa 2,044,697 kronor 87 öre, vilket ursprungligen avsetts till bestridande av kostnader i samband med de av 1939 års riksdag beslutade tvenne kustförsvarsfartygen.

*Departements-
chefen.*

Det av marinförvaltningen för budgetåret 1944/45 äskade anslaget till fartygsbyggnader för flottan har beräknats med utgångspunkt från att det av 1942 års riksdag beslutade fartygsbyggnadsprogrammet med däri sedermera beslutade jämkningar skall planenligt fullföljas. I nämnda program ingår i enlighet med 1941 års försvarsutrednings förslag byggande av ett segelfartyg, vilket avsetts för flottans manskapsutbildning. Emellertid har frågan om detta fartygsbygge numera kommit i ett annat läge. I ett den 31 december 1942 avgivet preliminärt förslag till ordnande av rekrytutbildningen av fast anställt manskap vid flottan har nämligen sjöförsvarets utbildningskommission framhållit, att utredningen kommit till den bestämda uppfattningen, att sjömansutbildningen under den begränsade tid som stode till buds kunde göras mera effektiv och att syftet med denna utbildning bättre kunde uppnås, om den organiserades på annat sätt än som i försvarsbeslutet avsetts. Såväl anskaffningen av ett segelfartyg som den årliga driften av detta fartyg droge kostnader, som icke syntes komma att stå i rimlig proportion till de resultat, som vore möjliga att uppnå. Kommissionen förordade därför, att sjömansutbildningen skulle bedrivas på sjömansskolan i stället för på ett stort segelfartyg, varvid borde anlitas erforderligt antal mindre båtar, avsedda för rodd och segling. De medel, som beräknats för ett nytt segelfartyg, skulle säkerligen väl förslå till anskaffande av för denna utbildning erforderlig båtmaterial m. m. I sitt den 27 november 1943 avgivna slutliga betänkande har utbildningskommissionen vidhållit sin uppfattning, att segelfartyget icke borde komma till utförande.

Utbildningskommissionens sistnämnda betänkande är för närvarande föremål för remissbehandling, och någon slutlig prövning av de däri framlagda förslagen kan därför icke nu äga rum. Emellertid kan redan nu sägas, att starka skäl synas tala för ett slopande av det i fartygsbyggnadsplanen ingående segelfartyget. Anmärkas må, att kostnaderna för anskaffning av ett

fartyg av den storlek som försvarsutredningen förutsatt beräknats icke oväsentligt överstiga det i försvarsbeslutet beräknade beloppet, 1,300,000 kronor, varför marinmyndigheterna uppgjort förslag till ett något mindre fartyg. Det synes tveksamt, huruvida ett fartyg av numera föreslagen storlek — för 83 elever i stället för tidigare beräknade 150 elever — skulle kunna nöjaktigt fylla de uppgifter, som med fartyget avsetts. Med hänsyn härtill ävensom till vad sjöförsvarets utbildningskommission i ämnet anfört räknar jag tills vidare med att segelfartyget icke skall komma till utförande. Såsom utbildningskommissionen framhållit torde segelfartyget böra ersättas med ett antal mindre båtar för segling eller rodd, avsedda att under utbildningen bibringa manskapet viss grad av sjömanskap. I avsaknad av närmare kalkyler rörande omfattningen och arten av den båtmateriel, som i anledning härav kan behöva anskaffas, saknar jag möjlighet att nu beräkna medelsbehovet för detta ändamål. Därest det skulle visa sig erforderligt att redan under nästa budgetår anskaffa sådan båtmateriel, torde det böra ankomma på Kungl. Maj:t att med anlitande av förevarande anslag inom viss angiven kostnadsram, förslagsvis 500,000 kronor, verkställa den anskaffning av mindre fartyg, som kan finnas erforderlig. I övrigt torde det beslutade fartygsbyggnadsprogrammet böra planenligt fullföljas.

I enlighet med 1943 års riksdags beslut beräknades under fartygsbyggnadsanslaget för innevarande budgetår ett belopp av 115,000 kronor för vissa konstruktionsändringar å ubåtar. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har marinförvaltningen under anslaget till anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel upptagit ett belopp av 30,000 kronor för ändringsarbeten å ytterligare ett antal ubåtar. Mot marinförvaltningens förslag har jag intet annat att erinra än att beloppet liksom för innevarande budgetår torde böra beräknas under nu ifrågakvarande anslag.

I enlighet med beslut av 1942 års riksdag föreskrev Kungl. Maj:t den 30 juni 1942, att vid utgången av budgetåret 1941/42 förefintlig behållning å fonden för krigsfartygs byggande — omkring 50,000 kronor — skulle tillgodoföras reservationsanslaget till flottans fartygsbyggnader. Nämda fond blev därmed slutligt avvecklad. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 17 september 1943 föreskrivit, att medel, som framdeles må komma att inflyta vid försäljning av flottan eller kustartilleriet tillhörande utrangerad fartygs- och båtmateriel, byggd med anlitande av reservationsanslagen till fartygsbyggnader för flottan respektive kustartilleriet, skola — i den mån de överskjuta slopningskostnaderna och den värdeminskning som utrangeringen kan förorsaka den i materielförråd liggande, för de utrangerade fartygen och båtarna särskilt avsedda materielen — tillgodoföras dessa anslag. Marinförvaltningen har tillika ålagts att i sina årliga anslagsäskanden anmäla i vilken utsträckning medel tillgodoförts respektive anslag under senast tilländalupet budgetår. I den mån medel sålunda tillföras fartygsbyggnadsanslagen, kan tydligen behovet av nya anslag för fartygsbyggnader i motsvarande mån nedbringas.

Såsom av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår skulle förevarande anslag enligt beslut av 1943 års riksdag tillföras det belopp, som vid utgången av budgetåret 1942/43 ännu icke disponerats av de utav 1939 års riksdag anvisade anslagsmedlen till påbörjande av två kustförsvarsfartyg. I samband därmed ökades den kostnadsram, inom vilken fartygsbyggnader för flottan under femårsperioden 1942/47 skulle äga rum, med motsvarande belopp. Ifrågavarande behållning beräknades därvid till omkring 700,000 kronor. Marinförvaltningen har nu anmält, att i anledning av vissa förhandlingar med aktiebolaget Bofors ett ytterligare belopp av omkring 2,000,000 kronor står till förfogande av berörda av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedel. Jämväl detta belopp synes böra tillföras förevarande anslag. Emellertid lär någon höjning av den totala kostnadsramen för flottans fartygsbyggnader icke böra äga rum av denna anledning. Nämda kostnadsram torde i detta sammanhang, i anslutning till 1943 års riksdagsbeslut, med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1941 böra preciseras till 180,700,000 kronor. Det totala anslagsbehovet för ändamålet under femårsperioden 1942/47 kommer emellertid, med hänsyn till de belopp som tillföras anslaget vid försäljning av utrangerad fartygs- eller båtmateriel ävensom från förutnämnda äldre anslag, att enligt nyssnämnda prisläge uppgå till mindre än 178,000,000 kronor, varigenom således i förhållande till försvarsbeslutet medelsbehovet underskrides med mer än 2,000,000 kronor. Detta belopp blir i så fall tillgängligt för motvägande av det överskridande av kostnadsramen för femårsperioden, som enligt vad inledningsvis anförts är att förutse för marinens vidkommande.

Behovet av medel till flottans fartygsbyggnader för nästa budgetår har av marinförvaltningen beräknats till 37,650,000 kronor. Under erinran att förevarande anslag är ett s. k. kvotanslag och med hänsyn till det återstående medelsbehovet under femårsperioden föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 34,400,000 kronor.

Vid bifall härtill återstår att för budgetåren 1945/47 under femårsperioden anvisa (180,700,000 — 700,000 — 2,000,000 — 32,800,000 — 40,000,000 — 34,400,000 =) 70,800,000 kronor, med avdrag dock för de belopp, som från och med budgetåret 1943/44 tillföras anslaget vid försäljning av utrangerad fartygs- eller båtmateriel men med tillägg för belopp för mötande av pristegringar utöver prisläget den 1 juli 1941.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Marinen: Fartygsbyggnader för flottan för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 34,400,000 kronor,

dels ock besluta, att det belopp, som ännu icke disponerats av de av 1939 års riksdag anvisade anslagsmedlen till påbörjande av två kustförsvarsfartyg (reservationsanslaget till Flottans ersättningsbyggnad, 1939/40 IV. E. 31), skall tillgodoföras nämnda anslag.

[88.] 82. **Marinen: Modernisering av Sverige-skeppen m. m., reservationsanslag.** Genom beslut den 12 maj 1939 bemyndigade Kungl. Maj:t marinförvaltningen att av det för budgetåret 1938/39 anvisade anslaget till försvarsberedskapens omedelbara stärkande taga i anspråk högst 2,250,000 kronor för påbörjande av pansarkryssaren Fylgias till sammanlagt 5,400,000 kronor kostnadsberäknade istandsättning och modernisering.

Det enligt kostnadsberäkningarna ytterligare erforderliga beloppet, 3,150,000 kronor, inräknades sedermera i det å riksstaten för budgetåret 1940/41 uppförda reservationsanslaget av 7,675,000 kronor till modernisering av Sverige-skeppen m. m.

Vidare ingick i det av 1941 års riksdag (skrivelse nr 57, punkten 3) å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget till modernisering av Sverige-skeppen m. m. ett av marinförvaltningen i skrivelse den 5 oktober 1940 äskat belopp av 900,000 kronor för täckande av de på grund av prisstegring uppkomna merkostnaderna för Fylgias modernisering.

Sedan Kungl. Maj:t i propositionen 1941: 305 efter framställning av marinförvaltningen i skrivelse den 29 augusti 1941 hemställt, att ytterligare 1,300,000 kronor måtte anvisas för avslutande av arbetena med istandsättning och modernisering av Fylgia, anvisade riksdagen genom skrivelse 1941: 492 (punkt 1) å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor till modernisering av Sverige-skeppen m. m. Genom brev den 19 december 1941 ställde Kungl. Maj:t anslaget till marinförvaltningens förfogande.

Utöver nu angivna belopp har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 september 1938 ställt 100,000 kronor till marinförvaltningens förfogande för besiktning av Fylgia. Sedan marinförvaltningen anmält, att besiktningen dragit en kostnad av 54,579 kronor 63 öre, samt hemställt, att återstoden av de anvisade medlen eller 45,420 kronor 37 öre måtte få användas till kostnader för fartygets istandsättning och modernisering, har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 augusti 1940 bifallit denna framställning.

De medel, som ställts till förfogande för Fylgias istandsättning och modernisering, uppgå sålunda till $(2,250,000 + 3,150,000 + 900,000 + 1,300,000 + 100,000 =) 7,700,000$ kronor.

I sina anslagsöskanden för nästa budgetår har *marinförvaltningen* anmält, att ytterligare medel erfordras till täckande av kostnader för istandsättning och modernisering av Fylgia, och i samband härmed anført i huvudsak följande.

Istandsättnings- och moderniseringsarbetena å Fylgia hade i huvudsak avslutats under december månad 1941, varefter fartyget utgått å expedition. En del smärre återstående arbeten hade utförts under februari och maj månader 1942 vid fartygets uppehåll i Karlskrona.

I skrivelse den 14 november 1942 hade chefen för Karlskrona örlogsvarv slutredovisat för arbetena anvisade medel, vilka helt förbrukats, och samtidigt anmält, »att kostnaderna för under ombyggnadstiden utförda normala

underhållsarbeten å fartygets olika uppbörder uppgått till sammanlagt 1,311,068: 77 kronor», vilket belopp av varvschefen avförts å underhållsanslaget eller motsvarande krigstitel.

Marinförvaltningens egna beställningar m. m. för ifrågavarande arbeten hade ännu icke helt likviderats. Omkring den 1 augusti 1943 återstode ännu utbetalningar för cirka 56,000 kronor, vilket belopp disponerats men således ännu icke utbetalats. I detta belopp inginge ett krav på ungefär 9,000 kronor från en utländsk firma, om vilket belopp tvist uppkommit. Med hänsyn till rådande förhållanden syntes detta tvistiga krav icke kunna regleras inom den närmaste tiden.

Å andra sidan krävdes för omföring ett belopp av cirka 2,000 kronor utöver å anslaget för Fylgias iståndsättning och modernisering tillgängligt belopp.

I den av varvschefen anmälda kostnaden å 1,311,068 kronor 77 öre inginge ett belopp av 360,135 kronor 67 öre, som före ingången av budgetåret 1941/42 förts å underhållsanslaget eller motsvarande krigstitel och som av marinförvaltningen anmäls med cirka 360,000 kronor i förenämnda skrivelse den 29 augusti 1941.

Det ytterligare belopp, som ämbetsverket nu anmälde såsom bokfört å underhållsanslaget eller motsvarande krigstitel, uppginge sålunda till (1,311,068: 77 — 360,135: 67 =) 950,933 kronor 10 öre.

Det belopp, varmed redan beviljade medel för Fylgias iståndsättning och modernisering överskridits, uppginge i enlighet med det anförda till (1,311,068: 77 + 2,000: 00 =) 1,313,068 kronor 77 öre, eller i runt tal 1,313,000 kronor.

Marinförvaltningen har i anslutning härtill framhållit, att kostnaderna för arbetena med Fylgias iståndsättning och modernisering sålunda väsentligt överskridit de ursprungligen beräknade. Orsakerna därtill vore flera och hade, i den mån de vid tillfällena i fråga varit kända, av marinförvaltningen angivits i förenämnda skrivelser den 5 oktober 1940 och den 29 augusti 1941.

Beträffande innehållet i dessa skrivelser torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Marinförvaltningen har vidare framhållit, att ämbetsverket från överbefälhavaren och chefen för marinen erhållit direktiv att låta påskynda pansarkryssarens färdigställande, vilket medfört en mycket stark forcering av arbetena under dessas sista skede. Därtill kommer att en kostnadsberäkning av ett arbete som det ifrågavarande även vid oförändrade prisförhållanden i viss mån bleve osäker, beroende bland annat på att materielens verkliga tillstånd icke bleve fullt känt förrän under arbetets fortskridande. De ursprungligen beräknade kostnaderna hade därför med nu föreliggande kännedom om de verkliga varit för låga.

Marinförvaltningen har i anslutning till vad sålunda anförts hemställt, att till täckande av det uppkomna medelsöverskridandet måtte anvisas ett belopp av 1,313,000 kronor.

I ärendet har verkställts en omfattande utredning inom statens krisrevision. Beträffande de av krisrevisionen i anslutning därtill anförda synpunkterna ävensom marinförvaltningens däröver avgivna förklaringar torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att kostnaderna för pansarkrysaren Fylgias istandsättande och modernisering, som våren 1939 beräknats till 5,400,000 kronor, i verkligheten kommit att överstiga 9,000,000 kronor. Av detta belopp ha med anledning av tidigare framställningar från marinförvaltningen anvisats tillhoppa 7,700,000 kronor, och ämbetsverkets nu föreliggande framställning avser anvisande av ett anslag av 1,313,000 kronor för täckande av vissa kostnader, som avförts från underhållsanslag eller motsvarande krigstitel. Den avsevärda kostnadsökningen kan enligt marinförvaltningen främst hänföras till fyra orsaker, nämligen svårigheten att för ett så gammalt fartyg som Fylgia tillförlitligt beräkna istandsättningskostnaderna innan arbetena påbörjats, vissa under ombyggnadstiden beslutade ändringar beträffande den närmare utformningen av fartygets inredning, den forcering av arbetena, som måst äga rum för att fartyget skulle kunna träda i tjänst hösten 1941, samt slutligen den under ombyggnadstiden inträffade allmänna prisstegringen.

Det är självfallet förenat med svårigheter att med större grad av tillförlitlighet beräkna kostnaderna för istandsättning av ett gammalt fartyg, innan arbetena igångsatts. Jag vill erinra om att fartyget före istandsättandet icke varit i tjänst sedan år 1933, då det hemkommit från en långresa, och att det under åren 1933—39 på grund av medelsbrist och ovissheten om dess framtida användning ägnats allenast nödortfigt underhåll. Emellertid vill det synas som om man vid den undersökning, som med anlitan- de av särskilda för ändamålet anvisade medel verkställdes innan det ursprungliga istandsättningsförslaget framlades, bort kunna konstatera åtminstone vissa av de sedermera uppmärksammade brister, som ansågos böra avhjälpas i samband med övriga arbeten.

Av handlingarna i ärendet framgår, att under ombyggnadstiden beslutats icke oväsentliga ändringar i de tidigare uppgjorda planerna i fråga om fartygets uppgifter och inredning samt att Kungl. Maj:t endast delvis orienterats om de förslag rörande fartygets ändrade användning som under ombyggnadstiden framkommo och ansågos böra vinna beaktande. Genom ett tidigare beslut rörande fartygets framtida uppgifter och därmed även rörande dess detaljinredning hade säkerligen, såsom krisrevisionen framhållit, kunnat vinnas icke obetydliga besparingar, bland annat beträffande forceringskostnaderna, vilka uppgått till mycket stora belopp.

Även i vissa andra avseenden torde myndigheternas handläggning av ifrågavarande ombyggnadsföretag kunna ge rum för erinringar, vilka endast delvis kunna förklaras av de pressande arbetsförhållanden, under vilka ombyggnadsarbetet till följd av beredskapsläget utfördes. Då emellertid arbetena slutförts och den begärda medelsanvisningen synes ofrånkomlig, får jag — under framhållande av att fartyget numera erhållit ett betydande stridsvärde och i åtskilliga år torde kunna kvarstå i örlogsflottan — tillstyrka, att för ändamålet för nästa budgetår anvisas det av marinförvaltningen äskade beloppet. Anslaget bör lämpligen uppföras under samma beteckning som tidigare för ändamålet anvisade anslag.

Under erinran att anslaget icke är av natur att böra inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Modernisering av Sverige-skeppen m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,313,000 kronor.

[89.] 83. **Marinen: Fartygsbyggnader för kustartilleriet, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 1,222,000
vid genomförd organisation	» 1,300,000
Budgetåret 1942/43	» 1,500,000
» 1943/44	» 2,920,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 2,570,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 2,400,000

Vid anskaffningen av fartyg för kustartilleriet under de senaste åren ha följts i huvudsak två anskaffningsprogram, nämligen *dels* en av marinförvaltningen i dess anslagsäskanden för budgetåret 1940/41 framlagd plan — 1939 års program — omfattande modernisering av vissa äldre fartyg samt nybyggnad av ett antal vedettbåtar, bogserbåtar, motorslupar och artilleritransportfärjor, *dels* ock en av 1941 års försvarsutredning framlagd och i 1942 års försvarsbeslut godkänd plan — 1942 års program — rörande viss komplettering av 1939 års program, väsentligen avseende de genom försvarsbeslutet nytillkomna Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvar.

1939 års fartygsbyggnadsprogram.

För genomförande av 1939 års fartygsbyggnadsprogram ha 1940—1943 års riksdagar anvisat tillhoppa 6,650,000 kronor, varav 1,500,000 kronor respektive 1,920,000 kronor eller tillhoppa 3,420,000 kronor belöpa å de i femårsperioden 1942/47 ingående budgetåren 1942/43 respektive 1943/44.

I de till grund för 1942 års försvarsbeslut liggande kostnadsberäkningarna angavs medelsbehovet under femårsperioden 1942/47 för fullföljande av 1939 års program till 2,825,000 kronor.

Vid anmälan av frågan om fullföljande av 1939 års program i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 90, sid. 115) framhöll jag, att för detta ändamål tidigare räknats med ett återstående medelsbehov av 1,325,000 kronor fränsett merkostnader på grund av prisfördyringar. I sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1943/44 hade marinförvaltningen emellertid räknat med ett medelsbehov i förevarande avseende av 3,020,000 kronor. Sedermera hade ämbetsverket i anledning av ett i departementsskrivelse den 5 november 1942 meddelat uppdrag ansett sig kunna förorda en minskning av detta nybyggnadsprogram till en kostnad av 1,920,000 kronor. Därutöver erfordrades dock enligt ämbetsverkets senaste förslag särskilda medel för inköp av en målbogserare för Blekinge kust-

artilleriförsvar. Marinförvaltningen hade således, framhöll jag, kunnat reducera 1939 års anskaffningsprogram med ett avsevärt belopp. Då denna reduktion, vilken kommit till stånd efter samråd med inspektören för kustartilleriet, ansetts kunna genomföras utan större olägenheter för försvaret, funne jag mig böra beräkna medelsbehovet i denna del på sätt ämbetsverket förordnat, eller till 1,920,000 kronor. Jag förutsatte därvid, att det skulle åligga marinförvaltningen att — i syfte att erhålla ökad säkerhet för att denna kostnadsram kunde hållas — före ett blivande dispositionsbeslut ytterligare undersöka möjligheterna att åstadkomma besparingar, särskilt med avseende å anskaffning av smärre fartyg och genom förenkling av planerade fartygsbyggnader. Till frågan om anskaffning av målbogserare för Blekinge kustartilleriförsvar syntes ställning få tagas efter ytterligare utredning, vid vilken även borde undersökas möjligheterna att för ändamålet disponera snabbgående fartyg ur flottan.

Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida (skrivelse 1943: 4, punkt 85:o).

I 1939 års program ingick bland annat nybyggnad av 5 vedettbåtar och 18 motorslupar av typ B, varjämte enligt de vid 1943 års riksdag beslutade jämkningarna i programmet ytterligare en vedettbåt skulle byggas såsom ersättning för vissa ur programmet uteslutna bogserbåtar.

I skrivelse den 31 augusti 1943 anförde marinförvaltningen, att kostnaderna för envar av de sex vedettbåtar, som sålunda skulle byggas, på grundval av inkomna anbud m. m. kunde beräknas överstiga den tidigare beräknade kostnaden, 600,000 kronor. Kostnaderna kunde icke nedbringas genom förenkling i fartygstypens konstruktion. Med hänsyn därtill föreslog marinförvaltningen, att beslut för närvarande måtte meddelas om byggande av allenast fem av de sex planerade båtarna, varvid beräknat överskott å det för båtarnas anskaffning beräknade beloppet, 3,600,000 kronor, borde reserveras för eventuella merkostnader för ifrågavarande anskaffning.

Sedan i en den 2 oktober 1943 dagtecknad promemoria från marinförvaltningen upplysts, att kostnaderna för envar av båtarna på grundval av inkomna anbud m. m. beräknats till 694,000 kronor eller för samtliga fem båtar 3,470,000 kronor jämte 17,000 kronor som redan disponerats, sålunda tillhoppa 3,487,000 kronor, bemyndigade Kungl. Maj:t den 29 oktober 1943 marinförvaltningen att gå i författning om anskaffning av ifrågavarande fem vedettbåtar.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *marinförvaltningen* framhållit att, ehuru inspektören för kustartilleriet redan vid förenämnda reduktion av 1939 års nybyggnadsprogram framhållit, att om bogserbåtarna utginge ur programmet, det vore nödvändigt att antalet vedettbåtar utökades med en, hade marinförvaltningen således i sitt anslagsäskande ej medtagit medel för byggande av en av de i 1939 års nybyggnadsprogram ingående vedettbåtarna utan avsåge marinförvaltningen att beträffande den sjätte vedettbåten återkomma så snart ställningen å anslaget kunde närmare överblickas.

Vidkommande de i 1939 års program ingående motorsluparna av typ B har marinförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Dessa båtar hade i 1939 års program ursprungligen varit beräknade till en kostnad av 10.000 kronor per slup. När sedermera projektet utarbetats, hade anbud infordrats å dessa slupar. Anbuden hade varit så höga, att anvisade medel ej räckte till anskaffande av 18 dylika båtar. Marinförvaltningen hade då beslutat att låta nybygga 8 motorslupar av typ B för tidigare beviljade medel och 10 båtar av samma typ för medel anvisade till 1939 års byggnadsprogram. Anskaffningen av motorslupar hade verkställts redan år 1940. Marinförvaltningen ansåge, i likhet med inspektören för kustartilleriet, att ytterligare 8 motorslupar av typ B borde anskaffas. Kostnaderna för dessa båtar beräknades till omkring ($8 \times 20,000 =$) 160,000 kronor. Kostnaderna syntes kunna bestridas av vissa av ämbetsverket reserverade anslagsmedel, som avsetts för mötande av kostnadsökningar vid genomförande av 1939 års fartygsanskaffningsprogram.

Av en den 2 oktober 1943 dagtecknad promemoria från marinförvaltningen inhämtas, att berörda anslagsreserv beräknats till 421,600 kronor.

Beträffande förenämnda målbogserare för Blekinge kustartilleriförsvär har marinförvaltningen anmält sin avsikt att senare efter verkställd utredning inkomma med särskild framställning om anvisande av medel.

1942 års fartygsbyggnadsprogram.

I de till grund för 1942 års försvarsbeslut liggande kostnadsberäkningarna uppskattades medelsbehovet under femårsperioden 1942/47 för av försvarsbeslutet föranledd komplettering av fartygsbeståndet vid Stockholms, Blekinge och Gotlands kustartilleriförsvär ävensom för erforderlig fartygsanskaffning för Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvär till sammanlagt omkring 3,285,000 kronor. Programmet omfattade nyanskaffning av ett antal minutläggare, motorslupar och bogserbåtar, en vedettbåt, en motorpräm samt viss icke maskindriven båtmaterial.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1943/44 beräknade marinförvaltningen kostnaderna för anskaffande av de för Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvär avsedda fartygen till i runt tal 3,230,000 kronor, varav 1,600,000 kronor äskades för nämnda budgetår. För den i 1942 års program planerade kompletteringen av fartygsbeståndet vid Stockholms, Blekinge och Gotlands kustartilleriförsvär äskades inga medel för innevarande budgetår.

Vid anmälan av berörda fråga i 1943 års statsverksproposition framhöll jag, att marinförvaltningen beräknat totalkostnaderna för ifrågavarande fartygsanskaffning till ett belopp, som på grund av prisfördyringen avsevärt överstege det av 1941 års försvarsutredning, på prisnivån den 1 juli 1941 beräknade. Utan att närmare ingå på dessa beräkningar förordade jag, att för innevarande budgetår för detta ändamål icke anvisades högre belopp än 1,000,000 kronor. Det syntes få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning meddela beslut om bemyndigande för ämbetsverket att på en gång verkställa beställning av de för Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvär erforderliga fartygs- och båtenheterna.

Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

I enlighet härmed har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1943 bemyndigat marinförvaltningen att sluta kontrakt angående nybyggnad av en vedettbåt och en motorpråm till en kostnad av högst 600,000 kronor respektive 400,000 kronor, ehuru för budgetåret 1943/44 för dessa ändamål upptagits allenast 230,000 kronor respektive 200,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse den 31 augusti 1943 hemställde marinförvaltningen om bemyndigande att beställa sistnämnda vedettbåt oavsett kostnaden för båten komme att överstiga den beräknade, i anslutning vartill marinförvaltningen framhöll, att denna merkostnad syntes kunna bestridas från förutnämnda å 1939 års fartygsbyggnadsprogram uppkomna anslagsreserv, vilken som förut berörts angivits till 421,600 kronor.

Kungl. Maj:t lämnade genom beslutet den 29 oktober 1943 marinförvaltningen det begärda bemyndigandet. Marinförvaltningen bemyndigades alltså genom detta beslut att gå i författning om anskaffning av $(5 + 1 =)$ sex för kustartilleriet avsedda vedettbåtar inom en kostnadsram av $(6 \times 694,000 =)$ 4,164,000 kronor.

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 hemställt om anvisande av ett belopp av 2,230,000 kronor för fullföljande av det år 1942 framlagda programmet för fartygsbyggnader för Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvar, varvid emellertid i enlighet med vad nyss anförts förutsatts, att uppkommande merkostnader för nybyggnad av den i programmet ingående vedettbåten, beräknade till 94,000 kronor, skulle få bestridas av den i det föregående berörda anslagsreserven för genomförande av 1939 års program.

Kostnaderna för den i 1942 års försvarsbeslut förutsatta kompletteringen av fartygsbestånden vid Stockholms, Blekinge och Gotlands kustartilleriförsvar ha av marinförvaltningen beräknats till 680,000 kronor, av vilket belopp ämbetsverket för budgetåret 1944/45 äskat allenast 340,000 kronor under förutsättning, att ämbetsverket bemyndigas att redan under nämnda budgetår avsluta kontrakt gällande belopp intill 680,000 kronor.

Marinförvaltningen har sålunda beräknat medelsbehovet under anslaget till fartygsbyggnader för kustartilleriet för nästa budgetår till sammanlagt $(2,230,000 + 340,000 =)$ 2,570,000 kronor.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att av det för innevarande budgetår anvisade anslaget ett belopp av 1,920,000 kronor beräknades för slutförande av 1939 års *fartygsbyggnadsprogram* med däri sedermera vidtagna jämkningar. Ytterligare anslagsmedel för ändamålet beräknades alltså icke skola bliva erforderliga i annan mån än för eventuell anskaffning av en mål-bogserare för Blekinge kustartilleriförsvar. Kostnaderna för sex i programmet ingående vedettbåtar ha emellertid efter infordrande av anbud visat sig komma att icke oväsentligt överstiga de tidigare beräknade. För att undvika behov av ytterligare anslag för ändamålet har programmet därför måst begränsas till fem båtar. Den besparing å de för nämnda anskaffning totalt

*Departemen
chefen.*

beräknade medlen, 3,600,000 kronor, som på grund härav kan förväntas uppkomma, 113,000 kronor, torde i enlighet med marinförvaltningens förslag böra tills vidare reserveras för mötande av ytterligare kostnadsstegringar beträffande ifrågavarande fartygsanskaffning.

I 1939 års program ingick vidare anskaffning av 18 motorslupar av mindre typ (typ B). Marinförvaltningen har nu anmält, att ämbetsverket på grund av höga anbudspriser måst begränsa anskaffningen inom 1939 års program till allenast 10 slupar. Emellertid har ämbetsverket föreslagit, att för anskaffning av återstående 8 slupar, för en beräknad kostnad av 20,000 kronor för varje slup, skulle få tagas i anspråk ($8 \times 20,000 =$) 160,000 kronor av vissa medel, som ämbetsverket reserverat för mötande av kostnadsökningar vid 1939 års programs genomförande. De reserverade medlen ha av ämbetsverket uppskattats till omkring 420,000 kronor, av vilket belopp emellertid 94,000 kronor beräknats för mötande av kostnadsökningar å en i 1942 års fartygsbyggnadsprogram ingående vedettbåt.

Marinförvaltningens förslag om byggande av ytterligare 8 motorslupar kan jag icke för närvarande biträda. I vad mån dessa båtar kunna inrymmas inom den för kustartilleriets fartygsbyggnader under femårsperioden totalt beräknade kostnadsramen torde få bedömas, sedan större klarhet vunnits rörande de verkliga kostnaderna för övriga i fartygsbyggnadsprogrammen ingående fartygsanskaffningar. Enär emellertid förenämnda anslagsreserv utan olägenhet torde kunna minskas med det belopp, som marinförvaltningen avsett för byggande av motorslupar, torde anslaget för nästa budgetår kunna nedbringas med motsvarande belopp.

Till frågan om anskaffande av en målbogserare för Blekinge kustartilleriförsvar kan jag icke nu taga ställning.

Vad angår 1942 års *fartygsbyggnadsprogram* har marinförvaltningen för slutförandet av fartygsanskaffningen för Göteborgs och Hemsö kustartilleriförsvar för nästa budgetår äskat 2,230,000 kronor, eller det belopp som beräknats återstå att anvisa av det i 1943 års statsverksproposition anmälda medelsbehovet, 3,230,000 kronor. Häremot synes intet vara att erinra. Jag förutsätter emellertid, såsom nyss anförts, att för programmets genomförande därutöver skall disponeras ett belopp av 94,000 kronor av förenämnda för 1939 års program avsedda anslagsreserv.

För påbörjande av den enligt 1942 års program planerade kompletteringen av fartygsbestånden vid Stockholms, Blekinge och Gotlands kustartilleriförsvar har marinförvaltningen för nästa budgetår äskat ett belopp av 340,000 kronor, varvid dock förutsatts, att ämbetsverket bemyndigas avsluta kontrakt intill det för anskaffningens genomförande beräknade totalbeloppet, 680,000 kronor. Enär sistnämnda belopp, efter avdrag för kostnadsökningar på grund av prisstegringar sedan den 1 juli 1941, överensstämmer med de i försvarsbeslutets kostnadskalkyler för ändamålet upptagna beloppen, synes intet vara att erinra mot marinförvaltningens förslag, och jag beräknar alltså för ifrågavarande fartygsanskaffning ett belopp av 340,000 kronor. Marinför-

valtningen torde böra bemyndigas att i ett sammanhang utlägga beställningar å fartygsmaterielen inom en total kostnadsram av 680,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså uppgå till $(2,230,000 + 340,000 - 160,000 =)$ 2,410,000 kronor, eller i avrundat tal 2,400,000 kronor.

Vid bifall till mitt förslag skulle för de tre första i femårsperioden 1942/47 ingående budgetåren komma att anvisas tillhopa $(1,500,000 + 2,920,000 + 2,400,000 =)$ 6,820,000 kronor, varefter för fullföljande av det av mig biträdda anskaffningsprogrammet ett belopp av 340,000 kronor skulle återstå att anvisa. För programmets genomförande skulle alltså under femårsperioden totalt erfordras $(6,820,000 + 340,000 =)$ 7,160,000 kronor. På grundval av uppgifter, som inhämtats från marinförvaltningen, kan prisstegringen sedan den 1 juli 1941 beräknas motsvara ett belopp av omkring 1,190,000 kronor, varför den i försvarsbeslutet angivna kostnadsramen skulle komma att belastas med $(7,160,000 - 1,190,000 =)$ 5,970,000 kronor. Anmärkas må att kostnaderna under uppsättningsperioden för fartygsbyggnader för kustartilleriet i försvarsbeslutet beräknades till $(5 \times 1,222,000 =)$ 6,110,000 kronor. Av den angivna kostnaden för prisstegring kan ett belopp av 1,135,000 kronor anses belöpa på de för tiden intill utgången av nästa budgetår anvisade eller äskade anslagen.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 520,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Fartygsbyggnader för kustartilleriet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,400,000 kronor.

[90.] 84. *Marinen: Underhåll av flottans fartyg m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	13,390,000
vid genomförd organisation	»	15,000,000
Budgetåret 1942/43 (inberäknat tilläggsstat)	»	12,490,000
» 1943/44	»	13,300,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	14,000,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	14,000,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för budgetåret, sid. 130, intagen stat.

För nästa budgetår ha nedannämnda myndigheter beräknat behovet av underhåll av flottans fartyg m. m. till följande belopp (inom parentes angivas motsvarande belopp för innevarande budgetår):

Chefen för Karlskrona örlogsvarv

för underhåll av fartyg och båtar	kronor	7,075,700	(4,821,000)
för avlöning av administrativ personal	»	130,000	(100,000)
för åtskilliga behov	»	90,000	(90,000)
Summa kronor		7,295,700	(5,011,000)

Fjärde huvudtiteln: *Marinen.**Chefen för Stockholms örlogsvarv*

för underhåll av fartyg och båtar.....	kronor	5,823,250	(5,202,000)
för avlöning av administrativ personal.....	»	87,000	(84,000)
för åtskilliga behov.....	»	149,400	(127,000)
Summa kronor		6,059,650	(5,413,000)

Chefen för Västkustens marindistrikt

för underhåll av fartyg och båtar.....	kronor	1,697,000	(1,257,000)
för avlöning av administrativ personal.....	»	60,000	(60,000)
för åtskilliga behov.....	»	27,000	(19,000)
Summa kronor		1,784,000	(1,336,000)

Till de sålunda anmälda medelsbehoven borde enligt *marinförvaltningen* läggas följande belopp, nämligen:

för omsättning av ubåtars ackumulatorbatterier	kronor	425,000	(350,000)
för underhåll av marinförvaltningens radioförråd och teletypanläggning.....	»	20,000	(15,000)
för underhåll av centrala torpedförrådet.....	»	100,000	(—)
för underhåll av sjökrigsskolans båtmateriel....	»	18,000	(—)
för marinförvaltningens disposition.....	»	700,000	(825,000)
för underhåll av torpedbåtar utöver vad varvscheferna därför upptagit.....	»	800,000	(350,000)
Summa kronor		2,063,000	(1,540,000)

Sammanlagda medelsbehovet uppgår således enligt dessa beräkningar till (7,295,700 + 6,059,650 + 1,784,000 + 2,063,000 =) 17,202,350 kronor.

Mot myndigheternas anslagsäskanden har marinförvaltningen förklarat sig intet ha att erinra. Ämbetsverket funne sig dock för budgetåret 1944/45 blott böra äska en summa överensstämmande med femårsplanens årskvot 13,390,000 kronor, ökad med det i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 117) angivna beloppet å 600,000 kronor för merkostnader på grund av prisstegring till 13,990,000 kronor, eller i avrundat tal 14,000,000 kronor. Att av underlydande myndigheter begärda anslag för kommande budgetår ökats relativt för innevarande budgetår berodde i huvudsak på ökat fartygsbestånd och ökad förslitning av materielen i samband med förstärkt försvarsberedskap. Vad beträffade omsättning av ubåtars ackumulatorbatterier hade ifrågavarande anslagspost ökats med 75,000 kronor. Ökningen berodde på att vissa batteriers livslängd avsevärt förkortats, på grund av att genom avspärningen vissa utländska materialier icke kunnat erhållas och fullgod ersättning ännu icke kunnat frambringas inom landet. Härutöver finge marinförvaltningen framhålla, att de av myndigheterna beräknade beloppen vore uppgjorda på grundval av fredsförhållanden, planerade generalbesiktningar m. m.

*epartements-
chefen.*

Det sammanlagda medelsbehov under förevarande anslag, som vederbörande lokalmyndigheter anmält för marinförvaltningen, överstiger med omkring 3,400,000 kronor de belopp, som för respektive ändamål anvisats

för innevarande budgetår. Jämväl marinförvaltningen har, såvitt avser den del av förevarande anslag, som det närmast ankommer på ämbetsverket att beräkna, ansett en avsevärd höjning erforderlig. Anslagshöjningen har motiverats med — förutom ökat fartygsbestånd — den ökade förslitning av materielen med därav följande ökat reparationsbehov, som föranledes av den förstärkta försvarsberedskapen.

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit att anslaget, ehuru ett avsevärt större medelsbehov sålunda emotses, skall höjas med allenast 700,000 kronor till 14,000,000 kronor, motsvarande det enligt försvarsbeslutet för uppsättningsperioden beräknade beloppet, 13,390,000 kronor, ökat med ett belopp för prisstegring efter den 1 juli 1941. Sedermera har inom marinförvaltningen verkställts ytterligare utredning för klarläggande av medelsbehovet för underhåll av flottans fartyg. Utredningen, som närmast tager sikte på förhållandena vid fullt genomförd organisation, då samtliga i försvarsbeslutet förutsatta fartyg tillförts flottan, giver vid handen, att ifrågavarande kostnader med inemot 3,000,000 kronor skulle överstiga de i försvarsbeslutet beräknade. Kostnadsökningen sammanhänger delvis med att flottan tillförts vissa fartyg som icke i försvarsbeslutet förutsatts men torde till väsentlig del förklaras av att man i den nu verkställda utredningen vid oförändrat prisläge räknat med 70 procent högre underhållskostnader än för femårsperioden 1934/1939. De underhållsmedel, som stodo till förfogande under sistnämnda tid, ha nämligen ansetts helt otillräckliga. Enligt de i utredningen tillämpade beräkningsgrunderna synas kostnaderna för underhåll av flottans fartyg under nästa budgetår enligt prisläget den 1 juli 1941 kunna beräknas med omkring 1,000,000 kronor överstiga det av marinförvaltningen för nästa budgetår äskade anslaget. Enär emellertid utredningen måste betraktas såsom i hög grad preliminär, torde medelsbehovet i avvaktan på säkrare utgångspunkter kunna beräknas enligt marinförvaltningens i anslagsäskandena tillämpade grunder. Utredningen giver mig dock anledning till det uttalandet, att ett förbilligande av underhållskostnaderna — genom rationaliseringar eller på annat sätt — bör eftersträvas.

I enlighet med vad sålunda anförts beräknar jag alltså medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 14,000,000 kronor, varav 610,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. De i anslaget ingående posterna för avlöning av administrationspersonal ha icke i detta sammanhang underkastats slutlig granskning; jag förutsätter att en prövning härav skall äga rum i samband med fastställande av vederbörliga förteckningar för marinens icke-ordinarie personal för nästa budgetår. I detta sammanhang må anmärkas, att 1943 års örlogsvarvsutredning i sitt den 11 oktober 1943 avgivna betänkande, vilket för närvarande är föremål för behandling inom försvarsdepartementet, framlagt förslag om att viss vid örlogsvarven anställd administrationspersonal, vilken för närvarande avlönas med anlitage av sakanslag, i stället skulle avlönas från avlöningsanslag. I den mån detta förslag kan påverka avlöningsanslagens beräkning för nästa

budgetår, torde det få upptagas till behandling i samband med prövningen av medelsbehoven under nämnda anslag. Förslaget genomförande torde icke kunna mera avsevärt beröra förevarande anslags beräkning, varför jag ansett mig kunna i detta sammanhang bortse från detsamma.

I enlighet med det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Underhåll av flottans fartyg m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 14,000,000 kronor.

[91.] 85. **Marinen: Underhåll av kustartilleriets materiel m. m. reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	1,594,000
vid genomförd organisation	»	1,500,000
Budgetåret 1942/43.....	»	1,970,000
» 1943/44.....	»	2,200,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	2,480,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	2,480,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för budgetåret, sid. 131, intagen stat.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 ha *cheferna för kustartilleriförsvaren* för underhåll av kustartilleriets materiel m. m. äskat följande belopp:

Stockholms kustartilleriförsvaret	kronor	821,917
Blekinge »	»	733,000
Gotlands »	»	399,000
Göteborgs »	»	637,000
Hemsö »	»	124,000

Summa kronor 2,714,917

I totalbeloppet ingå jämväl kostnaderna för avlöning av icke-ordinarie personal med tillhopa 592,137 kronor.

Marinförvaltningen har för sin del — ehuru de av cheferna för kustartilleriförsvaren gjorda äskandena ansetts välgrundade — funnit sig icke kunna frångå tidigare tillämpade beräkningsgrunder och i enlighet härmed beräknat medelsbehovet på följande sätt.

Ämbetsverket hade utgått från det av försvarsutredningen beräknade beloppet för underhåll av kustartilleriets materiel, *1,594,000 kronor* enligt 1941 års prisnivå. Prisfördyringarna kunde beräknas uppgå till 20 procent, innebärande en ökning av beloppet med *319,000 kronor*.

Under budgetåret 1944/45 beräknades liksom tidigare kostnaderna för avlöning av viss icke-ordinarie personal skola belasta underhållsanslaget. Kostnaderna för avlöning av sådan personal beräknades för budgetåret 1943/44 uppgå till 738,000 kronor, varav 400,000 kronor belöpte å extra ordinarie tjänstemän och återstoden å extra tjänstemän.

Det stora antalet extra tjänstemän syntes till stor del vara betingat av rådande beredskapsläge, varför ämbetsverket för budgetåret 1944/45 räknade

med den personal som upptagits i de personalförteckningar, som lagts till grund för försvarsbeslutets kostnadsberäkningar.

Kostnaderna för avlöning uppginge i enlighet härmed till, inklusive dyrtidstillägg och kristillägg enligt nu gällande bestämmelser, tillhoppa 570,000 kronor.

Enligt dessa beräkningsgrunder skulle medelsbehovet för underhåll av kustartilleriets materiel m. m. för budgetåret 1944/45 komma att uppgå till (1,594,000 + 319,000 + 570,000 =) 2,483,000 kronor eller avrundat 2,480,000 kronor.

Marinförvaltningen har beräknat fördelningen av nämnda medel på följande sätt (inom parentes angivas motsvarande för innevarande budgetår anvisade belopp):

Stockholms kustartilleriförsvaret	kronor	716,000	(669,300)
Blekinge »	»	621,000	(546,800)
Gotlands »	»	376,000	(350,400)
Göteborgs »	»	600,000	(391,500)
Hemsö »	»	112,000	(112,000)
Ersättning för tillsyn m. m. inom kustartilleri- försvarens skyddsområden	»	5,000	(5,000)
Till marinförvaltningens förfogande	»	50,000	(125,000)
Summa kronor		2,480,000	(2,200,000)

Marinförvaltningen har anmärkt, att till underhållskostnader för kustartilleriets materiel för kommande budgetår även syntes komma att räknas driftkostnader för bergförråd för ammunition, vilka kostnader icke tidigare anmälts. För budgetåret 1944/45 erforderliga medel för nyssnämnda ändamål vore dock av sådan storleksordning, att desamma icke invercade på ovanstående beräkningar av anslaget.

En jämförelse mellan de av marinförvaltningen för de olika kustartilleri-
försvaren beräknade beloppen för nästa budgetår och de belopp, som för
dessa myndigheter upptagits i gällande stat för anslaget, utvisar — liksom
fallet var vid anslagets beräkning för innevarande budgetår — att den största
ökningen faller på Göteborgs kustartilleriförsvaret. Detta sammanhänger gi-
vetvis med att sagda kustartilleriförsvaret är under uppsättning och kraftigt
har utökats bland annat genom överföring av materiel från andra förband.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till materielbeståndets ökning torde en höjning av anslaget vara erforderlig. På grund av gällande krigsbokföring möta vissa svårigheter att med säkerhet beräkna medelsbehovet. Jag finner mig dock i brist på säkrare utgångspunkter kunna godtaga marinförvaltningens anslagsberäkning, vilken i huvudsak grundas på de i samband med försvarsbeslutet framlagda kostnadsberäkningarna. Detta innebär dock ej att jag godkännt marinförvaltningens beräkningar rörande behovet av icke-ordinarie personal. En prövning härav torde böra äga rum i samband med fastställande av vederbörliga personalförteckningar för marinens icke-ordinarie personal för nästa budgetår.

I anslutning till vad sålunda anförts finner jag mig böra tillstyrka marinförvaltningens förslag att anslaget upptages med 2,480,000 kronor. Av detta

belopp torde omkring 355,000 kronor, varav 35,000 kronor avse kristillägg å avlöningar till icke-ordinarie personal, vara att hänföra till prisstegring sedan den 1 juli 1941, varför försvarsplanens kostnadsram torde komma att belastas med $(2,480,000 - 355,000 =) 2,125,000$ kronor. Att detta belopp överstiger det i försvarsbeslutet för uppsättningsperioden beräknade beloppet sammanhänger därmed, att i anslaget inräknats vissa kostnader för avlöning av icke-ordinarie personal, vilka i de till grund för försvarsbeslutet liggande kostnadsberäkningarna torde ha upptagits under avlöningsanslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Underhåll av kustartilleriets materiel m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,480,000 kronor.

[92.] 86. *Marinen: Anskaffning och underhåll av motorfordon, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 102,000
vid genomförd organisation	» 140,000
Budgetåret 1942/43	» 60,000
» 1943/44	» 135,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 128,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 128,000

Vid beräkningen av anslaget för nästa budgetår har *marinförvaltningen* — med utgångspunkt från samma antal fordon och samma beräkningsgrunder i fråga om underhåll och drift som för innevarande budgetår — uppskattat medelsbehovet för underhåll och drift av motorfordon till samma belopp som för innevarande budgetår, 99,400 kronor. Kostnaden för förnyelse av motorfordon har marinförvaltningen uppskattat till 28,600 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet uppgår således enligt marinförvaltningens beräkningar till $(99,400 + 28,600 =) 128,000$ kronor.

Departements-
chefen.

Mot marinförvaltningens beräkning av medelsbehovet för underhåll och drift av motorfordon — vilken skett enligt samma grunder som för innevarande budgetår — har jag intet att erinra, och för ändamålet torde alltså böra upptagas oförändrat belopp, 99,400 kronor. Vad därefter angår medelsbehovet för förnyelse av motorfordon har marinförvaltningen trots oförändrat motorfordonsbestånd räknat med ett avsevärt lägre belopp än för innevarande budgetår. Ehuru jag finner det tveksamt, om det skall bliva möjligt att i erforderlig omfattning förnya motorfordonsparken för en så låg kostnad, anser jag mig, då marinförvaltningen icke funnit större medelsanvisning erforderlig, böra upptaga allenast det av ämbetsverket angivna beloppet, 28,600 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget skulle sålunda uppgå till $(99,400 + 28,600 =) 128,000$ kronor, av vilket belopp 20,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning och underhåll av motorfordon* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 128,000 kronor.

[93.] 87. *Marinen: Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	7,000,000
vid genomförd organisation	»	7,000,000
Budgetåret 1942/43	»	8,085,000
» 1943/44	»	9,800,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	6,930,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	7,345,000

Vid anmälan av frågan om anslag till förevarande ändamål för budgetåret 1943/44 i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 94) framhöll jag (sid. 128 f.), att det för nämnda budgetår erforderliga anslaget med 2,800,000 kronor överstege det för femårsperioden genomsnittligt beräknade. Anledningen därtill vore närmast den, att anskaffningen av torpedmateriel av beredskapsskäl ansetts böra koncentreras till femårsperiodens förra del. För periodens senare del borde i följd därav anslaget kunna utgå med ett belopp, som understeg det för femårsperioden genomsnittligt beräknade.

Jag framhöll vidare att marinförvaltningen föreslagit, att vissa kostnader för ammunitions- och torpedanskaffning skulle bestridas över förskottsstat. Vad sålunda föreslagits gav mig anledning erinra, att i sådan ordning icke borde gäldas utgifter, vilka normalt skulle bestridas inom femårsplanens ram. Marinförvaltningen borde vid sina anslagsäskanden för tiden efter utgången av budgetåret 1943/44 beakta vad sålunda anförts och för de närmaste budgetåren förete en plan för beräkningen av förevarande anslag, vilken uppgjordes från nämnda förutsättning. I samband därmed borde även övervägas i vad mån kostnaderna för viss ammunitionsanskaffning, som jämlikt av Kungl. Maj:t den 9 oktober 1942 meddelad föreskrift skulle bestridas över förskottsstat, borde slutligt stanna å riksstaten.

Vid planens uppgörande borde beaktas, att de för förevarande ändamål under femårsperioden beräknade medlen borde minskas med ett belopp av 200,000 kronor, som avsetts för vissa konstruktionsarbeten och upptagits under det för budgetåret 1943/44 äskade anslaget av 420,000 kronor till vissa materielförsök.

I enlighet härmed har *marinförvaltningen* i särskild skrivelse den 23 augusti 1943 framlagt närmare utredning rörande det totala anskaffningsbehovet under femårsperioden 1942/47 av beskaffenhet att böra tillgodoses från förevarande anslag. Ärendet är av den natur, att en närmare redogörelse för

detsamma icke lämpligen bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde böra inhämtas genom de handlingar, som komma att i vanlig ordning överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

*Departements-
chefen.*

Av marinförvaltningens nu förebragta utredning framgår, att ämbetsverket, för att den för materielanskaffningen under detta anslag för femårsperioden beräknade kostnadsramen icke skall överskridas, räknat med att vissa anmälda behov icke skola tillgodoses förrän efter femårsperiodens slut. Ämbetsverket har vidare avsett att å förskottsstat äska medel för vissa erforderliga materielanskaffningar. Emellertid har jag vid granskning av utredningen funnit, att av de kostnader, som marinförvaltningen avsett skola bestridas över förskottsstat, ett belopp av 1,267,000 kronor, avseende ammunition för vissa jagare, enligt de av statsmakterna antagna grunderna för avgränsningen mellan förskottsstat och riksstat böra utgå från riksstatsanslag. Ett för samma ammunitionsanskaffning enligt förenämnda beslut den 9 oktober 1942 å förskottsstat anvisat belopp av likaledes 1,267,000 kronor borde enligt samma grunder ha anvisats över riksstaten och bör alltså, reducerat till prisläget den 1 juli 1941, inräknas i den för försvarsbeslutets genomförande beräknade kostnadsramen. Vad angår de anskaffningar, som marinförvaltningen avsett att uppskjuta till tid efter femårsperiodens slut, torde viss ammunitionsanskaffning för en beräknad kostnad av 5,800,000 kronor, såsom avseende ammunition för i försvarsbeslutets anskaffningsprogram ingående fartyg, böra tillgodoses inom försvarsbeslutets kostnadsram. Av de här angivna beloppen, tillhopa ($1,267,000 + 1,267,000 + 5,800,000 =$) 8,334,000 kronor, belöpa i runt tal 614,000 kronor på prisstegringar sedan den 1 juli 1941. Återstoden, ($8,334,000 - 614,000 =$) 7,720,000 kronor, bör alltså inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram.

Å andra sidan har marinförvaltningen i sin anskaffningsplan räknat med anskaffning av viss strålkastarmateriel för en kostnad av 239,000 kronor, vilket belopp — därest anskaffningen anses böra äga rum — enligt grunderna för avgränsningen mellan förskottsstat och riksstat bör bestridas över förskottsstat.

Därest marinförvaltningens anskaffningsplan med här angivna jämkningar genomföres, skulle den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen för anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel komma att överskridas med ($7,720,000 - 239,000 =$) i runt tal 7,480,000 kronor. En begränsning av anskaffningsprogrammet bör alltså eftersträvas för kostnadernas nedbringande. Vid min prövning av de av marinförvaltningen för nästa budgetår anmälda medelsbehoven har jag funnit, att av ämbetsverket föreslagna materielanskaffningar för en kostnad av tillhopa 345,000 kronor utan alltför stora olägenheter torde kunna undanskjutas, varjämte jag förutsätter, att ett av marinförvaltningen under detta anslag upptaget belopp av 80,000 kronor, som avsetts för uppförande av förråd, icke skall utgå från anslag å driftbudgeten. Såsom anförts vid behandlingen av anslaget till fartygsbyggnader för flottan (punkt 87) har jag under nämnda anslag beräknat medel för

vissa ändringsarbeten å ubåtar, för vilka marinförvaltningen äskat medel under förevarande anslag. Till av marinförvaltningen framlagda förslag rörande anskaffning av maskiner m. m. för vissa verkstäder i Vaxholm och Göteborg kan jag icke för närvarande taga ställning utan torde få återkomma därtill, sedan vissa pågående utredningar slutförts. Den av ämbetsverket i övrigt föreslagna materielanskaffningen torde såvitt nu kan bedömas vara av den betydelse för försvarsbeslutets genomförande eller försvarets omedelbara förstärkande, att medelsanvisning för dess tillgodoseende bör ske.

Jag övergår härefter till de särskilda medelsbehov, som med iakttagande av vad i det föregående anförts böra tillgodoses med anlitan av nu ifrågavarande anslag för nästa budgetår.

1. *Viss artillerimateriel för flottan.* För detta ändamål är för innevarande budgetår anvisat ett belopp av 160,000 kronor, utgörande första hälften av ett till 320,000 kronor beräknat medelsbehov. I enlighet med marinförvaltningens förslag i ämnet beräknar jag för nästa budgetår återstående 160,000 kronor, varav 12,000 kronor avse prisstegring från den 1 juli 1941.

2. *Nya kärnrör m. m. för marinens artilleripjäser.* Under en följd av år har riksdagen beviljat medel, för ettvar av budgetåren 1942/43 och 1943/44 uppgående till 100,000 kronor, för ifrågavarande ändamål. I enlighet med marinförvaltningens förslag beräknar jag jämväl för nästkommande budgetår för ändamålet 100,000 kronor, varav 8,000 kronor hänföra sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

3. *Övningsmateriel för sjöartilleriet.* I enlighet med marinförvaltningens förslag torde för detta ändamål böra beräknas 213,000 kronor, varav 16,000 kronor bero på prisstegring sedan den 1 juli 1941.

4. *Handvapen m. m. för flottan.* Marinförvaltningen har beräknat, att anskaffning av här avsedd materiel för en kostnad av 725,000 kronor skall kunna täckas inom ramen för gällande anskaffningsplan. För nästkommande budgetår har marinförvaltningen hemställt om anvisande av ett belopp av 400,000 kronor. Jag biträder denna hemställan och beräknar följaktligen för nästkommande budgetår för detta ändamål 400,000 kronor, i vilket belopp ingår prisstegring sedan den 1 juli 1941 med 30,000 kronor.

5. *Reserveldrör till luftvärns- och automatkanoner för flottan.* Under denna rubrik har marinförvaltningen beräknat ett belopp av 325,000 kronor inom anskaffningsplanen för perioden 1942/47. För nästkommande budgetår ha äskats 100,000 kronor, vilken hemställan jag finner mig kunna biträda. Av beloppet beräknas 8,000 kronor hänföra sig till prisstegring under tiden sedan den 1 juli 1941.

6. *Sköldar till flottans automatkanoner.* Sedan chefen för kustflottan framhållit betydelsen av ökat skydd för personal och materiel vid automatkanoner, har marinförvaltningen, som delat chefens för kustflottan uppfattning om behovet av sköldar för automatkanonerna, inom anskaffningsplanen inrymt ett belopp av 117,000 kronor för ändamålet. För nästa budgetår ha äskats 67,000 kronor. Enär med ifrågavarande anskaffning synes kunna vinnas en ökning av vissa fartygs stridsvärde, förordar jag, att för ändamålet beräknas

67,000 kronor för nästa budgetår. Av detta belopp torde 5,000 kronor motsvara prisstegring sedan den 1 juli 1941. Marinförvaltningen torde böra erhålla rätt att på en gång beställa materiel för 117,000 kronor.

7. *Modernisering av sjöfrontspjäser.* För detta ändamål ha för löpande budgetår anvisats 226,000 kronor, utgörande första hälften av ett till 452,000 kronor beräknat medelsbehov. I överensstämmelse med marinförvaltningens förslag beräknar jag för nästkommande budgetår återstående 226,000 kronor, vari ingå 16,000 kronor för prisstegring från den 1 juli 1941.

8. *Kikare för kustartilleriet.* I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hemställde marinförvaltningen att för anskaffning av rubricerade materiel måtte anvisas 200,000 kronor för ettvarvt av budgetåren 1943/44 och 1944/45 eller således tillhopa 400,000 kronor. För egen del beräknade jag för förstnämnda budgetår allenast 100,000 kronor, vilket belopp även anvisades av riksdagen. I föreliggande framställning har marinförvaltningen för nästkommande budgetår föreslagit anvisande av ytterligare 100,000 kronor, varjämte anmälts, att av återstående anslagsbehovet, 200,000 kronor, allenast hälften kunde rymmas inom anskaffningsplanen för perioden 1942/47. För nästkommande budgetår beräknar jag i enlighet med marinförvaltningens förslag 100,000 kronor för anskaffningen i fråga. Av detta belopp torde 8,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

9. *Handvapen m. m. för kustartilleriet.* För detta ändamål har marinförvaltningen beräknat ett belopp av 348,000 kronor inom femårsplanens ram. Anskaffningsbehovet avser vapen för depåutbildning och förråd m. m. Jag biträder marinförvaltningens hemställan om anvisande för nästkommande budgetår av 40,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Av beloppet beräknas 3,000 kronor utgöra prisstegring i förhållande till den 1 juli 1941. Marinförvaltningen torde därjämte böra erhålla bemyndigande att i ett sammanhang kontraktera anskaffning av materiel inom förenämnda kostnadsram av 348,000 kronor.

10. *Modernisering av 57 mm pjäser.* Marinförvaltningen har för detta ändamål beräknat kostnaderna till 114,000 kronor, vilka ansetts kunna fördelas med 24,000 kronor på nästkommande budgetår och 90,000 kronor på budgetåret 1945/46. I enlighet med marinförvaltningens hemställan beräknar jag för nästkommande budgetår till modernisering av 57 mm pjäser 24,000 kronor, varav 2,000 kronor belöpa på den efter den 1 juli 1941 inträdda prisstegringen. Marinförvaltningen torde böra bemyndigas att på en gång beställa hela den erforderliga materielen.

11. *Övningsmateriel för kustartilleriet.* Marinförvaltningen har inom anskaffningsplanen för femårsperioden beräknat 80,000 kronor för anskaffning av tubkanoner, luftvärnsövningsinstrument m. m. för kustartilleriet. För nästkommande budgetår har marinförvaltningen hemställt om anvisande av 20,000 kronor, varav 1,300 kronor torde belöpa på prisstegring sedan den 1 juli 1941. Jag biträder denna hemställan.

12. *Komplettering och underhåll av gasskyddsmateriel.* Under denna rubrik ha för innevarande budgetår anvisats 50,000 kronor. För nästa bud-

getår har marinförvaltningen hemställt om ett belopp av 45,000 kronor för den komplettering och det underhåll av materielen, som erfordras för att vidmakthålla dess tjänstduglighet. I beloppet ingå enligt uppgift icke utgifter för förslitning, som kan uppstå på grund av den förstärkta försvarsberedskapen. I enlighet med marinförvaltningens förslag beräknar jag under denna post för nästkommande budgetår 45,000 kronor, varav omkring 3,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

13. *Ammunition för jagare.* För detta ändamål ha för budgetåret 1942/43 upptagits 1,715,000 kronor, utgörande första delen av ett till 3,432,000 kronor beräknat medelsbehov. I enlighet med marinförvaltningens förslag i ämnet torde återstående 1,717,000 kronor böra beräknas för nästkommande budgetår. Såsom i det föregående anförts bör därjämte beräknas ett belopp av 1,267,000 kronor för bestridande av vissa kostnader, som enligt marinförvaltningens mening borde utgå av anslag å förskottsstat. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår för anskaffning av jagarammunition kan alltså beräknas till $(1,717,000 + 1,267,000 =) 2,984,000$ kronor, av vilket belopp 220,000 kronor torde kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Därutöver böra, såsom förut framhållits, i försvarsbeslutets kostnadsram inräknas vissa enligt beslut den 9 oktober 1942 från förskottsstat anvisade medel för anskaffning av jagarammunition, 1,173,000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941.

14. *Specialammunition för kustartilleriet.* För ifrågavarande ändamål har marinförvaltningen beräknat ett belopp av 392,000 kronor inom den för perioden 1942/47 uppgjorda anskaffningsplanen. För nästkommande budgetår har hemställts om anvisande av 184,000 kronor. Av framställningen framgår, att marinförvaltningen avsett att disponera de äskade medlen jämväl till täckande av kostnader för anordnande av förrädsutrymmen. Jag vill understryka, att förevarande anslag icke får utnyttjas för bestridande av sådana kostnader. För detta ändamål böra beräknas medel under kapitalbudgeten. Då jag inhämtat, att i det av marinförvaltningen här begärda beloppet ingå 80,000 kronor för förrädsutrymmen, beräknar jag för nästkommande budgetår under förevarande anslag $(184,000 - 80,000 =) 104,000$ kronor, av vilket belopp 7,300 kronor torde kunna beräknas motsvara den sedan den 1 juli 1941 inträdda prisstegringen.

15. *Pansarammunition för vissa av kustartilleriets batterier.* För detta ändamål har marinförvaltningen beräknat ett belopp av 228,000 kronor inom anskaffningsplanen för femårsperioden. I enlighet med marinförvaltningens hemställan beräknar jag för nästkommande budgetår 76,000 kronor, varav 6,000 kronor för prisstegring från den 1 juli 1941.

16. *Extra laddningar för kustartilleriets medelsvåra batterier.* Under denna rubrik har marinförvaltningen beräknat ett belopp av 228,000 kronor inom ramen för anskaffningsplanen för perioden 1942/47. För nästkommande budgetår har marinförvaltningen äskat 76,000 kronor för ändamålet. Jag biträder marinförvaltningens hemställan och beräknar alltså för nästa budget-

år ett belopp av 76,000 kronor, varav 6,000 kronor torde hänföra sig till prisstegring efter den 1 juli 1941.

17. *Viss torpedanskaffning.* För detta ändamål ha för budgetåren 1942/43 och 1943/44 anvisats (1,170,000 + 5,250,000 =) 6,420,000 kronor av för femårsperioden 1942/47 totalt beräknade 11,000,000 kronor, varför 4,580,000 kronor skulle återstå att anvisa. Härav har marinförvaltningen för nästkommande budgetår äskat 1,800,000 kronor.

Vid anmälan av frågan om anvisande av medel för torpedanskaffning för budgetåret 1943/44 framhöll jag (1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 125), att marinförvaltningen i sina anslagsberäkningar utgått från delvis andra beräkningsgrunder än de som legat till grund för försvarsbeslutets kostnadskalkyler. På grund därav hade ämbetsverket nått fram till ett högre utgiftsbehov än vid försvarsbeslutet förutsatts. Ämbetsverket borde vid sina anslagsberäkningar för de följande budgetåren självfallet utgå från de förutsättningar på vilka försvarsbeslutets kostnadsberäkningar grundade sig. En numera inom marinförvaltningen påbörjad utredning synes emellertid giva vid handen, att kostnaderna för torpedanskaffningen — av skäl som framgå av handlingarna i ärendet — beräknas komma att överstiga det i försvarsbeslutet för ändamålet beräknade beloppet. Utan att taga ställning till utredningen, vilken icke ännu är avslutad, anser jag mig för närvarande icke kunna förorda någon minskning av det i försvarsbeslutet för torpedanskaffning beräknade beloppet. För nästa budgetår torde böra upptagas det av marinförvaltningen för ändamålet äskade beloppet, 1,800,000 kronor.

Jag utgår från att torpedtillverkningen under nuvarande beredskapsförhållanden kommer att bedrivas i så snabb takt som omständigheterna medgiva och förutsätter att, om kostnaderna för nästa budgetår härigenom komma att överstiga de under detta och andra anslag för ändamålet reserverade medlen, de överskjutande kostnaderna få i mån av behov, därest riksdagen icke har något att härom erinra, bestridas av omhänderhavande medel för framdeles skeende avräkning å de anslagsmedel, som för de efterföljande budgetåren anvisas för samma ändamål.

18. *Radiomateriel för marinen.* Av de av försvarsutredningen för ifrågavarande ändamål under femårsperioden 1942/47 beräknade utgifterna, 2,500,000 kronor, ha hittills anvisats 1,700,000 kronor. Marinförvaltningen har nu framhållit, att uppgjord plan över resterande behov av radiomateriel givit vid handen, att det återstående beloppet tillsammans med redan anvisade medel syntes tillräckligt för täckande av kostnaderna under femårsperioden för det nödvändigaste behovet av radiomateriel för marinen. En förutsättning härfor vore dock, att kompensation erhöles dels för prisstegring efter den 1 juli 1941, dels ock med 62,400 kronor för materiel, som ställts till förfogande för andra, för försvarsväsendet gemensamma ändamål. För nästkommande budgetår har marinförvaltningen för radiomateriel äskat 460,000 kronor jämte nyssnämnda 62,400 kronor eller sammanlagt 522,400 kronor. För egen del beräknar jag för ändamålet i enlighet med marinförvaltningens förslag för

nästkommande budgetår 522,400 kronor, varav 60,000 kronor belöpa på prisstegring efter den 1 juli 1941 och 62,400 kronor utgöra ersättning för av marinen för gemensamma försvarsändamål avstådd materiel. Enär sistnämnda kostnad sammanhänger med rådande beredskapsförhållanden, torde den för femårsperioden fastställda kostnadsramen böra belastas med allenast 400,000 kronor.

19. *Telefonmateriel för flottan.* Marinförvaltningen har framhållit, att brist å viss telefonmateriel redan nu finnes och vid ett krigstillfälle beräknas bliva än större. Efter verkställd undersökning har marinförvaltningen funnit ofrånkomligt anskaffa ytterligare telefonapparater och telefonväxlar till ett sammanlagt belopp av i runt tal 10,800 kronor. Enär av handlingarna i ärendet framgår, att ifrågavarande kostnader beräknats enligt prisläget den 1 juli 1941 samt prisstegringen därefter av marinförvaltningen beräknats till 10 procent, torde för nästa budgetår böra för ändamålet upptagas ett belopp av 11,900 kronor, varav 1,100 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

20. *Nautisk materiel.* Marinförvaltningen har beräknat, att för nästkommande budgetår skulle erfordras ett sammanlagt belopp av 75,000 kronor till materiel för bildtjänsten samt till skeppar- och navigeringsinventarier ävensom till elektrisk materiel för nautiskt bruk. Med hänsyn till att försvarsutredningen för nautisk materiel räknat med ett årligt belopp av allenast 50,000 kronor har marinförvaltningen emellertid föreslagit anvisande av 60,000 kronor, av vilket belopp 10,000 kronor beräknats hänföra sig till prisstegring efter den 1 juli 1941. Ämbetsverket har förutsatt, att beloppet finge disponeras för tillgodoseende av de behov av nautisk materiel, som prövades mest angelägna. Jag har intet att erinra mot marinförvaltningens förslag. Under förevarande rubrik torde således för nästa budgetår böra beräknas 60,000 kronor.

21. *Mudderspolningsaggregat å marinens bärgningsfartyg.* Marinförvaltningen har framhållit, att vid undersökning av vrak eller upptagning av föremål från havsbotten ett mudderspolningsaggregat skulle vara av synnerligen stort värde. För friläggande och undersökning av skadorna å den förolyckade ubåten Ulven måste sålunda ett särskilt, staten ej tillhörigt fartyg med dylikt aggregat förhyras. Kostnaderna härför skulle ha undvikits, om bärgningsfartyget Belos varit försett med mudderspolningsaggregat. Anskaffning och installation av ett sådant aggregat å något av marinens bärgningsfartyg skulle draga en kostnad av 15,000 kronor. Under återopande härav har marinförvaltningen hemställt om anvisande av sagda belopp. För egen del finner jag skäl föreligga för den ifrågasatta anskaffningen och beräknar således för detta ändamål för nästkommande budgetår 15,000 kronor, varav 2,000 kronor beräknas motsvara prisstegring i förhållande till prisnivån den 1 juli 1941.

22. *Strålkastarmateriel för flottan m. m.* För innevarande budgetår ha för modernisering av strålkastarna å vissa fartyg och av viss i reserv upplagd materiel, för anskaffning av reservstrålkastare för jagare samt för anskaffning av viss elektrisk materiel för undervattensbåtar anvisats 135,000 kronor,

utgörande första delen av ett till 335,000 beräknat medelsbehov. I enlighet med marinförvaltningens hemställan beräknar jag för nästkommande budgetår för detta ändamål återstående 200,000 kronor, varav 30,000 kronor kunna beräknas motsvara prisstegring från den 1 juli 1941.

Sammanfattning. I enlighet med vad jag nu anfört bör medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda:

1. Viss artillerimateriel för flottan	kronor	160,000
2. Nya kärnrör m. m. för marinens artilleripjäser	»	100,000
3. Övningsmateriel för sjöartilleriet	»	213,000
4. Handvapen m. m. för flottan	»	400,000
5. Reserveldrör till luftvärns- och automatkanoner för flottan	»	100,000
6. Sköldar till flottans automatkanoner	»	67,000
7. Modernisering av sjöfrontspjäser	»	226,000
8. Kikare för kustartilleriet	»	100,000
9. Handvapen m. m. för kustartilleriet	»	40,000
10. Modernisering av 57 mm pjäser	»	24,000
11. Övningsmateriel för kustartilleriet	»	20,000
12. Komplettering och underhåll av gasskyddsmateriel	»	45,000
13. Ammunition för jagare	»	2,984,000
14. Specialammunition för kustartilleriet	»	104,000
15. Pansarammunition för vissa av kustartilleriets bat- terier	»	76,000
16. Extra laddningar för kustartilleriets medelsvåra bat- terier	»	76,000
17. Viss torpedanskaffning	»	1,800,000
18. Radiomateriel för marinen	»	522,400
19. Telefonmateriel för flottan	»	11,900
20. Nautisk materiel	»	60,000
21. Mudderspolningsaggregat å marinens bärgningsfartyg ...	»	15,000
22. Strålkastarmateriel för flottan m. m.	»	200,000
Summa kronor		7,344,300

Medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså utgöra 7,344,300 kronor, eller i avrundat tal 7,345,000 kronor, av vilket belopp omkring 455,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Sistnämnda belopp bör, liksom det under anslagspunkten 18 angivna beloppet av 62,400 kronor för viss radiomaterielanskaffning, icke inräknas i den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen. Däremot bör, såsom under anslagsposten 13 anförts, i kostnadsramen inräknas ett belopp av 1,173,000 kronor för viss anskaffning av artilleriammunition. För i det föregående berörd materielanskaffning bör alltså kostnadsramen anses belastad med $(7,345,000 - 455,000 - 62,400 + 1,173,000 =)$ i avrundat tal 8,000,000 kronor. För budgetåren 1942/43 och 1943/44 ha för anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel anvisats tillhoppa $(8,085,000 + 9,800,000 =)$ 17,885,000 kronor. Enligt en numera föreliggande

utredning kunna kostnadsökningarna på grund av prisstegring, som ägt rum efter den 1 juli 1941, för nämnda budgetår uppskattas till i runt tal 800,000 kronor. Vid bifall till mina i det föregående framställda äskanden skulle således försvarsbeslutets kostnadsram för tiden intill utgången av nästa budgetår komma att belastas med utgifter för här avsedda ändamål om tillhoppa $(8,000,000 + 17,885,000 - 800,000 =)$ 25,085,000 kronor. För hela femårsperioden beräknades totalt, efter avdrag av 200,000 kronor som anvisats under anslaget till vissa materielförsök, ett belopp av 34,800,000 kronor för ifrågavarande materielanskaffning, varför $(34,800,000 - 25,085,000 =)$ 9,715,000 kronor skulle återstå att anvisa för de två sista i femårsperioden ingående budgetåren. Såsom av den tidigare lämnade redogörelsen framgår torde detta belopp emellertid icke komma att förslå.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de jämkningar i anslagsdispositionen, som kunna visa sig erforderliga.

Under erinran att mitt förslag innebär en anslagsminskning med $(9,800,000 - 7,345,000 =)$ 2,455,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Anskaffning av artilleri- och annan teknisk materiel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,345,000 kronor.

[94.] 88. **Marinen: Anskaffning av radiomateriel, reservationsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i 1939 och 1940 års statsverkspropositioner (fjärde huvudtiteln, punkterna 188 respektive 177) framlagda förslag anvisade riksdagen (skrivelserna 1939 L: 4 punkt 163 respektive 1940 L: 4 punkt 158) till Särskild materielanskaffning för vardera av budgetåren 1939/40 och 1940/41 ett förslagsanslag av 10,000,000 kronor, eller sålunda tillhoppa 20,000,000 kronor. Av sistnämnda belopp beräknades 8,650,000 kronor för materielanskaffning för marinen.

Jämlikt 2 § i kungörelsen den 14 juni 1940 (nr 695) med vissa bestämmelser angående bokföring av utgifter å riksstatsanslag skall utgift, som hänför sig till förslagsanslag och som icke hunnit verkställas under det budgetår, till vilket utgiften hör — därest anslaget icke vidare finnes uppfört i riksstaten — avföras i räkenskaperna för det närmaste följande budgetåret å ett för anslaget upplagt särskilt konto.

I skrivelse den 17 april 1943 anförde marinförvaltningen följande.

På grund av nyssnämnda stadgande ägde ämbetsverket icke efter utgången av budgetåret 1941/42 disponera behållning å till förfogande ställda medel å förenämnda anslag till särskild materielanskaffning. Enligt särskilda brev hade å angivna anslag tillhoppa 8,650,000 kronor ställts till marinförvaltningens förfogande för modernisering och anskaffning av artilleriemateriel och ammunition samt anskaffning av torped-, min-, radio- och indenturmateriel m. m.

Å anslaget verkställda beställningar hade emellertid till ett sammanlagt belopp av 1,000,000 kronor effektuerats först under budgetåret 1942/43 eller väntades bli effektuerade under det närmaste året. Då fortsatt disposi-

tionsrätt till anslaget på grund därav syntes nödvändig, hemställde marinförvaltningen, att det för budgetåret 1940/41 anvisade förslagsanslaget till särskild materielanskaffning måtte för avsedda materielanskaffning få disponeras jämväl under budgetåren 1942/44.

I anledning av marinförvaltningens framställning medgav Kungl. Maj:t genom brev den 30 juni 1943 att å särskilt konto för det för budgetåret 1940/41 anvisade förslagsanslaget till Särskild materielanskaffning (IV. G. 1) finge i räkenskaperna för budgetåren 1942/44 avföras utgifter, som hänförde sig till nämnda anslag och avsåge likvidering av beställningar, verkställda under budgetåret 1940/41.

Uti en av *chefen för marinen* med tillstyrkan överlämnad skrivelse av den 30 september 1943 har *marinförvaltningen* anfört följande.

Då de av marinförvaltningen i skrivelsen den 17 april 1943 framförda synpunkterna beträffande efter utgången av budgetåret 1940/41 å ifrågasvarande anslag gjorda dispositioner icke vunnit Kungl. Maj:ts bifall, hade marinförvaltningen undersökt möjligheterna att överföra berörda dispositioner till andra för enahanda ändamål till ämbetsverkets förfogande ställda anslag för materielanskaffning. Det hade därvid visat sig möjligt att inom ramen för anvisade belopp verkställa omdisponering av samtliga felaktiga dispositioner å anslaget för budgetåret 1940/41 med undantag för beställningar till sammanlagt belopp av 246,542 kronor 10 öre, avseende anskaffning av viss radiosändarmateriel.

Ifrågavarande materiel hade beställts redan år 1940. På grund av materielsvårigheter hos radioindustrien hade emellertid planerade beställningar måst avskrivas och ett ingånget avtal annulleras. Först efter utgången av budgetåret 1940/41 hade det blivit möjligt att ånyo beställa materielen i fråga.

För radioändamål disponerade marinförvaltningen för budgetåret 1943/44 tillhoppa 500,000 kronor, vilket belopp tillsammans med förefintliga reservationer för ändamålet å äldre reservationsanslag icke — liksom icke heller resterande del av för anskaffning av radiomateriel för femårsperioden avsedda medel — vore tillräckligt till fullföljande av det redan förut i hög grad beskurna anskaffningsprogrammet. Det hade på grund härav icke varit möjligt att omdisponera förenämnda belopp, 246,542 kronor 10 öre.

I anslutning till vad sålunda anförts har marinförvaltningen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag å 246,542 kronor 10 öre för anskaffning av viss radiomateriel.

*Departements-
chefen.*

Av det anförda framgår, att ifrågavarande beställning av radiomateriel på sin tid annullerats på grund av rådande materielsvårigheter inom radioindustrien och att marinförvaltningen vid sedermera företagen ny beställning av dylik materiel förutsatt, att det för budgetåret 1940/41 anvisade förslagsanslaget av 10,000,000 kronor till särskild materielanskaffning skulle kunna disponeras för ändamålet, ehuru den nya beställningen utlagts först efter utgången av nämnda budgetår. Enär medel icke kan disponeras för ändamålet från berörda anslag och utgifterna icke torde kunna avföras från andra till marinförvaltningens förfogande stående anslag, synes ett särskilt

reservationsanslag böra äskas av riksdagen för täckande av ifrågavarande utgifter. Anslaget synes lämpligen kunna avrundas till 247,000 kronor och bör med hänsyn till att det hänför sig till en före försvarsbeslutet utlagd beställning icke inräknas i försvarsbeslutets kostnadsram.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Anskaffning av radiomateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 247,000 kronor.

[95.] 89. *Marinen: Vissa materielförsök, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 433,000
vid genomförd organisation	» 400,000
Budgetåret 1942/43	» 565,000
» 1943/44	» 420,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 345,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 345,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 132.

Marinförvaltningen har för nästa budgetår äskat tillhopa 345,000 kronor för ändamål av beskaffenhet att böra bestridas av förevarande anslag, varvid framhållits, att ämbetsverket med hjälp av dylika medel varit i stånd att lösa problem, som sammanhängde med utvecklingen av krigsmaterielen såsom en följd av erfarenheterna från nu pågående krig. Den starka utveckling på teknikens område, som kännetecknade nuvarande tid, medförde möjligheter till ständiga förbättringar av krigsmaterielen och gäve impulser till nya konstruktioner, för vilkas lösande krävdes experiment och försök. Fortsatt försöksverksamhet vore därför av stor betydelse för försvaret.

Beträffande de särskilda ändamålen är upplyst i huvudsak följande.

1. *Skjut- och materielförsök samt inskjutning av kanoner.* Under denna rubrik har under en följd av år avsetts ett belopp av 60,000 kronor. *Marinförvaltningen* har äskat samma belopp för nästa budgetår.

2. *Försök med teknisk materiel.* Denna anslagspost har för budgetåren 1940/42 upptagits med 100,000 kronor samt för budgetåren 1942/44, med hänsyn till omfattande tekniska försök, med ett till 150,000 kronor förhöjt belopp. *Marinförvaltningen* har för nästa budgetår äskat oförändrad anslagstilldelning, 150,000 kronor.

3. *Försök med torped- och radiomateriel.* För ändamålet har under de senaste budgetåren anvisats ett belopp av 100,000 kronor. *Marinförvaltningen* har äskat samma belopp för nästa budgetår.

4. *Försök med dykerimateriel.* För detta ändamål har för innevarande budgetår avsetts ett belopp av 15,000 kronor. *Marinförvaltningen* har framhållit, att med hänsyn till de stora erfarenheter beträffande marinens dykeritjänst, som vunnits under de senaste åren, och den starka utveckling, som för närvarande påginge inom detta område, borde pågående försök fullföljas

under nästa budgetår och vissa andra försök utföras. För angivna ändamål beräknades ett belopp av 15,000 kronor erforderligt.

5. *Försök med säkerhetsanordningar för ubåtar.* För detta ändamål ha medel icke tidigare beräknats. Marinförvaltningen har framhållit, att ubåten Ulvens förolyckande givit och kunde komma att giva vissa erfarenheter beträffande säkerhetsanordningarna å ubåtar. På grund därav borde vissa utredningar företagas inom marinförvaltningen i syfte att få till stånd eventuella omkonstruktioner, och i samband därmed vore vissa försök erforderliga. Kostnaderna därför beräknades till 20,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot de av marinförvaltningen äskade beloppen för vissa materielförsök, tillhoppa ($60,000 + 150,000 + 100,000 + 15,000 + 20,000 =$) 345,000 kronor, har jag intet att erinra, och jag förordar alltså, att för nästa budgetår för ändamålet upptages ett anslag å nämnda belopp. Vid bifall härtill ha för de tre första i femårsperioden 1942/47 ingående budgetåren anvisats tillhoppa ($565,000 + 420,000 + 345,000 =$) 1,330,000 kronor. För vardera av de två återstående budgetåren skulle således utan överskridande av den för femårsperioden beräknade kostnadsramen kunna anvisas högst

$$\left(\frac{5 \times 433,000 - 1,330,000}{2} \right) = 417,500 \text{ kronor, eller ett belopp obetydligt understigande vad som i försvarsbeslutet beräknats såsom genomsnittskostnad under perioden.}$$

Under erinran att anslagsminskningen utgör 75,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Vissa materielförsök* för budgetåret 1944/45
anvisa ett *reservationsanslag* av 345,000 kronor.

[96.] 90. **Marinen: Förstärkning av kustartilleriförsvaret, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 5,800,000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåret 1942/43.....	» 4,400,000
» 1943/44.....	» 7,800,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 7,800,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 7,350,000

Engångskostnaderna för förstärkning av kustartilleriförsvaret — avseende viss materielanskaffning — beräknades i försvarsbeslutet till ($5 \times 5,800,000 =$) 29,000,000 kronor för hela femårsperioden 1942/47. Med hänsyn till kända och beräknade prisstegringar uppskattades kostnaderna i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 134) till 35,610,000 kronor, varav alltså 6,610,000 kronor belöpte på prisstegringar sedan den 1 juli 1941. Enär 1942 års riksdag för ändamålet för budgetåret 1942/43 anvisat 4,400,000 kronor, beräknades under återstoden av uppsättningsperioden komma att erfordras ett belopp av ($35,610,000 - 4,400,000 =$) 31,210,000 kronor, eller

i genomsnitt för budgetåren 1943/47 i runt tal 7,800,000 kronor, av vilket belopp 1,650,000 kronor belöpte å prisstegring sedan den 1 juli 1941. Med anledning av Kungl. Maj:ts i anslutning till dessa beräkningar framlagda förslag beslöt riksdagen (skrivelse 1943: 4, punkt 91:o) att *dels* till förstärkning av kustartilleriförsvaret för budgetåret 1943/44 anvisa ett reservationsanslag av 7,800,000 kronor, *dels ock* medgiva, att för budgetåren 1942/43 och 1943/44 anvisade reservationsanslag till förstärkning av kustartilleriförsvaret finge överskridas inom ramen av ett belopp av 35,610,000 kronor. Anslaget har sålunda karaktären av s. k. kvotanslag.

Marinförvaltningen har på skäl, som återfinnas i ämbetsverkets hemliga skrivelse angående medelsbehovet för budgetåret 1944/45, hemställt, att under ifrågavarande anslag för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett belopp av 7,800,000 kronor.

Från marinförvaltningen inhämtade uppgifter ha givit vid handen, att ämbetsverket avsett att av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget av 6,815,000 kronor till vissa förstärkningar av kustartilleriförsvaret samt av det å riksstaten för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslaget till förstärkning av kustartilleriförsvaret bestrida kostnader om tillhopa 460,000 kronor för artillerimateriel och ammunitionsförråd. Dessa kostnader synas emellertid vara av natur att bestridas över kapitalbudgeten. Jag ämnar därför vid anmälan av marinförvaltningens äskanden för nästa budgetår med avseende å kapitalbudgeten föreslå, att — i den mån utredning till styrkande av förrådsbehovet förbragts — för ifrågavarande förrådsbyggnader beräknas medel under marinförvaltningens delfond av försvarsväsendets fastighetsfond. Det för uppsättningsperioden till förstärkning av kustartilleriförsvaret beräknade beloppet bör tydligen med hänsyn till vad här anförts minskas till (35,610,000 — 460,000 =) 35,150,000 kronor, motsvarande enligt prisläget den 1 juli 1941 ett belopp av omkring 28,610,000 kronor. Med beaktande av vad nu anförts torde anslaget till förstärkning av kustartilleriförsvaret för nästa budgetår kunna beräknas till (7,800,000 — 460,000 =) i avrundat tal 7,350,000 kronor, av vilket belopp 1,575,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

*Departements-
chefen.*

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förstärkning av kustartilleriförsvaret* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 7,350,000 kronor.

[97.] 91. *Marinen: Anskaffning av pråmar för Stockholms örlogsvarv, reservationsanslag.* Sedan statens krisrevision inhämtat uppgifter om den ersättning, som utgivits till visst enskilt bolag under budgetåret 1940/41 för av bolaget för Stockholms örlogsvarvs räkning verkställda bogseringar och förhållningar ävensom hyra för pråmar, ifrågasatte krisrevisionen, huruvida ej behovet av bogserbåtar och pråmar för nedbringande av kostnaderna borde tillgodoses genom inköp eller, därest så ej kunde ske, genom rekvisition.

Med anledning härav anmälde *marinförvaltningen* i sin skrivelse angående medelsbehovet för marinen för budgetåret 1944/45 ett medelsbehov av 1,200,000 kronor för anskaffning av bogserbåtar och pråmar för Stockholms örlogsvarv. *Marinförvaltningen* åskade emellertid icke medel för ändamålet, enär medelsbehovet ansågs icke kunna bestridas inom den i 1942 års försvarsbeslut fastställda kostnadsramen. Ämbetsverket uttalade emellertid den förhoppningen, att det under budgetåret skulle visa sig möjligt att inrymma något eller några av de nya utgiftsändamålen inom kostnadsramen.

Beträffande behovet av pråmar för Stockholms örlogsvarv framhöll *marinförvaltningen* i sin anmälan följande.

Pråmbeståndet vid varvet hade vintern 1942—43 uppgått till 18 pråmar. Under budgetåren 1940/41, 1941/42 och 1942/43 hade förhyrts i medeltal respektive 22, 24 och 22 pråmar per dag (kortare eller längre del av dygn). Kostnaderna, avseende såväl varvets egna som de militära förbandens behov, hade under nämnda budgetår utgjort respektive 199,455 kronor, 239,943 kronor och 160,491 kronor.

Ett ökat behov av pråmar hade givetvis gjort sig gällande till följd av försvarsberedskapen. Men även före beredskapens intagande syntes varvets pråmbestånd ej ha varit tillräckligt för att täcka det då föreliggande behovet av pråmar. Vid beräkning av varvets pråmbehov efter försvarsberedskapens uppnörande vid normala förhållanden bleve det nödvändigt att räkna med ett större behov än före år 1939. För att tillgodose detta behov borde en ökning av varvets pråmbestånd ske med minst 6 pråmar. Denna ökning ansåge *marinförvaltningen* böra ske genom nybyggnad dels för att erhålla för örlogsvarvet lämpliga pråmtyper och dels därför att de pråmar, som eventuellt skulle kunna inköpas, betingade höga priser och sannolikt skulle komma att draga relativt stora reparations- och underhållskostnader. Kostnaden för anskaffning av 6 pråmar beräknades till 200,000 kronor.

Med erinran om vad sålunda förekommit har *marinförvaltningen* i skrivelse den 25 november 1943 — under framhållande att anskaffningen av pråmar för närvarande syntes ur ekonomisk synpunkt mest angelägen — framlagt följande kostnadskalkyl.

Till anskaffningskostnaderna, 200,000 kronor, borde läggas underhållskostnader, vilka för 10 år beräknades till 72,000 kronor (1,200 kronor per pråm och år). Totalkostnaderna under 10 år för sex nyanskaffade pråmar utgjorde således 272,000 kronor. Värdet av pråmarna efter 10 års förlopp kunde beräknas till omkring 100,000 kronor. Kostnaderna för förhyrning av sex pråmar under 10 år beräknades till cirka 635,000 kronor. Skulle ifrågavarande anskaffning av sex pråmar verkställas, motsvarade således omkostnaderna för pråmarna under 10 år förhyrningskostnaden för samma antal pråmar under cirka 4.3 år.

Under åberopande av vad sålunda anförts har *marinförvaltningen* hemställt, att för anskaffning av sex pråmar ett reservationsanslag av 200,000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1944/45.

*Departements-
chefen.*

Av det anförda framgår, att kronan under de senaste åren fått vidkännas betydande kostnader för hyra av pråmar för Stockholms örlogsvarvs räkning

och att statens krisrevision ifrågasatt, om ej kostnaderna skulle kunna nedbringas genom nyanskaffning av pråmar.

Marinförvaltningen har i anslutning härtill avgivit förslag till anskaffning av sex pråmar till en kostnad av omkring 200,000 kronor. Pråmarna, som efter förloppet av tio år ha beräknats äga ett värde av omkring 100,000 kronor, anses komma att under samma tid draga en underhållskostnad av 72,000 kronor. Enär kostnaderna för förhyrning av sex pråmar under samma tid uppskattas till omkring 635,000 kronor, skulle således kronan vid nyanskaffning av pråmar efter förloppet av tio år ha inbesparat ($635,000 + 100,000 - 272,000 =$) 463,000 kronor. Denna uppskattning är självfallet i hög grad preliminär och avser endast att giva en ungefärlig uppfattning av den kostnadsbesparing som kan beräknas uppkomma, om pråmarna anskaffas.

Ehuru ifrågavarande anskaffning icke beräknats i försvarsbeslutets kostnadskalkyler, anser jag mig, med hänsyn till de avsevärda besparingar, som kunna vinnas därigenom, böra tillstyrka marinförvaltningens förslag. Av det för ändamålet beräknade beloppet, 200,000 kronor, kunna enligt inhämtade uppgifter omkring 30,000 kronor anses belöpa på prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Medel för ändamålet synas lämpligen böra anvisas i form av ett reservationsanslag å riksstaten.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Anskaffning av pråmar för Stockholms örlogsvarv* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 200,000 kronor.

[98.] 92. *Marinen: Industriens krigsorganisation, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	20,000
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43	»	100,000
» 1943/44	»	20,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	100
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i> ; beräknat belopp)	»	100

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår anført, att med hänsyn till befintlig reservation annan anvisning tills vidare icke behövde ifrågakomma än att anslaget, därest det skulle kvarstå, markerades.

Under hänvisning till vad jag anført vid behandlingen av arméns anslag till industriell krigsberedskap (punkt 46) får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen*: *Industriens krigsorganisation* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

*Departements-
chefen.*

Fortifikatoriska anläggningar.

[99.] 93. **Marinen: Befästningars underhåll m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 468,000
vid genomförd organisation	» 500,000
Budgetåret 1942/43	» 450,000
» 1943/44	» 650,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 670,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 670,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 133.

Marinförvaltningen har beträffande medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår anfört följande.

De av 1941 års försvarsutredning beräknade kostnaderna för befästningars underhåll m. m., 468,000 kronor under uppsättningsperioden samt 500,000 kronor vid genomförd organisation, vilka med samma belopp upptagits i propositionen 1942: 210, hänförde sig till prisläget den 1 juli 1941. Enär kustartilleriförsvaret budgetåret 1943/44 i här ifrågavarande avseende i huvudsak beräknades vara utbyggt, syntes böra räknas med det anslag, som för ifrågavarande ändamål upptagits sedan organisationen genomförts, eller 500,000 kronor. I 1943 års statsverksproposition (sid. 140) hade emellertid departementschefen framhållit, att i propositionen 1942: 210 angivet belopp under uppsättningsperioden borde läggas till grund för marinförvaltningens beräknaande av anslaget. Med anledning därav räknade marinförvaltningen nu med ett belopp för budgetåret 1944/45 av 468,000 kronor, hänfört till prisläget den 1 juli 1941. Med hänsyn till prisstegringar efter den 1 juli 1941 syntes kostnaderna för budgetåret 1944/45 böra beräknas till 535,000 kronor. — Därutöver borde i förevarande anslag inarbetas avlöningar till viss icke-ordinarie personal vid kustartilleriförsvarens fortifikationsförvaltningar, och hade ämbetsverket därvid räknat med den icke-ordinarie personal, som funnes upptagen i till propositionen 210 fogad förteckning. Kostnaderna hade beräknats till cirka 100,000 kronor, vartill borde läggas rörligt tillägg och kristillägg eller tillhoppa 135,000 kronor. Sammanlagt erfordrades sålunda (535,000 + 135,000 =) 670,000 kronor.

Marinförvaltningen ansåge, att anslagsbehovet för lokalförvaltningarnas del borde utgå med i huvudsak samma belopp, som för innevarande år samt att återstående del borde ställas till marinförvaltningens förfogande för mötande av de krav på kompletteringar, oförutsedda kostnader m. m., vilka kunde beräknas uppkomma, ävensom för bestridande av kostnaderna för sådant underhåll av befästningar m. m., vilket lämpligen borde ombesörjas av marinförvaltningen direkt.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har marinförvaltningen beräknat anslaget till det belopp, som i försvarsbeslutet upptagits för uppsättningsperioden, eller 468,000 kronor, till vilket belopp lagts 67,000 kronor för prishöjningar å de egentliga underhållskostnaderna och 135,000 kronor till avlöning av viss icke-ordinarie personal. Mot dessa beräkningar, vilka

gjorts efter samma grunder som för innevarande budgetår, har jag intet att invända, och medelsbehovet för nästa budgetår torde alltså kunna beräknas till 670,000 kronor. Av detta belopp synas 75,000 kronor, varav 8,000 kronor avse kristillägg å avlöningar till icke-ordinarie personal, kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Erinras må att försvarsbeslutets kostnadsberäkningar äro uppgjorda från den förutsättningen, att omförmälda avlöningskostnader skulle belasta vederbörande avlöningsanslag.

Åberopande det anförda får jag — under erinran att anslagshöjningen i förhållande till innevarande budgetår utgör 20,000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Befästningars underhåll m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 670,000 kronor.

Bidrag och understöd.

[100.] 94. *Marinen: Bidrag till sjövärnsskåren, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	64,000
vid genomförd organisation	»	65,000
budgetåret 1942/43	»	60,000
» 1943/44	»	60,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	»	323,850
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	64,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 133, intagen plan.

Sjövärnsskåren utgör en direkt fortsättning av förutvarande Sveriges frivilliga motorbåtskår och är en på frivillighetens väg bildad organisation, som har till uppgift att vid mobilisering och försvarsberedskap ställa för vissa ändamål utbildad personal till krigsmaktens förfogande. I viss omfattning tillhandahåller kåren motorbåtar för övningsändamål. Flottiljens båtar ha antingen donerats till flottiljen eller inköpts för insamlade eller donerade medel eller för statsmedel. Vissa båtar äro att anse som flottiljens enskilda egendom. Kåren, som står under ledning av en kårchef, är uppdelad på flottiljer. Flottiljerna fördelas till olika marindistrikt och stå under ledning av var sin flottiljchef.

Sjövärnsskårens medlemmar utgöras av aspiranter och aktiva medlemmar. Till aspiranter antagas ynglingar mellan 16 och 19 år, vilka ej äro inskrivna som värnpliktiga. Till aktiva medlemmar antagas vissa värnpliktiga kategorier.

Fredstjänstgöringen fullgöres av aspiranter och aktiva medlemmar i form av dels genomgång av vissa utbildningskurser, dels deltagande i särskilt anordnade övningar, kurser m. m.

Krigstjänstgöring fullgöres i olika befattningar vid bevakningstjänst, sjö-

transport- och sjökommunikationstjänst, sjöfartskontroll, expeditionstjänst, krigspolistjänst samt å hjälpfartyg.

Statens kostnader för sjövärnsskårens verksamhet bestridas över två anslag, nämligen förevarande anslag till bidrag till sjövärnsskåren samt, såvitt avser aspirantverksamheten, reservationsanslaget till bidrag till maritim ungdomsverksamhet. För sistnämnda ändamål fanns intet belopp upptaget i 1942 års försvarsbeslut. För anskaffning av ett antal motorbåtar för kåren beräknades däremot under anslaget till fartygsbyggnader för flottan ett belopp av 500,000 kronor. Såsom vid behandlingen av berörda anslag anförts rymmes inom den angivna kostnadsramen byggande av fem motorbåtar för kåren.

Marinförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår äskat medel dels för engångsutgifter avseende anläggande av ytterligare flottiljstationer och anskaffning av båtmateriel för aspirantutbildningen, dels ock för sjövärnsskårens löpande kostnader.

Vad angår engångskostnaderna framgår av marinförvaltningens skrivelse att *chefen för sjövärnsskåren* hemställt att ämbetsverket i sina anslagsäskanden måtte upptaga ett anslag av 537,000 kronor för fullföljande av kårens uppsättning. Totalkostnaderna härför ha av *chefen för sjövärnsskåren* beräknats till 375,000 kronor för anläggning av tre större och fem mindre flottiljstationer samt komplettering av två befintliga stationer och 365,000 kronor för anskaffning av 3 segelfartyg, 15 kosterbåtar, 20 segeljollar och 16 roddslupar. Enär 203,000 kronor beräknats kunna täckas av donationsmedel, har medelsbehovet uppskattats till $(375,000 + 365,000 - 203,000 =) 537,000$ kronor. *Chefen för sjövärnsskåren* har erinrat om att skattskyldig medgivits rätt att vid taxering för beskattningsåret 1942 åtnjuta avdrag med belopp motsvarande vad han utgivit såsom gåva till sjövärnsskåren eller denna underställda sjövärnsflottiljer men att denna avdragsrätt upphävts enligt beslut av 1943 års riksdag, varvid bevillningsutskottet i sitt utlåtande nr 8, vilket legat till grund för riksdagens beslut, förutsatt, att i den mån stöd från statens sida åt sjövärnsskåren befunnas påkallat, sådant stöd lämnades i annan form än genom skattebefrielse för gåvor till samma ändamål.

Chefen för marinen har i yttrande till marinförvaltningen framhållit, att möjligheten att erhålla donationsmedel för bestridande av sjövärnsskårens aspirantutbildning avsevärt minskats genom riksdagens förenämnda beslut rörande avdragsrätt för gåvor till kåren. Med hänsyn till att det av *chefen för sjövärnsskåren* begärda beloppet avsevärt avveke från vad som förutsatts i försvarsbeslutet kunde *chefen för marinen* emellertid för närvarande icke tillstyrka större belopp än vad som motsvarade det donationsbelopp, som beräknades utebliva på grund av den indragna skattefriheten, eller 160,000 kronor, varav 60,000 kronor borde avses för anläggande av flottiljstationer och 100,000 kronor för anskaffning av båtar.

Marinförvaltningen har för egen del — med hänsyn till att viss besparing under femårsperioden 1942/47 beräknats uppkomma å det för flottans övningar beräknade beloppet — hemställt om ett belopp av 253,750 kronor för engångskostnader för sjövärnsskårens uppsättning.

Medelsbehovet för sjövärnsskårens löpande kostnader för nästa budgetår har *chefen för sjövärnsskåren* beräknat till 70,100 kronor, eller 10,100 kronor mera än anslaget för innevarande budgetår. Därvid har förutsatts, att flottiljstationer, båtar och annan övningsmateriel, som erfordrades för aspirantutbildningen, även användes för de aktiva medlemmarnas utbildning, varför några avsevärda kostnader för anskaffning och underhåll av övnings- och undervisningsmateriel icke skulle behöva utgå av anslaget till sistnämnda del av verksamheten.

Anslagsbehovet har av *chefen för sjövärnsskåren* beräknats på följande sätt (inom parentes angivas motsvarande siffror för budgetåret 1943/44).

		1944/45	1943/44
1. Traktamenten och reseersättningar.....	kronor	7,000	(7,000)
2. Rekryteringskostnader	»	1,000	(1,000)
3. <i>Expenser</i>	»	16,000	(12,000)
4. Övningar och instruktionsarvoden	»	10,000	(10,000)
5. Anskaffning och underhåll av övningsmateriel	»	19,000	(20,000)
6. Underhåll och hyra av expeditionss-, förläggnings- och undervisningslokaler m. m.	»	17,100	(10,000)
Summa kronor		70,100	(60,000)

Chefen för sjövärnsskåren har anfört, att anledningen till ökningen av anslagsposten till *expenser* bland annat vore den omständigheten, att två nya flottiljer påbörjat sin verksamhet och inrättat expeditioner, för vilka medel tidigare icke kunnat äskas. Medelsbehovet till underhåll och hyra av expeditionss-, förläggnings- och undervisningslokaler m. m. hade ökat på grund av att underhållskostnader för en större och två mindre flottiljstationer med därtill hörande markområden och hamnar beräknades tillkomma under budgetåret 1944/45.

Marinförvaltningen har för ändamålet äskat det av *chefen för sjövärnsskåren* begärda beloppet, 70,100 kronor.

Marinförvaltningen har under detta anslag äskat dels ett belopp av 253,750 kronor för fullföljande av sjövärnsskårens uppsättning och utbyggnad och dels ett belopp av 70,100 kronor för sjövärnsskårens löpande kostnader. Vad till en början angår det förra beloppet, vilket avser kostnader av engångsnatur för anläggning och komplettering av flottiljstationer samt inköp av båtar, vill jag erinra om att i försvarsbeslutet icke beräknats andra engångskostnader för sjövärnsskårens uppsättning än 500,000 kronor för anskaffning av ett antal motorbåtar av större typ. Detta belopp har redan ställts till *marinförvaltningens* förfogande.

*Departements-
chefen.*

De av *chefen för sjövärnsskåren* nu framlagda förslagen rörande kårens fortsatta utbyggnad synas värda beaktande och det skulle därför ha varit önskvärt, om för deras genomförande kunde anslås bidrag av statsmedel. Med hänsyn till vad inledningsvis anförts rörande de beräknade totalkostnaderna för försvarsbeslutets genomförande anser jag mig emellertid icke utan tvingande skäl kunna tillstyrka, att inom försvarsbeslutets kost-

nadsram upptagas så avsevärda kostnader för ändamål, som icke i försvarsbeslutet beräknats. För tillgodoseende av sjövärnsskårens behov av medel för fortsatt utbyggnad och utrustning läser kåren därför liksom hittills väsentligen få lita till enskilda gåvor. För nästa budgetår torde alltså icke böra upptagas några engångskostnader för sjövärnsskåren.

Vad därefter angår frågan om bidrag till sjövärnsskårens löpande kostnader finner jag i likhet med kårchefen och marinförvaltningen en höjning av det därför avsedda beloppet erforderlig. Med hänsyn till angelägenheten att icke överskrida den i försvarsbeslutet för anslaget angivna kostnadsramen kan jag dock icke tillstyrka högre anslag än 64,000 kronor, motsvarande vad som i försvarsbeslutet beräknats för ändamålet under uppsättningsperioden.

Såsom i det föregående anmärkts bestridas kostnaderna för sjövärnsskårens verksamhet för närvarande över två riksstatsanslag, nämligen dels förevarande anslag till bidrag till sjövärnsskåren och dels reservationsanslaget till bidrag till maritim ungdomsverksamhet. Från det senare anslaget bestridas jämväl kostnader för maritima ungdomsrådet, varjämte bidrag utgår till sjöscoutverksamheten. Chefen för sjövärnsskåren har framhållit, att uppdelningen av sjövärnsskårens anslagsmedel på två anslag vore mindre rationell och vållade svårigheter av skilda slag, varför ett sammanförande av dessa anslagsmedel till ett anslag ifrågasatts. Ehuru vissa skäl tala för en sådan anordning, anser jag mig, då densamma kan tänkas vara mindre lämplig ur de synpunkter maritima ungdomsrådet har att företräda, icke för närvarande böra föreslå någon ändring i den nuvarande anslagsuppdelningen. Jag har emellertid intet att erinra mot att frågan tages upp till närmare övervägande inom maritima ungdomsrådet och sjövärnsskårens ledning.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Bidrag till sjövärnsskåren* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 64,000 kronor.

[101.] 95. *Marinen: Bidrag till maritim ungdomsverksamhet, reservationsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor 75,000
» 1943/44	» 75,000
» 1944/45 (<i>maritima ungdomsrådets förslag</i>)	» 84,500
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 75,000

I försvarsbeslutets kostnadsberäkningar upptogs intet belopp för detta ändamål.

Rörande den närmare innebörden av den maritima ungdomsverksamheten torde få hänvisas till en därom i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 141) lämnad redogörelse.

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd plan på följande sätt.

1. Maritima ungdomsrådet, <i>högst</i>	kronor	3,000
2. Bidrag till sjöscoutverksamheten inom Sveriges scoutförbund, <i>högst</i>	»	13,000
3. Bidrag till aspirantverksamheten inom sjövärnsskåren, <i>högst</i>	»	59,000
Summa kronor		75,000

Medelsbehovet för nästa budgetår till maritima ungdomsrådets egna kostnader har *maritima ungdomsrådet* beräknat till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 3,000 kronor.

Vad härefter angår bidraget till verksamheten inom Sveriges scoutförbund har *scoutförbundet* hemställt, att bidraget måtte höjas till 22,100 kronor. Av beloppet avses 15,000 kronor för inköp och underhåll av båtar, 2,600 kronor till ledarkurser, 2,500 kronor till stipendieanslag och 2,000 kronor till inspektionsverksamhet. Beträffande motiveringen för anslagshöjningarna torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Anslagsbehovet för verksamheten inom sjövärnsskåren har *chefen för sjövärnsskåren* angivit till 66,500 kronor enligt följande beräkning, nämligen till övningsmateriel 10,000 kronor, till instruktörsarvoden 10,000 kronor, till stipendier 3,000 kronor, till ledarutbildning 2,000 kronor samt till praktisk utbildningsverksamhet 41,500 kronor. I anslutning härtil har kårchefen förklarat, att nämnda poster, såvitt överblickas kunde, överensstämde med de kostnader som visat sig erforderliga för verksamheten under budgetåret 1942/43.

Maritima ungdomsrådet har beträffande bidragen till scoutförbundet och sjövärnsskåren anført följande.

Det vore ännu icke möjligt att vinna fullt tillförlitlig överblick över de kostnader, som årets verksamhet dragit, varför de verkställda beräkningarna av medelsbehovet för nästkommande budgetår ägde karaktären av preliminära beräkningar. Vid den prövning, som företagits inom rådet, hade rådet likväl kommit till den uppfattningen, att de anslagsäskanden, som framlagts av chefen för sjövärnsskåren och av Sveriges scoutförbund för nästkommande budgetår, vore väl grundade. För sjöscouterörelsens del finge sålunda pekas på det förhållandet, att antalet sjöscouter inom scoutförbundet befunno sig i stadig ökning. Antalet sjöscouter utgjorde nu cirka 1,500 och antalet sjöscoutkårer hade stigit till cirka 75. Ett ökat statsbidrag för inköp av lämpliga båtar vore av angivna grunder högst önskvärt. Likaledes kunde man förutsätta, att efterfrågan på stipendier till mindre bemedlade pojkar under nästkommande budgetår högst avsevärt komme att ökas.

Beträffande aspirantverksamheten inom sjövärnsskåren grundade sig anslagsäskandet på de kostnader, som visat sig erforderliga under budgetåret 1942/43. Det finge särskilt framhållas, att de olika sjövärnsflottiljerna inköpt eller som gåva erhållit ett ökat antal båtar, för vilkas underhåll krävdes högre kostnader än tidigare. Vidare hade kostnaderna för förläggningshyror, resor m. m. visat sig högst betydligt överstiga de tidigare beräknade. Likaledes hade behovet av medel för stipendier till mindre bemedlade pojkar varit avsevärt större än det beräknade. Under innevarande år hade således inkomna stipendieansökningar kunnat tillmötesgåas endast med cirka 60 à 70 procent av de begärda beloppen.

Med hänsyn till tidsförhållandena ansåge sig rådet emellertid icke kunna

äska ett så stort anslag, som de båda organisationernas anslagsberäkningar skulle medföra. Rådet hade stannat vid att för nästkommande budgetår anhålla om det bidrag, som syntes oundgängligen nödvändigt, nämligen 16,500 kronor för verksamheten inom Sveriges scoutförbund och 65,000 kronor för verksamheten inom sjövärnsskåren.

I enlighet med det anförda har maritima ungdomsrådet beräknat medelsbehovet under förevarande anslag till $(3,000 + 16,500 + 65,000 =)$ 84,500 kronor.

Marinförvaltningen har i avgivet utlåtande förklarat, att ämbetsverket, sedan tillförlitligare grunder för beräkning av medelsbehovet för maritim ungdomsverksamhet numera erhållits, icke hade något att erinra mot att anslaget för nästa budgetår höjdes till äskat belopp, 84,500 kronor, under förutsättning att ett statsbidrag av denna storlek kunde inrymmas bland de kostnader, som i försvarsbeslutet beräknats för uppsättningsperioden.

I en den 25 november 1943 dagtecknad skrift har *K. F. U. M:s scoutförbund* anhållit, att åt svenska scoutrådet — beslutande och verkställande organ för den år 1931 bildade svenska scoutunionen — måtte uppdragas att mottaga och fördela det bidrag, som föreslagits skola ställas till maritima ungdomsrådets förfogande för sjöscoutverksamhet under budgetåret 1944/45. Om en sådan anordning icke befundes lämplig, hemställde *K. F. U. M:s scoutförbund* om ett anslag av 6,000 kronor till sin sjöscoutverksamhet under budgetåret 1944/45 samt om representation i maritima ungdomsrådet. Till stöd för framställningen har anförts bland annat följande.

Sveriges scoutförbund hade de senaste åren erhållit bidrag från förevarande anslag för sin sjöscoutverksamhet, medan motsvarande verksamhet inom övriga till svenska scoutunionen anslutna förbund, bland dem *K. F. U. M:s scoutförbund*, varit hänvisade till att arbeta på egen hand utan fast ekonomisk grundval. Sistnämnda förbund hade jämväl i andra avseenden haft större svårigheter att bekämpa än Sveriges scoutförbund. Medan det sistnämnda förbundet kunnat fullfölja sina kurser med ledare, vilka såsom inkallade till beredskapstjänst kommenderats att medverka som instruktörer vid förbundets kurser, hade *K. F. U. M:s scoutförbund* måst inställa en planerad kurs, när dess instruktörer blivit inkallade till militärtjänstgöring. Sistnämnda förbund hade jämväl haft svårigheter att få behålla den båt-materiel, som användes vid kurserna. Det oaktat hade förbundets sjöscoutarbete gått starkt framåt, och förbundet utövade sjöscoutverksamhet på 12 orter med sammanlagt mer än 150 sjöscouter. Förbundet hade hos maritima ungdomsrådet förgäves hemställt om bidrag till sin sjöscoutverksamhet, och även ett förslag, att svenska scoutunionen i stället för Sveriges scoutförbund skulle representeras i maritima ungdomsrådet, hade avvisats.

I ett den 8 december 1943 avgivet utlåtande har *maritima ungdomsrådet* hemställt, att *K. F. U. M:s scoutförbunds* framställning måtte lämnas utan bifall, samt till stöd härför anført i huvudsak följande.

Inom den sakkunnigutredning, som föregått maritima ungdomsrådets inrättande, hade övervägts, huruvida statsbidrag borde utgå till samtliga scoutförbund som bedreve sjöscoutverksamhet. Emellertid hade de sakkunniga ansett nödvändigt, att den maritima ungdomsverksamheten koncentrerades till minsta möjliga antal organisationer. Såsom skäl härför hade

bland annat anförts, att det ur ekonomisk synpunkt icke vore försvarligt att t. ex. i en liten ort två olika sjöscoutenheter arbetade, envar med viss båt-materiel, vilken effektivt skulle kunna utnyttjas först av ett större antal pojkar. Den föreningslänk mellan de olika förbunden, som svenska scoutunionen erbjöde, besutte icke tillräcklig organisatorisk fasthet för att den statsunderstödda sjöscoutverksamheten skulle kunna göras till en unionens angelägenhet.

Maritima ungdomsrådet anslöte sig till de sakkunnigas uppfattning. Enligt rådets mening vore det för den maritima ungdomsverksamhetens fortsatta utveckling av väsentlig betydelse, att det statliga stödet alltför begränsades att omfatta endast en organisation inom varje åldersstadium. Därest det statliga stödet skulle tilldelas svenska scoutunionen, skulle detta innebära, att statsbidraget komme att fördelas mellan fyra förbund, som för närvarande bedreve sjöscoutverksamhet, och eventuellt ytterligare ett förbund. För att samtliga dessa scoutförbund skulle erhålla ett verksamt stöd för sin sjöscoutverksamhet fordrades ett statsbidrag, som högst väsentligt överstege det belopp som för närvarande utginge till Sveriges scoutförbund. Skulle det sammanlagda statsbidraget utgå med ungefär samma belopp som nu, skulle den del, som tillfölle vart och ett av förbunden, bli alltför liten för att utgöra något verksamt stöd. Enligt maritima ungdomsrådets mening skulle en dylik fördelning medföra, att det statliga stödet icke tillnärmelsevis kunde giva det utbyte, som statsbidraget för sjöscoutverksamheten för närvarande gäve. Enär de inom svenska scoutunionen samarbetande förbunden intoge en gentemot varandra relativt självständig ställning, kunde scoutunionen icke uppdraga några strängt fixerade riktlinjer för de olika förbundens verksamhet genom att exempelvis besluta, att sjöscoutverksamhet på viss ort finge bedrivas endast av visst förbund.

Även det intima samarbetet mellan sjöscoutrörelsen och sjövärnsskårens aspirantverksamhet, som varit en grundtanke i de sakkunnigas förslag, skulle väsentligt försvåras genom tillkomsten av ytterligare en eller flera parter i den statsunderstödda ungdomsverksamheten.

Ehuru vissa skäl synas mig tala för att samtliga scoutförbund, som bedriva sjöscoutverksamhet i större omfattning, bliva delaktiga av det statsbidrag, som från förevarande anslag utgår till sådan verksamhet, finner jag mig med hänsyn till de merutgifter som kunna beräknas uppkomma härför, icke böra förorda någon ändring i nu gällande grunder. Emellertid anser jag det önskvärt, att denna fråga ägnas fortsatt uppmärksamhet inom maritima ungdomsrådet, varvid givetvis samråd med svenska scoutrådet bör äga rum. Tänkbart är att en lösning av frågan skulle kunna vinnas genom en regional uppdelning av riket mellan de olika förbunden, såvitt avser utövandet av sjöscoutverksamhet.

Ehuru vad i ärendet anförts till stöd för förslaget om höjning av det statliga bidraget till maritim ungdomsverksamhet är beaktansvärt, anser jag mig i rådande läge böra förorda, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Erinras må att i försvarsbeslutets kostnadsberäkningar icke upptagits medel för förevarande ändamål. Stat för anslaget torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Jag får därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: *Bidrag till maritim ungdomsverksamhet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 75,000 kronor.

*Departements
chefen.*

[102.] 96. *Marinen: Understöd åt föreningar m. m.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 10,000
vid genomförd organisation	» 10,000
Budgetåret 1942/43	» 10,800
» 1943/44	» 13,000
» 1944/45 (<i>marinförvaltningens förslag</i>)	» 13,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 13,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret, sid. 134. Anslaget beräknades i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 144) med utgångspunkt från det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget, 10,800 kronor, vartill lades ett belopp av 2,200 kronor för höjning av bidraget till sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona.

I motioner till 1943 års riksdag hemställdes dels (i motionen I: 18) att riksdagen måtte bevilja försvarets civila tjänstemannaförbunds Karlskrona-avdelning ett årligt bidrag å 500 kronor, dels ock (i motionen I: 102) att riksdagen för tillgodoseendet av i motionen uppgivet behov av ökat hyresbidrag åt underbefälssammanslutningar vid marinen måtte höja det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen äskade anslaget med skäligt belopp.

Riksdagens statsutskott anförde i sitt utlåtande 1943: 4, att — oaktat vissa skäl föreläge för tillmötesgående av de gjorda framställningarna — utskottet likväl funne sig icke böra utan mer ingående utredning i ärendet föreslå riksdagen att med anledning av motionerna nu höja anslaget. Utskottet förutsatte emellertid, att Kungl. Maj:t toge detta spörsmål under närmare övervägande.

Under erinran härom har *marinförvaltningen* i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 meddelat, att chefen för marinen föranstaltat om en preliminär ännu icke avslutad utredning i denna fråga. De upplysningar, som vunnits genom utredningen, vore dock tills vidare icke tillräckliga för ett bedömande av frågan i dess helhet, varför marinförvaltningen med hänsyn därtill och i avvaktan på Kungl. Maj:ts eventuella beslut i ämnet icke för närvarande ifrågasatte någon ändring av anslagets belopp, 13,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den inom marinledningen igångsatta utredningen rörande bidrag till vissa sammanslutningar i Karlskrona har ännu icke avslutats, och förslag i ämnet kan alltså icke föreläggas årets riksdag. Därest emellertid genom utredningen skulle framkomma särskilda skäl för att sammanslutning, som för närvarande saknar statsbidrag, redan under nästa budgetår bör komma i åtnjutande av sådant anslag, torde Kungl. Maj:t äga att för ändamålet taga fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter i anspråk. Anslaget till understöd åt föreningar m. m. torde för nästa budgetår i enlighet med marinförvaltningens förslag böra upptagas med oförändrat belopp, 13,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Understöd åt föreningar m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 13,000 kronor.

[103.] 97. **Marinen: Bidrag för anordnande av permittentlokal i Karlskrona, reservationsanslag.** I flertalet garnisonsstäder i vårt land finnas numera soldathem avsedda för de värnpliktiga under deras fritid. I Karlskrona finnas i huvudsak följande fritidslokaler för militär personal:

två för flottan avsedda nya marketenterier, ett vid kasern Sparre och ett vid kasern Ankarstierna,

ett marketenteri för kustartilleriets personal, Kronprinsessan Victorias örlogshem, omfattande ett tiotal rum,

ett soldathem av privat natur, »Soldaternas vänner», med understöd från manskapskassa, omfattande en fyrarumsvåning i hyreshus, samt

ett mindre soldathem av privat natur vid Gräsvik, vid gamla grenadjärkasernen.

Vidare finnes den s. k. F. F.-baren, en serveringslokal av tillfällig natur, där förplägnad till lågt pris tillhandahålles av lottor, samt vissa lokaler hos K. F. U. M. till vilka militär personal äger tillträde under några timmar dagligen.

Särskilt under rådande beredskapsläge med omfattande och långvariga inkallelser framför allt för marinens del har i Karlskrona ett starkt behov av ytterligare fritidslokaler, i synnerhet för de värnpliktiga, gjort sig gällande. I syfte att förbättra förhållandena har i Karlskrona bildats en stiftelse benämnd Militärhemmet. I skrivelse den 28 mars 1942 har stiftelsen hemställt om ett statsbidrag av 250,000 kronor för uppförande av lämpliga fritids- och samlingslokaler för den militära ungdomen i Karlskrona. Stiftelsen har i skrivelsen anfört i huvudsak följande.

Den militära ungdomen, värnpliktiga och meniga av stammanskapet i Karlskrona, som önskade tillbringa någon del av sin fritid utanför kasernområdet, vore i stort sett hänvisad till kringströvande på gatorna, vistelse på kaféer eller biograflokaler. Behövliga lokaler, där dessa stora personalkategorier på ett nyttigt och gagnarikt sätt kunde använda sin fritid, saknades. Det vore sedan gammalt ett trängande önskemål, att detta missförhållande med det snaraste avhjälpes.

I avsikt att råda bot härför hade en insamling påbörjats, som resulterat i ett belopp av omkring 100,000 kronor. För att föra frågan vidare hade stiftelsen Militärhemmet bildats, ställd under kyrkorådet i amiralitetsförsamlingen, med uppgift att anskaffa erforderliga medel för tomtförvärv och byggande av fastighet. Fastigheten, som vore avsedd att uppföras i fyra våningar, komme att inrymma en större samlingslokal, bibliotek, studie-, sällskaps-, skriv- och läsrum samt hemtrevliga kafélokaler inredda i olika landskapsstilar ävensom ett mindre antal sovrum för militärer, vilka för tillfället saknade natthärbärge. Stiftelsen beräknade att för frågans realiserande erfordrades ett belopp av omkring 600,000 kronor samt att utöver det insamlade beloppet om 100,000 kronor kunna insamla ytterligare 250,000 kronor. Då en stiftelse av angiven art vore av synnerlig betydelse vid flottans huvudstation med hänsyn till därstädes förlagda ansevliga militära styrkor icke minst för deras religiösa, kulturella och moraliska fostran och omvårdnad, hemställde stiftelsen, att statsbidrag måtte beviljas med angivna belopp om 250,000 kronor.

Befälhavande amiralen i Sydkustens marindistrikt har i utlåtande den 31 mars 1942 framhållit, att framställningen syntes i hög grad behjärtansvärd. Även om genom de militära myndigheternas försorg ett omfattande och erkännansvärt arbete nedlades för att i olika avseenden omhändertaga personalen, förelåge stort behov av en institution som den här föreslagna. I stiftelsens styrelse avsåges ingå en av befälhavande amiralen utsedd militär ledamot.

Marinförvaltningen har i utlåtande den 22 maj 1942, med överlämnande av utlåtanden från Lunds domkapitel och länsstyrelsen i Blekinge län, tillstyrkt bifall till framställningen. Som villkor för att statsbidraget skulle få disponeras syntes dock böra krävas dels att den av stiftelsen påräknade frivilliga bidragssumman erhöles, dels ock att staten i och med bidragets lämnande icke iklädde sig några framtida förpliktelser i form av delaktighet i hemmets underhållskostnader m. m.

Lunds domkapitel har framhållit följande.

Det initiativ, som tagits, måste betecknas som synnerligen tacknämligt. I en stad som Karlskrona funnes stora skaror av militär ungdom, värnpliktiga och stamanställda, som icke förstode att utnyttja sin fritid på det rätta sättet. Komme det planerade militärhemmet till stånd så finge dessa ungdomsskaror icke blott stora och tilldragande lokaler att samlas i utan kunde också i bibliotek, läsrum och studiecirklar få impulser till studier och andra sysselsättningar, som utfyllde fritiden med ett förädlade och för den andliga beredskapen värdefullt innehåll. Genom den från all kasernmässighet frigjorda inredning, som planerades, och genom den atmosfär av trevnad och trygghet, som ledningen hoppades kunna frammana, erhöles en välbehövlig ersättning för det hem, som de flesta måste undvara under den tid de fullgjorde sin militära tjänsteplikt. Med tanke härpå funne domkapitlet den gjorda framställningen mycket beaktansvärd och tillstyrkte sålunda livligt att det begärda anslaget beviljades. Med avseende på stiftelsens organisation funne domkapitlet det naturligt och riktigt, att stiftelsen sorterade under amiralitetsförsamlingens kyrkoråd med amiralitetspastorn som självskrivnen ordförande.

Länsstyrelsen i Blekinge län har på det livligaste tillstyrkt bifall till framställningen men förutsatt att, innan bidrag för ändamålet beviljades, stiftelsen till Kungl. Maj:t överlämnade närmare utredning om tomtförvärv samt erforderliga ritningar jämte kostnadsförslag med vad mera kunde anses erforderligt för vinnande av klar översikt av företagets ekonomiska och andra förutsättningar.

I ärendet ha preliminära ritningar och kostnadsförslag företetts. Totalkostnaden beräknas till omkring 880,000 kronor, varav 187,000 kronor till markförvärv och 670,000 kronor till byggnadskostnader samt 23,000 kronor till inventarier. Insamlingen har hittills givit omkring 250,000 kronor. Av det tecknade beloppet ha emellertid omkring 175,000 kronor tecknats villkorligt, under förutsättning att staten lämnar bidrag. Företag och enskilda ha utlovat att till stiftelsen skänka möbler och annan inredning.

artements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår råder i flottans huvudstation i Karlskrona brist på lämpliga fritidslokaler för den militära personalen. Särskilt under

rådande beredskapsförhållanden har denna brist varit kännbar för de värnpliktiga, av vilka många varit inkallade under lång tid och ha sina hem på betydande avstånd från Karlskrona. Det initiativ, som enligt den föregående redogörelsen tagits på enskild väg, synes därför väl värt stöd från statens sida.

Medel för detta ändamål ha icke inräknats i den kostnadsram, som av 1942 års riksdag angivits för försvarsväsendets utbyggande under femårsperioden 1942/47. Tvekan kan därför uppstå, huruvida statsverket nu bör ställa medel till förfogande för detta ändamål. Emellertid synes det förhålla sig så, att de avsevärda belopp, som på frivillighetens väg redan insamlats, ej kunna komma till avsedd användning, om icke staten träder emellan, vartill kommer, att det fortsatta insamlingsarbetet torde komma att försvåras, om den föreliggande framställningen om statsbidrag icke nu vinner beaktande. Av dessa skäl anser jag mig, trots nyss anförda betänkligheter, böra förorda, att statsbidrag beviljas för anordnande av ifråga-varande marinhem.

I detta sammanhang vill jag erinra, att riksdagen på sätt framgår av propositionen 1942:329 och riksdagens i anledning därav avlätna skrivelse, nr 394, anvisat ett belopp av 200,000 kronor såsom bidrag till anskaffning av permittentlokal i Stockholm.

Jag föreslår, att statens bidrag begränsas till 200,000 kronor även för marinhemmet i Karlskrona, samt förutsätter, att anspråk på ytterligare bidrag av statsmedel icke kommer att framställas, liksom även att statsverket, utöver nämnda statsbidrag till engångskostnadernas bestridande, icke ikläder sig några förpliktelser beträffande verksamhetens finansierande. Jag utgår från att även annat manskap än marinens skall — om och i den mån omständigheterna det medger — komma i åtnjutande av de förmåner stiftelsen avses skola erbjuda.

Statsbidraget å 200,000 kronor torde böra anvisas i form av ett särskilt reservationsanslag å riksstaten för budgetåret 1944/45.

Närmare bestämmelser om villkoren för utbetalande av bidraget och för användningen av detsamma torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen*: Bidrag för anordnande av permittentlokal i *Karlskrona* för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

Flygvapnet.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

[104.] 98. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl., *förslagsanslag*.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	21,360,400
vid genomförd organisation	»	31,450,000
Budgetåret 1942/43	»	16,000,000
» 1943/44	»	18,400,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	22,300,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i> ; beräknat belopp)	»	22,200,000

*Departements-
chefen.* Vid behandlingen av arméns och marinens motsvarande anslag har jag ansett mig böra förorda, att nämnda anslag i riksstatsförslaget för nästa budgetår upptagas med allenast beräknade belopp. Av motsvarande skäl som åberopats vid behandlingen av arméns anslag vill jag föreslå, att samma förfarande tillämpas jämväl med avseende å flygvapnets avlöningsanslag.

I sina anslagsberäkningar för nästa budgetår har flygförvaltningen räknat med att Hallands och Blekinge flygflottiljer skola organiseras, att organisationen av tredje eskaderstaben, Västra, Södra och Norra flygbasområdestaberna samt centrala flygverkstaden i Arboga skall fullt genomföras, att organisationen av fjärde eskaderstaben skall påbörjas ävensom att musikkårer skola inrättas vid Bråvalla och Blekinge flygflottiljer. Ämbetsverket har därjämte räknat med att utflyttningen av Västmanlands flygflottilj till dess nya etablissemang vid Hässlö skall äga rum under nästa budgetår. Slutligen har flygförvaltningen i sina anslagsberäkningar förutsatt bifall till det förslag till organiserande av militära väderlektjänsten, som framlades av 1943 års militära väderleksutredning i dess den 10 maj 1943 avgivna betänkande.

För egen del har jag vid bedömandet av flygvapnets anslagsbehov för nästa budgetår ansett mig kunna i huvudsak lägga det sålunda skisserade organisationsschemat till grund, självfallet med de jämkningar i militära väderleksutredningens förslag, som beslutats av 1943 års riksdag. Föresvarande anslag torde i riksstatsförslaget böra upptagas med ett till 22,200,000 kronor beräknat belopp.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 22,200,000 kronor.

[105.] 99. **Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	39,000
vid genomförd organisation	»	162,000
Budgetåret 1942/43	»	—
» 1943/44	»	—
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	8,400
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	4,500

Ehuru såväl enligt 1936 års som 1942 års försvarsbeslut en reservstat skall finnas inrättad vid flygvapnet, har denna med hänsyn till rådande rekryteringssvårigheter ännu icke kommit till stånd. Jämlikt 1942 års försvarsbeslut skall flygvapnets reservstat innefatta de beställningar, som framdeles efter närmare prövning av personalbehovet komme att bestämmas.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* föreslagit inrättande av en kaptenbeställning i intendenturbefattning å reservstat, då från och med budgetåret 1944/45 den aktiva kadern av intendentur komme att vara fylld, varför något hinder att påbörja rekrytering till flygvapnets reservstat således icke föreläge vad beträffade intendentspersonalen. Å flygvapnets reservstat borde jämväl tillkomma en beställning för flygläkare av 1. graden, då antalet flygläkare under budgetåret 1944/45 komme att uppgå till det antal, som erfordrades för den i försvarsbeslutet för samma budgetår planerade flygvapenorganisationen. Med tillämpning av de av 1943 års riksdag godkända grunderna för avlönings- och pensionsförmåner åt reservstatspersonal beräknade flygförvaltningen avlöningskostnaderna till i runt tal 7,900 kronor. Utöver anslagsbeloppet till löner syntes man böra räkna med ett belopp av cirka 500 kronor för tjänstgöringstraktamenten m. m. av beskaffenhet att böra utgå från anslaget. Det sammanlagda medelsbehovet utgjorde sålunda (7,900 + 500 =) 8,400 kronor.

I enlighet med 1942 års försvarsbeslut tjänstgör såsom assistent hos flygöverläkaren en förste flygläkare. Denne har avsetts att i krig ingå i flygstaben. Då behov av en assistent hos flygöverläkaren gör sig lika mycket gällande i krig som i fred, har i försvarsbeslutet räknats med att såsom ersättare i krig för nämnde assistent skall tjänstgöra en flygläkare av 1. graden å reservstat. Flygförvaltningen har nu hemställt, att ifrågavarande reservstatsbeställning inrättas från och med nästa budgetår. Då beställningen är erforderlig för krigsorganisationen och det torde vara möjligt att rekrytera densamma, har jag intet att erinra mot flygförvaltningens förslag. Däremot kan jag icke nu tillstyrka ämbetsverkets förslag om inrättande av en beställning å reservstat för kapten i intendenturbefattning. Jag föreslår alltså, att från och med nästa budgetår å reservstaten för flygvapnet upptages en beställning såsom flygläkare av 1. graden. Kostnaderna härför kunna beräknas till omkring 4,500 kronor.

Departements-
chefen.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,500 kronor.

[106.] 100. *Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 655,600
vid genomförd organisation.....	» 210,000
Budgetåret 1942/43	» 600,000
» 1943/44	» 550,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	» 670,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>).....	» 670,000

Såsom vid behandlingen av arméns motsvarande anslag anförts har 1943 års riksdag fastställt nya grunder för reservpersonalens avlönings- och pensionsförmåner. Anslaget för innevarande budgetår har beräknats med beaktande av de sålunda fastställda nya grunderna. Under anslaget avförs kostnaderna för reservpersonalens löner under tjänstgöring ävensom tjänstgöringstraktamenten i den mån de icke direkt sammanhånga med övningar eller äro av natur att böra belasta anskaffnings- eller underhållsanslag.

Beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *flygförvaltningen* anført följande.

Med hänsyn till flygvapnets pågående utbyggnad måste i likhet med vad fallet varit under senaste budgetår ett relativt stort antal reservofficerare, reservunderofficerare samt flygingenjörer i reserven vara inkallade till frivillig tjänstgöring. Sålunda beräknades 15 kaptener, 65 löjtnanter, 60 fänrikar, 3 sergeanter och 8 flygingenjörer av 3 graden vara inkallade hela nästa budgetår.

Därutöver beräknades 18 reservofficerare i intendenturbefattning (4 löjtnanter och 14 fänrikar) fullgöra föreskriven tjänstgöring i 45 dagar.

Av samtlig nu nämnd reservpersonal beräknades en beställningshavare (kapten) vara pensionsavgången och övriga reservanställda.

Med tillämpning av ovan angivna beräkningsgrunder uppskattade flygförvaltningen kostnaderna för löner till flygvapnets reservpersonal för nästa budgetår till, i avrundat tal, 655,000 kronor.

Kostnaderna för tjänstgöringstraktamenten beräknade flygförvaltningen för nästa budgetår till cirka 15,000 kronor.

Enligt flygförvaltningens beräkningar skulle sålunda det sammanlagda anslagsbehovet uppgå till (655,000 + 15.000 =) 670,000 kronor.

Departements-
chefen.

Emot flygförvaltningens beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag, vilka basera sig på de av 1943 års riksdag godkända grunderna för avlönings- och pensionsförmåner åt personal i flygvapnets reserv, har jag intet att erinra. Som jämförelse må erinras, att anslaget i propositionen 1943: 143 (sid. 121) beräknats till 400,000 kronor vid genomförd flygvapenorganisation. Att sistnämnda belopp understiger det för nästkommande budgetår beräknade sammanhånger med att ständigt tjänstgöring av reserv-

personal vid flygvapnet icke behöver förutsättas i samma utsträckning, sedan organisationen genomförts och den aktiva befälskadern uppbringats till avsedd omfattning.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 670,000 kronor.

[107.] 101. **Flygvapnet: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m., förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	102,000
vid genomförd organisation	»	110,000
Budgetåret 1942/43	»	80,000
» 1943/44	»	90,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	97,500
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	»	100,000

Anslaget för budgetåret 1944/45 disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 137, intagen stat.

Flygförvaltningen har hemställt, att anslaget med hänsyn till såväl begärda statsökningar som beräknad avgång av redan anställt manskap under nästa budgetår måtte höjas med 7,500 kronor till 97,500 kronor.

Av skäl som anförts vid behandlingen av motsvarande anslag för armén *Departements-* torde förevarande anslag i avbidan på särskild proposition i ämnet böra *chefen.* upptagas med allenast beräknat belopp.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 100,000 kronor.

[108.] 102. **Flygvapnet: Ekiperingsersättningar, förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	349,200
vid genomförd organisation	»	585,000
Budgetåret 1942/43	»	250,000
» 1943/44	»	290,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	369,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	350,000

Under förevarande anslag skola beräknas kostnaderna för ekiperingshjälp och årligt ekiperingsbidrag enligt de militära avlöningsbestämmelserna till

personal på aktiv stat ävensom ekiperingshjälp till militär och civilmilitär personal i reserven.

I fråga om anslagsbehovet för nästa budgetår har *flygförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

Vad anginge kostnaderna för ekiperingshjälp till aktiv personal beräknades dessa med utgångspunkt från att nyutnämning komme att ske av 75 fänrikar, 9 flygingenjörer av 3. graden, 2 flygläkare av 1. graden, 1 stabsmeteorolog, 2 förste militärmeteorologer, 3 militärmeteorologer, 62 sergenter, 25 mästare, vilka rekryterats bland överfurirerna, samt 105 överfurirer komma att uppgå till $(154 \times 500 + 25 \times 200 + 105 \times 300 =)$ 113,500 kronor. Ekiperingsbidraget beräknades efter ett antal av 1,200 beställningshavare varav 160 överfurirer till $(1,040 \times 180 + 160 \times 120 =)$ 206,400 kronor.

Vidkommande kostnaden för ekiperingshjälp åt personal i reserven beräknade *flygförvaltningen*, med utgångspunkt från att ekiperingshjälp i likhet med för innevarande budgetår för nästa budgetår komme att bestämmas till 1,000 kronor samt att nyutnämning komme att ske av 35 fänrikar, 4 flygingenjörer av 3. graden och 10 sergenter, kostnaden för ekiperingshjälp till flygvapnets reservpersonal till $(49 \times 1,000 =)$ 49,000 kronor.

[Sammanlagda medelsbehovet har *flygförvaltningen* sålunda beräknat till $(113,500 + 206,400 + 49,000 =)$ 368,900 kronor eller, i avrundat tal, 369,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Beträffande behandlingen av frågan om ekiperingshjälp åt krigsmaktens reservpersonal vid 1943 års riksdag får jag hänvisa till vad jag anfört under punkten 17. Den 19 november 1943 har Kungl. Maj:t förordnat, att under tiden den 1 januari—den 30 juni 1944 ekiperingshjälp enligt reservbefälskungörelserna skall vid första anställning utgå med 1,000 kronor till reservanställd officer, underofficer och flygingenjör i flygvapnets reserv. De sålunda för innevarande år fastställda grunderna för ekiperingshjälp till reservpersonalen torde böra gälla jämväl under nästa budgetår.

„Såsom i det föregående framhållits kan förslag för närvarande icke framläggas rörande flygvapnets avlöningsanslag, och någon mer ingående prövning av det av *flygförvaltningen* för nästa budgetår anmälda personalbehovet har alltså icke nu ägt rum. Vid sådant förhållande kan jag icke heller i detalj taga ställning till *flygförvaltningens* förevarande anslagsberäkningar. Enär emellertid eventuella jämkningar i fråga om personalstaterna icke torde kunna mera avsevärt påverka medelsbehovet under nu ifrågavarande anslag, lär *flygförvaltningens* anslagsberäkning kunna i huvudsak godtagas. Anslaget torde dock kunna avrundas nedåt till 350,000 kronor.

Under erinran att anslagsökningen utgör 60,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 350,000 kronor.

Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.

[109.] 103. *Flygvapnet: De värnpliktigas avlöning, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	2,514,000
vid genomförd organisation	»	2,644,000
Budgetåret 1942/43	»	2,100,000
» 1943/44	»	2,400,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	2,653,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	»	2,650,000

Under åberopande av vad jag anført vid behandlingen av motsvarande anslag för armén får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: De värnpliktigas avlöning* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 2,650,000 kronor.

[110.] 104. *Flygvapnet: Familjebidrag åt värnpliktiga, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	52,000
vid genomförd organisation	»	70,000
Budgetåret 1942/43	»	30,000
» 1943/44	»	50,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	55,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	55,000

Beträffande gällande bestämmelser rörande fredsfamiljebidragen hänvisas till vad därom anförts under motsvarande anslag för armén.

Flygförvaltningen har med hänsyn till det föreslagna ökade antalet tjänstgöringsdagar hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med 55,000 kronor.

Mot den av flygförvaltningen föreslagna höjningen av anslaget såväl i förhållande till det i försvarsbeslutet angivna genomsnittsbeloppet som till motsvarande medelsanvisning under innevarande budgetår har jag intet att erinra, då denna höjning sammanhänger med flygvapenorganisationens utbyggnad enligt försvarsplanen. Av anslagsbeloppet, 55,000 kronor, torde omkring 10,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941, sammanhängande med de år 1942 beslutade höjningarna av familjebidragen.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Familjebidrag åt värnpliktiga* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 55,000 kronor.

Sjukvård.

[111.] 105. *Flygvapnet: Sjukvård, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	252,600
vid genomförd organisation	»	287,000
Budgetåret 1942/43	»	180,000
» 1943/44	»	225,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	250,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	250,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt.

1. Sjukvård och begravningshjälp för värnpliktiga, <i>förslagsvis</i>	kronor	80,000
2. Sjukvård och begravningshjälp m. m. enligt manskapsavlöningsreglementet, <i>förslagsvis</i>	»	66,000
3. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet, <i>förslagsvis</i>	»	21,000
4. Sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet, <i>förslagsvis</i>	»	30,000
5. Vissa specialundersökningar	»	28,000
Summa kronor		225,000

Flygförvaltningen har beträffande medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1944/45 anfört följande.

Med tillämpning av de beräkningsgrunder, vilka använts för beräkning av sjukvårdsanslaget för innevarande budgetår, hade de olika anslagsposterna för nästkommande budgetår beräknats på följande sätt:

Sjukvård och begravningshjälp för värnpliktiga med beräknade 2,261,300 tjänstgöringsdagar ($2,261,300 \times 0,04 =$) 90,452 kronor.

Sjukvård och begravningshjälp m. m. enligt manskapsavlöningsreglementet med beräknade 3,782 beställningshavare ($3,782 \times 20 =$) 75,640 kronor.

Sjukvård och begravningshjälp enligt militära avlöningsreglementet med beräknade 1,076 beställningshavare ($1,076 \times 20 =$) 21,520 kronor.

Sjukvård och begravningshjälp enligt militära icke-ordinariereglementet med beräknade 1,800 beställningshavare ($1,800 \times 20 =$) 36,000 kronor.

Vissa specialundersökningar. Under budgetåret 1944/45 beräknades 50 sökande skola genomgå läkarundersökning för flygutbildning såsom flygförare. Då kostnaden per individ för de specialundersökningar, som inginge i läkarundersökningen för första utbildning såsom flygförare — ögon- och öronundersökning — utgjorde 25 kronor för vardera undersökningen eller tillhoppa 50 kronor, erfordrades för ändamålet ($50 \times 50 =$) 25,000 kronor. — Såsom spaningsofficerare beräknades 40 bliva undersökta. Därest behov av värnpliktiga bombfällare och navigatörer skulle visa sig föreligga, skulle jämväl undersökning av dessa äga rum. Samma undersökningar, som gällde för spaningsofficerare, tillämpades för denna kategori. Antalet undersökningar ökades i så fall med ytterligare 40. Kostnaden för specialundersökning av flygspanare, värnpliktiga bombfällare och navigatörer — avseende

allenast ögonundersökning av något mindre omfattning än för flygförare — vore 20 kronor per person, vadan kostnaderna belöpte sig till $(80 \times 20 =)$ 1,600 kronor. — Specialundersökning av redan i flygtjänstgöring varande personal beräknades erforderlig å endast 5 procent av samtliga undersökta. Antalet undersökta beräknades till 960, varför antalet specialundersökta skulle bli 48. Med en kostnad av 50 kronor per specialundersökt individ erfordrades ett belopp av $(48 \times 50 =)$ 2,400 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för ifrågavarande specialundersökningar skulle således utgöra $(25,000 + 1,600 + 2,400 =)$ 29,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har flygförvaltningen beräknat anslaget till sjukvård för budgetåret 1944/45 till $(90,452 + 75,640 + 21,520 + 36,000 + 29,000 =)$ 252,612 kronor eller, i avrundat tal, 250,000 kronor.

Såsom i det föregående framhållits har medelsbehovet under förevarande anslag i försvarsbeslutet beräknats till genomsnittligt 252,600 kronor under uppsättningsperioden och till 287,000 kronor vid genomförd organisation. Med hänsyn härtill har jag intet att invända mot de av flygförvaltningen framlagda beräkningarna av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår. Anslagshöjningen för nästa budgetår utgör sålunda 25,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat från flygförvaltningen beräknas det äskade anslaget vara tillräckligt för bestridande jämväl av kostnader för sjukvård och begravningshjälp till den biträdespersonal vid flygvapnets matinrättningar, som enligt den vid behandlingen av arméns motsvarande anslag omförmälda kungörelsen den 21 maj 1943 kan vinna extra ordinarie anställning vid flygvapnet.

*Departements-
chefen.*

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvård* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förlagsanslag* av 250,000 kronor.

[112.] 106. **Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	38,600
vid genomförd organisation	»	43,000
Budgetåret 1942/43 (efter avdrag för engångskostnader)	»	29,000
» 1943/44	»	37,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	42,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	40,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt.

1. Fredssjukvårdsmateriel	kronor	32,000
2. Krigssjukvårdsmateriel	»	5,000
Summa kronor		37,000

Anslaget torde för nästa budgetår böra fördelas på enahanda poster.

1. Fredssjukvårdsmateriel. Till grund för beräkningen av anslagsbehovet för fredssjukvårdsmateriel har för innevarande budgetår liksom för övriga försvarsgrenar lagts ett belopp av 1 öre för tjänstgöringsdag. För budgetåret 1944/45 har *flygförvaltningen* med utgångspunkt från 3,597,900 tjänstgöringsdagar beräknat kostnaderna för underhåll och vård av fredssjukvårdsmaterielen för nästa budgetår till $(3,597,900 \times 0.01 =)$ 35,979 kronor.

2. Krigssjukvårdsmateriel. Medelsbehovet under denna anslagspost har *flygförvaltningen* beräknat till 5,625 kronor, motsvarande $1\frac{1}{2}$ procent av värdet av flygvapnets krigssjukvårdsmateriel, 375,000 kronor, eller 25,000 kronor per flottilj.

Departements-
chefen.

Flygförvaltningens beräkningar rörande de löpande kostnaderna för freds- och krigssjukvårdsmateriel, $(35,979 + 5,625 =)$ 41,604 kronor, kan jag i huvudsak godkänna. Enär ämbetsverket emellertid torde ha räknat med jämförelsevis högre kostnader för krigssjukvårdsmateriel än övriga försvarsgrensförvaltningar, synes anslaget kunna avrundas nedåt till 40,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 40,000 kronor.

[113.] 107. *Flygvapnet: Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	54,000
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43	»	35,000
» 1943/44	»	90,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	108,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	108,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 139.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 be-
träffande medelsbehovet under anslaget anfört följande.

Anslaget för innevarande budgetår vore avsett för Bråvalla och Upplands flygflottiljer, vilka nyuppsatts under budgetåret. Beräkningsgrunden hade varit den av 1941 års försvarsutredning angivna, nämligen för fredssjukvårdsmateriel 20,000 kronor och för krigssjukvårdsmateriel 25,000 kronor per nyuppsatt flottilj.

I remissyttrande den 2 april 1943 över betänkande, avgivet av försvarsväsendets tandvårdsutredning 1941, hade flygförvaltningen anmält, att vid beräkandet i samband med 1941 års försvarsutredning av kostnaderna för anskaffning av fredssjukvårdsmateriel för flygflottilj, som nyuppsattes, utgifterna för tandvårdsutrustning uppskattats till 3,000 kronor. Försvarsväsendets tandvårdsutredning 1941 hade emellertid ansett en utökning av den sålunda beräknade tandvårdsutrustningen nödvändig, varvid i densamma skulle tillkomma, bland annat, röntgenapparat med tillbehör. En på detta sätt utökad

tandvårdsutrustning skulle draga en merkostnad av 4,000 kronor. Flygförvaltningen anmälde därför i sitt ovanberörda remissyttrande, att för de ytterligare fem flygflottiljer, som jämlikt 1942 års försvarsbeslut skulle nyuppsättas, en sammanlagd merkostnad av 20,000 kronor skulle komma att uppstå.

För flygflottilj, som nyuppsattes under budgetåret, borde med hänsyn till ovanstående för fredssjukvårdsmateriel beräknas 24,000 kronor.

Anslaget borde sålunda beräknas på följande sätt.

1. Fredssjukvårdsmateriel för Hallands och Blekinge flygflottiljer	kronor 48,000
2. Krigssjukvårdsmateriel för Hallands och Blekinge flygflottiljer	» 50,000
	Summa kronor 98,000

Kostnadsberäkningarna vore grundade på prisläget den 1 juli 1941.

Sedermera har flygförvaltningen i skrivelse den 5 oktober 1943 meddelat, att kostnadsökningen på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941 kunde beräknas till 10,000 kronor, varför medelsbehovet under anslaget utgjorde 108,000 kronor.

Den av flygförvaltningen för nästa budgetår planerade materielanskaffningen avser freds- och krigssjukvårdsmateriel för Hallands och Blekinge flygflottiljer. I de kostnadsberäkningar, som lågo till grund för försvarsbeslutet, uppskattades kostnaderna för ifrågavarande materielanskaffning för varje flottilj till 20,000 kronor för fredssjukvårdsmateriel och 25,000 kronor för krigssjukvårdsmateriel, varför medelsbehovet för två flottiljer skulle utgöra $[2 \times (20,000 + 25,000) =]$ 90,000 kronor. Emellertid har flygförvaltningen härutöver äskat 4,000 kronor för vardera flottiljen för viss komplettering av tandvårdsutrustningen. Enligt vad jag inhämtat ha kostnaderna för dylik komplettering, såvitt avser äldre flygflottiljer, beräknats under det av 1943 års riksdag anvisade anslaget till provisoriska åtgärder till förbättrande av tandvården inom försvarsväsendet, varför medel under förevarande anslag skulle erfordras allenast för de fem nya flottiljer, som tillkommit enligt försvarsbeslutet. Den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen för engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel, 207,000 kronor, skulle alltså komma att överskridas med $(5 \times 4,000 =)$ 20,000 kronor. Enär den föreslagna materielanskaffningen synes erforderlig för att tandvården skall kunna utövas på tillfredsställande sätt vid flygvapnets nyuppsatta flottiljer, torde densamma oaktat de därmed förenade merkostnaderna böra godtagas. I enlighet med flygförvaltningens förslag beräknar jag alltså medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till $(90,000 + 2 \times 4,000 =)$ 98,000 kronor, vartill böra läggas kostnaderna för prisstegring sedan den 1 juli 1941, av flygförvaltningen beräknade till 10,000 kronor. Jag föreslår alltså, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till $(98,000 + 10,000 =)$ 108,000 kronor, innebärande en anslagsökning med 8,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Flygvapnet*: *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 108,000 kronor.

Resor och militärtransporter.

[114.] 108. *Flygvapnet: De värnpliktigas färdkostnader, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	236,000
vid genomförd organisation	»	290,000
Budgetåret 1942/43	»	130,000
» 1943/44	»	210,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	235,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	235,000

Flygförvaltningen har med hänsyn till att antalet värnpliktiga beräknats öka från omkring 8,300 för innevarande budgetår till omkring 9,400 för nästa budgetår uppskattat medelsbehovet till 235,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Då intet synes vara att invända mot denna beräkning, förordar jag, att anslaget höjes med 25,000 kronor till 235,000 kronor. Av detta belopp torde 20,000 kronor kunna beräknas hänföra sig till prisstegring, sedan den 1 juli 1941.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *De värnpliktigas färdkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 235,000 kronor.

[115.] 109. *Flygvapnet: Reseersättningar m. m., förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	164,000
vid genomförd organisation	»	200,000
Budgetåret 1942/43	»	115,000
» 1943/44	»	145,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	165,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	165,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt.

I. Resekostnads- och traktamentsersättningar, <i>förslagsvis</i>	kronor	50,000
II. Tjänstgöringstraktamenten, <i>förslagsvis</i>	»	30,000
III. Flyttningstersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	65,000

Summa kronor 145,000

Flygförvaltningen har för budgetåret 1944/45 beräknat kostnaderna under nämnda tre anslagsposter till respektive 60,000 kronor, 35,000 kronor och

70,000 kronor, eller sålunda till sammanlagt 165,000 kronor. Den föreslagna uppräknigen av anslaget har angivits vara betingad av organisationens utökning enligt försvarsplanen.

Jag biträder flygförvaltningens beräkningar och förordar alltså, att anslaget höjes till 165,000 kronor. Av detta belopp torde 15,000 kronor kunna beräknas hänföra sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Dep
chefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 165,000 kronor.

Expenser m. m.

[116.] 110. *Flygvapnet: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 2,308,600
vid genomförd organisation.....	» 2,500,000
Budgetåret 1942/43	» 1,600,000
» 1943/44	» 2,000,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	» 2,600,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 2,300,000

I sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår har *flygförvaltningen* framhållit, att anslagsbelastningen under förevarande anslag komme att ökas genom tillkomsten av nya förband, Hallands och Blekinge flygflottiljer, samt genom fullbordandet av uppsättningen av Bråvalla och Upplands flygflottiljer samt flygkadettskolan. I fråga om prisläget vore det skäl förutsätta, att priserna icke komme att undergå sänkning i förhållande till nu gällande. Flygförvaltningen beräknade medelsbehovet till i avrundat tal 2,300,000 kronor och anslöte sig därvid till den av 1941 års försvarsutredning tillämpade beräkningsgrunden.

Sedermera har flygförvaltningen i förenämnda skrivelse den 5 oktober 1943 anfört, att utöver det för nästkommande budgetår beräknade beloppet, 2,300,000 kronor, erfordrades 300,000 kronor för mötande av kostnadsökningar, som föranletts av ändringar i prisläget sedan den 1 juli 1941, varför det totala medelsbehovet utgjorde 2,600,000 kronor.

Såsom framgår av behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén Departements
chefen. baserades de i samband med försvarsbeslutet framlagda anslagsberäkningarna på bränsleförbrukningen under bränsleåret 1941/42, då temperaturförhållandena voro onormalt låga. Med hänsyn därtill och till den vid flygvapnet numera genomförda bränslekontrollen torde, i likhet med förhållandet vid armén och marinen, en begränsning av anslaget vara möjlig att genomföra. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med det av flygförvaltningen ursprungligen äskade anslagsbeloppet, 2,300,000 kronor,

innebärande en anslagshöjning med 300,000 kronor. Denna höjning är för-
anledd av tillkomsten av nya flygförband och av utbyggandet av redan
uppsatta förband. Av anslagsbeloppet torde omkring 265,000 kronor kunna
hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt*
för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,300,000
kronor.

[117.] 111. **Flygvapnet: Övriga expenser m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	281,000
vid genomförd organisation	»	324,000
Budgetåret 1942/43	»	150,000
» 1943/44	»	230,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	283,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	280,000

Genom beslut den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) har föreskrivits, att av
ifrågavarande reservationsanslag skola bestridas kostnader för *dels* skriv-
materialier och expenser, böcker — dock ej läroböcker — vederbörligen
medgiven tidningsprenumeration, telefonabonnemang samt telegram och in-
terurbana telefonsamtal, *dels* inbindning av böcker, arkivalier och andra
handlingar, *dels* kontorsinventarier m. m., *dels* ock vissa annonser och blan-
ketter.

Flygförvaltningen har, under hänvisning till att blankettryck och oförut-
sedda utgifter enligt försvarsutredningens beräkningar efter organisationens
genomförande uppskattats till 50,000 kronor respektive 20,000 kronor år-
ligen, beräknat medelsbehovet för budgetåret 1944/45 till 283,000 kronor så-
lunda.

Eskaderstaber (3 stycken à 5,000 kronor)	kronor	15,000
Fjärde eskaderstaben	»	1,000
13 flygflottiljer (F 1—F 4, F 6—F 13, F 16), krigsflygskolan och Norrbottens flygbaskår à kronor 11,500	»	172,500
F 14 och F 17 à kronor 5,000	»	10,000
Flygkrigshögskolan	»	2,500
Underofficersskolan	»	3,000
Flygkadettskolan (F 20)	»	5,000
Flygbasområdesstaberna (3 stycken)	»	6,000
Bomb- och skjutskolan	»	3,000
Signalskolan	»	3,000
Tekniska skolan	»	2,000
	kronor	223,000
Blankettryck	kronor	40,000
Oförutsedda utgifter	»	20,000
	Summa kronor	283,000

Mot den av flygförvaltningen begärda höjningen av förevarande anslag, vilken sammanhänger med tillkomsten av nya förband, har jag intet annat att erinra än att densamma synes kunna begränsas till 50,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: Övriga *expenser m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 280,000 kronor.

[118.] 112. *Flygvapnet: Publikationstryck, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	80,000
vid genomförd organisation	»	100,000
Budgetåret 1942/43	»	60,000
» 1943/44	»	70,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	88,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	88,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för budgetåret, sid. 141, intagen stat.

Flygförvaltningen har anfört, att för budgetåret 1944/45 erfordrades en höjning av anslaget med 70,000 kronor, varav 60,000 kronor för tryckning av krigsutrustningslistor. Nämda tryckningskostnader, vilka vore av engångsnatur, hade beräknats i samråd med statens tryckerikontor.

Sedermera har ämbetsverket i en den 26 oktober 1943 dagtecknad promemoria anfört, att efter numera vunnen erfarenhet tryckningen av krigsutrustningslistorna kunde begränsas på sådant sätt, att kostnaderna därför beräknades till allenast 18,000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har i samma promemoria angivits till 88,000 kronor.

Mot flygförvaltningens nu föreliggande beräkning av anslaget synes icke finnas anledning till erinran, och anslaget torde alltså i enlighet därmed böra beräknas till 88,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 18,000 kronor. *Dep
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Publikationstryck* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 88,000 kronor.

Mathållning.

[119.] 113. *Flygvapnet: Mathållning, förslagsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	5,552,800
vid genomförd organisation	»	6,000,000
Budgetåret 1942/43	»	4,100,000
» 1943/44	»	5,500,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	5,725,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	5,600,000

Medelsbehovet under anslaget har för innevarande budgetår beräknats på grundval av en portionskostnad av 1 krona 58 öre, varav 1 krona 38 öre utgör normalportionspris och 20 öre beräknats för »övriga kostnader» för flygvapnets mathållning. Med ett uppskattat antal tjänstgöringsdagar av 3,194,300 ha således kostnaderna för manskapets mathållning beräknats till 5,046,994 kronor. Under anslaget ha vidare upptagits 4,500 kronor för fri förplägnad åt officerare och underofficerare under tjänstgöring utom förlägningsorten, 2,000 kronor för ökade kostnader under sjukommendering samt 451,000 kronor till bestridande av kostnaderna för avlöning m. m. till kvinnlig köks- och servispersonal.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår jämte en därefter avgiven promemoria med vissa jämkningar av anslagsberäkningarna har *flygförvaltningen* i likhet med armé- och marinförvaltningarna utgått från samma normalportionspris, som tillämpats vid beräklandet av anslaget för innevarande budgetår, nämligen 1 krona 38 öre. »Övriga kostnader» ha likaledes beräknats till samma belopp som under innevarande budgetår eller 20 öre för portion. Portionspriset har alltså angivits till 1 krona 58 öre.

Antalet tjänstgöringsdagar, som skall läggas till grund för anslagsberäkningen, har flygförvaltningen beräknat till 2,261,300 för de värnpliktiga och 1,336,600 för det fast anställda manskapet samt 21,000 för flygvapnets lärlingsskola. Kostnaderna för manskapets mathållning ha således beräknats till $(3,618,900 \times 1.58 =) 5,717,862$ kronor.

För den kvinnliga köks- och servispersonalen har flygförvaltningen för nästa budgetår icke beräknat några kostnader under förevarande anslag.

Kostnaden för fri förplägnad åt officerare och underofficerare under vissa övningar utom förlägningsorten har flygförvaltningen under nästkommande budgetår uppskattat till omkring 6,000 kronor. För ökade kostnader under sjukommendering ha beräknats 3,000 kronor.

Medelsbehovet för flygvapnets mathållning skulle således för nästa budgetår komma att uppgå till $(5,717,862 + 6,000 + 3,000 =) 5,726,862$ kronor eller, i avrundat tal, 5,725,000 kronor.

epartements-
chefen.

Såsom av det anförda framgår har flygförvaltningen räknat med att kostnaderna för mathållning åt eleverna i en inom flygvapnet upprättad lärlingskola skola utgå av förevarande anslag. Frågan om inrättande av en sådan skola upptogs till behandling av 1941 års försvarsutredning, som föreslog, att för rekryteringen av de centrala verkstädernas och flottiljverkstädernas arbetare skulle inrättas en särskild lärlingsskola i anknytning till flygvapnets tekniska skola. Förslaget föranledde intet särskilt yttrande i propositionen 1942: 210. Förslag om skolans organisation har icke underställts Kungl. Maj:ts prövning. Emellertid har lärlingsskolan redan inrättats, varvid kostnaderna bestritts från anslaget till anskaffning av flygmateriel. Ämbetsverket har meddelat, att antalet elever i skolan för nästa budgetår uppskattats till 60 och att undervisningen beräknats pågå omkring 350 dagar. Ämbetsverket ansåge, att från anslaget till anskaffning av flygmateriel borde för nästa budgetår bestridas kostnader för anskaffning av verktygsutrustning

m. m. för skolan, beräknade till 110,000 kronor, medan kostnaderna för elevernas utspisning, beklädnad och kasernutredning, tillhopa beräknade till omkring 35,000 kronor, ansetts böra utgå från vederbörliga intendenturanslag. Slutligen må anmärkas, att flygförvaltningen i ett den 9 oktober 1943 avgivet förslag rörande anordnande av lokaler för flygvapnets underofficers-, signal- och tekniska skolor inom Västmanlands flygflottiljs gamla etablissement i Västerås räknat med att en lärlingsskola för civila elever skall anordnas i anslutning till flygvapnets tekniska skola.

Det är mig icke möjligt att på grundval av den föreliggande utredningen bedöma, huruvida den av flygvapnets myndigheter inrättade lärlingsskolan på sätt föreslagits bör göras permanent, liksom jag icke heller kan taga ställning till frågan om elevernas förmåner under utbildningen. Dessa spörsmål synas böra göras till föremål för övervägande på särskild framställning från flygförvaltningen. Erinras må tillika, att fjolårets riksdag fattat beslut om anordnande av flygmekanikerutbildning vid centrala verkstadsskolor och kommunala yrkesskolor. Med hänsyn härtill finner jag icke anledning överföra kostnaderna för eleverna från det anslag flygförvaltningen hittills anlitat för ändamålet, nämligen anslaget till anskaffning av flygmateriel.

Beträffande flygförvaltningens beräkningar i övrigt rörande medelsbehovet för manskapets mathållning får jag framhålla, att ämbetsverket liksom för innevarande budgetår räknat med 20 öre per tjänstgöringsdag för »övriga kostnader». Armé- och marinförvaltningarna beräkna motsvarande kostnader till 12 öre per dag. Av en preliminär undersökning synes framgå, att det för flygvapnet beräknade beloppet — även om de för flygvapnet rådande speciella förhållandena beaktas — är alltför högt, och jag utgår därför från att flygförvaltningen före avgivandet av anslagsäskandena för budgetåret 1945/46 i samråd med arméförvaltningen verkställer närmare utredning rörande denna fråga. I avvaktan därpå anser jag mig icke böra frångå de av flygförvaltningen tillämpade grunderna i annan mån än genom en nedräkning av medelsbehovet med 100,000 kronor. För manskapets mathållning beräknar jag i enlighet härmed $[(2,261,300 + 1,336,600) \times 1.58 - 100,000 =] 5,584,682$ kronor. För kostnader för fri förplägnad åt officerare och underofficerare samt för ökade kostnader under sjökommendering torde i enlighet med flygförvaltningens förslag böra upptagas 6,000 kronor respektive 3,000 kronor. Såsom anförts vid behandlingen av arméns anslag till sjukvård har jag för avsikt att föreslå, att kostnaderna för avlöning av köks- och servisbiträden vid försvarets matinrättningar från och med nästa budgetår skola överföras till avlöningsanslag. Med hänsyn härtill böra i enlighet med flygförvaltningens förslag inga kostnader för sådant ändamål upptagas under förevarande anslag. I det följande (punkt 125) avser jag att föreslå anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 27,800 kronor till flygvapnets hundbevakningstjänst, varvid förutsättes, att rationskostnaderna, beräknade till 8,376 kronor, skola bestridas från förevarande anslag. Det sammanlagda medelsbehovet kan sålunda beräknas till $(5,584,682 + 6,000 + 3,000 + 8,376 =) 5,602,058$ kronor, eller, i avrundat tal, 5,600,000 kronor. Av detta belopp

torde i runt tal 300,000 kronor kunna anses hänförliga till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 100,000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 5,600,000 kronor.

Intendenturmateriel m. m.

[120.] 114. Flygvapnet: Beklädnad, reservationsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 3,078,600
vid genomförd organisation	» 3,328,000
Budgetåret 1942/43.....	» 2,300,000
» 1943/44.....	» 2,900,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>).....	» 3,260,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 3,250,000

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt.

1. Munderingsutrustning kronor 2,710,000
2. Speciell flygarbeklädnad..... » 190,000

Summa kronor 2,900,000.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår till grund för beräkningen av anslagsposten till munderingsutrustning ansett sig böra tillämpa samma beräkningsgrund som för innevarande budgetår eller 85 öre för man och dag. Enär antalet tjänstgöringsdagar angivits till 3,597,900, har medelsbehovet beräknats till $(3,597,900 \times 0.85 =)$ 3,058,215 kronor, vartill komme kostnaderna för viss munderingsutrustning till elever i flygförvaltningens lärlingsskola, beräknade till 1,800 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten har således beräknats till $(3,058,215 + 1,800 =)$ 3,060,015 kronor eller, i avrundat tal, 3,060,000 kronor. Beträffande medelsbehovet för speciell flygarbeklädnad har flygförvaltningen framhållit att, ehuru flygvapnet under nästa budgetår icke komme att bliva fullt uppsatt, kostnaderna med hänsyn till inträffad prisstegring beräknades till 200,000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom anförts vid behandlingen av flygvapnets anslag till mathållning böra icke under förevarande anslag upptagas kostnader för elever vid flygvapnets lärlingsskola. Mot flygförvaltningens beräkningar i övrigt rörande medelsbehovet under anslaget synes icke finnas annan anledning till erinran än att anslaget med hänsyn bland annat till den vid behandlingen av motsvarande anslag för armén berörda centraliseringen av reparationstjänsten torde kunna avrundas nedåt till 3,250,000 kronor. Av detta belopp kunna 30,000 kronor anses hänförliga till prisstegring å speciell flygarbeklädnad sedan den 1 juli 1941.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 350,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Beklädnad* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 3,250,000 kronor.

[121.] 115. **Flygvapnet: Kasern- och förplägnadsutredning m. m., reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut (inklusive musikmateriel):

under uppsättningsperioden	kronor 563,200
vid genomförd organisation	» 610,000
Budgetåret 1942/43	» 400,000
» 1943/44	» 525,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	» 600,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 590,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat på följande sätt.

1. Kasernutredning	kronor 319,400
2. Förplägnadsutredning	» 191,600
3. Musikmateriel	» 14,000
Summa kronor 525,000	

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* vid beräkningen av medelsbehovet för kasernutredning tillämpat enahanda beräkningsgrund, som tillämpats för anslagspostens bestämmande för innevarande budgetår, eller 10 öre för man och tjänstgöringsdag. Enär antalet tjänstgöringsdagar beräknats till 3,618,900, varav 21,000 för elever i flygvapnets lärlingsskola, har ämbetsverket uppskattat medelsbehovet för kasernutredning till $(3,618,900 \times 0.10 =)$ 361,890 kronor.

Till förplägnadsutredning har flygförvaltningen efter oförändrat dagskostnadsbelopp, 6 öre, beräknat medelsbehovet till $(3,618,900 \times 0.06 =)$ 217,134 kronor.

I fråga om medelsbehovet för musikmateriel har flygförvaltningen anfört, att antalet musikkärer för närvarande uppginge till sex. Från och med budgetåret 1944/45 föresloges tillkomma ytterligare 2 musikkärer, avsedda den ena för Bråvalla flygflottilj och den andra för Blekinge flygflottilj. För envar av de redan befintliga musikkärerna beräknades kostnaderna i enlighet med försvarsbeslutet till 3,000 kronor för kår och för de två kårer, som avsåges att uppsättas, 1,500 kronor för kår. Kostnaderna för musikmateriel beräknades således för nästa budgetår till $(6 \times 3,000 + 2 \times 1,500 =)$ 21,000 kronor.

I anslutning till det anförda har flygförvaltningen beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till $(361,890 + 217,134 + 21,000 =)$ 600,024 kronor eller, i avrundat tal, 600,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot det av flygförvaltningen angivna medelsbehovet för kasernutredning och förplägnadsutredning, vilket beräknats i enlighet med de för innevarande budgetår gällande grunderna, torde intet annat vara att erinra än att i enlighet med vad i det föregående anförts medel icke böra beräknas under förevarande anslag för elever i flygvapnets lärlingsskola, för vilka kostnaderna kunna uppskattas till $(21,000 \times 0.16 =) 3,360$ kronor. Beloppet å 21,000 kronor för täckande av kostnaderna för musikmateriel har av flygförvaltningen beräknats enligt de i samband med försvarsbeslutet tillämpade grunderna. Med hänsyn till storleken av den medelsanvisning, som för motsvarande ändamål av mig förordats för armén och marinen, kan jag icke tillstyrka, att högre belopp än 14,000 kronor för nästa budgetår anvisas för detta ändamål, vilket alltså innebär en minskning med 7,000 kronor av det av flygförvaltningen äskade beloppet. Jag förordar således, att anslaget för budgetåret 1944/45 upptages med ett belopp av $(600,024 - 3,360 - 7,000 =) 589,664$ kronor, vilket belopp torde kunna avrundas uppåt till 590,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 65,000 kronor. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Beträffande grunderna för beräkningen av medelsbehovet hänvisar jag dock till vad jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Kasern- och förplägnadsutredning m. m.*
för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 590,000 kronor.

[122.] 116. *Flygvapnet: Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel m. m., reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut (inklusive engångsutgifter för övriga expenser):

under uppsättningsperioden	kronor 3,541,000
vid genomförd organisation	» —
Budgetåret 1942/43	» 4,150,000
» 1943/44	» 7,800,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	» 4,900,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 4,800,000

Rörande grunderna för anslagets beräkning i försvarsbeslutet torde få hänvisas till en i 1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 157, intagen redogörelse ävensom 1941 års försvarsutrednings betänkande.

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 143, intagen stat.

Av de för budgetåren 1942/43 och 1943/44 anvisade anslagen belöpa 350,000 kronor respektive 225,000 kronor, eller tillhopa 575,000 kronor, på inredning av ämbetsbyggnad för flygvapnets myndigheter.

Flygförvaltningen har beräknat kostnaderna för den planenliga anskaffningen under budgetåret 1944/45 — på grundval av prisläget den 1 juli 1941 — enligt följande tablå:

Materiel	F1—F12 och F21	F13	F14	F17	Eskador- och flyg- basom- rådesstab	Summa kronor
Munderingsutrustning.....	963,000	—	963,000	970,000	—	2,896,000
Speciell flygarbeklädnad ..	—	—	—	—	—	268,000
Kasernutredning	270,000	—	506,000	534,000	38,000	1,348,000
Förplägnadsutredning.....	—	—	116,500	116,500	—	233,000
Musikmateriel	—	20,000	—	20,000	—	40,000
Övriga intendenturmateriel- behov	—	—	45,200	45,200	8,400	98,800
Summa kronor						4,883,800

Flygförvaltningen har anfört, att på grund av att vissa under budgetåret 1944/45 beräknade materielleveranser icke syntes hinna fullgöras och likvideras under budgetåret kunde medelsbehovet — i likhet med vad som skett för innevarande budgetår — minskas med sammanlagt 500,000 kronor och bleve således 4,383,800 kronor, eller i avrundat tal 4,400,000 kronor. Huruvida det bleve möjligt att inrymma det för inredning av ämbetsbyggnaden för flygvapnets myndigheter under innevarande års anslag avsedda beloppet — 225,000 kronor — inom de för flygvapnet beräknade engångskostnaderna utan beskärning av materielplanen, kunde starkt ifrågasättas. Detta spörsmål syntes kunna helt överblickas först vid slutförandet av den planliga materielanskaffningen, varför det icke i detta sammanhang påkallade någon flygförvaltningens åtgärd.

Kostnadsberäkningarna överensstämma i huvudsak med försvarsutredningens motsvarande beräkningar, dock att kostnaderna för musikmateriel beräknats 40,000 kronor högre än enligt försvarsutredningen.

I skrivelse den 5 oktober 1943 har flygförvaltningen anfört, att anslaget, därest rådande pris- och löneläge skulle läggas till grund för anslagsberäkningen, borde upptagas med ett belopp av 4,900,000 kronor.

Mot flygförvaltningens i sistnämnda skrivelse gjorda beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår har jag i och för sig intet att erinra. Med hänsyn till angelägenheten av att kostnaderna för inredning av flygvapnets ämbetsbyggnad åtminstone delvis skola kunna rymmas inom det i försvarsbeslutet för femårsperioden 1942/47 beräknade totalbeloppet för engångsanskaffning av intendenturmateriel m. m. förordar jag emellertid, att anslaget begränsas till 4,800,000 kronor, innebärande en anslagsminskning i förhållande till innevarande budgetår med 3,000,000 kronor. Jag utgår därvid från att det skall bliva flygförvaltningen möjligt att, eventuellt genom någon sänkning av standarden, inom ramen av detta anslag verkställa erforderlig materielanskaffning. Av det för nästa budgetår beräknade anslaget torde 500,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel m. m. för budgetåret 1944/45 anvisa ett reservationsanslag av 4,800,000 kronor.

Departements-
chefen.

Undervisning och övningar m. m.

[123.] 117. Flygvapnet: Undervisningsmateriel m. m., *reservationsanslag*. 118. Flygvapnet: Engångsansskaffning av undervisningsmateriel m. m., *reservationsanslag*.

Löpande kostnader.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	188,000
vid genomförd organisation	»	200,000
Budgetåret 1942/43	»	135,000
» 1943/44	»	177,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	188,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	185,000

Engångskostnader.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	168,200
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43	»	155,000
» 1943/44	»	363,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	170,500
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	170,000

För vardera av budgetåren 1942/43 och 1943/44 har för förevarande ändamål anvisats ett gemensamt reservationsanslag av 290,000 kronor respektive 540,000 kronor.

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en i statsliggaren för budgetåret, sid. 144, intagen stat.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* beräknat de löpande kostnaderna, med hänsyn till organisationens omfattning, till 188,000 kronor och engångskostnaderna till 142,300 kronor, varvid ämbetsverket beträffande sistnämnda kostnader anfört följande.

Av kostnader av engångsnatur kvarstode för Bråvalla flygflottilj andra hälften av den beräknade uppsättningskostnaden, d. v. s. (78,900 — 39,000 =) 39,900 kronor. Av övriga kostnader av engångsnatur erfordrades för nästa budgetår hälften av vad därför av försvarsutredningen upptagits för Hallands och Blekinge flygflottiljer, d. v. s. sammanlagt 102,400 kronor. Engångskostnaderna beräknades således till (39,900 + 102,400 =) 142,300 kronor.

[Sedermåra har] flygförvaltningen i förenämnda skrivelse den 5 oktober 1943 anfört, att utöver de sålunda för nästa budgetår beräknade beloppen, tillhoppa i runt tal 330,000 kronor, erfordrades 28,500 kronor för mötande av kostnadsökningar på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941 vad beträffar engångsansskaffning av undervisningsmateriel m. m., varför det totala medelsbehovet utgjorde 358,500 kronor.

Mot flygförvaltningens beräkning av de löpande kostnaderna för undervisningsmateriel m. m., 188,000 kronor, har jag intet annat att erinra än att beloppet synes kunna avrundas nedåt till 185,000 kronor. *Departements-
chefen.*

Engångskostnaderna för anskaffning av undervisningsmateriel m. m. torde från och med nästa budgetår böra utgå av ett särskilt för ändamålet å riksstaten upptaget anslag av reservationsanslags natur. Flygförvaltningens beräkningar rörande medelsbehovet giva mig icke anledning till väsentligare erinran, och jag förordar alltså att för engångsanskaffningar upptages ett anslag av i avrundat tal 170,000 kronor, varav 28,000 kronor kunna anses belöpa på prisstegring sedan den 1 juli 1941. De totala engångskostnaderna under femårsperioden 1942/47 beräknades i försvarsbeslutet till 841,000 kronor. Vid bifall till nyssnämnda förslag kommer intill utgången av budgetåret 1944/45 att ha anvisats ett belopp av $(155,000 + 363,000 + 142,000 =)$ 660,000 kronor vid beräkning av kostnaderna enligt prisnivån av den 1 juli 1941. Av det för femårsperioden totalt beräknade beloppet för engångsanskaffning skulle således återstå att anvisa $(841,000 - 660,000 =)$ 181,000 kronor, vilket belopp avsetts för kvarstående anskaffningar för Hallands och Blekinge flygflottiljer samt för erforderlig materielanskaffning för Häl-singe flygflottilj.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1944/45 anvisa
dels till *Flygvapnet*: *Undervisningsmateriel m. m.* ett *reservationsanslag* av 185,000 kronor,
dels ock till *Flygvapnet*: *Engångsanskaffning av undervisningsmateriel m. m.* ett *reservationsanslag* av 170,000 kronor.

[124.] 119. *Flygvapnet: Övningar, reservationsanslag.*

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	20,435,400
vid genomförd organisation.....	»	28,340,000
Budgetåret 1942/43	»	22,500,000
» 1943/44	»	24,000,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	21,400,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	21,400,000

Enligt den 30 juni 1943 fastställd stat skall det för budgetåret 1943/44 anvisade anslaget å 24,000,000 kronor jämte ett belopp av 3,700,000 kronor, vilket beräknas inflyta genom restitution av skatt och tull för bensin som åtgått för framdrivning av luftfartyg, tillhopa således 27,700,000 kronor, disponeras sålunda.

I. Drivmedelskostnader för flygmotorer	kronor	24,450,000
II. Övriga övningskostnader	»	2,375,000
III. Tjänstgöringstraktamenten m. m.	»	875 000
Summa kronor		27,700,000

Flygförvaltningen har i fråga om medelsbehovet för budgetåret 1944/45 anfört följande:

Försvarsutredningen hade beräknat det årliga behovet av flygtimmar vid fullt uppsatt flygvapen till 167,100, därav för krigsflygskolan 29,150. På grund av att flygutbildningen vore av större omfattning under uppsättningsåren än vid fullt uppsatt flygvapen erfordrades i förhållande till organisationens omfattning proportionsvis mera flygtid nu. Försvarsutredningen hade beräknat flygtidsbehovet för budgetåret 1944/45 till 165,500 timmar. Med hänsyn främst till materielläget ävensom till rådande brist på instruktörer vore det dock icke möjligt att bedriva utbildningen i den omfattning som försvarsutredningen räknat med. Antalet flygtimmar för nästa budgetår hade sålunda måst begränsas till 155,000 flygtimmar, varav å krigsflygplan 101,000 och å skolflygplan 54,000 timmar.

Priset på flygbränslen kunde av i flygförvaltningens skrivelse anförda skäl beräknas till cirka 75 öre för liter. Priset på smörjolja beräknades till omkring 1 krona 70 öre för liter. Med utgångspunkt ifrån denna priskalkyl beräknades drivmedelskostnaderna till i avrundat tal 23,790,000 kronor.

För bestridande av övriga övningskostnader erfordrades efter en beräkningsgrund av 14 kronor för flygtimme och cirka 400,000 kronor till nya teleprinteranläggningar vid Hallands och Blekinge flygflottiljer samt abonnemangskostnader för dylika anläggningar tillhopa ($155,000 \times 14 + 400,000 =$) 2,570,000 kronor. Anslagsposten till tjänstgöringstraktamenten m. m. beräknades efter en kostnad av 6 kronor för flygtimme till ($155,000 \times 6 =$) 930,000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna uppginge sålunda till ($23,790,000 + 2,570,000 + 930,000 =$) 27,290,000. Efter avdrag av det belopp, som beräknades inflyta i form av restitution på tull- och skattemedel, beräknat till i avrundat tal 5,900,000 kronor, bleve anslagsbehovet ($27,290,000 - 5,900,000 =$) 21,390,000 kronor eller i avrundat tal 21,400,000 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har flygförvaltningen hemställt, att under ifrågavarande anslag måtte för budgetåret 1944/45 anvisas ett belopp av 21,400,000 kronor.

I förenämnda skrivelse den 5 oktober 1943 har flygförvaltningen anfört, att av angivna belopp 7,100,000 kronor hänförde sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Departements-
chefen.

Vid uppskattningen av medelsbehovet för nästa budgetår har flygförvaltningen, liksom vid beräkningen av innevarande års anslag, utgått från att utbildningen med hänsyn till materielläget och rådande brist på instruktörer icke skall kunna bedrivas i den omfattning som i 1942 års försvarsbeslut förutsatts. Mot denna beräkningsgrund synes intet vara att erinra. Då jag icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot ämbetsverkets beräkningar rörande medelsbehovet under anslaget — vilka såvitt avser drivmedelskostnader grundats på något lägre priser än för innevarande budgetår — förordar jag, att anslaget för nästa budgetår i enlighet med flygförvaltningens förslag bestämmes till 21,400,000 kronor, av vilket belopp 7,100,000 kronor angivits såsom prisstegring sedan den 1 juli 1941. Med hänsyn till den begränsning av flygvapnets övningar, som blivit erforderlig på grund av materielbrist m. m., torde med prisläget den 1 juli 1941 såsom utgångs-

punkt en viss besparing kunna förväntas uppstå å det i försvarsbeslutet beräknade totalbeloppet för flygvapnets övningar under femårsperioden 1942/47.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 2,600,000 kronor och med hänvisning till vad av mig i det föregående yttrats rörande marinens motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 21,400,000 kronor.

[125.] 120. **Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten, reservationsanslag.** I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *flygförvaltningen* hemställt om anslag för inrättande av en permanent hundbevakningstjänst vid flygvapnet och i samband därmed anfört i huvudsak följande.

Flygvapnets hangarer med den däri sammanträngda flygplanmaterielen samt drivmedelsförråden å varje flottilj vore ytterst känsliga för brand och sabotage. Med hänsyn till värdet av den därstädes förvarade materielen vore kravet på effektiv bevakning av dessa föremål synnerligen stort.

Bevakningen försvårades emellertid avsevärt på grund av det stora område en flottilj omfattade samt anläggningarnas utspridda placering inom området. Vid avsidet belägna hangarer och drivmedelsförråd hade man därför tvingats utställa speciella poster. Trots detta kunde tillräcklig säkerhet mot sabotage icke anses vara uppnådd.

Med anledning därav hade under det senaste året försök verkställts vid fyra flottiljer för att utröna möjligheterna att medelst tjänstehundar skärpa bevakningen och samtidigt minska posternas antal. Sälunda hade såväl hangarer (nattetid) som drivmedelsförråd bevakats med därstädes instängda vakthundar. De återstående posterna hade erhållit större bevakningsområden. För att skärpa posternas uppmärksamhet och öka deras trygghetskänsla vid uppträdande på stora avstånd från vaktens slutna del hade de nattetid tilldelats en bevakningshund per man. De utförda proven hade givit mycket goda resultat.

Antalet erforderliga hundar per flottilj uppginge till följande.

För bevakning av hangarer, verkstad och drivmedelsförråd	5 vakthundar
För poster	3 bevakningshundar
För uppspårande och fasttagande av inom området sig olovligt uppehållande personer	1 polishund
Reserv för vakt- och bevakningshundar	1 bevakningshund
Summa 10 tjänstehundar	

Vid Svea flygflottilj erfordrades ytterligare 1 vakthund för bevakning av flygledningens hangar samt vid Upplands flygflottilj ytterligare 2 för bevakning av flygkadettskolans hangarer.

Därjämte erfordrades 4 bevakningshundar vid centrala flygverkstaden å Malmen, 6 bevakningshundar vid centrala flygverkstaden i Västerås samt 8 bevakningshundar vid centrala flygverkstaden i Arboga. De för centrala flygverkstäderna å Malmen och Västerås erforderliga hundarna avsåges att inhysas tillsammans med Östgöta flygflottiljs respektive Västmanlands flygflottiljs hundar.

Vakthundarna bleve på grund av den dressyr de erhöile och den tjänst

de hade ofta vilda och folkilskna. De borde därför vara av kronan ägda stamhundar.

Med hänsyn till kravet på att en polishund i möjligaste mån skulle skötas av samma personal år från år samt den ringa tillgången på polis-dresserade hundar syntes även dessa böra vara stamhundar.

Bevakningshundarna kunde däremot vara privatägda beredskapshundar.

I enlighet med de sålunda angivna grunderna har flygförvaltningen beräknat antalet erforderliga tjänstehundar inom flygvapnet under budgetåret 1944/45 — på sätt framgår av en i flygförvaltningens framställning intagen tablå — till sammanlagt 105 stamhundar, varav 88 vakthundar och 17 polishundar, samt 86 beredskapshundar.

Efter samråd med arméförvaltningens intendenturdepartement och i överensstämmelse med de för arméns motsvarande anslag tillämpade beräkningsgrunderna har flygförvaltningen beräknat medelsbehovet för nästkommande budgetår på följande sätt.

I. Hundgårdar.

a) Stall- och dressyrmateriel till 17 förband och en central flygverkstad à kronor 200	kronor	3,600
b) Transporter av hundar till och från tjänstgöring och dressyr: 200 transporter à kronor 10.....	»	2,000
c) Veterinärvårdskostnader: 191 hundar à kronor 5	»	955
d) Oförutsedda kostnader	»	245
Summa kronor		6,800

II. Rationskostnader.

68,760 rationsdagar (191 × 360) à 10 öre	kronor	6,876
Reglementerat arméhundbröd till utfodring vid särskilda tillfällen.....	»	1,500
Summa kronor		8,376

III. Nyanskaffning av hundar.

Förnyelse av hundbeståndet inom redan uppsatta besättningar (F 1, F 5, F 7, F 8) 6 hundar à kronor 250	»	1,500
Nyuppsättning (engångskostnader) av 13 besättningar, 78 hundar à kronor 250 (övrige hundar beräknas vara privatägda beredskapshundar).....	»	19,500
Summa kronor		21,000

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har flygförvaltningen hemställt, att för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett förslagsanslag av (6,800 + 8,376 + 21,000 =) 36,176 kronor eller, i avrundat tal, 36,000 kronor för flygvapnets hundbevakningstjänst.

Departements-
chefen.

Av flygförvaltningens framställning framgår, att man inom flygvapnet under det senaste året verkställt försök vid några flottiljer för att utröna möjligheterna att medelst tjänstehundar skärpa bevakningen vid flygvapnets hangarer och samtidigt minska posternas antal. Enligt uppgift ha de utförda proven givit goda resultat. Från flygförvaltningen inhämtade uppgifter giva vid

handen, att anordningen visat sig vara så effektiv, att en viss minskning av bevakningspersonalen kunnat vidtagas. Flygförvaltningen har preliminärt beräknat, att antalet värnpliktiga vid flygvapnet skulle kunna minskas med i runt tal 35, medförande en kostnadsbesparing å flygvapnets anslag med i runt tal 50,000 kronor per år. Enär emellertid — vid det förhållande att under fred någon minskning av antalet inkallade värnpliktiga icke kan påräknas av nu nämnd anledning — denna kostnadsminskning kommer att motsvaras av en ökning av arméns kostnader, kan under fred ingen verklig besparing beräknas uppkomma. Då jag det oaktat anser mig böra tillstyrka flygförvaltningens förslag, sammanhänger detta med att bevakningen med hundar visat sig äga avgjorda företräden ur effektivitetssynpunkt, något som är av särskild betydelse inom flygvapnet med dess dyrbara och svårersättliga materiel.

Med tillämpning av i princip samma anordning som av mig förordats i fråga om bestridandet av kostnaderna för hundbevakningstjänsten vid armén, föreslår jag, att rationskostnaderna bestridas från flygvapnets anslag till mathållning. Mot flygförvaltningens beräkningar i övrigt av kostnaderna för hundbevakningstjänsten har jag intet att erinra, och jag förordar därför att å riksstaten för budgetåret 1944/45 uppföres ett nytt anslag av (36,176 — 8,376 =) 27,800 kronor med beteckningen Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten. Anslaget torde böra givas karaktären av reservationsanslag. Jag återkommer under kapitalbudgeten till frågan om uppförande av erforderliga hundstall.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 27,800 kronor.

Flygmateriel m. m.

[126.] 121. **Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	101,300,000
vid genomförd organisation	»	109,300,000
Budgetåret 1942/43	»	100,000,000
» 1943/44	»	110,000,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	114,100,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	103,000,000

Totalkostnaderna för anskaffning av flygmateriel under uppsättningsperioden 1942/47 beräknades i försvarsbeslutet till ($5 \times 101,300,000 =$) 506,500,000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941. Därvid förutsattes i enlighet med 1941 års försvarsutrednings kostnadsberäkningar, att viss fordran, som uppstått i utlandet till följd av uteblivna flygmaterielleveranser, skulle därutöver få tagas i anspråk under perioden för anskaffning av flygmateriel.

Den sålunda fastställda totalkostnadsramen har sedermera enligt beslut

Bihang till riksdagens protokoll 1944. 1 saml. Nr 1. Del 7. 2239 43 16

av 1943 års riksdag av olika skäl jämkats. Jämkningsarna innebära i huvudsak följande.

Vid anmälan av 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 125, sid. 165) framhöll jag sålunda, att en av Kungl. Maj:t den 21 augusti 1942 fastställd plan för anskaffningen av flygmateriel under femårsperioden 1942/47 i vissa hänseende innebure avvikelser från det i propositionen 1942: 210 preliminärt framlagda programmet. Jag anförde, att om ett belopp om cirka 8.000.000 kronor — utgörande skadestånd för uteblivna flygmaterielleveranser från utlandet utöver det belopp varmed 1941 års försvarsutredning räknat — toges i anspråk för bestridande av kostnader för anskaffning av flygmateriel under femårsperioden 1942/47, komme den i försvarsbeslutet angivna kostnadsramen, bortsett från redan inträffade eller framtida eventuella prisstegringar, enligt flygförvaltningens beräkningar icke att överskridas vid genomförande av den sålunda planerade flygmaterielanskaffningen. Jag förklarade vidare det vara min avsikt att, därest riksdagen icke hade något att däremot erinra, föreslå Kungl. Maj:t medgiva dylik dispositionsrätt beträffande ifrågavarande skadeståndsbelopp. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida (skrivelse 1943: 4, punkt 118:o).

I enlighet med ett i nyssberörda sammanhang framlagt förslag, varemot riksdagen icke haft något att erinra, skola från förevarande anslag bestridas kostnaderna dels för anskaffning av snöröjningsmateriel, för vilken i försvarsbeslutet beräknats ett belopp av 1,200,000 kronor, dels ock för anskaffning av instrumentering för en undertryckskammare, kostnadsberäknad till 42,000 kronor. I samband därmed har kostnadsramen för flygmaterielanskaffning förutsatts ökad till $(506,500,000 + 1,200,000 + 42,000 =) 507,742,000$ kronor.

I nyssnämnda belopp av 507,742,000 kronor inräknades vissa kostnader för utvidgning av verkstäderna vid en av flygindustrierna. Av dessa kostnader ha emellertid, såsom närmare framgår av propositionen 1943: 222 (sid. 178—180), ett belopp av 7,945,000 kronor ansetts böra bestridas från kapitalinvesteringsanslag, varför kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel bör minskas till $(507,742,000 - 7,945,000 =) 499,797,000$ kronor.

I de till grund för försvarsbeslutet liggande, av försvarsutredningen uppgjorda kostnadsberäkningarna förutsattes, att vissa kostnader för avlöning av icke-ordinarie personal, vilka för närvarande bestridas från nu ifrågavarande anslag, i stället skulle bestridas från flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. Enär emellertid en sådan överflyttning av berörda kostnader icke skett, belastas förevarande anslag av vissa avlöningskostnader — för budgetåren 1942/43 och 1943/44 1,120,000 kronor respektive 1,500,000 kronor — vilka i försvarsbeslutets kostnadskalkyler upptagits under annat anslag.

Medelsbehovet för anskaffning av flygmateriel under femårsperioden 1942/47 tillgodoses genom s. k. kvotanslag, vilka enligt riksdagens bemyndigande må av Kungl. Maj:t under femårsperioden överskridas inom ramen av det

totalbelopp, 506,500,000 kronor, som i försvarsbeslutet beräknats för ändamålet. Någon jämkning i det givna bemyndigandet med hänsyn till förenämnda ändringar med avseende å totalkostnadsbeloppet har icke ägt rum. Beslut om anslagsöverskridanden ha meddelats såväl för budgetåret 1942/43 som för innevarande budgetår.

Enligt beslut den 21 augusti 1942 har Kungl. Maj:t sålunda — i samband med fastställande av plan för bestridandet av med anskaffning av flygmateriel under budgetåret 1942/43 förenade kostnader inom en kostnadsram av 136,000,000 kronor — medgivit, att det för nämnda budgetår anvisade anslaget av 100,000,000 kronor finge överskridas med högst 8,000,000 kronor för bestridande av ifrågakvarande kostnader.

Genom brev den 30 juni 1943 har Kungl. Maj:t vidare fastställt plan för bestridandet av de med anskaffningen av flygmateriel under budgetåret 1943/44 förenade kostnaderna inom en kostnadsram av 174,430,000 kronor och därvid medgivit, att det för sistnämnda budgetår anvisade anslaget av 110,000,000 kronor finge överskridas med högst 64,430,000 kronor.

Enligt hittills under femårsperioden meddelade beslut ha sålunda för bestridande av de på budgetåren 1942/43 och 1943/44 belöpande kostnaderna för flygmaterielanskaffning anvisats tillhopa (100,000,000 + 8,000,000 + 110,000,000 + 64,430,000 =) 282,430,000 kronor inom försvarsbeslutets kostnadsram. Därutöver har för ifrågakvarande materielanskaffning ställts till flygförvaltningens förfogande förenämnda i försvarsutredningens kostnadsberäkningar upptagna belopp, utgörande fordran i utlandet till följd av uteblivna flygmaterielleveranser. Det i 1943 års statsverksproposition omförmälda skadeståndsbeloppet om cirka 8,000,000 kronor har däremot ännu icke ställts till ämbetsverkets förfogande. Av nyssnämnda å budgetåren 1942/43 och 1943/44 belöpande kostnader hänföra sig enligt flygförvaltningens efter samråd med statens industrikommission gjorda beräkningar tillhopa 20,600,000 kronor på prisstegringar under tiden den 1 juli 1941—den 1 juli 1942.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *flygförvaltningen* hemställt om en medelsanvisning av 114,100,000 kronor, av vilket belopp 6,900,000 kronor belöpa på den föreslagna sjunde jaktflottiljen. I det äskade beloppet ingå kostnader för avlöning av icke-ordinarie personal med 1,950,000 kronor. I beloppet ha icke inräknats kostnader för prisstegringar sedan den 1 juli 1941. Flygförvaltningen har emellertid upplyst, att kostnaderna för anskaffning av flygmateriel enligt uppgift från statens industrikommission ökats med 12 procent under tiden den 1 juli 1941—den 1 juli 1943. Ämbetsverket har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga flygförvaltningen att, därest så erfordrades, utöver det äskade beloppet få överskrida anslaget med belopp motsvarande kostnadsökningar på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Rörande den närmare innebörden av förslaget i övrigt torde få hänvisas till de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Sedermera har flygförvaltningen i skrivelse den 22 oktober 1943, med återtågande av en den 17 augusti 1943 dagtecknad framställning i ämnet,

föreslagit, att förenämnda skadeståndsbelopp, nu preciserat till 8,000,000 kronor, skall inräknas i det av flygförvaltningen för nästa budgetår äskade beloppet 114,100,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Av den lämnade redogörelsen framgår, att kostnaderna för anskaffning av flygmateriel enligt den av Kungl. Maj:t den 21 augusti 1942 fastställda materielplanen med däruti senare vidtagna jämkningar beräknats uppgå till, enligt prisläget den 1 juli 1941, 499,797,000 kronor att bestridas inom den i försvarsbeslutet beräknade kostnadsramen för försvaret under uppsättningsperioden 1942/47. Vissa därutöver erforderliga belopp ha förutsatts skola täckas av de i det föregående omförmälda beloppen, utgörande fordran respektive skadestånd för uteblivna flygmaterielleveranser från utlandet. Flygförvaltningen har vidare räknat med att den angivna kostnadsramen skall komma att överskridas — förutom med belopp på grund av prisstegring — med de belopp, som motsvara kostnaderna för avlöning av viss icke-ordinarie personal, vilken i försvarsbeslutets kostnadskalkyler förutsatts skola avlönas från avlöningsanslag. Jag anser mig icke nu böra taga ställning till frågan, huruvida en ökning av kostnadsramen för flygmaterielanskaffning kommer att bli erforderlig av sistnämnda anledning. Denna fråga synes böra tagas under övervägande, sedan bättre överblick vunnits rörande de slutliga kostnaderna för anskaffningsprogrammets genomförande. Jag förutsätter, att flygförvaltningen i görligaste mån begränsar anskaffnings- och avlöningskostnaderna i syfte att om möjligt bereda utrymme för dessa avlöningskostnader inom nyssnämnda kostnadsram. Vad särskilt angår det för dylika avlöningar för nästa budgetår beräknade beloppet, 1,900,000 kronor, vill jag framhålla, att jag i avsaknad av närmare utredning rörande personalbehovet och de grunder, enligt vilka nämnda belopp beräknats, icke kan taga ställning till detsamma. En närmare prövning härav bör i vanlig ordning äga rum i samband med fastställande av vederbörliga förteckningar för flygvapnets icke-ordinarie personal för nästa budgetår.

För det tidigare beslutade anskaffningsprogrammets fullföljande under nästa budgetår har flygförvaltningen beräknat ett belopp av 107,200,000 kronor, varvid ämbetsverket — i motsats till föregående år — utgått från prisläget den 1 juli 1941. Ämbetsverket har därjämte hemställt om ett belopp av 6,900,000 kronor för påbörjande av flygmaterielanskaffningen för den föreslagna sjunde jaktflottiljen. Såsom inledningsvis anförts har jag ännu icke kunnat taga ställning till frågan om denna flottiljs inrättande. Huruvida medel för anskaffning av flygmateriel för en sådan flottilj kunna bli erforderliga under nästa budgetår kan alltså icke för närvarande avgöras. Enär emellertid förevarande anslag är ett s. k. kvotanslag, som enligt riksdagens beslut må överskridas inom ramen för ett belopp av 506,500,000 kronor, och av detta belopp hittills 282,430,000 kronor ställts till förfogande, torde hinder icke föreligga att i detta sammanhang framlägga definitiva anslagsberäkningar för nästa budgetår. Anslaget bör nämligen enligt de i det föregående berörda anslagstekniska principerna beräknas utan avseende å den för

budgetåret beräknade belastningen å anslaget. För budgetåren 1942/43 och 1943/44 ha för anskaffning av flygmateriel anvisats tillhopa (100,000,000 + 110,000,000 =) 210,000,000 kronor. Med beaktande av att i de för nämnda budgetår beräknade kostnaderna inräknats prisstegringar sedan den 1 juli 1941 med tillhopa 20,600,000 kronor skulle för de tre sista i uppsättningsperioden ingående budgetåren (499,797,000 + 20,600,000 — 210,000,000 =) i runt tal 310,000,000 kronor återstå att anvisa. För nästa budgetår synes anslaget med hänsyn härtill kunna uppföras med ett belopp av $\left(\frac{310,000,000}{3} =\right)$ i avrundat tal 103,000,000 kronor.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår icke beräknat medel för mötande av den sedan den 1 juli 1941 inträffade prisstegringen utan i stället hemställt om bemyndigande att, därest så erfordras, överskrida anslaget med belopp motsvarande nämnda prisstegring, vilken intill den 1 juli 1943 beräknats till tolv procent. Såsom vid behandlingen av arméns anslag till anskaffning av intendenturmateriel anförts avser jag att, då större klarhet vunnits rörande storleken av de belopp, som erfordras för täckande av prisstegringar å materiel, som anskaffas med anlitande av s. k. kvotanslag, föreslå Kungl. Maj:t att av riksdagen äska särskilda anslag till prisstegringarnas täckande. I avbidan därpå torde hinder icke böra möta för Kungl. Maj:t att med anlitande av förevarande anslag ställa erforderliga medel till förfogande för mötande av prisstegringar. Någon utsträckning av det i det föregående angivna, Kungl. Maj:t givna bemyndigandet med avseende å totalbeloppet för anskaffningen under femårsperioden synes icke av denna anledning erforderlig under nästa budgetår.

Såsom vid behandlingen av flygvapnets anslag till mathållning anförts har inom flygvapnet inrättats en lärlingsskola för rekrytering av de centrala verkstädernas och flottiljverkstädernas arbetare. Kostnaderna ha bestritts från anslaget för anskaffning av flygmateriel. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har flygförvaltningen föreslagit, att från detta anslag skulle bestridas kostnader för anskaffning av maskiner och verktygsutrustning ävensom för instruktörspersonal m. m., beräknade till sammanlagt 110,000 kronor, medan däremot kostnaderna för elevernas utspisning, beklädnad och kasernutredning, tillhopa beräknade till 35,000 kronor, föreslagits skola utgå från vederbörliga intendenturanslag. Jag har redan vid behandlingen av mathållningsanslaget framhållit, att det icke är mig möjligt att på grundval av den föreliggande utredningen bedöma, huruvida lärlingsskolan bör göras permanent, och har därför icke funnit anledning överföra kostnaderna för eleverna från det anslag som hittills anlitats för ändamålet, nämligen anslaget till anskaffning av flygmateriel. Medelsbehovet under detta anslag kommer därför att ökas med förenämnda kostnader om 35,000 kronor. Å andra sidan böra kostnaderna för anskaffning av maskiner och verktygsutrustning m. m., vid det förhållande att skolan ej göres permanent, bliva lägre än flygförvaltningen räknat med.

I sina anslagsberäkningar för nästa budgetår har flygförvaltningen upptagit ett belopp av 147,000 kronor för anskaffande av meteorologisk utrustning för den militära väderlekstjänsten. Emellertid har jag vid anmälan av propositionen 1943: 354 angående den militära väderlekstjänstens organisation (sid. 54) anført, att från förevarande anslag böra bestridas kostnader för ändamålet intill ett belopp av allenast 65,000 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår kommer alltså att bliva något lägre än flygförvaltningen räknat med. Med hänsyn till anslagets karaktär av kvotanslag inverkar detta emellertid icke på storleken av anslaget för nästa budgetår.

Under erinran att anslagsminskningen utgör 7,000,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 103,000,000 kronor.

[127.] 122. **Flygvapnet: Underhåll av flygmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	13,363,600
vid genomförd organisation.....	»	14,976,000
Budgetåret 1942/43	»	12,140,000
» 1943/44	»	14,800,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	15,966,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	15,950,000

Av anslagen för budgetåren 1942/43 och 1943/44 ha omkring 1,000,000 kronor respektive 1,200,000 kronor beräknats belöpa på löner till icke-ordinarie tjänstemän vid flygförvaltningen och flygflottiljerna.

För budgetåret 1944/45 har *flygförvaltningen* vid beräkningen av detta anslag uppskattat antalet erforderliga flygtimmar till 155,000, motsvarande 175,000 motortimmar, samt vidare anført i huvudsak följande:

Flygförvaltningen beräknade kostnaderna för underhåll av flygmateriel för budgetåret 1944/45 till 12,666,000 kronor, varav 1,280,000 kronor utgjordes av avlöning åt vissa befattningshavare i mekanikertjänst. Ifrågavarande beräkningar vore hänfödda till prisläget den 1 juli 1941.

Enligt uppgift från statens industrikommission hade priserna för underhåll av flygmateriel ökat med 15 procent under tiden den 1 juli 1941—den 1 juli 1943. Till följd av denna prisstegring samt under samma tid inträffad lönestegring av 3 procent för ovannämnda befattningshavare i mekanikertjänst erfordrades, att det angivna totalbeloppet, 12,666,000 kronor, ökades med 1,746,000 kronor till 14,412,000 kronor.

I ovanstående belopp vore i enlighet med försvarsutredningens beräkningar inräknat avlöning åt 246 befattningshavare i mekanikertjänst, vilka avsåges för permanent tjänstgöring vid förband. Med hänsyn till den brist på kvalificerad stampersonal, särskilt överfurirer, som komme att förefinnas under budgetåret 1944/45, hade flygförvaltningen beräknat personalbehovet till 256 befattningshavare. När tillgången till stampersonal det tillåte, avsåges antalet civila befattningshavare att nedbringas till det av försvarsutredningen föreslagna antalet.

Denna ökning av mekanikerpersonalen från 246 till 256 komme att medföra en merbelastning av förevarande anslag utöver kostnadsramen med i runt tal 52,000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 och 54,000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1943.

Flygförvaltningen hade vidare under detta anslag beräknat medel för löner till de icke-ordinarie tjänstemän, vilkas löner i de till grund för försvarsbeslutet liggande kostnadsberäkningarna inräknats i flygvapnets avlöningsanslag men enligt nu tillämpade principer skulle bestridas från sakanslag. För budgetåret 1944/45 beräknades, att anslaget till underhåll av flygmateriel skulle bidra till dessa kostnader med 1,421,000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1941 och med 1,500,000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1943.

Med anledning av vad ovan anförts erfordrades en ökning av det angivna beloppet, 12,666,000 kronor, med $(1,746,000 + 54,000 + 1,500,000 =)$ 3,300,000 kronor till 15,966,000 kronor, räknat efter prisläget den 1 juli 1943.

Flygförvaltningen har sålunda beräknat det sammanlagda medelsbehovet till 15,966,000 kronor.

Mot flygförvaltningens uppskattning av medelsbehovet har jag i huvudsak intet att erinra. Säsom anförts vid behandlingen av flygvapnets övningsanslag har flygförvaltningen för nästa budgetår räknat med eu av materielbrist m. m. betingad begränsning av antalet flygtimmar i förhållande till vad som förutsatts i försvarsbeslutet. Med hänsyn härtill har flygförvaltningen beräknat kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1941 för underhåll av flygmateriel — inklusive kostnader för avlöning av erforderligt antal civila mekaniker — till 12,718,000 kronor eller omkring 600,000 kronor lägre än enligt försvarsbeslutet. Kostnadsökningen på grund av prisstegring, vilken såvitt avser de egentliga underhållskostnaderna beräknats till 15 procent mot 10 procent för innevarande budgetår, har uppskattats till 1,748,000 kronor. Därutöver böra under förevarande anslag upptagas kostnader för avlöning av viss vid flygförvaltningen, flygförband och verkstäder tjänstgörande icke-ordinarie personal som i försvarsbeslutets kostnadsberäkningar upptagits under flygvapnets avlöningsanslag men tills vidare skola avlönas från sakanslag. Dessa kostnader, vilka för innevarande budgetår beräknats till 1,200,000 kronor, ha av flygförvaltningen uppskattats till 1,500,000 kronor, av vilket belopp 79,000 kronor angivits hänföra sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Utan att därmed taga ställning till frågan om nämnda personals omfattning och anställningsvillkor — frågan därom torde efter förslag av flygförvaltningen få upptagas till prövning av Kungl. Maj:t i vanlig ordning — beräknar jag för ändamålet under förevarande anslag det av flygförvaltningen angivna beloppet, 1,500,000 kronor. Det sammanlagda medelsbehovet för underhåll av flygmateriel skulle sålunda utgöra $(12,718,000 + 1,748,000 + 1,500,000 =)$ 15,966,000 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas nedåt till 15,950,000 kronor. Av detta belopp torde $(1,748,000 + 79,000 =)$ i avrundat tal 1,825,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

*Departements-
chefen.*

Under erinran att anslagshöjningen utgör 1,150,000 kronor får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Underhåll av flygmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,950,000 kronor.

[128.] 123. **Flygvapnet: Vapen och ammunition, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	10,628,200
vid genomförd organisation.....	»	8,480,000
Budgetåret 1942/43	»	9,360,000
» 1943/44	»	14,125,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	12,828,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	12,800,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 146 f. Av anslaget avses 6,833,000 kronor för underhåll av vapenmateriel samt förbrukning av ammunition och målmateriel för övningsändamål m. m., 6,806,000 kronor för anskaffning av markvapenutrustning, 141,000 kronor för vissa försök m. m. samt 345,000 kronor för avlöningar till icke-ordinarie personal.

Flygförvaltningen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 be-
träffande medelsbehovet under anslaget anfört följande.

För budgetåret 1944/45 hade kostnaderna för underhåll av vapenmateriel samt för förbrukning av ammunition och målmateriel för övningsändamål av flygförvaltningen beräknats till sammanlagt 7,885,800 kronor samt till försök och prov med vapenmateriel till 165,200 kronor eller tilhopa 8,051,000 kronor. Beräkningarna vore hänförliga till prisläget den 1 juli 1941 och överensstämde med av 1941 års försvarsutredning verkställda beräkningar för ifrågavarande anslag.

Kostnaderna för anskaffning av vapenutrustning för marktjänst hade med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1941 av flygförvaltningen beräknats till sammanlagt 3,200,000 kronor för budgetåret 1944/45 och överensstämde med av 1941 års försvarsutredning verkställda beräkningar för ifrågavarande anslag. I de beräknade medlen inginge kostnader för anskaffning av beväpning för markpersonal, luftvärnsautomatkanoner, gasskyddsmateriel, vapenmästarekistor m. m.

Genom att flygförvaltningens beräkningar hänförliga till prisläget den 1 juli 1941 vore en direkt jämförelse med 1941 års försvarsutrednings beräkningar möjlig. Enligt uppgift från statens industrikommission hade emellertid priserna för anskaffning och underhåll av vapenmateriel ökat med 4,5 procent under tiden den 1 juli 1941—den 1 juli 1943. Priserna å ammunition hade under samma tid enligt uppgift från krigsmaterielverket ökat med 13 procent. Till följd av dessa prisstegringar erfordrades att ovan nämnda belopp ökades för underhåll av vapenmateriel samt förbrukning av ammunition och målmateriel för övningsändamål ävensom för försök m. m. från 8,051,000 kronor med 887,000 kronor till 8,938,000 kronor samt för anskaffning av vapenutrustning för marktjänst från 3,200,000 kronor med 144,000 kronor till 3,344,000 kronor.

Det anslag, som beviljats för budgetåret 1943/44 för vapenutrustning i marktjänst, vore beräknat enligt prisläget den 1 juli 1942. Då emellertid prisläget den 1 juli 1943 överstege prisläget den 1 juli 1942 med 1,5 procent, erfordrades för anskaffningens genomförande en ökning av det för budgetåret 1943/44 beviljade anslaget å 6,806,000 kronor med 99,000 kronor.

Det anslag, som beviljats för budgetåret 1942/43 för anskaffning av vapenutrustning i marktjänst, vore beräknat enligt prisläget den 1 juli 1941. Under budgetåret 1942/43 hade utbetalning skett till ett belopp av 1,250,685 kronor. Sedan anslaget äskats, hade prisläget emellertid ökat med 4,5 procent, varför utbetalningar kommit att verkställas till ett prisläge, som i medeltal låge 3,75 procent över det prisläge, för vilket anslaget beräknades. För att kompensera denna merkostnad erfordrades en ytterligare indexreglering av 3,75 procent av ovan nämnda belopp, utgörande 47,000 kronor.

I anslagsäskandena för budgetåret 1944/45 inginge således (144,000 + 99,000 + 47,000 =) 290,000 kronor, utgörande den för budgetåret erforderliga indexregleringen för vapenutrustningen för marktjänst.

Det för vapenutrustning i marktjänst erforderliga beloppet uppginge således till (3,200,000 + 290,000 =) 3,490,000 kronor.

För det fall priserna å vapenmateriel och/eller ammunition komme att undergå någon ytterligare väsentlig ökning, såge sig flygförvaltningen nödsakad att inkomma med härav betingad framställning om ökat anslag.

Flygförvaltningen hade vidare beräknat medel för löner till vissa icke-ordinarie tjänstemän, vilka skulle bestridas av sakanslag. För budgetåret 1944/45 beräknades att anslaget till vapen och ammunition skulle bidra till dessa kostnader med 379,000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1941 och med 400,000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1943.

Fördelningen av det sammanlagda beloppet framginge av en i ämbetsverkets skrivelse införd specifikation.

I anslutning till vad sålunda anförts har flygförvaltningen hemställt, att till vapen och ammunition för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett reservationsanslag av (8,938,000 + 3,490,000 + 400,000 =) 12,828,000 kronor.

Mot flygförvaltningens beräkning av medelsbehovet för underhåll av vapenmateriel samt förbrukning av ammunition och målmateriel för övningsändamål, slutande på ett belopp av 8,938,000 kronor, synes intet vara att erinra. Av flygförvaltningens anslagsäskanden framgår, att beräkningarna — bortsett från kostnaderna för prisstegring sedan den 1 juli 1941, 887,000 kronor — överensstämmer med de av 1941 års försvarsutredning verkställda.

Vidkommande kostnaden för anskaffning av vapenutrustning för marktjänst synes intet vara att erinra mot att densamma i överensstämmelse med flygförvaltningens beräkningar uppskattas till 3,490,000 kronor. Av detta belopp hänföra sig 290,000 kronor till merkostnader — delvis belöpande på de för budgetåren 1942/43 och 1943/44 anvisade anslagen — på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941.

För avlöningar till icke-ordinarie personal beräknar jag i likhet med flygförvaltningen 400,000 kronor, varav 21,000 kronor belöpa å prisstegring. Därmed har jag dock icke tagit ställning till frågan om denna personals omfattning och löneställning. Denna fråga torde i vanlig ordning få upptagas till särskild prövning av Kungl. Maj:t.

Medelsbehovet under förevarande anslag skulle således enligt det anförda för

*Departements-
chefen.*

nästkommande budgetår utgöra (8,938,000 + 3,490,000 + 400,000 =) 12,828,000 kronor, vilket belopp torde kunna avrundas nedåt till 12,800,000 kronor. Av det beräknade medelsbehovet äro (887,000 + 290,000 + 21,000 =) i runt tal 1,200,000 kronor att hänföra till merkostnad på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa bestämmelser för anslagets disposition.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Vapen och ammunition* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 12,800,000 kronor.

[129.] 124. **Flygvapnet: Engångsanskaffning av mobiliseringsammunition, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	15,001,400
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43	»	15,000,000
» 1943/44	»	15,000,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	15,000,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	15,000,000

Kostnaderna för engångsanskaffning av mobiliseringsammunition för flygvapnet under uppsättningsperioden 1942/47 beräknades i försvarsbeslutet till (5 × 15,001,400 =) 75,007,000 kronor. Sedan emellertid till detta belopp ansetts böra läggas visst för torpedanskaffning avsett belopp, som förut beräknats skola gäldas med anlitande av förskottsanslag, bemyndigade riksdagen i skrivelse 1942: 375 (punkt 40:o) efter förslag i propositionen 1942: 266 (punkt 36:o) Kungl. Maj:t att meddela beslut om anskaffning under nämnda period av mobiliseringsammunition intill ett belopp av 76,550,000 kronor, varjämte riksdagen medgav, att det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget finge enligt Kungl. Maj:ts bestämmande överskridas inom ramen av sistnämnda belopp. Anslaget har karaktären av s. k. kvotanslag.

Flygförvaltningen har i särskild skrivelse den 27 augusti 1943 framhållit, att för budgetåret 1944/45 erfordrades ett belopp av 15,000,000 kronor för bestridande av kostnader för engångsanskaffning av mobiliseringsammunition räknat efter prisläget den 1 juli 1941.

I anslutning därtill har flygförvaltningen anfört, att kostnaderna i förhållande till kostnadsramen ökat beroende på efter den 1 juli 1941 inträffade prisstegringar. Flygförvaltningen ämnade emellertid upplägga ett särskilt konto, å vilket de kostnadsökningar, som uppstått under budgetåret 1942/43, och de, som komme att uppstå under budgetåret 1943/44, bleve separat redovisade, samt när denna bokföring utförts inkomma med uppgift om den faktiska kostnadsökningen.

Över flygförvaltningens framställning har *krigsmaterielverket* avgivit utlåtande.

Rörande den närmare innebörden av flygförvaltningens förslag ävensom innehållet i krigsmaterielverkets utlåtande torde få hänvisas till de handlingar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

I samband med den inledningsvis berörda utredningen rörande uppsättandet av en sjunde jaktflottilj har framkommit förslag rörande viss jämkning med avseende å flygvapnets engångsanskaffning av mobiliseringsammunition. Enär emellertid medelsbehovet under förevarande anslag icke för nästa budgetår torde behöva påverkas av ifrågavarande jämkning, beräknar jag anslaget enligt flygförvaltningens förslag till 15,000,000 kronor.

Under återopande av vad jag anfört under arméns anslag till anskaffning av intendenturmateriel rörande principerna för bestridandet av engångskostnader för materielanskaffning av här ifrågavarande art hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet*: *Engångsanskaffning av mobiliseringsammunition* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000,000 kronor.

[130.] 125. *Flygvapnet*: Motorfordon och motorbåtar, *reservationsanslag*. 126. *Flygvapnet*: Engångsanskaffning av motorfordon och motorbåtar, *reservationsanslag*.

Löpande kostnader.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor	1,607,400
vid genomförd organisation	»	1,850,000
Budgetåret 1942/43 (inberäknat engångskostnader).....	»	1,300,000
» 1943/44	»	975,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	855,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	835,000

Engångskostnader.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden.....	kronor	463,200
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43	»	—
» 1943/44	»	725,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	1,075,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	1,065,000

För vartdera av budgetåren 1942/43 och 1943/44 har anvisats ett gemensamt anslag för såväl löpande kostnader som engångskostnader för anskaffning av motorfordon och motorbåtar. Enär av tillgängliga handlingar icke framgår, huru mycket av anslaget för förstnämnda budgetår som avsetts

för engångskostnader, har anslaget i sin helhet i ovanstående tablå upptagits under rubriken löpande kostnader.

Anslaget för budgetåret 1943/44 disponeras enligt en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 148, intagen stat.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

För budgetåret 1944/45 erfordrades materiel för nytillkommande förband (Hallands och Blekinge flygflottiljer), för nyuppsatta staber samt för komplettering av materielen vid förband, som ännu icke erhållit full uppsättning. För två båtar, avsedda för torpedbärgning vid Blekinge flygflottilj, hade av försvarsutredningen räknats med 150,000 kronor. Då det emellertid för närvarande icke syntes möjligt att erhålla två fullgoda båtar för torpedbärgning till sjöss inom denna kostnadsram, borde istället en sådan båt anskaffas. Enligt kostnadsberäkning, grundad på nuvarande prisläge och båtkonstruktion enligt av marinförvaltningen utarbetat förslag, hade en dylik bärgningsbåt beräknats till samma kostnad som för ursprungligen beräknade två mindre båtar, d. v. s. 150,000 kronor.

Kostnaden för anskaffning av förestående fordon och motorbåtar beräknades till 1,025,000 kronor. För nödvändigt utbyte av försliten materiel hade för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 200,000 kronor. Genom att flygvapnet med hänsyn till rådande beredskapsläge tillförts ett visst antal civila fordon, vilka kunde utnyttjas för utbyte av försliten materiel, beräknades medelsbehovet för berörda ändamål för nästa budgetår kunna begränsas till 100,000 kronor. Anskaffningskostnaderna för motorfordon och motorbåtar beräknas sålunda till $(1,025,000 + 100,000 =) 1,125,000$ kronor.

Underhåll och drift av motorfordon och motorbåtar beräknades komma att draga en kostnad av 705,000 kronor. För oförutsedda behov borde upptagas 100,000 kronor.

Anslagsbehovet beräknades enligt vad ovan anförts sålunda till sammanlagt $(1,125,000 + 705,000 + 100,000 =) 1,930,000$ kronor. Av detta belopp motsvarade 192,000 kronor prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Departements-
chefen.

Flygförvaltningen har beräknat de löpande kostnaderna för motorfordon och motorbåtar till sammanlagt 805,000 kronor, varav 100,000 kronor för utbyte av försliten materiel och 705,000 kronor för underhåll och drift. Dessa beräkningar synas kunna godtagas. Anmärkas må, att det för utbyte av försliten materiel upptagna beloppet av vissa med beredskapsförhållandena sammanhängande orsaker kunnat beräknas avsevärt lägre än enligt de i försvarsbeslutet tillämpade beräkningsgrunderna.

Engångskostnaderna för anskaffning av motorfordon och motorbåtar torde från och med nästa budgetår böra utgå av ett särskilt för ändamålet å riksstaten upptaget anslag av reservationsanslags natur. Flygförvaltningen har beräknat medelsbehovet för erforderlig engångsanskaffning under nästa budgetår till 1,025,000 kronor, varav 150,000 kronor för anskaffning av en båt för bärgning av torpeder för Blekinge flygflottilj. Ehuru 1941 års försvarsutredning räknade med att för angivna belopp skulle kunna anskaffas två bärgningsbåtar, finner jag mig med hänsyn till vad flygförvaltningen anfört kunna tillstyrka, att allenast en båt anskaffas. Jag förutsätter, att ritning skall av Kungl. Maj:t fastställas, innan båten utföres, och att i samband

därmed kostnadsberäkningen skall komma under bedömande. Icke heller flygförvaltningens beräkning i övrigt av medelsbehovet för engångsanskaffning har givit mig anledning till erinran i detta sammanhang.

Flygförvaltningen har äskat ett belopp av 100,000 kronor för oförutsedda behov. För ändamålet torde emellertid böra beräknas allenast 70,000 kronor att fördelas med 30,000 kronor på löpande kostnader och 40,000 kronor på kostnader för engångsanskaffning.

Det sammanlagda medelsbehovet för bestridande av löpande kostnader kan sålunda beräknas till $(805,000 + 30,000 =)$ 835,000 kronor, medan engångskostnaderna kunna uppskattas till $(1,025,000 + 40,000 =)$ 1,065,000 kronor. Av anslagsbeloppen torde 85,000 kronor respektive 105,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

I försvarsbeslutet beräknades för engångsanskaffning av motorfordon och motorbåtar under femårsperioden 1942/47 ett totalbelopp av 2,316,000 kronor. Av angivna belopp komma, vid bifall till nyssnämnda förslag och med i det föregående angivna utgångspunkter i övrigt, att intill utgången av budgetåret 1944/45 ha anvisats tillhopa $(725,000 + 1,065,000 =)$ 1,790,000 kronor förutom det belopp, som tagits i anspråk för budgetåret 1942/43.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1944/45 anvisa

dels till *Flygvapnet*: Motorfordon och motorbåtar ett reservationsanslag av 835,000 kronor,

dels ock till *Flygvapnet*: Engångsanskaffning av motorfordon och motorbåtar ett reservationsanslag av 1,065,000 kronor.

[131.] 127. **Flygvapnet: Motorvältar för flygfälten, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	123,000
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43.....	»	90,000
» 1943/44.....	»	80,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	120,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	120,000

Anslaget för innevarande budgetår har avsetts för materielanskaffning till Bråvalla och Upplands flygflotiljer.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *flygförvaltningen* anmält behov av motorvältar för Hallands och Blekinge flygflotiljer samt centrala flygverkstaden i Arboga. Med hänsyn till inträffad prisstegring erfordrades för varje etablissemang ett belopp av 40,000 kronor eller sammanlagt 120,000 kronor.

Sedermera har flygförvaltningen i sin förenämnda skrivelse den 5 oktober 1943 uppgivit, att av det äskade beloppet 30,000 kronor hänförde sig till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Departements-
chefen.

Mot flygförvaltningens förslag, vilket ansluter sig till de beräkningar, som lågo till grund för försvarsbeslutet, har jag intet att erinra. Jag förordar därför, att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 120,000 kronor, varav 30,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Motorvältar för flygfälten* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 120,000 kronor.

[132.] 128. **Flygvapnet: Eldsläckningsmateriel, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 229,200
vid genomförd organisation	» —
Budgetåret 1942/43.....	» 180,000
» 1943/44.....	» 260,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	» 512,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 505,000

Anslaget för innevarande budgetår har avsetts för anskaffning av eldsläckningsmateriel för Bråvalla och Upplands flygflottiljer.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 har *flygförvaltningen* för anskaffning av dylik materiel för Hallands och Blekinge flygflottiljer samt centrala flygverkstaden i Arboga ävensom för nödig komplettering av eldsläckningsmaterielen vid Västmanlands flygflottilj och flygkadettskolan hemställt om anvisande av 445,000 kronor.

Flygförvaltningen har sedermera i sin skrivelse den 5 oktoker 1943 meddelat, att kostnadsökningen på grund av prisstegring sedan den 1 juli 1941 utgjorde 67,000 kronor, varför det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgjorde 512,000 kronor.

Departements-
chefen.

Av det belopp om $(5 \times 229,200 =)$ 1,146,000 kronor, som i försvarsbeslutet beräknades vara erforderligt under femårsperioden 1942/47 för engångsansskaffning av eldsläckningsmateriel, avsågos 130,000 kronor för envar av Hallands och Blekinge flygflottiljer, 100,000 kronor för ny central flygverkstad, 60,000 kronor för Västmanlands flygflottilj i och med denna flottiljs utflyttning till Hässlö samt 20,000 kronor för flygkadettskolan. För ifrågavarande etablissemang beräknades alltså tillhoppa 440,000 kronor, medan flygförvaltningen för ändamålet beräknat 445,000 kronor. Jag finner ej skäl frångå de i försvarsbeslutet återopade kostnadsberäkningarna utan förordar, att för ifrågavarande ändamål beräknas, enligt prisläget den 1 juli 1941, ett belopp av 440,000 kronor. För täckande av prisstegringar torde ett belopp av 65,000 kronor vara erforderligt, varför det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår skulle utgöra $(440,000 + 65,000 =)$ 505,000 kronor.

Under erinran att anslagsökningen utgör 245,000 kronor får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Eldsläckningsmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 505,000 kronor.

[133.] 129. *Flygvapnet: Snöröjningsmateriel, reservationsanslag.*

1942 år försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	561,800
vid genomförd organisation	»	647,000
Budgetåret 1942/43	»	—
» 1943/44	»	—
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	1,183,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	1,180,000

Utöver förestående för löpande årskostnader beräknade belopp upptogs i försvarsbeslutets kostnadsberäkningar ett belopp av 1,200,000 kronor för engångsanskaffning av snöröjningsmateriel. Detta belopp har sedermera inräknats under anslaget till anskaffning av flygmateriel, varför det i försvarsbeslutet för sådan anskaffning beräknade beloppet höjts med motsvarande belopp.

Det av försvarsutredningen upptagna årsanslaget, vilket för budgetåren 1942/47 skulle utgå med sammanlagt ($5 \times 561,800 =$) 2,809,000 kronor, var enligt prisläget den 1 juli 1941 beräknat för följande ändamål:

Ersättningsanskaffning	kronor	1,600,000
Underhållskostnader	»	524,000
Driftkostnader	»	685,000
Summa kronor		2,809,000

Flygförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästa budgetår — med erinran att för budgetåren 1942/43 och 1943/44 icke upptagits något särskilt anslag för ifrågavarande ändamål — anført i huvudsak följande.

Med anledning av att ersättningsanskaffning hittills icke erfordrats hade flygförvaltningen icke tidigare äskat medel å detta anslag, varför några medel icke heller äskats för underhålls- och driftkostnader för denna materiel.

Under budgetåren 1942/44 hade emellertid underhållskostnaderna bestritts respektive avsåges att bestridas från anslaget till underhåll av flygmateriel samt driftkostnaderna från anslaget till motorfordon och motorbåtar.

För budgetåret 1944/45 erfordrades viss komplettering och modernisering av den befintliga materielen, varjämte ersättningsanskaffning av viss äldre materiel bleve erforderlig.

Flygförvaltningen beräknade, att ett belopp av 800,000 kronor, räknat efter prisläget den 1 juli 1941, erfordrades för budgetåret 1944/45.

Enligt uppgift från statens industrikommission hade priserna på materiel av ifrågavarande slag ökat med 15 procent under tiden den 1 juli 1941 till den 1 juli 1943, varför ovannämnda 800,000 kronor borde ökas med 120,000 kronor till 920,000 kronor.

Under budgetåret 1944/45 erfordrades för underhåll ett belopp av 107,000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1941. Då emellertid underhållskostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1943 överstege prisläget den 1 juli 1941 med 15 procent enligt uppgift från statens industrikommission, erfordrades att ovannämnda 107,000 kronor ökades med 16,000 kronor till 123,000 kronor.

För drift erfordrades ett belopp av 140,000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1941. Då i stort sett någon kostnadsstegring icke ägt rum under tiden den 1 juli 1941—den 1 juli 1943, erfordrades icke något indextillägg.

Enär underhålls- och driftkostnaderna för budgetåren 1942/44 bestritts från andra anslag, borde det i försvarsbeslutet beräknade medelsbehovet för snöröjningsmateriel, 2,809,000 kronor, reduceras med dels 203,000 kronor, utgörande underhållskostnader för budgetåren 1942/44, dels ock 265,000 kronor, utgörande driftkostnader för samma budgetår, eller med tillhopa 468,000 kronor till 2,341,000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1941.

I anslutning till vad sålunda anförts har flygförvaltningen hemställt, att till snöröjningsmateriel för budgetåret 1944/45 måtte anvisas ett reservationsanslag av $(920,000 + 123,000 + 140,000 =) 1,183,000$ kronor.

Departements-
chefen.

För erforderlig anskaffning av snöröjningsmateriel ha i de till grund för 1942 års försvarsbeslut liggande kostnadsberäkningarna upptagits dels engångskostnader, dels ett årsanslag. Kostnaderna till engångsanskaffning av snöröjningsmateriel ha sedermera inräknats i anslaget till anskaffning av flygmateriel.

Årsanslaget för snöröjningsmateriel har avsetts för ersättningsanskaffning, underhållskostnader och driftkostnader. Något särskilt anslag för detta ändamål har icke tidigare anvisats utan kostnaderna ha bestritts från anslagen till underhåll av flygmateriel respektive motorfordon och motorbåtar. Från flygförvaltningen har under hand inhämtats, att vid tidpunkten för avgivandet av ämbetsverkets medelsäskanden för budgetåret 1943/44 pågått utredning under vilken avdelning inom ämbetsverket ifrågavarande materiel borde hänföras samt att särskilt anslag för ändamålet av denna anledning icke kommit att äskas.

Jag har varit i viss mån tveksam, huruvida skäl föreligga att för ifrågavarande ändamål upptaga ett särskilt anslag å riksstaten. Det kunde givetvis ifrågasättas att liksom redan skett låta erforderliga medel för underhåll och drift utgå av anslagen till underhåll av flygmateriel respektive motorfordon och motorbåtar. Emellertid har från flygförvaltningen framhållits, att den till snöröjningsmateriel hänfödda materielen — traktorer, snöslungor, plogar m. m. — delvis är av så komplicerad art, att frågor rörande dess underhåll, vård och drift borde handläggas på en och samma avdelning, flygförvaltningens materielavdelning. En annan anordning skulle enligt flygförvaltningen medföra risk för onödig dubblering av teknisk personal. Då en uppdelning av anslagsmedlen på olika anslag med hänsyn härtill har medfört svårigheter, finner jag mig böra biträda förslaget om uppförande av ett särskilt anslag å riksstaten för ersättningsanskaffning, underhåll och drift av snöröjningsmateriel.

För budgetåret 1944/45 har flygförvaltningen för ersättningsanskaffning äskat ett belopp av 800,000 kronor räknat efter prisläget den 1 juli 1941 eller 920,000 kronor omräknat till prisläget den 1 juli 1943. Beloppet är sammanfattat av två årskvoter. Enär intet anslag upptagits för ändamålet för innevarande budgetår, synes erinran icke böra resas häremot.

Som jag ej heller i övrigt finner anledning till erinran mot flygförvaltningens kostnadsberäkningar, beräknar jag medelsbehovet under förevarande anslag i anslutning till flygförvaltningens förslag till i avrundat tal 1,180,000 kronor. Av detta belopp torde 135,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen •

att till *Flygvapnet: Snöröjningsmateriel* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 1,180,000 kronor.

[134.] 130. **Flygvapnet: Industriens krigsorganisation, reservationsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	—
vid genomförd organisation	»	—
Budgetåret 1942/43	»	85,000
» 1943/44	»	40,000
» 1944/45 (<i>flygförvaltningens förslag</i>)	»	100,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	»	100,000

Under hänvisning till vad jag anfört vid behandlingen av arméns anslag till industriell krigsberedskap (punkt 46) får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Industriens krigsorganisation* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor.

D. Vissa till försvaret hörande institutioner.**Sjökarteverket.****[135.] 1. Sjökarteverket: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 490,000
» 1943/44	» 494,000
» 1944/45 (<i>styrelsens för sjökarteverket förslag</i>)	» 499,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 499,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt av 1943 års riksdag godkänd personalförteckning och avlöningsstat på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 149.

Efter förslag i ämnet i 1942 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkten 124) genomfördes med tillämpning från och med den 1 juli 1942 en omorganisation av sjökarteverket, vars närmare innebörd framgår av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet.

I fråga om detta anslag har *chefen för sjökarteverket* i sin av *verkets styrelse* med tillstyrkan av bifall överlämnade framställning rörande verkets medelsbehov för budgetåret 1944/45 vad personalförteckningen angår föreslagit *dels* förändrad tjänstebenämning å tre förste aktuarier vid verket, *dels* ock upptagande av en kartograf i lönegrad Eo 21 å personalförteckningen. Chefen för sjökarteverket har i dessa frågor anfört i huvudsak följande.

Föreståndarna för sjökorts-, instrumentkontroll- och jordmagnetiska avdelningarna vid sjökarteverket vore placerade i lönegrad A 26 och benämndes förste aktuarier. I flera framställningar till Kungl. Maj:t hade chefen för sjökarteverket för dessa befattningshavare förordat benämningen byrådirektör. Denna benämning hade för övrigt tillämpats å befattningar i lönegraderna A 26 eller Eo 26 i flera nyupprättade civila verk. Det funnes icke något skäl som talade mot införandet av denna benämning även vid sjökarteverket. Ett införande av denna benämning kunde knappast komma att föregripa en eventuell överarbetning av tjänsteförteckningssakkunnigas kommande förslag. Chefen för sjökarteverket hemställde därför att ändring i enlighet härmed måtte genomföras i personalförteckningen.

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut hade en kartografaspirant anställt vid verket från den 1 juli 1942 och en från den 1 juli 1943, båda i lönegrad Ex 16. Enligt uppgjord plan — motsvarande den som i förevarande fall tillämpades vid rikets allmänna kartverk — borde dessa aspiranter efter två års godkänd provtjänstgöring befordras till extra ordinarie tjänstemän i 21 lönegraden. Den aspirant, som anställdes den 1 juli 1942, avslutade sin provtjänstgöring den 1 juli 1944, då han borde tillträda befattningen som chef för den ena av de två detaljer å sjökortsavdelningen, där befattningen som detaljchef dittills varit vakant. På grund därav syntes i personalförteckningen böra upptagas en kartograf i lönegrad Eo 21. Denna uppflyttning i löneavseende syntes medföra en kostnad av omkring 2,400 kronor.

Vidkommande anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har chefen för sjökarteverket föreslagit, att densamma måtte upptagas med 210,000 kronor, innebärande en ökning med 1,000 kronor i förhållande till innevarande år på grund av författningsenliga löneklassuppflyttningar. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har föreslagits skola upptagas med oförändrat belopp, 13,100 kronor. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har föreslagits skola upptagas med i avrundat tal 181,700 kronor innebärande en ökning med 3,300 kronor, varav omkring 2,400 kronor för uppförande av förenämnda kartografaspirant såsom kartograf och 900 kronor på grund av författningsenliga löneklassuppflyttningar. Anslagsposten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän har upptagits med oförändrat belopp, 37,800 kronor, samt anslagsposten till rörligt tillägg med 56,400 kronor, innebärande en uppräkningsökning med 700 kronor.

På grundval av sålunda anförda beräkningar har chefen för sjökarteverket uppskattat medelsbehovet under avlöningsanslaget till $(210,000 + 13,100 + 181,700 + 37,800 + 56,400 =)$ 499,000 kronor.

Allmänna lönenämnden har i avgivet utlåtande anfört, att nämnden under hand inhämtat, att för erhållande av befattning såsom extra ordinarie kartograf komme att uppställas samma kompetensfordringar som gällde för anställning såsom ordinarie kartograf vid sjökarteverket. Med hänsyn därtill och då enligt inhämtad uppgift den föreslagna befördringsgången överensstämde med den, som med avseende å extra ordinarie statskartograf tillämpades vid rikets allmänna kartverk, hade lönenämnden funnit sig icke böra framställa erinran mot inrättandet från och med budgetåret 1944/45 av en kartografbefattning i lönegrad Eo 21 vid sjökortsavdelningen. För förslaget, att benämningen förste aktuarie vid sjökarteverket skulle utbytas mot benämningen byrådirektör, föreläge enligt lönenämndens mening icke tillräckliga skäl.

Förslaget om ändrad tjänstebenämning å tre förste aktuarier vid sjökarteverket finner jag mig i avvaktan på prövningen av tjänsteförteckningssakkunnigas förslag icke böra biträda. Däremot kan jag lämna min anslutning till det av allmänna lönenämnden tillstyrkta förslaget om inrättande av en kartografbefattning i lönegrad Eo 21 vid sjökortsavdelningen.

*Departements-
chefen.*

Då jag icke funnit anledning till erinran mot de framlagda anslagsberäkningarna, föreslår jag, att sjökarteverkets avlöningsanslag för nästa budgetår upptages med ett belopp av 499,000 kronor, innebärande en anslagshöjning om 5,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels å personalförteckningen för sjökarteverket under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 upptaga 1 kartograf i lönegrad Eo 21,

dels godkänna följande avlöningsstat för sjökarteverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 210,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.	» 13,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 181,700
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 37,800
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 56,400
Summa kronor 499,000,	

dels och till Sjökarteverket: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 499,000 kronor.

[136.] 2. Sjökarteverket: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 164,500
» 1943/44	» 169,000
» 1944/45 (<i>styrelsens för sjökarteverket förslag</i>)	» 244,500
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 240,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras jämlikt en den 30 juni 1943 fastställd omkostnadsstat på följande sätt.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 2,000
2. Resekostnader m. m.:	
a) Rese- och trakamentskostnader, <i>förslagsvis</i>	7,000
b) Mässpennyngar, representationspenningar samt portionskostnader under fältarbeten tillsjöss, <i>högst</i>	47,500
	» 54,500
3. Expenser m. m.:	
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	8,000
b) Övriga expenser, <i>högst</i>	19,500
	» 27,500
4. Publikationstryck:	
a) Tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», <i>förslagsvis</i>	30,000
b) Jordmagnetiska publikationer, <i>högst</i>	3,000
c) Sjökort och andra publikationer, <i>förslagsvis</i> ..	47,000
d) Militärsjökort, <i>högst</i>	5,000
	» 85,000
Summa kronor 169,000	

Genom brev den 30 juni 1943 och kungörelse samma dag (nr 555) ha vissa ändrade bestämmelser angående sjökarteverkets förvaltning fastställts, varigenom sjökarteverket bland annat erhållit ställning såsom förvaltning med dragningsrätt å statsverkets checkräkning.

Enligt nämnda brev skola utgifter för bespisning av portionsberättigad personal och för sjukvård åt flottan tillhörande personal under tjänstgöring vid sjökarteverkets fältarbeten under innevarande budgetår tills vidare bestridas av till chefens för sjökarteverket förfogande ställda medel med rätt för denne att av marinförvaltningen bereda sig gottgörelse för sålunda förskjutna medel.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *chefen för sjökarteverket* erinrat om att han, efter samråd med riksräkenskapsverket och marinförvaltningen, i skrivelse den 19 maj 1943 anförde i huvudsak följande.

Utgifterna för bespisning av portionsberättigad personal och för sjukvård åt flottan tillhörande personal under tjänstgöring vid sjökarteverkets fältarbeten borde utgå från sjökarteverkets anslag och dessa i anslutning därtill uppräknas med erforderligt belopp.

Ifrågavarande utgifter bestredes redan nu i sin helhet genom sjökarteverkets kassaverksamhet, varigenom föreslagen ändring endast innefattade en naturlig förenkling av redovisningsförfarandet såväl för sjökarteverkets som för marinens vidkommande.

Förändringen medförde icke någon kostnadsökning, enär marinens ifrågavarande anslag minskades med samma belopp som sjökarteverkets motsvarande anslag uppräknades med.

Chefen för sjökarteverket har nu framhållit, att det vid förnyat övervägande av denna fråga befunnits, att motiven för ifrågavarande ändring alltjämt kvarstode oförändrade. Chefen för sjökarteverket hade därför vid beräkningen av medelsbehovet verkställt erforderlig uppräkning av vederbörliga anslagsposter i anslaget till omkostnader för sjökarteverket. Därvid hade samråd ägt rum med chefen för marinen.

I anslutning till det nyss anförda har chefen för sjökarteverket framhållit följande rörande medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår.

1. Sjukvård. I anslutning till vad i det föregående anförts borde anslagsposten uppräknas med erforderligt belopp för bestridande av sjukvårdskostnader för flottans personal under tjänstgöring vid sjökarteverkets fältarbeten. Denna personal uppginge till omkring 200 man under 160 dagar. Erforderligt belopp beräknades förslagsvis till 1,500 kronor. Motsvarande minskning avsåges att uppstå å marinens anslag till sjukvård. Medelsbehovet under denna anslagspost beräknades därför till $(2,000 + 1,500 =) 3,500$ kronor.

2. Resekostnader m. m. Delposten till rese- och traktamentskostnader borde upptagas med oförändrat belopp, 7,000 kronor.

Såsom i det föregående anförts borde delposten till mässpenningar, representationspenningar och portionskostnader under fältarbeten till sjöss uppräknas med erforderligt belopp för bestridande av samtliga utgifter för utspisning av portionsberättigad personal under tjänstgöring vid sjökarteverkets fältarbeten. Under innevarande budgetår erhöles gottgörelse från marinförvaltningen med viss del av dessa utgifter, för närvarande med 2 kronor 26 öre för utspisad portion. Antalet portioner under ett budgetår uppginge till omkring 27,000. Med oförändrat portionspris skulle därför denna del av kostnaderna uppgå till avrundat 61,000 kronor för budgetår. Motsvarande minskning avsåges uppstå å marinens anslag till mathållning. Det nuvarande beloppet, 47,500 kronor, borde därför uppräknas med 61,000 kronor till 108,500 kronor.

Anslagsposten resekostnader m. m. upptoges i anslutning till det anförda till $(7,000 + 108,500 =) 115,500$ kronor.

3. Expenser m. m. Under förutsättning att rådande förhållanden på bränslemarknaden kvarstode oförändrade under budgetåret 1944/45 syntes belastningen å delposten till bränsle, lyse och vatten icke kunna hållas under 11,000 kronor, såsom fallet även varit under budgetåren 1941/43. Med hänsyn till att denna delpost i anslagsäskandena för innevarande budgetår uppräknades

nats till 11,000 kronor men i 1943 års statsverksproposition upptagits med oförändrat belopp, 8,000 kronor, upptoges delposten även för nästa budgetår med förslagsvis 8,000 kronor.

Delposten till övriga expenser borde upptagas med oförändrat belopp, högst 19,500 kronor.

Anslagsposten expenser m. m. upptoges sålunda med oförändrat belopp (8,000 + 19,500 =) 27,500 kronor.

4. Publikationstryck. I fråga om delposten till tidskriften »Under rättelser för sjöfarande» syntes på grund av redan nu föreliggande ökade tryckningskostnader såväl belastningen för innevarande budgetår som medelsbehovet för nästa budgetår komma att uppgå till omkring 32,000 kronor. Beloppet upptoges emellertid oförändrat, förslagsvis 30,000 kronor.

Delposten till jordmagnetiska publikationer beräknades till oförändrat belopp, högst 3,000 kronor.

Belastningen å delposten till sjökort och övriga publikationer stode i direkt förhållande till försäljningsverksamhetens omslutning. Under de tre senaste budgetåren hade belastningen i medeltal uppgått till 65,000 kronor, vilket utgjorde omkring 50 procent av försäljningsinkomsterna, som under samma tid i medeltal uppgått till 131,000 kronor för budgetår. Någon väsentlig förändring av dessa belopp vore icke sannolik. Med hänsyn därtill vore det lämpligt att medelsbehovet uppräknades med åtminstone 13,000 kronor till förslagsvis 60,000 kronor.

För militärsjökort upptoges oförändrat belopp, högst 5,000 kronor.

Medelsbehovet för publikationstryck beräknades därför till (30,000 + 3,000 + 60,000 + 5,000 =) 98,000 kronor.

I anslutning till det anförda har chefen för sjökarteverket beräknat medelsbehovet till (3,500 + 115,500 + 27,500 + 98,000 =) 244,500 kronor.

Chefen för sjökarteverket har framhållit, att av anslagsökningen, 75,500 kronor, ett belopp av 62,500 kronor i realiteten motsvarade överföring av medel från marinens anslag för utgifter, som redan nu bestredes genom sjökarteverkets kassaförvaltning. Den resterande ökningen, 13,000 kronor, hänförde sig till delposten till sjökort och övriga publikationer och funnes redan nu i utgiftsbelastningen. Ökningen motsvarades emellertid av ökade inkomster av försäljningsverksamheten. Någon verklig ökad utgiftsbelastning innefattades därför icke i den ökade slutsumman.

Verkets styrelse har biträtt förslaget.

*Departements-
chefen.*

Såsom framgår av chefens för sjökarteverket framställning innebär den föreslagna anslagsökningen, 75,500 kronor, icke någon reell ökning av utgiftsbelastningen, enär den motsvaras av dels minskningar å vissa av marinens anslag, till vilka jag i det föregående tagit hänsyn, dels ock ökade inkomster av sjökarteverkets försäljningsverksamhet. Med hänsyn härtill synes i och för sig intet vara att erinra mot att anslaget höjes på föreslaget sätt. Enär verkschefen räknat med ett skeppsportionspris om 2 kronor 26 öre, medan jag i det föregående räknat med allenast 2 kronor 18 öre, kan anslagshöjningen emellertid begränsas till 73,000 kronor, varför medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår skulle utgöra (169,000 + 73,000 =) 242,000 kronor, eller i avrundat tal 240,000 kronor. Av detta belopp torde enligt inhämtade uppgifter omkring 25,000 kronor kunna hänföras till prisstegringar sedan den

1 juli 1941. Stat för anslaget torde få i vanlig ordning fastställas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 240,000 kronor.

[137.] 3. **Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet, reservationsanslag.**

Budgetåret 1942/43 (inberäknat tilläggsstat).....	kronor 428,000
» 1943/44	» 440,000
» 1944/45 (<i>styrelsens för sjökarteverket förslag</i>)	» 492,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 490,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 151.

I sin skrivelse rörande sjökarteverkets medelsbehov för nästa budgetår har *chefen för verket* anfört i huvudsak följande.

Medelsbehovet till mättnings- och rekognosceringsverksamhet vore redan under normala förhållanden svårt att bedöma nästan två år i förväg och bleve under rådande förhållanden nära nog omöjligt att med någon större grad av säkerhet beräkna. Detta gällde särskilt de två största anslagsposterna, nämligen fältarbeten till sjöss samt rustning och underhåll. I den förra anslagsposten, som vore beroende av fältarbetenas omfattning, utgjordes den största och för närvarande mest svårberäkneliga utgiften av kostnaderna för bränn- och smörjoljor. Visserligen vore fältarbetena baserade på en på lång sikt uppgjord generalplan, men erfarenheten hade visat, att oberäknade behov av större eller mindre omfattning alltid uppstode efter anslagens beräkande, ofta till och med under pågående mätningssäsong. Sistnämnda oförutsedda behov hade helt naturligt särskilt ofta uppstått under krigsåren och i allmänhet varit av sådan art, att de icke kunnat undanskjutas, d. v. s. de hade haft samband med rådande militära och ekonomiska läge. Av denna anledning och på grund av inträdda prisstegringar hade det varit nödvändigt, att för de tre senaste budgetåren begära förstärkningar av anslaget.

För innevarande budgetår hade av nu anförda skäl begärts en uppräknings av anslaget med 67,000 kronor. Sedan emellertid anslaget i riksstaten uppräknats med allenast 50,000 kronor, hade det övervägts att redan sommaren 1943 avkorta någon av de pågående sjömätningsexpeditionerna. Innan beslut därom fattats, hade det emellertid blivit nödvändigt att på grund av oförutsedda inkallelser till marinen indraga ett fartyg, nämligen sjömätningfartyget Gustaf af Klint, som avrustats. På grund av denna omständighet beräknades å detta anslag anvisa medel komma att täcka planerade behov, såvida icke ytterligare stegring av oljeprisen inträffade.

För nästa budgetår erfordrades med hänsyn till oljepriserna en höjning av anslagsposten till fältarbeten till sjöss — för innevarande budgetår 135,000 kronor — med 17,000 kronor till 152,000 kronor.

Beträffande anslaget i övrigt föresloges ingen annan ändring än att anslagsposten till rustning och underhåll m. m. för anskaffande av viss utrustning för radiopejling borde höjas med 35,000 kronor, eller från 260,000 kronor till 295,000 kronor.

I enlighet med de sålunda framlagda förslagen, beträffande vilkas närmare innebörd och motivering torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, har chefen för sjökarteverket beräknat medelsbehovet under nu ifrågavarande anslag för nästa budgetår till $(440,000 + 17,000 + 35,000 =)$ 492,000 kronor. Verkschefen har emellertid framhållit, att de för budgetåren 1940/43 uppförda anslagen icke till fullo täckt under samma period inträffade prisstegringar, varför materielens förnyelse och underhåll måst uppskjutas i en omfattning, som under normala förhållanden icke skulle ansetts förenlig med sunda ekonomiska principer. För budgetåret 1945/46 komme det därför att bli nödvändigt med en viss justering uppåt av anslagets detaljposter, såvida icke en allmän prissänkning dessförinnan inträdde.

Styrelsen för sjökarteverket har biträtt verkschefens förslag.

*Departementss-
chefen.*

Såsom chefen för sjökarteverket framhållit, har förevarande anslag under en följd av år till följd av prisstegringar måst förstärkas genom särskilda anvisningar å tilläggsstat. För innevarande budgetår verkställdes dock redan vid ärendets anmälan i 1943 års statsverksproposition av berörda anledning viss höjning av anslaget, vilken med 17,000 kronor understeg vad verkschefen föreslagit. I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har verkschefen hemställt om en höjning av anslaget av samma anledning med berörda belopp, 17,000 kronor, varvid framhållits, att anslaget för innevarande budgetår syntes komma att förslå endast av den anledningen, att ett av verkets fartyg på grund av skärpning av försvarsberedskapen måst avrustas tidigare än normalt. Då det synes angeläget, att sjömätningarna under nästa budgetår, därest förhållandena det medgiva, kunna äga rum i planerad omfattning, förordar jag, att anslagsposten till fältarbeten till sjöss på sätt verkschefen föreslagit höjes med 17,000 kronor. Jag utgår emellertid från att anslagsposten, därest oljepriserna skulle sjunka under de nuvarande, ställas till förfogande allenast i den omfattning som svarar mot de under nästa budgetår rådande priserna.

Under de senaste åren har sjökarteverket bedrivit vissa försök enligt en i Danmark utarbetad metod för ortbestämning genom radiopejling i sådana fall då land är ur sikte. Försöken ha givit lovande resultat, och enligt uppgift av chefen för sjökarteverket ger den nya metoden säkrare och snabbare resultat än andra kända metoder, varjämte erforderlig instrumentering blir billigare. Verkschefen har nu framhållit, att för försökens fullföljande erfordras viss komplettering av sjökarteverkets radiomateriel. Kostnaderna härför ha för budgetåret 1944/45 beräknats till 35,000 kronor, varav 17,000 kronor för en ny sändarstation å sjömätningssfartyget *Gustaf af Klint*, 10,000 kronor för en flyttbar pejlstation i land samt 8,000 kronor för två telefonisändare. För egen del vill jag framhålla, att de igångsatta försöken, vilka möjligen kunna få betydelse jämväl för nautiska och krigsmarina ändamål, synas böra fullföljas. Då den av verkschefen angivna kompletteringen av radiomaterielen synes vara erforderlig för att försöken skola kunna giva avsett resultat, tillstyrker jag att för ändamålet beräknas ett belopp av 35,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat, torde de löpande kostnaderna för försökens fullföljande kunna utan anslagshöjning bestridas från ordinarie anslag.

Då någon ändring beträffande anslaget i övrigt icke föreslagits, skulle den sammanlagda anslagshöjningen utgöra (17,000 + 35,000 =) 52,000 kronor och anslaget för nästa budgetår uppgå till (440,000 + 52,000 =) 492,000 kronor, eller i avrundat tal 490,000 kronor. Av detta belopp torde enligt från sjökarteverket inhämtade uppgifter omkring 80,000 kronor kunna hänföras till prisstegring sedan den 1 juli 1941. Stat för anslaget torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Under erinran att anslagsökningen utgör 50,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 490,000 kronor.

[138.] 4. **Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43		kronor	15,000
» 1943/44		»	15,000
» 1944/45 (<i>styrelsens för sjökarteverket förslag</i>)		»	15,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)		»	15,000

Beträffande detta anslag förutsätter jag i likhet med chefen för sjökarteverket och verkets styrelse icke någon ändring för nästa budgetår och hemställer förty, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 15,000 kronor.

[139.] 5. **Krigsarkivet: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43		kronor	53,300
» 1943/44		»	58,800
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)		»	66,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)		»	66,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt i statsliggaren, sid. 151, intagen avlöningsstat jämte personalförteckning.

Från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, 15,200 kronor, avlönas en extra-ordinarie arkivtjänsteman i lönegrad Eo 20, en befattningshavare i lönegrad Eo 18 med halvtidstjänstgöring och ett konservatorsbiträde, varjämte under posten beräknats 400 kronor för vikariats- och övertidsersättning m. m.

I skrivelse den 24 juli 1943 har *krigsarkivarien*, under erinran att Kungl. Maj:t den 30 juni 1942 anbefallt chefen för försvarsstaben att verkställa utredning rörande krigsarkivets personalbehov, förklarat sig i avvaktan på resultatet av nämnda utredning icke vilja närmare ingå på frågan om den

lämpliga personalorganisationen för arkivet utan blott föreslå sådana åtgärder, vilka icke tålde ytterligare uppskov. Försättningsvis har krigsarkivarien anført i huvudsak följande.

Krigsarkivet hade genom riksdagens bifall till propositionen 1942:210 fått hand om även marinens arkivväsen och därmed blivit arkivmyndighet för hela försvaret. I egenskap av en för alla under försvarsdepartementet lydande myndigheter, staber, truppförband etc. gemensam arkivinstitution skulle krigsarkivet inom närmaste framtiden emottaga mycket betydande arkivleveranser, vilka därtill icke befunno sig i bästa skick. Därjämte hade krigsarkivet att dels genomföra jämlikt beslut den 5 mars 1943 anbefallda omfattande gallringar och dels, vid bifall till en av 1940 års arkivsakkunniga den 28 sistlidne juni till chefen för ecklesiastikdepartementet ingiven framställning, utarbета planer för en ytterligare genomgripande gallring av de militära förvaltningsmyndigheternas arkiv. Institutionens åligganden komme därigenom att såväl kvalitativt som kvantitativt avsevärt ökas, på grund varav det icke bleve möjligt att utan viss personalförstärkning lösa de mest trängande uppgifterna. Krigsarkivarien ansåge sig därför nödsakad föreslå, att å krigsarkivets personalförteckning uppfördes en befattning som förste arkivarie i lönegrad A 26 och att delposten för avlöningar till icke-ordinarie personal höjdes med ett belopp, motsvarande kostnaderna för lön åt en förste amanuens. Då dessa tjänster under alla förhållanden bleve nödvändiga inom krigsarkivets personalorganisation, syntes inrättandet av desamma icke komma att föregripa försvarsstabschefens utredning.

Beträffande beräkningen av de olika posterna under avlöningsanslaget har krigsarkivarien vidare framhållit följande.

Kostnaderna för lön till en förste arkivarie uppginge till 9,327 kronor. Med hänsyn till nuvarande storleken av förevarande delpost vore emellertid en ökning med 8,869 kronor tillräcklig.

För uppflyttning från och med den 1 juli 1944 av en expeditiönsvakt från nionde till tionde löneklassen erfordrades en summa av 186 kronor. Dessutom krävdes ett belopp av 681 kronor för att göra civila avlöningsreglementets regler om löneklassplacering vid befordran tillämpliga beträffande de tjänstemän — krigsarkivarien och expeditiönsvakten i lönegraden A 6 — vilka den 1 juli 1942 i anledning av tjänsteförteckningsrevisionen blivit innehavare av till högre lönegrad uppflyttade befattningar.

Vid bifall till vad ovan föreslagits skulle sålunda under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, för innevarande budgetår 22,700 kronor, föreligga ett behov av tillsammans (22,700 + 8,869 + 186 + 681 =) 32,436 kronor eller avrundat 32,440 kronor.

Liksom under innevarande budgetår erfordrades under posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ett belopp av 34,010 kronor för arvoden till pensionerad personal. Liksom tidigare förutsattes, att ifrågavarande anslagspost, om och i den mån möjlighet ej föreläge att för ändamålet anställa lämplig militär personal, finge efter därom av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall lämnat medgivande delvis disponeras även för avlöande av civil personal.

Under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, för innevarande budgetår 15,200 kronor, erfordrades för budgetåret 1944/45 ett ytterligare belopp av 80 kronor för uppflyttning från och med den 1 juli 1944 av ett konservatorbiträde från tredje till fjärde löneklassen. I avvaktan på chefens för försvarsstaben förutnämnda utredning om krigs-

arkivets personalorganisation borde därutöver, såsom tidigare nämnts, endast beräknas medel för att möjliggöra anställandet av en förste amanuens i lönegrad Eo 18 med heltidstjänstgöring. Om krigsarkivariens framställning förra året om medel för en dylik tjänsteman med halvtidstjänstgöring hade föredragande departementschefen yttrat, att frågan om en sådan personalförstärkning borde anstå i avbidan på den anbefallda översynen. För genomförande av den gallring, som av sparsamhetsskäl påbjudits genom förenämnda beslut den 5 mars 1943, komme att krävas en avsevärd arbetsinsats, och för en sådan vore icke den nuvarande personalen på långt när tillräcklig. En placering av ovannämnda befattningshavare i lägst Eo 18 vore nödvändig. Erfarenheten hade nämligen visat, att krigsarkivet icke kunde konkurrera med läroverken om dugliga akademiker, såvida icke något så när jämförliga löner kunde erbjudas.

De medel, som för närvarande utginge till lön åt den förenämnde extra ordinarie tjänstemannen i 20 lönegraden, borde vid bifall till framställningen om uppförande på personalförteckningen av en befattning för en förste arkivarie i lönegraden A 26 disponeras för anställande av en förste amanuens i lönegrad Eo 18. Då den förstnämnde uppbure en lön av 6,834 kronor men kostnaderna för lön åt en förste amanuens inskränkte sig till 5,634 kronor, kunde förevarande delpost minskas med skillnaden mellan dessa belopp, d. v. s. 1.200 kronor. Medelsbehovet borde därför beräknas till $(15,200 + 80 + 5,634 - 6,834 + 5,634 =)$ 19,714 kronor eller avrundat 19,720 kronor.

Arméförvaltningen har i anledning av krigsarkivariens förslag anfört i huvudsak följande.

Arméförvaltningen delade den av krigsarkivarien uttalade uppfattningen, att den nuvarande personalen vid krigsarkivet vore otillräcklig för de arbetsuppgifter, som för nästa budgetår komme att åvila arkivet. Ämbetsverket ansåge sig emellertid i avvaktan på resultatet av den pågående utredningen rörande personalbehovet vid arkivet icke kunna tillstyrka inrättandet av nya ordinarie eller extra ordinarie tjänster vid arkivet. Den av krigsarkivarien såsom oundgänglig angivna personalökningen utgjorde en ny kvalificerad arkivtjänsteman. Arméförvaltningen hölle före, att detta behov tills vidare borde tillgodoses genom anställande av en extra tjänsteman. Löneställningen för denne borde, med hänsyn till arbetets art och för att tillräckligt kvalificerad arbetskraft om möjligt skulle kunna erhållas, icke bestämmas lägre än till 18 lönegraden. Övriga av krigsarkivarien åskade förhöjningar av i förevarande anslag ingående poster hade icke givit arméförvaltningen anledning till någon erinran.

I anslutning härtill har arméförvaltningen beräknat medelsbehovet till avlöningar till ordinarie tjänstemän till 23,200 kronor, till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till 34,010 kronor, till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till 20,700 kronor samt till rörligt tillägg till 11,690 kronor.

Inflytande pensionsmedel ha beräknats till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 23,600 kronor.

Sammanlagt skulle alltså under anslaget erfordras $(23,200 + 34,010 + 20,700 + 11,690 - 23,600 =)$ 66,000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till löpande budgetår med 7,200 kronor.

I detta sammanhang torde jämväl böra upptagas till behandling en den

26 augusti 1943 dagtecknad skrivelse från *krigsarkivarien*, vari denne på anförda skäl för beredande av skälig lönefyllnad åt en vid krigsarkivet anställd extra ordinarie tjänsteman i 20 lönegraden anhållit om anvisande från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter av ett belopp av 3,355 kronor, motsvarande skillnaden mellan avlöningen för en förste arkivarie i lönegraden A 26 och tjänstemannens nuvarande avlöning.

Arméförvaltningens civila departement har tillstyrkt, att för ändamålet anvisas ett belopp av 2,150 kronor, motsvarande skillnaden mellan avlöning enligt lönegraden A 24 och lönegraden Eo 20.

Allmänna lönenämnden har i avgivet utlåtande — med erinran bland annat att ifrågavarande extra ordinarie tjänstemans löneställning år 1942 varit föremål för reglering — tillstyrkt ett lönetillägg av 1,500 kronor för år.

Vidare torde böra för riksdagen anmälas, att Kungl. Maj:t enligt beslut den 10 december 1943 medgivit, att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för innevarande budgetår må överskridas med högst 2,600 kronor. Överskridandet föranledes av att en ordinarie tjänsteman en längre tid varit sjuk och sedermera avlidit med påföljd att kostnader uppkommit för avlöning av vikarie.

*Departements-
chefen.*

Enligt beslut den 30 juni 1942 har Kungl. Maj:t uppdragit åt chefen för försvarsstaben att verkställa utredning rörande krigsarkivets personalbehov. I avvaktan på resultatet av denna utredning finner jag mig i likhet med arméförvaltningen icke kunna tillstyrka inrättandet av nya ordinarie eller extra-ordinarie befattningar vid krigsarkivet. Enär emellertid krigsarkivets personal synes vara för knapp för lösandet av de arbetsuppgifter som numera åvila arkivet, torde på sätt arméförvaltningen föreslagit medel böra beräknas för anställande av en extra tjänsteman i löneställning motsvarande den som, enligt vad chefen för ecklesiastikdepartementet i annat sammanhang denna dag förordar, är avsedd att tillämpas för amanuenser vid de s. k. lärda verken.

Ehuru vissa skäl tala för att löneställningen för den vid krigsarkivet anställde tjänstemannen i lönegrad Eo 20 förbättras, kan jag vid det förhållande, att denne så sent som år 1942 fått sin löneställning provisoriskt reglerad och att utredningen rörande krigsarkivets personalorganisation ännu ej föreligger, icke tillstyrka bifall till krigsarkivariens framställning om ett särskilt lönetillägg till ifrågavarande tjänsteman.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot arméförvaltningens anslagsberäkning, uppskattar jag medelsbehovet under anslaget i likhet med arméförvaltningen till 66,000 kronor, innebärande en anslagsökning med 7,200 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för krigsarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 23,200
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 34,010
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 20,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 11,690
Summa kronor 89,600	

Särskilda uppbördsmedel.

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 23,600
Nettoutgift kronor 66,000;	

dels ock till Krigsarkivet: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 66,000 kronor.

[140.] 6. Krigsarkivet: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetåret 1942/43	kronor 7,400
» 1943/44	» 7,400
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 7,400
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 7,400

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår (sid. 152) med förslagsvis 100 kronor för sjukvård m. m., förslagsvis 600 kronor för reseersättningar och högst 6,700 kronor för expenser.

Arméförvaltningen har hemställt, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp att disponeras på samma sätt som under innevarande budgetår.

I enlighet med *arméförvaltningens förslag* föreslår jag, att anslaget upptages med oförändrat belopp. Stat torde få fastställas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till Krigsarkivet: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 7,400 kronor.

[141.] 7. Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m., *reservationsanslag*.

Budgetåret 1942/43	kronor 6,000
» 1943/44	» 2,100
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 2,200
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 2,200

Som framgår av 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 181) ingår under det för innevarande budgetår uppförda anslaget två poster,

nämligen dels 1,900 kronor till anskaffning av viss konserveringsmateriel, dels ock 200 kronor till inköp av kartor m. m.

I skrivelse den 24 juli 1943 har *krigsarkivarien* anfört följande.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår hade det årliga behovet för konservering av krigsarkivets dyrbara samlingar beräknats till 2,700 kronor, mot vilken uppskattning föredragande departementschefen i princip icke haft något att erinra. Med hänsyn till att krigsarkivet jämlikt brev den 30 oktober 1942 erhållit ett extra anslag av 1,500 kronor för anskaffning av visst konserveringsmaterial, hade emellertid departementschefen föreslagit, att ifrågakvarande anslag skulle för budgetåret 1943/44 tillfälligt minskas med 800 kronor. Samtidigt förutsattes, att posten av samma anledning skulle reduceras med 700 kronor för budgetåret 1944/45. Mot vad departementschefen sålunda anfört hade riksdagen intet haft att erinra. Anslaget hade alltså upptagits till $(2,700 - 800 + 200 =) 2,100$ kronor.

I anslutning till ovanstående borde för kommande budgetår äskas $(2,700 - 700 =) 2,000$ kronor för konserveringsmaterial. Ytterligare prisstegring å så gott som allt för konserveringsverksamheten erforderligt material hade visserligen ännu mer än tidigare reducerat anslagets reella värde, men hänsyn till den rådande statsfinansiella situationen hade gjort, att krigsarkivarien icke ansett sig kunna göra framställning om höjning av beloppet.

För inköp av kartor, kartografisk litteratur etc. funnes under anslaget till samlingarnas konservering upptaget ett belopp av 200 kronor, utgörande rest av en post med titeln »Bidrag till kartcentral inom krigsarkivet för moderna topografiska kartor», vilken tidigare varit uppförd under staten för rikets allmänna kartverk.

Då denna post vore avsedd för ett helt annat ändamål än lagning och konservering av i krigsarkivet förvarade handskrifter, ritningar och handritade kartor och den helt hade karaktären av anskaffningsanslag, syntes det lämpligast, även med hänsyn till gällande redovisnings- och anslagsfördelningsprinciper, att krigsarkivet i likhet med riksarkivet och andra liknande institutioner erhöles ett särskilt inköpsanslag under rubriken: Inköp av kartor m. m., reservationsanslag. Anslaget kunde synas litet, särskilt i betraktande av att för ifrågakvarande ändamål ursprungligen beräknats och anslagits en summa av 2,000 kronor. Med hänsyn till svårigheten att under nu pågående världskrig kunna komplettera de moderna kartsamlingarna från utlandet syntes emellertid för nästkommande budgetår böra äskas oförändrat belopp eller 200 kronor.

Arméförvaltningen har i anslutning härtill framhållit att ämbetsverket icke hade annat att erinra mot vad sålunda anförts än att ämbetsverket, som väl i princip delade krigsarkivariens uppfattning om anvisandet av medel för inköp av kartor under ett särskilt anslag, med hänsyn till det äskade beloppets ringhet icke ansåge det påkallat att för sådant ändamål tynga riksstaten med ännu en anslagsrubrik.

Arméförvaltningen har alltså hemställt, att anslaget för budgetåret 1944/45 måtte uppföras med $(2,700 - 700 + 200 =) 2,200$ kronor.

*Departements-
chefen.*

I likhet med *arméförvaltningen* förordar jag, att för ifrågakvarande ändamål för nästa budgetår uppföres ett anslag av 2,200 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 2,200 kronor

Armémuseum.**[142.] 8. Armémuseum: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 42,600
» 1943/44	» 42,600
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 42,600
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 47,500

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 152, intagen personalförteckning jämte avlöningsstat.

Styresmannen för armémuseum har — med återuppreparande av tidigare framställt förslag — hemställt, att en befattning som militärassistent i lönegrad A 24 och en befattning som expeditionsunderofficer, avsedd för pensionerad underofficer, måtte inrättas. Vidare har styresmannen hemställt, att därutöver ett belopp av 8,200 kronor måtte anvisas för anställande av extra visningsvakter vid museet.

Arméförvaltningen har ansett, att de föreslagna befattningarna för militärassistent och expeditionsunderofficer, även om de i och för sig kunde anses behövliga, icke borde inrättas under nuvarande förhållanden, då strängaste sparsamhet borde iakttagas. I fråga om medelsbehovet för anställande av extra visningsvakter har arméförvaltningen — med erinran att Kungl. Maj:t den 11 juni 1943 anvisat 2,300 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter för anställande av dylika vakter för tiden intill den 1 oktober 1943 — förklarat, att ämbetsverket i avvaktan å Kungl. Maj:ts beslut rörande dispositionen av till museet inflytande inträdes- och försäljningsmedel m. m. icke vore berett att för närvarande tillstyrka beräknande av kostnader för anställande av dylika vakter under förevarande anslag.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen föreslagit, att anslaget för nästa budgetår måtte uppföras med oförändrat belopp 42,600 kronor.

Vidkommande den av arméförvaltningen berörda frågan om dispositionen av inträdesavgifter och försäljningsmedel m. m., som inflyta till armémuseum, må följande anföras.

I skrivelse den 21 juni 1943 hemställde *armémusei nämnd*, att inträdes- och försäljningsmedel, som inflöte under tiden till och med juni 1944, måtte få disponeras för kostnader i samband med museets öppethållande. Därefter hemställde *styresmannen för armémuseum* i skrivelse den 21 augusti 1943, att ett belopp av ytterligare 3,450 kronor måtte ställas till förfogande för innevarande budgetår.

I utlåtande över berörda framställningar framhöll *arméförvaltningens civila departement* bland annat följande.

Såvitt departementet kunnat inhämta, finge övriga statliga museer för bestridande av omkostnader fritt disponera över inkomster av inträdesbiljetter

och katalogförsäljning. Därest museets intäkter finge disponeras på ovan angivet sätt, syntes för nästa budgetår medel för avlönande av extra visningsvakter, 5,750 kronor, böra beräknas under museets avlöningsanslag. Departementet ville emellertid ifrågasätta, om det icke vore mer överensstämmande med gällande budgetprinciper, att inflytande inkomster tillgodofördes för armémuseum anvisade utgiftsanslag. Om detta tillvägagångssätt valdes och tillgodoförandet i första hand komme att avse avlöningsanslaget, syntes medelsanvisningen till avlönande av extra visningsvakter böra något minskas, enär uppbördsmedlens storlek ännu icke kunde överblickas.

Riksräkenskapsverket anförde i utlåtande den 1 oktober 1943 i huvudsak följande.

Vad armémuseum föreslagit rörande dispositionen av museets inträdesavgifter m. m. anslöte sig till vad som tillämpades vid övriga statliga museer. Riksräkenskapsverket ville emellertid erinra om att riksdagens år 1940 församlade revisorer ifrågasatt viss ändring beträffande dispositionen och redovisningen av de förevisningsmedel och katalogmedel m. fl. liknande inkomster, som inflöte vid nationalmuseum. I ett i anledning härav avgivet utlåtande hade riksräkenskapsverket förklarat sig vilja för sin del tillstyrka, att det närmare utreddes, huruvida och i vad mån en omläggning i det av revisorerna angivna hänseendet borde komma till stånd. Riksräkenskapsverket hade därvid framhållit, att den av riksräkenskapsverket förordade utredningen självfallet borde avse jämväl motsvarande medel vid andra liknande statliga institutioner. Någon sådan utredning hade ännu icke verkställts. Under hänvisning därtill finge riksräkenskapsverket tillstyrka armémuseets föreliggande förslag rörande dispositionen av de inträdesavgifter m. m., som inflöte under tiden till och med den 30 juni 1944.

För budgetåret 1944/45 borde medel för avlönande av extra vaktmästare anvisas under museets avlöningsanslag. Vid beräkningen av detta anslag syntes med hänsyn till vad ovan anförts icke för närvarande böra räknas med några särskilda uppbördsmedel för anslaget i form av inträdesavgifter m. m.

Genom beslut den 29 oktober 1943 har Kungl. Maj:t medgivit, att ett belopp av högst 3,450 kronor finge utgå från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter för anställande av extra visningsvakter under tiden den 1 oktober 1943—den 30 juni 1944. Vidare har Kungl. Maj:t genom samma beslut medgivit, att vid armémuseum under tiden till och med juni 1944 influtna inträdesavgifter och avgifter vid försäljning av kataloger och andra arbeten finge i mån av behov efter armémusei nämnds bestämmande användas för ändamål avseende museets verksamhet.

I likhet med föregående år får jag framhålla, att anslagsändamål av denna art under rådande förhållanden givetvis måste stå tillbaka för äskanden, som avse försvarets stärkande. Jag anser mig därför icke kunna tillstyrka någon personalförstärkning med undantag för anställande av extra visningsvakter. Behovet av dylika vakter har aktualiserats genom museets öppnande i maj 1943 och har redan, såsom förut anmärkts, måst tillgodoses genom särskild medelsanvisning från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Medelsbehovet för extra visningsvakter under nästa budgetår har beräknats till 5,750 kronor. Jag anser mig böra tillstyrka, att för ändamålet anvisas

ett belopp av 4,900 kronor. Med hänsyn härtill torde den i avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvode till extra assistent hädanefter böra benämnas Avlöningar till icke-ordinarie personal. Den av riksräkenskapsverket berörda frågan om dispositionen och redovisningen av förevisningsmedel torde i ett vidare sammanhang komma under bedömande.

Då jag i övrigt icke förutsätter någon ändring av anslaget, synes detta sålunda böra upptagas till (42,600 + 4,900 =) 47,500 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande avlöningsstat för armémuseum, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslags-</i>	
<i>vis</i>	kronor 36,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 6,100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 5,400
	Summa kronor 47,500,

dels ock till Armémuseum: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 47,500 kronor.

[143.] 9. Armémuseum: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 3,100
» 1943/44	» 3,100
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 3,100
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 3,100

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 152, intagen stat.

Styresmannen för armémuseum har hemställt, att anslaget på grund av ökat behov av medel för annonsering, rengöring och resor måtte höjas med 5,300 kronor.

Arméförvaltningen har av samma skäl som av ämbetsverket under föregående punkt anförts mot inrättande av vissa nya befattningar vid museet ansett sig icke kunna tillstyrka bifall till styresmannens äskanden. Ämbetsverket har därför hemställt, att anslaget måtte upptagas med oförändrat belopp, 3,100 kronor.

Med biträdande av arméförvaltningens förslag får jag hemställa, att Kungl. *Departements-*
Maj:t måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till Armémuseum: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 3,100 kronor.

[144.] 10. Armémuseum: Samlingars konservering m. m., reservationsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 13,000
» 1943/44	» 13,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 13,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 13,000

Styresmannen för armémuseum har hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte höjas med åtminstone 10,000 kronor.

Arméförvaltningen har förklarat sig i nuvarande statsfinansiella situation icke kunna tillstyrka höjning av anslaget, varför detsamma föreslagits skola upptagas med oförändrat belopp, 13,000 kronor.

*Departementets-
chefen.* Jag biträder arméförvaltningens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 13,000 kronor.

Kemiska anstalten.

[145.] 11. Kemiska anstalten: Avlöningar, förslagsanslag. 12. Kemiska anstalten: Omkostnader, förslagsanslag. 13. Kemiska anstalten: Forskningsverksamhet, reservationsanslag. Förevarande anslag äro för innevarande budgetår uppförda med respektive 129,700 kronor, 35,000 kronor och 115,000 kronor.

Försvarets fabriksstyrelse — vilken under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt hänseende handhar ledningen och driften vid anstalten — har för nästa budgetår äskat oförändrade anslag till avlöningar och omkostnader, medan medelsbehovet under anslaget till forskningsverksamhet beräknats till 423,900 kronor.

*Departementets-
chefen.* Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 5 februari 1943 har tillsatts en nämnd — försvarets forskningsnämnd — med uppgift att, i avvidan på genomförandet av en slutgiltig organisation av den naturvetenskapliga och tekniskt-vetenskapliga forskningen för militära ändamål, verka för forcering och samordning av nu pågående forskningsverksamhet inom försvarsväsendet ävensom att verkställa utredning rörande ifrågavarande forskningsverksamhets framtida ställning och organisation.

Forskningsnämnden torde komma att inom den närmaste tiden avgiva betänkande med förslag rörande forskningsverksamhetens organisation. I avvaktan på ställningstagande till nämnda förslag synes förevarande anslag böra upptagas med allenast beräknade belopp.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna

dels till *Kemiska anstalten: Avlöningar* ett förslagsanslag av 129,700 kronor,

dels till *Kemiska anstalten: Omkostnader* ett förslagsanslag av 35,000 kronor,

dels ock till *Kemiska anstalten: Forskningsverksamhet* ett *reservationsanslag* av 115,000 kronor.

Centrala civilanställningsbyrån.

[146.] 14. Centrala civilanställningsbyrån: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43		kronor	25,000
» 1943/44		»	25,300
» 1944/45	(Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp)	»	45,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 155.

På sätt förutsatts i propositionen 1940 L: 216 har statens arbetsmarknadskommission från och med den 1 juli 1940 tills vidare övertagit de uppgifter, som åligga försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå. Civilanställningsbyråns personal har på grund härav överförs till arbetsmarknadskommissionen. Avlöningskostnaderna för denna personal utgå dock alltjämt från det för byrån avsedda avlöningsanslaget.

Såsom vid behandlingen av arméns anslag till rekryteringskostnader och avskedspremier m. m. (punkt 16) torde 1942 års civilanställningssakkunniga komma att inom den närmaste tiden avgiva betänkande med förslag rörande ordnandet av civilanställning för avgående fast anställt manskap vid försvarsväsendet m. m. I avvaktan på närmare prövning av förslaget torde förevarande anslag böra upptagas med allenast beräknat belopp.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Centrala civilanställningsbyrån: Avlöningar* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 45,000 kronor.

[147.] 15. Centrala civilanställningsbyrån: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43		kronor	4,000
» 1943/44		»	4,000
» 1944/45	(Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp)	»	5,000

Under hänvisning till vad som anförts under nästföregående punkt får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Centrala civilanställningsbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *förslagsanslag* av 5,000 kronor.

Försvarets läroverk.**[148.] 16. Försvarets läroverk: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43.....	kronor	—
» 1943/44.....	»	200,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	461,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	434,000

I den av 1942 års riksdag antagna planen för den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter förutsattes i enlighet med ett av 1941 års försvarsutredning framlagt och i propositionen 1942: 210 (försvarspropositionen) biträtt förslag, att ett för försvarsväsendet gemensamt läroverk skulle inrättas med uppgift att meddela undervisning i icke-militära ämnen till personal, som utbildas till officerare och underofficerare.

Försvarsutredningen beräknade antalet elever vid fullt genomförd organisation till omkring 790, varav 323 från armén, 360 från marinen och 107 från flygvapnet. Undervisningstiden beräknades omfatta 30 undervisningsveckor. Antalet elever i en läsavdelning ansågs i regel icke böra överstiga 26—28, varför antalet läsavdelningar skulle bli 31.

Enligt den i försvarspropositionen angivna personalorganisationen skulle vid läroverket finnas en rektor samt 9 lektors- och 26 adjunktstjänster, varav 8 lektors- och 20 adjunktstjänster skulle upptagas å ordinarie stat, medan återstående antal tills vidare borde upptagas såsom extra ordinarie adjunkter. Härutöver avsågs anställande av timlärare och viss betjäningsspersonal m. m.

Anslaget för innevarande budgetår disponeras jämlikt av 1943 års riksdag fastställd personalförteckning och avlöningsstat (se statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 156). Å personalförteckningen ha upptagits såsom ordinarie tjänstemän 1 rektor i lönegraden E 13, 3 lektorer i lönegraden A 27 och 5 adjunkter i lönegraden A 23 samt såsom extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 lönegraden 2 adjunkter i lönegraden Eo 21.

Rörande anslagsberäkningarna för innevarande budgetår må följande framhållas.

Såsom framgår av 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, sid. 190 ff) beräknade arméförvaltningen antalet elever för innevarande budgetår till 586, samtliga från armén, och antalet undervisningstimmar per vecka till 950, varav 300 timmar avsågos skola bestridas av den fast anställda lärarpersonalen och återstående 650 timmar jämte ytterligare 65 timmar för hemarbete eller sålunda tillhoppa 715 timmar av timlärare.

Vid anmälan av denna anslagsfråga i angivna sammanhang framhöll jag, att det icke för närvarande syntes kunna bedömas, huruvida, såsom arméförvaltningen förutsatt, försvarets läroverk skulle kunna igångsättas i avsedd omfattning redan från och med hösten 1943. Jag ansåg mig emellertid böra utgå från det av arméförvaltningen angivna elevantalet, ehuru det syntes sannolikt, att detta med hänsyn till lokalförhållandena måste något begränsas

och att även andra förändringar kunde komma till stånd. Med hänsyn därtill ansåg jag anslaget till avlöningar kunna upptagas till lägre belopp än det vartill jag på grundval av det av arméförvaltningen angivna elevantalet kommit, förslagsvis 200,000 kronor i stället för beräknade 265,000 kronor.

Det har emellertid sedermera visat sig möjligt att igångsätta undervisningen vid läroverket i ungefärligen den omfattning arméförvaltningen räknat med, och ett visst överskridande av årets anslag kan med hänsyn härtill beräknas uppkomma.

I fråga om undervisningsskyldigheten framhöll jag i nämnda sammanhang, att arméförvaltningen beräknat densamma till 12 timmar för rektor, 26 timmar för lektor och 30 timmar för adjunkt, allt per vecka, men att statskontoret däremot riktat den invändningen, att undervisningsskyldigheten, med hänsyn till att läsåret avsetts skola omfatta allenast 30 undervisningsveckor mot 38 vid de allmänna läroverken, vore alltför låg. Jag erinrade om att jag vid behandlingen av denna fråga i propositionen 1942: 210 framhållit, att jag funne det önskvärt, att lärarpersonalen utnyttjades för föreläsungsverksamhet vid militära förband i den mån tjänstgöringsskyldigheten vid läroverket understeg den för lärare vid allmänna läroverk fastställda. Jag hade vidare anfört att, om en sådan anordning av tekniska eller ekonomiska skäl befunes icke vara möjlig att genomföra, tjänstgöringsskyldigheten per vecka i anslutning till av statskontoret avgivet förslag syntes böra ytterligare utsträckas. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare prövning av denna fråga meddela erforderliga bestämmelser. Vad sålunda anförts hade icke föranlett erinran från riksdagens sida och syntes fortfarande äga sin giltighet. Enär den förutsatta prövningen av frågan om undervisningsskyldighetens omfattning icke syntes kunna äga rum, förrän mera fullständiga undervisningsplaner för läroverket föreläge, utgick jag emellertid vid beräkningen av personalbehovet för innevarande budgetår från den av arméförvaltningen förutsatta undervisningsskyldigheten.

[Sedan utredning i ärendet numera förebragts, har Kungl. Maj:t enligt beslut den 15 oktober 1943 meddelat bestämmelser rörande undervisningsskyldigheten vid försvarets läroverk, att tills vidare lända till efterrättelse, och därvid förordnat, att undervisningsskyldighet åligger rektor med 8—12 timmar, lektor med 24—26 timmar och adjunkt med 26—30 timmar, allt per vecka. Ordinarie och extra ordinarie lärare är härutöver skyldig att utan särskild ersättning medverka vid korrespondensundervisning i den utsträckning Kungl. Maj:t efter skolöverstyrelsens hörande kan finna skäligt föreskriva ävensom att enligt rektors närmare bestämmande närvara under viss del av elevernas överläsningstid samt därvid lämna råd och anvisningar. Slutligen åligger lärare tjänstgöringsskyldighet enligt § 133 mom. 5 och 7 förnyade stadgan för rikets allmänna läroverk den 17 mars 1933.

I 1943 års statsverksproposition räknades för timlärare med arvoden enligt de i kungörelsen den 5 september 1942 (nr 787) angående ersättning åt biträdande lärare och timlärare vid de allmänna läroverken m. fl. statliga

undervisningsanstalter stadgade grunderna, varvid emellertid arvodena med hänsyn till det kortare läsåret skulle något nedsättas.

Enligt beslut den 29 oktober 1943 har Kungl. Maj:t numera föreskrivit, att ersättningen till civil timlärare, som tages i anspråk för undervisning vid försvarets läroverk, under läsåret 1943/1944 skall utgöra högst åtta kronor för undervisningstimme, å vilken ersättning dyrtidstillägg, rörligt tillägg eller kristillägg icke må utgå.

Beträffande medelsbehovet för nästa budgetår har *chefen för arméstaben* i skrivelse till arméförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Försvarets läroverk komme från och med läsåret 1944/45 att bliva försvarsgrenarnas enda undervisningsanstalt för den förberedande underofficersutbildningen. Samtliga försvarsgrenar syntes därför komma att föreslå till inträde det högsta antal elever, som enligt försvarsutredningens beräkningar kunde medgivas. Efter uppflyttning av läroverkets nuvarande samt intagning efter eventuell prövning av nytillkommande elever kunde eleverna beräknas fördela sig på linjer och klasser enligt nedanstående tablå (A-linjen = allmänna linjen, T-linjen = tekniska linjen, R-linjen = realskolelinjen och S linjen = studentlinjen).

Försvarsgren	Elevernas sannolika fördelning								
	A-linjen		T-linjen		R-linjen		S-linjen		
	2 A	3 A	2 T	3 T	2 R	3 R	2 S	3 S	4 S
Armén	23	62	22	13	37	46	60	70	20
Marinen	33	20	64	6	46	18	23	10	9
Flygvapnet	11	3	5	5	15	10	7	3	9
Summa	67	85	91	24	98	74	90	83	38
Antal klassavdelningar	3	3	4	1	4	3	4	3	2

Sammanlagda antalet elever beräknades alltså till 650. Därest den tekniska linjen icke kunde påbörjas, komme denna linjes elever att fördela sig på A- och R-linjerna, varför någon minskning av antalet klassavdelningar i detta fall icke uppstode. Med ledning av det anförda kunde behovet av ordinarie och extra ordinarie lärare för nästa budgetår beräknas till 1 rektor, 6 lektorer samt 10 ordinarie och 4 extra ordinarie adjunkter. Antalet undervisningstimmar för timlärare hade av rektor vid läroverket uppskattats till 17,000. Arvoden till timlärare borde enligt rektors mening fortsättningsvis beräknas efter 10 kronor per undervisningstimme utan rörligt tillägg.

Från anslaget för innevarande budgetår utginge ett arvode å 500 kronor till en sångledare. Detta kunde emellertid utgå sedan sång, röstvård och talteknik upptagits såsom ämne på skolans schema och alltså krävde en särskild timlärare.

Från arméns underofficersskola borde överflyttas den för internatet avsedda extra ordinarie personalen utom husmödrarna. Denna personal borde enligt en av *chefen* för armén verkställd utredning omfatta 3 tillsynsmän, 19 vaktmästare och 2 skrivbiträden.

Arméförvaltningen har, då den föreslagna ökningen av personalorganisationen helt vore betingad av läroverkets fortsatta planenliga utbyggnad, förklarat sig icke ha något att erinra mot densamma.

I anslutning till arméstabschefens beräkningar har ämbetsverket angivit medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 478,000 kronor, varav 160,000 kronor till avlöningar till ordinarie tjänstemän, 1,000 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 277,000 kronor till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt 40,000 kronor till rörligt tillägg.

Sedermera har *arméförvaltningens civila departement* anmält, att om arvodet till timlärare fastställdes till 9 kronor per timme — varemot departementet icke hade något att erinra — skulle kostnaderna för timlärararvoden nedbringas med 17,000 kronor, varför medelsbehovet under anslaget skulle utgöra 461,000 kronor.

Slutligen må anmärkas, att civila departementet meddelat, att enligt de till grund för arméförvaltningens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår liggande uppgifterna räknats med en undervisningsskyldighet av i medeltal 10 timmar för rektor, 26 timmar för lektor och 28 timmar för adjunkt, allt per vecka.

Arméförvaltningen har på grundval av uppgifter, som lämnats av chefen *Departements-*
chefen. för arméstaben, beräknat antalet elever vid försvarets läroverk för nästa budgetår till 650, fördelade på 27 klassavdelningar. Med utgångspunkt härifrån har ämbetsverket föreslagit, att å läroverkets personalförteckning skulle uppföras — förutom i årets personalförteckning upptagna rektor samt 3 lektorer, 5 ordinarie adjunkter och 2 extra ordinarie adjunkter — ytterligare 3 lektorer, 5 ordinarie adjunkter och 2 extra ordinarie adjunkter. Ämbetsverket har därvid utgått från att undervisningsskyldigheten i medeltal skulle utgöra, för rektor 10 timmar, för lektor 26 timmar och för adjunkt 28 timmar per vecka. Såsom i det föregående anmärkts har Kungl. Maj:t numera föreskrivit, att undervisningsskyldigheten per vecka vid läroverket tills vidare skall utgöra, för rektor 8—12 timmar, för lektor 24—26 timmar och för adjunkt 26—30 timmar. Med hänsyn härtill synes icke föreligga anledning till erinran mot ämbetsverkets förslag i denna del, och anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, för innevarande budgetår 80,000 kronor, torde därför i enlighet med arméförvaltningens förslag böra för nästa budgetår höjas till 160,000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde på sätt arméförvaltningen föreslagit kunna nedsättas från 1,500 kronor till 1,000 kronor.

Från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, för innevarande budgetår 105,000 kronor, utgå dels avlöningar till extra ordinarie adjunkter samt en vaktmästare och ett kontorsbiträde, dels ock arvoden till timlärare. I fråga om den extra ordinarie personalen har arméförvaltningen föreslagit — förutom förutnämnd ökning av antalet adjunkter — att personalen skulle utökas med 3 tillsynsmän i lönegrad Eo 6, 19 vaktmästare i lönegrad Eo 5 och 2 skrivbiträden i lönegrad Eo 2, av vilken personal tillsynsmännen, skrivbiträdena och 15 vaktmästare för närvarande

finnas uppförda å arméns personalförteckning för icke-ordinarie personal m. fl. under rubriken arméns underofficersskola. Avlöning till ifrågavarande personal utgår dock enligt nämnda personalförteckning jämlikt militära icke-ordinariereglementet. Enär ifrågavarande personal avsetts för internatet för läroverkets elever, synes den föreslagna överflyttningen från arméns personalförteckning lämplig. Vad angår den begärda personalökningen med 4 vaktmästare vill jag till en början erinra, att 1941 års försvarsutredning för internatet upptog 22 vaktmästare vid fullt genomförd organisation. Emellertid framhöll jag vid anmälan i propositionen 1943: 235 (sid. 76 och 77) av frågan om den extra ordinarie personalen vid arméns underofficersskola, att jag i likhet med 1942 års försvarsberedning funne det av försvarsutredningen föreslagna antalet vaktmästare vid internatet väl högt. Jag räknade med att för budgetåret 1943/44 högst 15 vaktmästarbefattningar skulle förslå, varvid jag emellertid förutsatte, att genom Kungl. Maj:ts försorg skulle verkställas en närmare omprövning av behovet av icke-ordinarie personal vid internatet liksom vid underofficersskolan. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut om tidpunkten för tillsättande av den personal som befundes erforderlig. Den sålunda förutsatta omprövningen av personalbehovet har numera verkställts, och enligt beslut den 22 oktober 1943 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid läroverkets internat må finnas anställda vaktmästare till högst det antal, som i personalförteckningen angivits, 15. Det må framhållas, att genom anställande av civil vaktmästarpersonal behovet av värnpliktig handräckningspersonal kan avsevärt nedbringas. För nästa budgetår torde antalet vaktmästare med hänsyn till den beräknade ökningen av elevantalet böra höjas till 16, eller 3 färre än enligt arméförvaltningens förslag. Såsom arméförvaltningen framhållit torde personalen i fortsättningen böra hänföras till det civila icke-ordinariereglementet. Med beaktande av den nu angivna jämkningen i arméförvaltningens förslag beräknar jag medelsbehovet till avlöning av extra ordinarie personal till 98,000 kronor.

Antalet undervisningstimmar för timlärare har av läroverkets rektor uppskattats till 17,000. Utan tillgång till fullständiga undervisningsplaner är det uppenbarligen icke möjligt att bedöma, i vad mån detta antal skall visa sig erforderligt. Jag utgår emellertid från att vid den närmare utformningen av verksamheten beaktas den skyldighet för ordinarie och extra ordinarie lärare att biträda vid elevernas överläsning, som enligt förenämnda bestämmelser angående lärarnas undervisningsskyldighet åligger dem. Vid beräkningen rörande medelsbehovet för timlärararvoden torde det av rektor uppgivna antalet undervisningstimmar böra tjäna såsom utgångspunkt. Såsom i det föregående anförts har Kungl. Maj:t enligt beslut den 29 oktober 1943 föreskrivit, att ersättningen till timlärare vid läroverket under innevarande budgetår skall utgöra högst åtta kronor per timme och att å nämnda ersättning icke skall utgå dyrtidstillägg, rörligt tillägg eller kristillägg. Anledning synes icke föreligga att beräkna högre ersättning för nästa budgetår. Medels-

behovet för timlärararvoden skulle i enlighet härmed uppgå till $(17,000 \times 8 =)$ 136,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle sålunda utgöra $(98,000 + 136,000 =)$ 234,000 kronor.

Till rörligt tillägg beräknar jag, med viss jämkning av arméförvaltningens förslag, ett belopp av 39,000 kronor.

I anslutning till det anförda beräknar jag medelsbehovet under anslaget till $(160,000 + 1,000 + 234,000 + 39,000 =)$ 434,000 kronor.

Under erinran att anslagsökningen utgör 234,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för försvarets läroverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Personalförteckning.		
Befattning	Ordinarie tjänstemän.	Lönegrad
1 rektor		E 13
6 lektorer		A 27
10 adjunkter		A 23

Extra-ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

4 adjunkter Eo 21,

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarets läroverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 160,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 1,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 234,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 39,000
Summa kronor 434,000,	

dels ock till Försvarets läroverk: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 434,000 kronor.

[149.] 17. Försvarets läroverk: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor	—
» 1943/44	»	40,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	50,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	45,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt den 30 juni 1943 fastställd stat (se statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 156) på följande sätt.

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,000
3. <i>Expenser, högst</i>	»	3,800
4. Övriga utgifter, <i>högst</i>	»	35,000
Summa kronor		40,000

Med hänsyn till läroverkets fortsatta utbyggnad har *chefen för arméstaben* för nästa budgetår beräknat medelsbehovet under angivna fyra poster till respektive 300 kronor, 1,500 kronor, 6,000 kronor och 42,200 kronor, sålunda tillhopa 50,000 kronor, eller samma belopp, med vilket räknats för fullt genomförd organisation.

Arméförvaltningen har förklarat sig intet ha att erinra mot arméstabschefens anslagsberäkning.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till att elevantalet vid fullt genomförd organisation förutsatts skola uppgå till omkring 790 men antalet elever under budgetåret 1944/45 beräknats till 650 finner jag mig icke kunna tillstyrka, att under detta anslag upptagas medel med belopp motsvarande vad som beräknats för fullt genomförd organisation. En anvisning av 45,000 kronor synes mig skälig, vilket innebär en höjning med 5,000 kronor i förhållande till innevarande budgetår. Jag förutsätter, att från detta anslag skola liksom innevarande budgetår bestridas kostnaderna för avlöning av städningspersonal vid läroverket.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 45,000 kronor.

Garnisonssjukvården m. m.

[150.] 18. *Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar, förslagsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor	80,000
» 1943/44	»	79,900
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	79,900
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	79,900

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 156—157, intagen personalförteckning jämte avlöningsstat.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 november 1942 har tillkallats en sakkunnig att leda en utredning genom representanter för arméförvaltningens

sjukvårdsstyrelse, direktionen för karolinska sjukhuset, marin- och flygförvaltningarna, vederbörande militära myndigheter samt Stockholms läns landsting rörande organisationen av garnisonssjukvården i Stockholm.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* anfört, att enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat den sakkunnige syntes komma att framlägga förslag i ämnet å sådan tid, att förslaget kunde underställas 1944 års riksdag. Då emellertid förslaget genomförande icke syntes komma att påverka garnisonsavdelningarnas organisation under nästa budgetår och i övrigt någon ändring i detta avseende icke ifrågasatts, borde för budgetåret 1944/45 anvisas ett anslag till samma belopp som för innevarande budgetår.

I överensstämmelse härmed har *arméförvaltningen* hemställt, att ett förslagsanslag av 79,900 kronor måtte anvisas.

Den sakkunnige torde i början av detta år komma att framlägga förslag rörande organisationen av garnisonssjukvården i Stockholm. Enär förslaget, såsom *arméförvaltningen* framhållit, icke torde påverka medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår, förordar jag *arméförvaltningens* förslag om oförändrad medelsanvisning. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 79,900 kronor.

[151.] 19. **Garnisonssjukhusen: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43.....	kronor	871,500
» 1943/44.....	»	1,175,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	»	1,245,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	1,240,000

Från detta anslag bestridas avlöningskostnader vid garnisonssjukhusen i Karlsborg, Skövde, Eksjö, Linköping, Sollefteå och Boden. Nytt garnisons-sjukhus i Skövde är under uppförande och beräknas bliva färdigställt under första halvåret 1944.

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt i statsliggaren för innevarande budgetår (sid. 157 och 158) intagen avlöningsstat jämte personalförteckning.

De i personalförteckningen upptagna befattningarna ha för innevarande budgetår fördelats mellan de olika garnisonssjukhusen på sätt framgår av en i statsliggaren, sid. 158, intagen tablå.

Från den i avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis 179,150 kronor, må enligt Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1943 tills vidare från och med budgetåret 1943/44 utgå bland annat arvoden till sjukgymnaster vid garnisonssjukhusen i Skövde och Karlsborg med 1,050 kronor och till en sjukgymnast i Eksjö med 792 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till vård- och ekonomipersonal, förslagsvis 355,000 kronor, disponeras jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 1 oktober 1943 för avlönande av dylik personal vid de särskilda garnisonssjukhusen till högst det antal, som angivits i en i 1943 års statsverksproposition (sid. 199) intagen tablå, dock att från den tidpunkt, då det nya garnisonssjukhuset i Skövde tages i bruk, ytterligare må anställas 1 första biträde (i sömnad) och 1 baderska i lönegraden MVe samt 6 biträden (i städning), 1 biträde (i matsalar), 4 biträden (i sjukvård) och 1 telefonist i lönegraden MVD. Å andra sidan skall från nämnda tidpunkt en befattning såsom kokerska i lönegraden MV 3 indragas.

Den i avlöningsstaten upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, förslagsvis 377,000 kronor, disponeras jämlikt brevet den 1 oktober 1943 för avlönande av extra ordinarie och extra personal vid de särskilda garnisonssjukhusen till högst det antal som i brevet angivits. Härutinnan torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Från denna anslagspost bestridas jämväl kostnaderna för bostadsersättning m. m. åt vid garnisonssjukhusen anställda sjukvårds elever. Bostadsersättningen, som tidigare utgjort 30 kronor per månad, har enligt brevet den 1 oktober 1943 höjts till 37 kronor 50 öre, såvitt avser elev med stationsort hänförlig till någon av ortsgrupperna E—G, och till 45 kronor för elev med stationsort hänförlig till någon av ortsgrupperna H—I. Højningarna av bostadsersättningen ha ansetts icke behöva föranleda uppräknings av anslagsposten.

Beträffande medelsbehovet under garnisonssjukhusens avlöningsanslag för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* framlagt följande förslag.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän. I enlighet med förslag i ämnet av direktionen för garnisonssjukhuset i Boden borde under denna post, nu förslagsvis 167,000 kronor, medel beräknas för avlönande av ytterligare 1 husmoder (lönegrad A 9) och 9 sjuksköterskor, vilka nu åtnjöte lön enligt militära icke-ordinariereglementet. De nya befattningarnas inrättande beräknades draga en kostnad av 38,007 kronor, eller i avrundat tal 38,000 kronor.

I enlighet med det anförda har *arméförvaltningen* beräknat posten till $(167,000 + 38,000 =) 205,000$ kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Arvodet till sjukgymnasten vid garnisonssjukhuset i Eksjö, för närvarande 792 kronor, borde uppräknas till samma belopp som utginge till motsvarande arvodestagare vid garnisonssjukhusen i Skövde och Karlsborg eller 1,050 kronor. *Arméförvaltningen* har i anslutning härtill närmare anført följande.

Sjukgymnastens vid nu ifrågavarande sjukhus arbetsuppgifter vore mer än väl likvärdiga med dem som åvilade sjukgymnasten vid garnisonssjukhuset i Karlsborg, varför det icke syntes rimligt, att förstnämnda befattningshavare fortsättningsvis erhöile lägre ersättning.

I detta sammanhang syntes böra erinras, att den i förevarande anslagspost ingående underposten till arvoden och särskilda ersättningar jämlikt avtal med landsting m. m. kunde komma att påverkas av såväl den pågående

regleringen av vissa militära arvoden som av innehållet i de samarbetsavtal med vederbörande landsting, vilka för närvarande vore under utarbetande. I avsaknad av hållpunkter för ett bedömande av dessa faktorerers inverkan å anslagsbelastningen ansåge sig arméförvaltningen icke i detta sammanhang böra ifrågasätta någon jämkning av förevarande anslagspost såvitt nu är i fråga.

I anslutning till vad sålunda anförts har arméförvaltningen funnit förevarande anslagspost, nu uppförd med förslagsvis 179,150 kronor, böra uppräknas med (1,050 — 792 =) 258 kronor till i avrundat tal 179,500 kronor.

Avlöningar till vård- och ekonomipersonal. Beträffande denna anslagspost, för innevarande budgetår uppförd med 355,000 kronor, har arméförvaltningen anfört följande.

Direktionen för garnisonssjukhuset i Karlsborg hade hemställt, att vid sjukhuset måtte få anställas ytterligare två biträden (i sjukvård) i lönegraden MVD. Av direktionens framställning i ämnet inhämtades, att denna personalökning befunnits påkallad med hänsyn till *dels* sjukhusets barnbördsavdelnings behov av ett särskilt avdelat biträde, *dels* den 1942 genomförda arbetsbidsregleringen för hithörande personal till 208 effektiva arbetstimmar per vecka, *dels ock* svårigheterna att kunna erhålla tillräckligt antal sjukvårds-elever. — Arméförvaltningen hade för sin del funnit de av direktionen anförda skälen för angivna personalökning bärande och förordade fördenskull, att för garnisonssjukhuset i Karlsborg för nästa budgetår beräknades ytterligare två biträden (i sjukvård) i lönegraden MVD, medförande en årlig kostnadsökning av 3,390 kronor.

I samband med genomförandet av den nya personalorganisationen vid garnisonssjukhuset i Skövde komme antalet kokerskor därstädes (lönegraden MV 3) att minskas från tre till två, medförande en årlig kostnadsminskning av 2,490 kronor.

Beträffande garnisonssjukhuset i Sollefteå hade hemställan gjorts om uppflyttning av ett biträde (i sjukvård) i lönegraden MVD till fotografibiträde i lönegraden MVC. Ifrågavarande befattningshavare tjänstgjorde såsom enda biträde på röntgenavdelningen och hade ensam hand om det fotografiska framkallningsarbetet. Med hänsyn till skäligheten av att nämnda biträde i lönehänseende bleve jämställd med den befattningshavare vid garnisonssjukhuset i Skövde, som där fullgjorde motsvarande tjänst, funne arméförvaltningen sig böra biträda förevarande framställning. Den därav föranledda kostnadsökningen uppginge till 81 kronor för år.

Direktionen för garnisonssjukhuset i Boden hade hemställt, att vid sjukhuset måtte under nästa budgetår få anställas ytterligare 20 biträden (i sjukvård) samt ett biträde (telefonist), samtliga i lönegraden MVD. Av de föreslagna nya biträdena (i sjukvård) avsåges 9 för den nyupprättade barnavdelningen, 5 för den likaledes nyupprättade öron-, näs- och halsavdelningen, ett för barnbördsavdelningen samt 5 såsom ambulerande biträden på grund av 1942 års arbetstidsreglering för personalen i fråga. Telefonisten erfordrades med hänsyn till väsentligt ökad belastning å sjukhusets telefonväxel.

Arméförvaltningen finge med anledning av direktionens framställning erinra, att medgivande lämnats att anställa nio biträden (i sjukvård) för sjukhusets barnavdelning enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 mars 1943 för tiden intill utgången av budgetåret 1942/43 samt att motsvarande medgivande avsåges skola utverkas för innevarande budgetår. Behovet av dessa biträden syntes med hänsyn härtill få anses styrkt. — Vad anginge övrig nytillkommande biträdespersonal hade arméförvaltningen funnit den förebragta ut-

redningen giva vid handen, att biträdena i fråga vore oundgängligen erforderliga för sjukhusarbetet, varför ämbetsverket biträdde direktionens hemställan jämväl i denna del. Anställandet av ifrågavarande 21 biträden beräknades medföra en årlig kostnadsökning av 41,139 kronor.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen beräknat anslagsposten till avlöningar till vård- och ekonomipersonal för nästa budgetår till $(355,000 + 3,390 - 2,490 + 81 + 41,139 =)$ 397,120 kronor eller avrundat 397,000 kronor.

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Beträffande denna post, för närvarande upptagen med 377,000 kronor, har arméförvaltningen framhållit följande.

Direktionen för garnisonssjukhuset i Karlsborg hade erinrat, att å sjukhuset för närvarande vore placerade tre assistentsköterskor (lönegrad MEo 5) samt att en av dessa tjänstgjorde såsom nattsköterska å sjukhuset. Med hänsyn till denna tjänstgöring borde en assistentsköterskebefattning uppflyttas till sjuksköterskebefattning (lönegrad MEo 7).

Mot vad direktionen sålunda föreslagit hade arméförvaltningen icke något att erinra. Den härav föranledda kostnadsökningen uppginge till 282 kronor för år.

Direktionen för garnisonssjukhuset i Boden hade hemställt, att från och med nästa budgetår fyra sjuksköterskor i lönegrad MEo 7 måtte tillkomma. Av dessa avsåges en såsom operations- och polikliniksköterska vid öron-, näs- och halsavdelningen, en såsom avdelningssköterska vid samma avdelning, en såsom laboratoriesköterska vid det medicinska laboratoriet samt slutligen en såsom barnmorska vid barnbördsavdelningen. Vidare erfordrades en assistentsköterska (lönegrad MEo 5) för den kirurgiska polikliniken.

Arméförvaltningen hade efter prövning av förslagen funnit sig kunna biträda desamma. Tillkomsten av ifrågavarande fem befattningar beräknades medföra en årlig kostnadsökning av $(4 \times 3,432 + 3,102 =)$ 16,830 kronor.

Den i det föregående föreslagna överföringen från extra ordinarie till ordinarie anställningsform av en husmoder och nio sjuksköterskor vid garnisonssjukhuset i Boden skulle medföra en minskning av anslagsposten med $(3,753 + 9 \times 3,432 =)$ 34,641 kronor.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts har arméförvaltningen beräknat anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för nästa budgetår till $(377,000 + 282 + 16,830 - 34,641 =)$ 359,471 kronor eller avrundat 360,000 kronor.

Rörligt tillägg. Denna post, för innevarande budgetår förslagsvis 134,850 kronor, har arméförvaltningen för nästa budgetår beräknat till omkring 144,000 kronor, eller för erhållande av jämn slutsumma å avlöningsstaten till 141,500 kronor.

De särskilda uppbördsmedlen (pensionsmedel) har arméförvaltningen för nästa budgetår funnit böra upptagas med oförändrat belopp, 38,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår under garnisonssjukhusens avlöningsanslag har arméförvaltningen i anslutning till det anförda beräknat till $(205,000 + 179,500 + 397,000 + 360,000 + 141,500 - 38,000 =)$ 1,245,000 kronor.

Arméförvaltningen har vid beräkningen av anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän* förutsatt, att 1 husmoder och 9 sjuksköterskor vid garnisonssjukhuset i Boden, vilka nu innehava icke-ordinarie befattningar, skola erhålla ordinarie tjänster. I anledning härav må erinras, att arméförvaltningen i sina anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 hemställde, att samtliga extra ordinarie sjuksköterskebefattningar vid garnisonssjukhusen skulle liksom nämnda husmodersbefattning ombildas till ordinarie tjänster. I avbidan på närmare utredning rörande personalbehovet vid sjukhusen föreslog jag (1942 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 170 f), att endast halva antalet sjukskötersketjänster skulle överföras på ordinarie stat. Överförande till ordinarie befattning av husmodern vid garnisonssjukhuset i Boden fann jag mig icke kunna förorda i brist på närmare utredning rörande befattningshavarnas placering i lönegrad. Riksdagen (skrivelse nr 375, sid. 41) beslutade i överensstämmelse härmed. Då utredning i angivna hänseenden ännu icke av arméförvaltningen förebragts, anser jag mig icke kunna tillstyrka arméförvaltningens förevarande förslag. Jag förordar därför, att anslagsposten i likhet med innevarande år uppföres med 167,000 kronor.

Departements-
chefen.

Från anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*, utgå för närvarande särskilda tilläggsarvoden till viss läkar- och förvaltningspersonal vid garnisonssjukhusen. Arvodena sammanhånga delvis med de mellan kronan och landstingen träffade s. k. samarbetsavtalen rörande vården av civila patienter å garnisonssjukhusen. I sitt den 19 mars 1943 avgivna betänkande med förslag till reglering av det militära arvodesväsendet (statens offentliga utredningar 1943: 21) har militära arvodesutredningen föreslagit, att vissa av utredningen anförda synpunkter i avtalsfrågan vid samarbetssjukhusen skola beaktas vid träffande av nya samarbetsavtal och att i samband därmed skola fastställas av utredningen angivna grunder för utgivande av arvoden åt de vid sjukhusen tjänstgörande läkarna samt att arvoden icke längre skola utgå till beställningshavare för vissa bestyr vid garnisonssjukhusens ekonomiska förvaltning. Efter remissbehandling äro utredningens förslag för närvarande föremål för överarbetning genom inom finansdepartementet särskilt tillkallade sakkunniga. I avvaktan på resultatet härav kan icke bedömas i vad mån de för närvarande utgående arvodena böra bibehållas under nästa budgetår. Emellertid anser jag mig böra tills vidare räkna med ett bibehållande av arvodena enligt nu gällande grunder, varvid jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att, därest arvodena vid frågans ytterligare prövning skulle anses böra indragas eller beskäras, vidtaga de åtgärder med avseende å anslagspostens disposition, som i anledning därav må befinnas erforderliga.

Mot arméförvaltningens förslag att uppräknat arvodet till sjukgymnasten vid garnisonssjukhuset i Eksjö från 792 kronor till 1,050 kronor, vilket innebär att arvodet kommer att utgå med samma belopp som till motsvarande befattningshavare vid garnisonssjukhusen i Skövde och Karlsborg, har jag ingen erinran. Anslagsposten till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda*

av Kungl. Maj:t, bör sålunda upptagas till (179,150 + 258 =) i avrundat tal 179,500 kronor.

Vid beräkningen av anslagsposten till *avlöningar till vård- och ekonomipersonal* har arméförvaltningen föreslagit, att ett flertal nya befattningshavare skall anställas. Sålunda föreslås anställande vid garnisonssjukhuset i Karlsborg av 2 sjukvårdsbiträden i lönegrad MvD samt vid garnisonssjukhuset i Boden av 20 sjukvårdsbiträden och 1 telefonist i samma lönegrad. Härjämte föreslås beträffande garnisonssjukhuset i Sollefteå uppflyttning av ett biträde i sjukvård i lönegrad MvD till fotografbiträde i lönegrad MvC. Enär anställande av den föreslagna nya personalen, som såvitt avser Boden-sjukhuset i huvudsak föranletts av nyinrättandet av vissa sjukhusavdelningar, synes erforderligt för sjukvårdens bedrivande vid vederbörliga sjukhus, har jag intet att erinra emot förslaget i denna del. Jag anser mig även kunna tillstyrka den föreslagna uppflyttningen i lönegrad av ett biträde vid garnisonssjukhuset i Sollefteå. Dylik uppflyttning, innebärande en kostnadsökning med 81 kronor för år, gör befattningen jämställd i lönehänseende med motsvarande tjänst vid annat garnisonssjukhus. — I enlighet med den fastställda personalförteckningen bör antalet kokerskor vid garnisonssjukhuset i Skövde nedbringas från tre till två i samband med genomförandet av den nya personalorganisationen vid sjukhuset. Jag beräknar alltså i överensstämmelse med arméförvaltningens förslag förevarande anslagspost till 397,000 kronor.

Vidkommande anslagsposten till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* anser jag vederbörandes tjänstgöring såsom nattsköterska motivera uppflyttning av en assistentsköterska vid garnisonssjukhuset i Karlsborg från lönegrad MEo 5 till MEo 7. Likaledes torde på i huvudsak samma skäl som anförts beträffande vård- och ekonomipersonal böra vid garnisonssjukhuset i Boden anställas 4 sjuksköterskor i lönegrad MEo 7 samt 1 assistentsköterska i lönegrad MEo 5. I övrigt förutsätter jag oförändrad medelsanvisning under denna post, som alltså bör upptagas till (377,000 + 282 + 16,830 =) i avrundat tal 394,000 kronor.

Anslagsposten till *rörligt tillägg* beräknar jag till 140,500 kronor samt de *särskilda uppbördsmedlen* till oförändrat 38,000 kronor.

Enligt angivna beräkningar uppgår medelsbehovet under anslaget till (167,000 + 179,500 + 397,000 + 394,000 + 140,500 — 38,000 =) 1,240,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 65,000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*dels godkänna följande avlöningsstat för garnisonssjukhusen,
att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:*

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis kronor 167,000

2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor	179,500
3. Avlöningar till vård- och ekonomipersonal, <i>förslagsvis</i>	»	397,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	394,000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	140,500
Summa kronor		1,278,000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	38,000
Nettoutgift kronor		1,240,000,

dels ock till Garnisonssjukhusen: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 1,240,000 kronor.

[152.] 20. **Garnisonssjukhusen: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor	1,235,000
» 1943/44	»	1,300,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	1,339,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	1,325,000

Det för innevarande budgetår uppförda anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 158.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår framhållit, att enligt från direktionerna för garnisonssjukhusen inkomna beräkningar anslagsbehovet beräknades uppgå till följande belopp (inom parentes angivas motsvarande belopp för innevarande budgetår):

		Budgetåret	
		1944/45	1943/44
1. Sjukvård, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,250	(1,500)
2. Reseersättningar, <i>högst</i>	»	4,800	(3,500)
3. Expenser:			
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	»	218,500	(205,000)
b) Övriga expenser, <i>högst</i>	»	32,900	(30,000)
4. Övriga utgifter:			
a) Inventariers underhåll och komplettering, <i>högst</i>	»	114,000	(116,000)
b) Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	»	51,000	(42,000)
c) Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	»	558,000	(570,000)
d) Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	»	112,000	(104,000)
e) Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	»	168,000	(151,000)
f) Diverse utgifter, <i>högst</i>	»	32,000	(27,000)
g) Fastigheters underhåll (ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: arméförvaltningens delfond), <i>högst</i>	»	50,000	(50,000)
Summa kronor		1,343,450	(1,300,000)

I anslutning härtill har arméförvaltningen anfört följande.

Såsom framginge av sammanställningen vore de av sjukhusdirektionerna framlagda beräkningarna i stort sett överensstämmande med de siffror, som gällde för innevarande budgetår.

Ehuru en måttlig uppräknings anslaget syntes befogad, förutsatte ämbetsverket likväl, att medelsåtgången för nästa budgetår med iakttagande av sträng sparsamhet skulle kunna begränsas inom ramen för samma belopp som för innevarande budgetår, eller 1,300,000 kronor.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen hemställt, att garnisonssjukhusens omkostnadsanslag för budgetåret 1944/45 måtte upptagas till 1,300,000 kronor.

Arméförvaltningen har tillika hemställt om ett särskilt reservationsanslag av 39,000 kronor för viss engångsanskaffning för garnisonssjukhusen och därvid framhållit, att engångsanskaffning av apparatur m. m. för sjukhusen måste relativt ofta förekomma. Ämbetsverket hade fördenskull övervägt, huruvida icke vissa fördelar vore att vinna genom att för varje budgetår å riksstaten uppfördes ett särskilt, icke alltför knappt tillmätt anslag för bestridande av engångsanskaffning. Detta anslag skulle omfatta *dels* av sjukhusmyndigheterna anmälda och av arméförvaltningen biträdda medelsbehov, *dels ock* därutöver ett belopp för mötande av oförutsedda behov till sjukvårdsstyrelsens disposition.

I anslutning härtill har arméförvaltningen hemställt om anvisande av medel för anskaffning av följande apparater m. m., nämligen för garnisonssjukhuset i Skövde en diatermiapparat för kortvågsdiatermi för 3,100 kronor och en elektricitetsapparat för faradisk och galvanisk ström för 560 kronor, för garnisonssjukhuset i Eksjö nya linoleummattor för 14,311 kronor och en elektrokardiograf för 4,550 kronor samt för garnisonssjukhuset i Sollefteå en diktafonanläggning för 3,720 kronor och linoleummattor för 2,560 kronor. För oförutsedda behov av engångsnatur har äskats ett belopp av 10,000 kronor, varför det sammanlagda medelsbehovet för engångsanskaffning skulle utgöra $(3,100 + 560 + 14,311 + 4,550 + 3,720 + 2,560 + 10,000 =)$ i avrundat tal 39,000 kronor.

Rörande de av arméförvaltningen härför åberopade skälen torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

*Departements-
chefen.*

Arméförvaltningen har för nästa budgetår föreslagit, att under ett särskilt anslag skulle upptagas medel för utgifter av engångsnatur, såsom apparaturutrustning m. m. Härigenom skulle medel för bestridande av utgifter för anskaffning av materiel för garnisonssjukhusen anvisas å två anslag, nämligen omkostnadsanslaget och ett särskilt anslag till engångsanskaffning. En dylik uppdelning av medelsanvisningen på två anslag synes böra undvikas, varför jag förutsätter, att medel för engångsanskaffning i mån av behov beräknas under omkostnadsanslaget.

Av de i arméförvaltningens skrivelse föreslagna medelsanvisningarna för engångsanskaffning anser jag mig kunna tillstyrka följande, nämligen för garnisonssjukhuset i Skövde 3,100 kronor för diatermiapparat och 560 kronor

för elektricitetsapparat, för garnisonssjukhuset i Eksjö 14,311 kronor för linoleummattor och 4,550 kronor för elektrokardiograf samt för garnisons-sjukhuset i Sollefteå 2,560 kronor för linoleummattor. Däremot beräknar jag icke särskilda medel för anskaffning av diktafonanläggning för sistnämnda sjukhus och finner mig icke heller kunna förorda, att ett särskilt belopp beräknas för oförutsedda behov. Medelsbehovet för ifrågavarande engångsanskaffning skulle således utgöra (3,100 + 560 + 14,311 + 4,550 + 2,560 =) 25,081 kronor eller i avrundat tal 25,000 kronor.

Enär medelsbehovet i övrigt under anslaget i enlighet med arméförvaltningens förslag torde böra beräknas till 1,300,000 kronor, eller samma belopp som för innevarande budgetår, uppskattar jag det totala medelsbehovet för nästa budgetår till (1,300,000 + 25,000 =) 1,325,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 25,000 kronor.

Stat för anslaget torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garnisonssjukhusen: Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,325,000 kronor.

[153.] 21. Militärapoteket: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor 125,000
» 1943/44	» 137,900
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 156,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 148,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 159, intagen personalförteckning jämte avlöningsstat.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår anfört följande.

I avseende å beräkningen av posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken nu vore uppförd med 11,450 kronor, hade föreståndaren för militärapoteket hemställt, att det till kassaförvaltaren vid apoteket jämlikt brev den 30 juni 1942 (regleringsbrevet) utgående arvodet i löneklass UO 7 måtte höjas till löneklass UO 8 med hänsyn till att befattningshavarens tjänstealliganden motsvarade vad som tillkomme regementskassör. Arméförvaltningen, som visserligen funne de av föreståndaren anförda skälen behjärtansvärda, ansåge sig med hänsyn till de allmänna förutsättningarna för budgetarbetets bedrivande under nuvarande förhållanden icke kunna biträda förslaget.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal — för närvarande 26,500 kronor — syntes böra höjas för mötande av följande av apoteksföreståndaren anmälda nya personalbehov.

Två apoteksbiträden i lönegraden Ex 4 borde tillkomma utöver nuvarande sex, enär för leveranserna till karolinska sjukhuset och filialsjukhuset å Kungsholmen erfordrades minst två apotekare och två apoteksbiträden. Av befintliga sex apoteksbiträden kunde ingen disponeras för nämnda ändamål. Hittills hade

värnpliktiga apotekare måst tagas i anspråk för dessa rent civila uppgifter. — Vidare syntes ytterligare ett skrivbiträde i lönegrad Ex 2 böra anställas, enär det befintliga biträdet helt måste tagas i anspråk för utförande av arbetsuppgifter inom kassaförvaltningen. — Ytterligare borde vid apoteket tillkomma två förrådsmän i lönegrad Ex 5. Utan dessa arbetskrafter saknade apoteket möjlighet att behärska värden, kontrollen, emottagandet och utsändandet av glas och övriga artiklar. Den ene av förrådsmännen vore avsedd att huvudsakligen handhava glasförrådet, den andre att ombesörja in- och uppackning av utgående respektive inkommande varor.

Slutligen syntes apoteket böra erhålla tillgång till ett tekniskt biträde i lönegrad Ex 7. Det syntes nämligen rationellt att för sådant rent tekniskt arbete, som själva tablettberedningen utgjorde, sedan lämplig sammansättning utvalts och därför erforderliga råvaror av apotekare uppvägs, en billigare arbetskraft än en apotekare komme till användning. Genom anställande av ett tekniskt biträde skulle en avsevärd tid av en apotekares arbetsdag inbesparas, varigenom denne kunde disponeras för andra ändamål.

Vissa av apoteksföreståndaren framställda önskemål om lönegradsuppflyttning och om beredande av extra ordinarie anställning åt vissa anställningshavare hos militärapoteket funne sig arméförvaltningen av skäl som anförts under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, icke kunna biträda.

Den årliga kostnadsökningen för ovanstående nytillkommande extra personal beräknade arméförvaltningen till i runt tal 16,000 kronor, i följd varav anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal syntes böra höjas till (26,500 + 16,000 =) 42,500 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg, nu 17,600 kronor, syntes böra sättas till 20,000 kronor eller för erhållande av jämn slutsumma å avlöningsstaten 19,700 kronor, innebärande en höjning med 2,100 kronor.

Arméförvaltningen har i anslutning till det anförda beräknat medelsbehovet under anslaget till (137,900 + 16,000 + 2,100 =) 156,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Av det anförda framgår, att arméförvaltningen beträffande militärapotekets personal ej föreslagit annan ändring än en utökning av den icke-ordinarie personalen med ett tekniskt biträde i lönegrad Ex 7, två förrådsmän i lönegrad Ex 5, två apoteksbiträden i lönegrad Ex 4 samt ett skrivbiträde i lönegrad Ex 2. Den föreslagna personalökningen skulle föranleda en höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 16,000 kronor.

Av arméförvaltningens framställning synes framgå, att en viss utökning av militärapotekets icke-ordinarie personal är erforderlig, vartill kommer att därigenom synes kunna vinnas en minskning av antalet vid apoteket tjänstgörande värnpliktiga. Emellertid kan jag icke tillstyrka, att anslagsposten höjes med mer än 8,500 kronor. Inom ramen för detta belopp bör nyanställas i första hand sådan personal, som kan ersätta värnpliktiga.

I övrigt förordar jag ingen annan ändring i fråga om anslaget än att anslagsposten till rörligt tillägg med hänsyn till höjningen av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och för erhållande av jämn slutsumma höjes till 19,200 kronor.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 10,100 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1944/45:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Arvoden motsvarande lön till den i personalförteckningen upptagna personalen, <i>förslagsvis</i>	kronor	83,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	11,450
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	35,000
4. Avlöningar till betjäningsspersonal	»	6,650
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	19,200
Summa kronor		155,300

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	7,300
Nettoutgift kronor		148,000,

dels ock till Militärapoteket: Avlöningar för budgetåret 1944/45 anvisa ett förslagsanslag av 148,000 kronor.

[154.] 22. Militärapoteket: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetåret 1942/43	kronor	357,000
» 1943/44	»	326,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	»	336,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	330,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en i statsliggaren för nämnda budgetår, sid. 160, intagen omkostnadsstat.

I avseende å medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1944/45 har *arméförvaltningen* anfört följande.

Posten till sjukvård m. m. syntes böra upptagas med oförändrat belopp, 300 kronor. Posten till varuanskaffning vore nu uppförd med 300,000 kronor, varvid i 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkten 155) förutsatts, att ytterligare medelsbehov såsom föranlett av försvarsberedskapen efter framställning av sjukvårdsstyrelsen borde tillgodoses av förskottsmedel. Motsvarande anslagsberäkning syntes under angivna förutsättning böra tillämpas under nästa budgetår och anslagsposten således uppföras med 300,000 kronor. Posten till elektrisk ström och telefon syntes böra höjas från nuvarande 2,700 kronor till 3,100 kronor, enär för dylika utgifter under budgetåret 1943/44 bokförts sammanlagt 3,101 kronor 25 öre. Beträffande anslagsposten till avgifter till apotekarpensioneringsfonden, för närvarande 11,000 kronor, föresloges ingen ändring.

Anslagsposten till anskaffning och underhåll av apparater vore nu upptagen med 2,500 kronor. Med hänsyn till ökad förslitning av den maskinella utrustningen och ökat behov av underhåll och viss nyanskaffning borde denna anslagspost till en början uppräknas med 500 kronor. Genom den

av riksdagen beslutade ombyggnaden av militärapotekets lokaler, som skulle äga rum innevarande höst, komme ett länge känt behov av större utrymme för framställning av sterila läkemedel att bli tillgodosett. Därigenom skulle även möjlighet ernås för placering av ytterligare en autoklav, som sedan länge varit erforderlig. För anskaffning av en autoklav syntes därför böra beräknas ett belopp av 2,000 kronor. Därjämte borde beräknas särskilt belopp av 3,400 kronor för anskaffning av en 200 liters elektrisk stjälpbar ångkokgryta för framställning av siraper m. m. Genom en dylik apparat, vars inplacering i apoteket möjliggjordes genom de vid ombyggnaden uppkommande bättre utrymmesförhållandena, skulle icke endast arbetet i hög grad underlättas utan jämväl en väsentligt ökad kapacitet erhållas. Som upplysning kunde nämnas att apoteket under år 1942 tillverkat i runt tal 27,000 kilogram siraper, huvudsakligen i form av hostsiraper. För verkställande av undersökningar av och studier över läkemedelsformers lämplighet och stabilitet vid förvaring, transport och fältmässig distribution vore apoteket därjämte i behov av en Pulfrichs fotometer, varmed undersökningar av ett läkemedels halt av verksam substans samt uppkomna spjälkningsprodukter snabbt kunde utföras. En dylik apparat betingade en kostnad av omkring 2,000 kronor. I enlighet med vad nu anförts syntes förevarande anslagspost för nästa budgetår böra beräknas till (3,000 + 2,000 + 3,400 + 2,000 =) 10,400 kronor.

Anslagsposten till expenser, för närvarande 2,300 kronor, borde uppräknas till 2,900 kronor. Anslagshöjningen, 600 kronor, beräknades för inköp av facklitteratur, för vilket ändamål medel tidigare saknats. Beträffande slutligen anslagsposten till diverse omkostnader, nu 7,200 kronor, syntes densamma böra uppräknas med 1,300 kronor till 8,500 kronor för mötande av medelsbehov för anskaffning av kontorsinventarier.

I anslutning till det anförda har arméförvaltningen beräknat militärapotekets omkostnadsanslag för nästa budgetår till (300 + 300,000 + 3,100 + 11,000 + 10,400 + 2,900 + 8,500 =) 336,200 kronor eller avrundat 336,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den av arméförvaltningen framlagda anslagsberäkningen innebär en ökning av anslaget med 10,000 kronor. Av ökningen hänföra sig 7,900 kronor till anskaffning och underhåll av apparater för apoteket, medan ökningen i övrigt avser kostnader för elektrisk ström och telefon, för inköp av facklitteratur och för anskaffning av kontorsinventarier. För egen del kan jag icke biträda en så avsevärd anslagshöjning utan förordar, att anslaget höjes med allenast 4,000 kronor till 330,000 kronor, varvid jag förutsätter, att inom ramen för detta belopp de mest angelägna behoven skola kunna tillgodoses. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget. Jag förutsätter, att sådan materielanskaffning för militärapoteket, som direkt föranledes av försvarsberedskapen, skall även för nästa budgetår tillgodoses över förskottsstaten för försvarsväsendet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärapoteket*: Omkostnader för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förlagsanslag* av 330,000 kronor.

[155.] 23. **Sero-bakteriologisk verksamhet, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 33,000
» 1943/44	» 33,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 33,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 33,000

Av anslaget för innevarande budgetår ha förslagsvis 2,000 kronor beräknats belöpa på bakteriologiska och andra undersökningar inom armén, marinen och flygvapnet, högst 25,000 kronor på blodgruppsbestämning beträffande personal vid armén, marinen och flygvapnet samt högst 6,000 kronor på verksamheten vid de s. k. blodgivarcentralerna.

Arméförvaltningen har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Mot arméförvaltningens förslag har jag intet att erinra och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *Departements-
chefen.*

att till *Sero-bakteriologisk verksamhet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 33,000 kronor.

Försvarets bostadsanskaffningsnämnd m. m.

[156.] 24. **Försvarets bostadsanskaffningsnämnd: Avlöningar.**

Budgetåret 1942/43 (å tilläggsstat; inklusive omkostnader m. m.)	kronor 61,000
» 1943/44	» 65,000
» 1944/45 (<i>bostadsanskaffningsnämndens förslag</i>)	» 65,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 65,000

I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen 1943: 70 framlagda förslag och riksdagens beslut (skrivelse 1943: 129) har inrättats ett nytt organ, försvarets bostadsanskaffningsnämnd, med uppgift att handhava bostadsanskaffning för försvarets personal samt att ombesörja viss därmed sammanhängande fastighetsförvaltning. Instruktion för nämnden har utfärdats den 7 maj 1943 (nr 230).

Enligt av Kungl. Maj:t den 28 maj 1943 fastställda riktlinjer äger bostadsanskaffningsnämnden disponera det för innevarande budgetår anvisade anslaget för anställande av följande personal med nedannämnda arvoden.

Verkställande direktör	kronor 17,000
Chef för byggnadstekniska avdelningen	» 12,000
» » allmänna avdelningen	» 10,200
Revisor (med deltidstjänstgöring)	» 2,400
Kassör och registrator	» 6,600
Skrivbiträden, ett med hel- och ett med halvtidstjänstgöring (3,600 + 2,200 =)	» 5,800
Vaktmästare	» 3,600

Summa kronor 57,600

Återstoden av anslaget, 7,400 kronor, har avsetts för arvoden till nämndens ledamöter och oförutsett. Anmärkas må att kostnaderna för den mera tillfälligt anställda personal, som erfordras för de särskilda byggnadsföretagens projektering och genomförande, ävensom vissa andra administrationskostnader bestridas från de olika byggnadsanslag, som ställas till nämndens förfogande.

Med avseende å medelsbehovet för budgetåret 1944/45 har *bostadsanskaffningsnämnden* anfört i huvudsak följande.

Det hade redan framstått som en brist i nämndens organisation, att tillräcklig personal icke funnes för det kamerala arbetet. Nämnden hade till en början avsett att anställa en revisor med deltidstjänstgöring. Avsikten hade varit, att denne revisor skulle vara nämnden behjälplig vid uppläggandet av kassa- och bokföringsväsendet hos nämnden, att verkställa förhandsgranskning av räkningar, som skulle betalas av nämnden, samt att i övrigt biträda med kameralt arbete. Någon revisor hade emellertid hittills icke anställts. Erforderlig hjälp med uppläggandet av kassa- och bokföringsväsendet hade nämligen lämnats av arméförvaltningens civila departement; övriga åligganden, som revisorn avsetts skola utföra, hade hittills kunnat ombesörjas av chefen för allmänna avdelningen med biträde av kassören. Efterhand som byggnadsverksamheten kommit igång komme emellertid kassarörelsens omfattning att öka högst väsentligt. De många upphandlingar, som måste ske för byggnadsverksamheten, komme att medföra ett omfattande arbete med granskning av räkningar. Nämndens handhavande av förvaltningen av bostadsområdena vid Karlsborg och Såtenäs föranledde ett ej obetydligt arbete av kameral natur; arbeten av denna art komme att öka i omfattning allteftersom nya bostadsområden, vilka skulle stå under nämndens förvaltning, färdigställdes.

Nämnden hade övervägt att föreslå, att en särskild kamrerarbefattning inrättades hos nämnden. Emellertid hade nämnden stannat för att föreslå, att en amanuens med heltidstjänstgöring måtte få anställas hos nämnden såsom biträde åt chefen för allmänna avdelningen, då detta ställde sig billigare för statsverket. Nämnden ville i detta sammanhang erinra om att departementschefen vid anmälan av propositionen 1943: 70 funnit utredningsmannens förslag till personalorganisation hos nämnden, innebärande bland annat inrättandet av en befattning såsom assistent åt chefen för allmänna avdelningen, i huvudsak väl avvägt. Det syntes också vara rimligt, att chefen för allmänna avdelningen, som handlade alla ärenden av administrativ och juridisk natur hos nämnden och vars arbetsbörda vore mycket stor, icke skulle behöva belastas med t. ex. siffergranskning, granskning av reseräkningar och annat mindre kvalificerat kameralt arbete. För amanuensen syntes böra beräknas ett arvode av 7,000 kronor för år.

Förutom de skrivbiträden, som avsåges skola avlönas från vederbörande byggnadsanslag, hade nämnden räknat med att under budgetåret 1944/45 endast ha ett skrivbiträde anställt.

I övrigt räknade nämnden med samma personalorganisation som under budgetåret 1943/44.

Till arvoden till nämndens ledamöter samt reserv beräknade nämnden 5,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet beräknade nämnden i enlighet med det anförda till 65,000 kronor.

I anslutning till det anförda har nämnden hemställt att till avlöningar måtte för budgetåret 1944/45 uppföras ett förslagsanslag av 65,000 kronor.

Vid anmälan av propositionen 1943: 70 framhöll jag beträffande nämndens organisation bland annat, att den i ärendet föreslagna organisationen med en byggnadsteknisk och en allmän avdelning, vardera med en avdelningschef jämte assistent och biträdespersonal, syntes mig i huvudsak väl avvägd. Emellertid syntes det icke vara erforderligt eller lämpligt att i berörda sammanhang i detalj fastlåsa nämndens inre organisation, enär denna borde kunna i viss mån jämkas med hänsyn till de personliga kvalifikationerna hos de personer, som komme i fråga för anställning i nämnden. Vid organisationens definitiva utformning borde givetvis alla möjligheter till besparing iakttagas. Ersättning till nämndens tjänstemän borde utgå i form av arvoden, å vilka rörliga förmåner icke borde utgå. Det borde ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa dessa arvoden. Jag förutsatte, att nämndens fasta organisation skulle kunna upprätthållas inom en kostnadsram av 90,000 kronor per år. Av detta belopp beräknade jag att 65,000 kronor erfordrades till avlöningar och 25,000 kronor till omkostnader. Mot vad sålunda anförts hade riksdagen intet att erinra.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har vid den mera definitiva utformning av nämndens personalorganisation för innevarande budgetår, som fastställts genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 maj 1943, gjorts vissa jämkningar i det i nyssnämnda proposition framlagda förslaget, bland annat innebärande att de föreslagna assistenterna å nämndens båda avdelningar icke medtagits i organisationen. Nämnden har nu i sina anslagsäskanden för nästa budgetår föreslagit, att å nämndens allmänna avdelning skulle anställas en amanuens såsom biträde åt avdelningschefen. Enär de skäl som anförts härför synas mig bärande och kostnaderna för nämndens fasta organisation, genom begränsningar beträffande personalen i övrigt och viss minskning av det för oförutsedda behov m. m. avsedda beloppet, fortfarande kunna hållas inom den av 1943 års riksdag för ändamålet beräknade anslagsramen, har jag intet att erinra häremot. Jag förutsätter emellertid i likhet med föregående år, att den definitiva utformningen av personalorganisationen skall ankomma på Kungl. Maj:t, som alltså skall äga att inom den fastställda anslagsramen vidtaga de ytterligare jämkningar som kunna befinnas lämpliga.

Då jag icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot bostadsanskaffningsnämndens anslagsberäkning, tillstyrker jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp, 65,000 kronor. Anslaget bör i likhet med innevarande års anslag uppföras såsom obetecknat.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets bostadsanskaffningsnämnd*: *Avlöningar* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 65,000 kronor.

[157.] 25. **Försvarets bostadsanskaffningsnämnd: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetåret		kronor	—
»	1942/43	»	25,000
»	1943/44	»	23,000
»	1944/45 (<i>bostadsanskaffningsnämndens förslag</i>)	»	23,000
»	1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	»	23,000

För nästa budgetår har *bostadsanskaffningsnämnden* förordat följande fördelning av omkostnadsanslaget.

Resekostnader	kronor 12,000
Expenser	
a) Skrivmateriel och papper.....	kronor 3,000
b) Telefonkostnader	» 3,000
c) Lyse och städning m. m.....	» 1,000
d) Övriga expenser	» 4,000 » 11,000
Summa kronor 23,000	

Nämnden räknade med att under budgetåret 1944/45 liksom under innevarande budgetår en del av kostnaderna för telefon och lyse m. m. skulle bestridas från vederbörliga byggnadsanslag. Vidare avsåge nämnden att bestrida en del av resekostnaderna från nämnda anslag.

I anslutning till vad sålunda anförts har nämnden hemställt, att till bestridande av nämndens omkostnader för nästa budgetår måtte anvisas ett förslagsanslag av 23,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Mot nämndens förslag har jag intet att erinra, och jag tillstyrker alltså, att förevarande anslag upptages med ett belopp av 23,000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för anslaget.

Jag får således — under erinran att anslagsminskningen utgör 2,000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets bostadsanskaffningsnämnd*: *Omkostnader* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 23,000 kronor.

[158.] 26. **Inskrivningsrådet.**

Budgetåret 1942/43	kronor —
» 1943/44	» 7,000
» 1944/45 (<i>inskrivningsrådets förslag</i>)	» 7,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 6,000

Efter förslag i propositionen 1941:318 inrättades i och med utfärdandet av den av 1941 års riksdag antagna värnpliktslagen en besvärinstans — inskrivningsrådet — för upptagande och avgörande av besvär över inskrivningsnämnds och inskrivningschefes beslut. Kostnaderna för rådets verksamhet bestredos till en början från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Från och med innevarande budgetår har emellertid å riksstaten uppförts ett särskilt obetecknat anslag för ändamålet. Anslaget disponeras på sätt framgår av statsliggaren för budgetåret 1943/44, sid. 161.

Beträffande rådets organisation samt utgående arvoden till rådets ledamöter m. m. får jag hänvisa till 1943 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, sid. 215 och 216.

I skrivelse den 15 oktober 1943 har *inskrivningsrådet* hemställt att, i avvaktan på erfarenheter i fråga om kostnaderna för inskrivningsrådet under innevarande budgetår, anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrat belopp, 7,000 kronor.

Arméförvaltningens civila departement har förklarat sig intet ha att erinra mot bifall till inskrivningsrådets framställning.

Enligt vad jag under hand inhämtat torde medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår icke komma att överstiga 6,000 kronor, med vilket belopp anslaget således torde böra uppföras. Stat för anslaget lärer Kungl. Maj:t få fastställa efter förslag av rådet. *Departements-
chefen.*

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningsrådet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett anslag av 6,000 kronor.

E. *Diverse.*

[159.] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*.

Budgetåret 1942/43		kronor 433,000
» 1943/44		» 435,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)		» 587,000

Detta anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 435,000 kronor. Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 587,000 kronor.

[160.] 2. Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Arméförvaltningens delfond, *förslagsanslag*. 3. Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Marinförvaltningens delfond, *förslagsanslag*. 4. Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Flygförvaltningens delfond, *förslagsanslag*. Försvarsväsendets fastighetsfond är uppdelad på tre särskilda delfonder, av vilka en avser fastigheter under arméförvaltningens förvaltning, en fastigheter under marinförvaltningens förvaltning och en fastigheter under flygförvaltningens förvaltning. Fonden tillkommande ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler bestämmes så, att full förräntning — beräknad efter 4 procent — erhålles å det av fonden disponerade statskapitalet. För bestridande av denna ersättning upptagas tre förslagsanslag, ett för var och en av delfonderna. De överskott, som uppstå å delfonderna, tillföras riksstatens inkomstsida; å denna upptagas alltså under huvudrubriken försvarsväsendets fastighetsfond tre inkomstitlar för redovisning av respektive delfonders överskott.

Förslag till stater för ifrågavarande delfonder för budgetåret 1944/45 ha avgivits av vederbörande förvaltningsmyndigheter. Över dessa förslag har riksräkenskapsverket yttrat sig. Enär vissa ytterligare överväganden synas erforderliga för ett närmare bedömande av medelsbehovet under dessa anslag — i riksstaten för innevarande budgetår upptagna till respektive 13,215,000 kronor, 5,711,000 kronor och 6,428,000 kronor — torde anslagen i fråga böra i statsverkspropositionen upptagas med allenast beräknade belopp. Frågan om avlåtande av proposition till riksdagen med förslag till stat för försvarsväsendets fastighetsfond för budgetåret 1944/45 torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1944/45 beräkna

dels till Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Arméförvaltningens delfond ett förslagsanslag av 16,872,000 kronor,

dels till Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Marinförvaltningens delfond ett förslagsanslag av 6,748,000 kronor,

dels ock till Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Flygförvaltningens delfond ett förslagsanslag av 7,907,000 kronor.

[161.] 5. **Ersättning för automobilskatt, förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 2,200,000
» 1943/44	» 2,000,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 2,500,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 2,500,000

Enligt de av 1941 års riksdag godkända grunderna för ersättandet av automobilskatt för krigsmakten tillhöriga motorfordon och släpvagnar skola de belopp, som skulle motsvara automobilskatt för krigsmakten tillhöriga motorfordon och släpvagnar, tillföras statens automobilskattefond, beräknade för kalenderår. Beräkningen av beloppets storlek sker först efter kalenderårets utgång. Skatt beräknas icke särskilt för varje fordon. I stället bestämmas av Kungl. Maj:t genomsnittsskattebelopp enligt närmare angivna riktlinjer för olika fordonsgrupper. Genom beslut den 19 februari 1943 har Kungl. Maj:t fastställt sådana genomsnittsbelopp för kalenderåret 1942.

Arméförvaltningen har — med förmälan att den på kalenderåret 1942 för automobilskatt belöpande ersättningen uppgått till 2,197,038 kronor samt att en ytterligare anslagsökning med omkring 300,000 kronor syntes vara att förvänta med hänsyn till ökningen av antalet stammotorfordon — hemställt, att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas med 2,500,000 kronor.

Som av det anförda framgår har arméförvaltningen räknat med en avsevärd stegring av anslagsbehovet för förevarande ändamål under nästa budgetår på grund av ökningen av antalet stammotorfordon. Mot den av arméförvaltningen framlagda anslagsberäkningen har jag intet att erinra. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av arméförvaltningen bestämma genomsnittligt skattebelopp för avsedda motorfordonsgrupper.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 500,000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 2,500,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[162.] 6. Ersättning för rustning och rotering, *förslagsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor 60,000
» 1943/44	» 60,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 70,000

*Departements-
chefen.*

Nettoutgifterna under förevarande anslag ha under de två senaste budget-åren uppgått till omkring 75,000 kronor, varför en höjning av anslaget synes motiverad. Med hänsyn till att belastningen å anslaget torde komma att successivt avtaga, synes anslagshöjningen dock kunna begränsas till 10,000 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 70,000 kronor.

[163.] 7. Resestipendier, *reservationsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor 25,000
» 1943/44	» 20,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 20,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 15,000

I kostnadskalkylerna för 1936 års försvarsbeslut beräknades för resestipendier tillhopa 54,000 kronor per år, varav 20,000 kronor för vardera av lantförsvaret och flygvapnet samt 14,000 kronor för marinen. Med hänsyn till de utrikespolitiska förhållandena samt befintliga reservationer har anslaget de senaste åren utgått med väsentligt lägre belopp.

För nästa budgetår ha *marin-* och *flygförvaltningarna*, vardera för sitt förvaltningsområde, beräknat medelsbehovet under anslaget till 20,000 kronor. Marinförvaltningen har därvid, liksom tidigare, understrukit vikten av att militär och civilmilitär personal för studieändamål sättes i tillfälle att genom utrikes resor följa utvecklingen inom sjöförsvarets olika områden. *Arméförvaltningen* har föreslagit, att anslaget för nästa budgetår för försvaret i dess helhet upptages med oförändrat belopp, 20,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Belastningen å anslaget under budgetåret 1942/43 utgjorde omkring 14,500 kronor, och vid ingången av innevarande budgetår förefanns å anslaget en reservation av i runt tal 30,000 kronor. Med hänsyn härtill finner jag mig böra föreslå, att anslaget för nästa budgetår upptages med allenast 15,000 kronor, varvid jag förutsätter, att erforderliga studieresor skola kunna äga rum inom ramen för detta anslagsbelopp jämte reservationer.

Jag hemställer fördenskull, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 15,000 kronor.

[164.] 8. *Fritidsundervisning, reservationsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor 200,000
» 1943/44	» 200,000
» 1944/45 (<i>försvarsstabschefens förslag</i>)	» 200,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 185,000

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *chefen för försvarsstaben* utan närmare motivering äskat oförändrat anslag för fritidsundervisning. }

Förevarande anslag är avsett för bestridande av kostnader för lärararvoden, undervisningsmateriel m. m. vid den fritidsundervisning för värnpliktiga och fast anställda, som de senaste åren försöksvis anordnats inom försvaret. Enligt vad jag inhämtat voro erfarenheterna av den under budgetåret 1942/43 bedrivna undervisningsverksamheten icke odelat gynnsamma, bland annat beroende därpå att de planerade kurserna av militära skäl måste i stor utsträckning avbrytas innan de voro avslutade. Planerna för undervisningsverksamheten under innevarande budgetår ha utformats med ledning av de erfarenheter, som sålunda erhållits, och verksamheten har enligt vad som meddelats i stort sett givit avsevärt bättre resultat än tidigare. Försvarsstabschefen har nu utan närmare motivering föreslagit anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår. Med hänsyn till den betydelse, som en väl organiserad fritidsundervisning för de personalkategorier varom här är fråga måste anses äga ur allmänna synpunkter, har jag intet att i princip erinra mot bifall till detta förslag. Anslaget torde emellertid böra minskas i proportion till nedgången i värnpliktskontingenternas storlek till i avrundat tal 185,000 kronor. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser rörande undervisningen.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fritidsundervisning* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 185,000 kronor.

[165.] 9. *Personalvårdsverksamhet, reservationsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor 69,000
» 1943/44	» 80,000
» 1944/45 (<i>personalvårdsnämndens förslag</i>)	» 86,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 85,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat sålunda:

1. Bidrag till soldathemsverksamhet.....	kronor 51,550
2. Bidrag till marinhemmet i Stockholm	» 9,000
3. Bidrag till marinhemmet i Göteborg	» 4,450
4. Försvarsväsendets personalvårdsnämnd	» 9,000
5. Till Kungl. Maj:ts disposition.....	» 6,000
Summa kronor 80,000	

Från posten 1. utgår bland annat bidrag med 3,500 kronor till Drottning Victorias örlogshem i Stockholm. Detta örlogshem, varest inkvartering icke förekommit, har numera för sin verksamhet med bidrag av statsmedel förvärvat egen fastighet, vari kommer att beredas jämväl inkvartering åt permitterat manskaf. Så snart örlogshemmets fastighet kan tagas i anspråk för sitt ändamål, avses det under anslagsposten 2. anmärkta marinhemmet — varest på enskilt initiativ men med kommunalt stöd beretts inkvartering för permittenter ur marinen — uppgå i örlogshemmet.

Styrelsen för Drottning Victorias örlogshem har hos marinförvaltningen hemställt, att ämbetsverket måtte utverka ett bidrag till det nya örlogshemmet om 15,000 kronor, däri inräknade det nuvarande bidraget å 3,500 kronor samt ett belopp å 9,000 kronor motsvarande det till marinhemmet utgående bidraget. I samband härmed har styrelsen framhållit, att stiftelsen genom förvärvet av den nya fastigheten erhållit vidgade möjligheter att fylla sina uppgifter att skaffa ett trevligt hem åt manskapet och att genom bedrivande av frivilligt arbete, idrott m. m. bereda medlemmarna värdefulla fritidssysselsättningar. Då emellertid stiftelsens ekonomiska möjligheter vore begränsade, komme verksamhetens omfattning att vara beroende av det bidrag, som av statsmakterna kunde erhållas.

Marinförvaltningen har — under erinran att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisats ett anslag å 200,000 kronor som bidrag till anskaffning av förenämnda fastighet — tillstyrkt, att Drottning Victorias örlogshem finge komma i åtnjutande av bidrag till driftskostnader från anslaget till personalvårdsverksamhet. Bidragets storlek syntes emellertid marinförvaltningen, intill dess erfarenhet rörande de verkliga utgifternas storlek vunnits, endast böra uppgå till summan av de tidigare till örlogshemmet och marinhemmet utgående anslagsposterna, eller 12,500 kronor.

Försvarsväsendets personalvårdsnämnd har biträtt styrelsens för Drottning Victorias örlogshem hemställan om bidrag med 15,000 kronor för det nya örlogshemmets verksamhet, enär örlogshemmet, särskilt under den första tiden, icke syntes kunna utföra den planerade omfattande verksamheten med lägre bidrag.

Beträffande medelsbehovet för bidrag till soldathemsverksamhet har personalvårdsnämnden framhållit, att centralrådet för religiös och kulturell verksamhet för budgetåret 1943/44 hemställt om ökning av bidraget till 55,000 kronor och att behov av denna ökning fortfarande vore för handen. Nämnden föresloge därför samma bidragsbelopp som för innevarande budgetår, 51,550 kronor, oaktat det bidrag å 3,500 kronor, som från ifrågavarande anslagspost utgått till Drottning Victorias örlogshem, föreslagits skola bortfalla.

I fråga om övriga anslagsposter har personalvårdsnämnden icke föreslagit ändring, varför det sammanlagda medelsbehovet beräknats till $(15,000 + 51,550 + 4,450 + 9,000 + 6,000 =) 86,000$ kronor.

Med hänsyn till den betydligt utökade verksamhet, som på grund av förvärvet av den nya fastigheten torde uppstå vid örlogshemmet, samt härav, särskilt under den första tiden, föranledda stegrade utgifter torde bidraget till örlogshemmet bära upptagas till det av personalvårdsnämnden föreslagna beloppet, 15,000 kronor. Icke heller i övrigt har jag något att erinra emot personalvårdsnämndens förslag beträffande anslagets beräkning, dock att anslagsbeloppet torde kunna avrundas nedåt till 85,000 kronor.

Under erinran att anslagshöjningen utgör 5,000 kronor får jag därför hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Personalvårdsverksamhet* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 85,000 kronor.

[166.] 10. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.]**

Budgetåret 1942/43 (inberäknat tilläggsstat).....	kronor 430,000
» 1943/44	» 250,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 250,000

Medelsbehovet under förevarande anslag, vilket för budgetåren 1937/38 och 1938/39 utgick med ett belopp av 90,000 kronor, har under åren därefter med hänsyn till det omfattande utredningsarbetet inom försvarsväsendet avsevärt ökats, och för budgetåren 1939/43 ha å tilläggsstat till respektive riksstater måst anvisas i vissa fall avsevärda belopp till täckande av kostnaderna.

Såvitt för närvarande kan bedömas torde det för innevarande budgetår anvisade anslaget komma att visa sig tillräckligt, och något förstärkningsanslag torde alltså icke komma att bli erforderligt. Enär utredningsarbetet inom försvaret under nästa budgetår torde kunna beräknas bli av ungefär samma omfattning som innevarande budgetår, synes anslaget till kommittéer och utredningar genom sakkunniga bära upptagas med oförändrat belopp, 250,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 250,000 kronor.

[167.] 11. **Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m., förslagsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 55,000
» 1943/44	» 55,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	» 30,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 25,000

Rörande de skäl, som föranlett, att ett särskilt anslag upptagits i riksstaten för detta ändamål, och rörande de utgiftsändamål, som därigenom skola tillgodoses, torde få hänvisas till en i 1942 års statsverksproposition (fjärde

huvudtiteln, punkt 153) lämnad redogörelse ävensom till 1943 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 168).

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt en den 30 juni 1943 fastställd stat med 39,000 kronor till sjukhusavgifter m. m. och med 16,000 kronor till kostnader för de inskrivningsskyldigas resor från och till sjukhus.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *arméförvaltningen* erinrat om att anslaget avsåges för specialundersökning och behandling av inskrivningsskyldiga, medan motsvarande åtgärder så vitt avsåge ynglingar, vilka sökte fast anställning vid krigsmakten, icke förutsetts under anslaget och fördenskill icke kunde finansieras i denna ordning. Behov hade emellertid visat sig föreligga av specialundersökning och behandling jämväl av dem som sökte fast anställning, och arméförvaltningen ifrågasatte för den skull, huruvida icke dylika åtgärder från och med nästkommande budgetår kunde få företagas med anlitande av anslaget. Vad anginge beräkandet av anslaget för nästa budgetår finge arméförvaltningen framhålla, att detsamma endast i relativt blygsam omfattning tagits i anspråk för det avsedda ändamålet. För budgetåret 1942/43 hade under anslaget redovisats utgifter till ett sammanlagt belopp av omkring 14,000 kronor. Arméförvaltningen ville med anledning därav — ehuru givetvis viss osäkerhet alltjämt måste anses vidlåda anslagsberäkningen — ifrågasätta, huruvida icke anslaget kunde nedsättas till ett väsentligt lägre belopp, förslagsvis 30,000 kronor. Av detta belopp syntes 25,000 kronor kunna beräknas för sjukhusavgifter m. m. och återstående 5,000 kronor för resekostnader från och till sjukhus.

*Departements-
chefen.*

Arméförvaltningen har föreslagit, att från förevarande anslag skulle få bestridas kostnader för specialundersökning och behandling av jämväl dem som söka fast anställning vid krigsmakten. Enär förslaget synes vara välbetänkt och kostnaderna, enligt vad jag under hand inhämtat, kunna beräknas bli relativt obetydliga, har jag intet att däremot erinra. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår torde anslaget i mån av behov efter Kungl. Maj:ts beprövande få tagas i anspråk för specialundersökning av s. k. efterbesiktigade. Med hänsyn till den ringa belastningen å anslaget för budgetåret 1942/43 synes anslaget för nästa budgetår kunna nedsättas till 25,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m.*
för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 25,000 kronor.

[168.] 12. **Civilanställnings befrämjande, reservationsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor	100
» 1943/44	»	100
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i> ; beräknat belopp) ..	»	10,000

Anslaget har med hänsyn till befintliga reservationer upptagits med allenast formella belopp för budgetåren 1942/43 och 1943/44.

Under hänvisning till vad som anförts vid behandlingen av centrala civil- *Departements-*
anställningsbyråns avlöningsanslag (punkt 146) får jag hemställa, att Kungl. *chefen.*
Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Civilanställ-*
nings befrämjande för budgetåret 1944/45 beräkna ett *reservations-*
anslag av 10,000 kronor.

[169.] 13. **Militärfysisk verksamhet, reservationsanslag.**

Budgetåret 1942/43.....	kronor 340,000
» 1943/44.....	» 310,000
» 1944/45 (<i>vederbörande myndighets förslag</i>).....	» 460,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	» 310,000

I särskilda skrivelser den 27 oktober 1943 har *Svenska nationalkommittén* för *fysik* hemställt *dels* att för den militärfysiska verksamheten måtte, i avvaktan på en slutgiltig organisation av den naturvetenskapligt-militärtekniska forskningen, anvisas oförändrat anslag, 310,000 kronor, för nästa budgetår, *dels ock* att utöver detta belopp måtte för samma budgetår upptagas ett belopp av intill 150,000 kronor att i mån av behov utgå för särskilda undersökningar.

I avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande till försvarets forsknings- *Departements-*
nämnds förslag beträffande ordnandet av forskningsverksamheten för militärt *chefen.*
ändamål anser jag mig böra föreslå, att anslaget uppföres med ett allenast beräknat belopp av 310,000 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Militärfysisk*
verksamhet för budgetåret 1944/45 beräkna ett *reservationsan-*
slag av 310,000 kronor.

[170.] 14. **Premier för innehav av vissa automobiler, reservationsanslag.**

Budgetåret 1942/43	kronor 60,000
» 1943/44	» 100
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>).....	» 100
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 100

Anslaget, som är avsett för premiering av innehav av lastautomobiler lämpliga till sjuktransportändamål i syfte att säkerställa tillgången på dylika transportmedel för den militära och civila sjukvården vid mobilisering och under krig, har för innevarande budgetår upptagits med allenast ett belopp om 100 kronor. Anledningen härtill är, att anslaget för budgetåret 1941/42 icke till någon del disponerats, varför den ingående reservationen å anslaget till budgetåret 1942/43 uppgick till 60,000 kronor.

Beträffande nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* framhållit, att med hänsyn till storleken av förefintliga reservationer allenast ett formellt

belopp av 100 kronor syntes böra anvisas i och för anslagets bibehållande å riksstaten.

*Departements-
chefen.* Med biträdande av vad arméförvaltningen sålunda föreslagit får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Premier för innehav av vissa automobiler* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

[171.] 15. *Reglering av skador i följd av trafik med försvarets motorfordon, förslagsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor 100,000
» 1943/44	» 100,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)	» 100,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 100,000

Från anslaget bestridas sådana ersättningar till tredje man, som staten är skyldig utgiva på grund av bestämmelsen i 4 § lagen om trafikförsäkring å motorfordon.

Arméförvaltningen har framhållit, att det för närvarande icke läte sig överblickas i vilken utsträckning medel komme att erfordras under budgetåret 1944/45, varför ämbetsverket ansett sig böra föreslå oförändrad medelsanvisning.

Marinförvaltningen har anfört, att marinens behov av medel under anslaget för nästa budgetår syntes kunna uppskattas till omkring 10,000 kronor.

*Departements-
chefen.* Med biträdande av arméförvaltningens förslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av skador i följd av trafik med försvarets motorfordon* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *förslagsanslag* av 100,000 kronor.

[172.] 16. *Utredningar rörande markförvärv m. m., reservationsanslag.*

Budgetåret 1942/43	kronor 70,000
» 1943/44	» 50,000
» 1944/45 (<i>armé- och marinförvaltningarnas förslag</i>) ..	» 47,500
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)	» 25,000

Genom beslut den 30 juni 1943 (regleringsbrevet) har Kungl. Maj:t föreskrivit, att av anslaget för budgetåret 1943/44 skola av arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen bestridas sådana av ämbetsverkens utredningar rörande förvärv av fast egendom föranledda kostnader, vilka icke skulle gäldas av ämbetsverkens egna anslag eller med särskilt anvisade medel, såsom ersättningar till särskilda värderingsmän samt utgifter för upprättande av kartor och dylikt. Av anslaget stå 45,000 kronor till armé-

förvaltningens, 2,500 kronor till marinförvaltningens och 2,500 kronor till flygförvaltningens förfogande.

Arméförvaltningen har äskat oförändrad anslagsanvisning för nästa budgetår och därom närmare anfört följande.

Då för närvarande för lantförsvarets räkning påginge vissa omfattande och kostnadskrävande markutredningar, av vilka särskilt finge nämnas dem, som avsåge utvidgning av Järvafältet och anskaffande av övningsfält för Skånska pansarregementet, kunde icke för närvarande med säkerhet beräknas, att det till arméförvaltningens förfogande för innevarande budgetår ställda utredningsanslaget komme att lämna något överskott att kvarstå såsom reservation till nästkommande budgetår. Vid detta förhållande och då arméförvaltningen icke för närvarande ägde eller kunde vinna någon närmare kännedom rörande antalet eller omfattningen av de markutredningar, som behöfve utföras under budgetåret 1944/45, ansåge sig ämbetsverket böra för sitt verksamhetsområde räkna med oförändrat anslagsbelopp för utredningar av angiven art under nyssnämnda budgetår. Ämbetsverket utginge från att anslaget liksom under innevarande budgetår alltfört finge anlitas icke blott för bestridande av kostnader för ämbetsverkets utredningar rörande förvärv av fast egendom utan även för täckande av utrednings- och värderingskostnader dels i samband med ifrågasatta försäljningar av kronan tillhöriga fastigheter, där försäljning sedermera icke komme till stånd, dels vid arrendering för lantförsvarets räkning av fastighet eller förhyrande av byggnad, dels ock vid andra likartade utredningar.

Marinförvaltningen har framhållit, att å anslaget för marinens del för budgetåret 1942/43 avförts utgifter å omkring 600 kronor. Anslagsbehovet för nästkommande budgetår läte sig svårligen beräkna, men någon ändring av anslagsberäkningen för marinen syntes icke böra äga rum.

Från *flygförvaltningen* har intet anslagsäskande inkommit.

Jämväl för budgetåret 1944/45 torde ett särskilt anslag böra upptagas å *Departements- riksstaten* för bestridande av kostnader för utredningar rörande markförvärv *chefen.* m. m. Jag har intet att erinra mot att från detta anslag jämväl gäldas av arméförvaltningen angivna kostnader i samband med ifrågasatta försäljningar av kronan tillhöriga fastigheter eller för utredningar som sammanhånga med upprättande av arrende- eller hyresavtal o. dyl.

Vidkommande medelsbehovet för budgetåret 1944/45 må erinras, att flygförvaltningen icke äskat medel för ifrågavarande ändamål. Det torde emellertid icke vara uteslutet, att under budgetåret vissa utredningar av det slag, varom här är fråga, komma att verkställas även genom denna myndighets försorg. Huvudparten av kostnaderna under anslaget komma i allt fall att belöpa på utredningsarbetet för arméns räkning. Enär emellertid behovet av utredningar av ifrågavarande slag torde kunna beräknas komma att minskas under nästa budgetår, synes en medelsanvisning om tillhoppa 25,000 kronor tillräcklig. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa den fördelning av anslagsbeloppet mellan de tre förvaltningsmyndigheterna, som kan visa sig lämplig.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande markförvärv m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 25,000 kronor.

[173.] 17. *Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m., reservationsanslag.*

Budgetåret 1942/43 (inberäknat tilläggsstat)		kronor	149,000
» 1943/44		»	116,000
» 1944/45 (<i>arméförvaltningens förslag</i>)		»	126,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)		»	100,000

Anslaget för innevarande budgetår disponeras enligt fastställd stat (se statsliggaren, sid. 166) sålunda.

Vård och underhåll av adressographmaskiner		kronor	60,000
Årskostnad för plåtsektioner, skyltkort, färgband och ryttare	»		19,000
Årskostnad för central hålkortsanläggning		»	36,000
Vård och underhåll av indenting-präglingsmaskiner		»	1,000
Summa kronor			116,000

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet för nästkommande budgetår framhållit i huvudsak följande.

Enligt inom arméstaben verkställda beräkningar rörande anslagsbehovet hade motsvarande anslagsposter beräknats till respektive 56,000, 25,000, 49,700 och 900 kronor eller sålunda tillhopa 131,600 kronor, innebärande en ökning i förhållande till nu gällande stat av 15,600 kronor. Därtill komme ett nytt anslagsbehov avseende årskostnad för identitetsbrickor, uppgående till 10,000 kronor. Sammanlagda medelsbehovet uppginge sålunda till 141,600 kronor.

Vidkommande de särskilda anslagsposterna finge arméförvaltningen anföra följande.

Anslagsposten till *vård och underhåll av adressographmaskiner* hade beräknats med ledning av utgifterna under motsvarande anslagspost för budgetåret 1942/43, vilka uppgått till cirka 51,000 kronor. För nästkommande budgetår därutöver erforderliga medel, 5,000 kronor, hänförde sig till kostnader för underhåll av nyanskaffade maskiner, som vore avsedda för nytillkomna förband. Anslagsposten borde alltså upptagas till begärda 56,000 kronor.

Anslagsposten till *årskostnad för plåtsektioner, skyltkort, färgband och ryttare* vore för budgetåret 1942/43 beräknad till 18,500 kronor. Därutöver hade Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 för ändamålet anvisat ytterligare 22,000 kronor. Då motsvarande anslagspost för innevarande budgetår upptagits till 19,000 kronor, hade sålunda för nämnda båda budgetår anvisats tillhopa omkring 60,000 kronor, motsvarande i medeltal 30,000 kronor per budgetår. Nu ifrågakvarande kostnader vore i hög grad beroende av beredskapens omfattning. Sålunda uppginge enbart kostnaderna för färgband för närvarande till 1,000 kronor i månaden. Arméförvaltningen, som ansåge, att den av beredskapen föranledda kostnadsökningen icke borde bestridas från förevarande anslag, funne sig icke kunna tillstyrka den föreslagna höjningen av anslagsposten i fråga, varför densamma liksom förut borde upptagas till 19,000 kronor.

Anslagsposten till *årskostnad för central hålkortsanläggning* hade såsom ovan angivits, för innevarande budgetår upptagits med 36,000 kronor, innefattande, förutom kostnad för maskinhyra, 29,400 kronor, jämväl kostnader

för hålkort, 4,375 kronor, samt för papper och färgband m. m., 2,000 kronor. Motsvarande kostnader för nästkommande budgetår hade beräknats till 33,200, 14,500 och 2,000 kronor eller sammanlagt 49,700 kronor.

Då beredskapskostnader icke borde bestridas med anlitande av ifrågavarande anslag, syntes av beredskapsförhållandena föranledda ökade kostnader till maskinhyror för stans- och kontrollstansmaskiner icke böra täckas i föreslagen ordning. I anslutning till vad sålunda anförts funne sig arméförvaltningen icke kunna tillstyrka högre belopp än 40,000 kronor för anslagsposten till årskostnad för central hålkortsanläggning.

Vidkommande under den föreslagna nya anslagsposten till *årskostnad för identitetsbrickor* beräknade medel, 10,000 kronor, avsåge desamma att bestrida kostnaderna för nytillverkning av dylika brickor för den årsklass, som komme att inrycka till tjänstgöring under nästkommande budgetår, samt för fast anställd personal ävensom för uppläggande av reserv, att tagas i anspråk vid ersättande av förkomna identitetsbrickor.

Arméförvaltningen, som icke funnit anledning till erinran mot beräkningen till 900 kronor av anslagsposten till *vård och underhåll av indenting-präglingsmaskiner*, beräknade sålunda medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår till $(56,000 + 19,000 + 40,000 + 10,000 + 900 =)$ i avrundat belopp 126,000 kronor.

På grund av det anförda har arméförvaltningen hemställt att till vård och underhåll av adresseringsmaskiner måtte anvisas ett reservationsanslag av 126,000 kronor.

Vid anmälan av motsvarande medelsäskande i 1943 års statsverksproposition anförde jag bland annat, att frågan om adresseringsmaskinernas vård och underhåll icke kunde betraktas som definitivt avgjord. Rullföringsnämnden övervägde nämligen att antingen anförtro vården åt försvarsväsendets egen personal eller att fortfarande anlita leverantörens serviceorganisation eller eventuellt kombinera båda dessa möjligheter. Sedermera har chefen för centrala värnpliktsbyrån i skrivelse den 26 augusti 1943 avgivit förslag rörande det framtida ordnandet av underhållstjänsten beträffande adresseringsmaskiner, innebärande att maskinernas vård och underhåll huvudsakligen skall omhänderväras av försvarets egen personal. Kungl. Maj:t har enligt beslut den 15 oktober 1943 godkänt förslaget och medgivit, att för underhåll och vård av ifrågavarande maskiner må för tiden högst intill den 1 juli 1944 anställas dels medelst kontrakt en verkmästare mot en konstant lön av, i ett för allt, högst 500 kronor i månaden, dels ock enligt gällande kollektivavtal en hjälpmekaniker. Avlöningskostnaderna ha förutsatts skola bestridas från den under förevarande anslag upptagna anslagsposten om 60,000 kronor till vård och underhåll av adressographmaskiner. Den sålunda beslutade organisationen av underhållstjänsten, vilken beräknats medföra en besparing å innevarande års anslag med omkring 15,000 kronor, torde böra tillämpas jämväl efter utgången av detta budgetår, varvid avlöningskostnaderna för nyssnämnda tekniska personal — bland annat för möjliggörande av en jämförelse med kostnaderna för det tidigare tillämpade sättet för underhållstjänstens ordnande — liksom nu böra bestridas från anslagsposten till vård och underhåll av adressographmaskiner. Denna an-

*Departements-
chefen.*

slagspost, av arméförvaltningen beräknad till 56,000 kronor, torde med hänsyn till den nya organisationens genomförande böra uppskattas till 40,000 kronor.

Anslagsposten till årskostnad för plåtsektioner torde i enlighet med arméförvaltningens förslag böra upptagas med oförändrat belopp, 19,000 kronor.

Till årskostnad för central hålkortsanläggning har i staten för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 36,000 kronor. Arméförvaltningen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 40,000 kronor, varvid ämbetsverket utgått från att kostnader, som äro föranledda av det rådande beredskapsläget, skola bestridas över förskottsstat. Häremot syntes intet vara att erinra, och jag beräknar alltså i enlighet med arméförvaltningens förslag medelsbehovet till årskostnad för central hålkortsanläggning till 40,000 kronor, innebärande en höjning av anslagsposten för innevarande budgetår med 4,000 kronor.

Till vård och underhåll av indenting-präglingsmaskiner torde på sätt arméförvaltningen föreslagit böra beräknas 900 kronor mot 1,000 kronor innevarande år.

Arméförvaltningen har under anslaget för nästa budgetår beräknat ett belopp av 10,000 kronor för årskostnad för identitetsbrickor. Motsvarighet härtill finnes icke under årets anslag. I ärendet har inhämtats, att med nämnda anslagspost avses beställning under våren 1945 av omkring 200,000 identitetsbrickor. Av dessa brickor skulle omkring 50—60,000 avses för då inryckande värnpliktiga samt ett ytterligare antal brickor till ersättande av förkomna brickor m. m. Återstoden skulle uppläggas som reserv och användas för inryckande värnpliktiga m. m. under kommande budgetår. Det har ansetts ur ekonomisk synpunkt fördelaktigt att i ett sammanhang göra en större beställning å brickor i stället för att uppdelat beställningen å flera omgångar. Emellertid får jag erinra om att Kungl. Maj:t i propositionen 1943:344 (sid. 11 och 12) hemställt, att vissa utgifter om tillhoppa 49,000 kronor för anskaffning av identitetsbrickor för vissa efterbesiktigade samt under år 1944 inryckande värnpliktiga ävensom för hemvärnspersonal måtte få bestridas från det under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1943/44 uppförda anslaget till Armén: Inskrivnings- och färdkostnader. Vid anmälan av berörda proposition anförde jag, att även de kostnader av motsvarande art, som framdeles kunde uppkomma, borde bestridas från berörda anslag. Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida (skrivelse 1943:500). Med hänsyn härtill finner jag medel för ändamålet icke böra äskas i detta sammanhang.

Anslaget synes sålunda böra uppföras med (40,000 + 19,000 + 40,000 + 900 =) i avrundat tal 100,000 kronor, innebärande en anslagsminskning av 16,000 kronor. §

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m.* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 100,000 kronor.

[174.] 18. **Försvarsfilm, reservationsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 50,000 kronor, varav 45,000 kronor ställts till arméförvaltningens förfogande att disponeras för utbetalning i mån av behov till föreningen armé-, marin- och flygfilm för framställning av militär undervisningsfilm. Av sistnämnda belopp ha 25,000 kronor avsetts för lantförsvaret samt 10,000 kronor för vardera marinen och flygvapnet.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1944/45 ha *armé-, marin- och flygförvaltningarna* för ändamålet äskat respektive 25,000 kronor, 15,000 kronor och 30,000 kronor, eller sålunda tillhopa 70,000 kronor.

Som ett led i de åtgärder, som under beredskapstiden vidtagits för att stärka den civila försvarsberedskapen, har ingått understöd i betydande omfattning av statsmedel för framställande av upplysnings- och propagandafilm med svenska militära motiv, avsedd att visas huvudsakligen för allmänheten på de offentliga biograferna. Medel härför ha av Kungl. Maj:t successivt anvisats med anlitande av vederbörligt anslag å förskottsstaten för försvarsväsendet.

Sedan Kungl. Maj:t den 27 augusti 1943 anbefallt chefen för försvarsstaben att verkställa utredning angående behovet av fortsatt filmverksamhet av detta slag, har *chefen för försvarsstaben* i skrivelse den 3 november 1943 förordat anslag i begränsad omfattning för framställning och distribution av militär upplysnings- och propagandafilm även under fredsförhållanden och beräknat anslagsbehovet härför till 40,000 kronor per budgetår.

Sedan *arméförvaltningens civila departement* i utlåtande över berörda förslag framställt vissa erinringar mot förvaltningen av de medel, som anvisats för filmverksamhet vid försvarsväsendet, ha enligt Kungl. Maj:ts be- myndigande den 3 december 1943 tillkallats särskilda sakkunniga att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande filmverksamheten inom försvarsväsendet.

Vid anmälan till statsrådsprotokollet av frågan om nyssnämnda utredning framhöll jag att, innan utredningen verkställts, ställning icke kunde tagas till frågan om fortsatt medelsanvisning för framställning av militär film. Utredningen borde därför bedrivas med största skyndsamhet på det att 1944 års riksdag kunde underställas förslag i ämnet. I avvaktan på resultatet av ifrågavarande utredning torde förevarande anslag böra upptagas med allenast beräknat belopp.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Försvarsfilm* för budgetåret 1944/45 beräkna ett *reservationsanslag* av 50,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[175.] 19. **Extra utgifter, reservationsanslag.**

Budgetåret	1942/43		kronor	450,000
»	1943/44		»	450,000
»	1944/45	(<i>förvaltningsmyndigheternas förslag</i>)		» 450,000
»	1944/45	(<i>Kungl. Maj:ts förslag</i>)		» 450,000

Av anslaget för innevarande budgetår stå 250,000 kronor till arméförvaltningens, 100,000 kronor till marinförvaltningens och 100,000 kronor till flygförvaltningens förfogande att av nämnda myndigheter disponeras i enlighet med för varje särskilt fall eller eljest meddelade beslut. De mellan armé-, marin- och flygförvaltningarna fördelade beloppen skola betraktas såsom särskilda reservationsanslag. För nästa budgetår ha *armé-, marin- och flygförvaltningarna* icke ifrågasatt ändring av ämbetsverkens delposter i anslaget.

*Departements-
chefen.*

Under erinran att anslaget i fortsättningen torde böra ställas till försvarets civilförvaltnings förfogande och fördelas mellan armén, marinen och flygvapnet samt övriga ändamål på sätt Kungl. Maj:t bestämmer får jag i anslutning till ämbetsverkens förslag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1944/45 anvisa ett *reservationsanslag* av 450,000 kronor.

[176.] 20. Bidrag till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *förslagsanslag*.

Budgetåret 1942/43 (under tolfte huvudtiteln).....	kronor 4,400,000
» 1943/44.....	» 5,400,000
» 1944/45 (<i>riksförsäkringsanstaltens förslag</i>)	» 7,390,000
» 1944/45 (<i>Kungl. Maj:ts förslag; beräknat belopp</i>)	» 7,500,000

Kostnaderna för ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, bestridas för närvarande dels av beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond, dels ock av nu ifrågavarande anslag, vilket före innevarande budgetår varit uppfört å riksstatens tolfte huvudtitel.

Bestämmelserna i ämnet innefattas i *dels* förordningen den 18 juli 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, *dels* — vidkommande ersättningsanspråk, grundade på olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928 — förordningen den 18 juni 1909 (nr 89) angående dylik ersättning, *dels ock* förordningen den 28 juni 1941 (nr 593) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under hemvärnstjänstgöring. Jämlikt särskilda under de senaste åren utfärdade författningar utgå tillika från anslaget dyrtidstillägg å vissa ersättningar enligt förenämnda förordningar.

Riksförsäkringsanstalten har i skrivelse den 27 augusti 1943 på anförda skäl anført, att kostnaderna under budgetåret 1944/45 för ersättningar enligt förenämnda författningar, om förstärkt försvarsberedskap måste upprätthållas i ungefär samma omfattning som under budgetåret 1942/43, icke borde beräknas till lägre belopp än förslagsvis 7,500,000 kronor, varvid emellertid framhållits, att storleken av det anslag, som för ändamålet borde upptagas under fjärde huvudtiteln, vore beroende av det belopp, som kunde komma att utgå från beväringssmanskapets invalid- och pensionsfond.

Statskontoret har i utlåtande den 17 september 1943 erinrat, att ämbetsverket i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 juni 1943 avgivit utlåtande och